Projekt

z dnia 21 marca 2022 r.
Zatwierdzony przez .....

UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W ŁOBZIE

z dnia ..... 2022 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022

Na podstawie art. 4^1 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, 2469 oraz z 2022 r. poz. 24 i 218) Rada Miejska w Łobzie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łobza.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XLIV/309/2021 Rady Miejskiej w Łobzie z dnia 26 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej

Joanna Sienkiewicz

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Łobzie
z dnia ..... 2022 r.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA ROK 2022

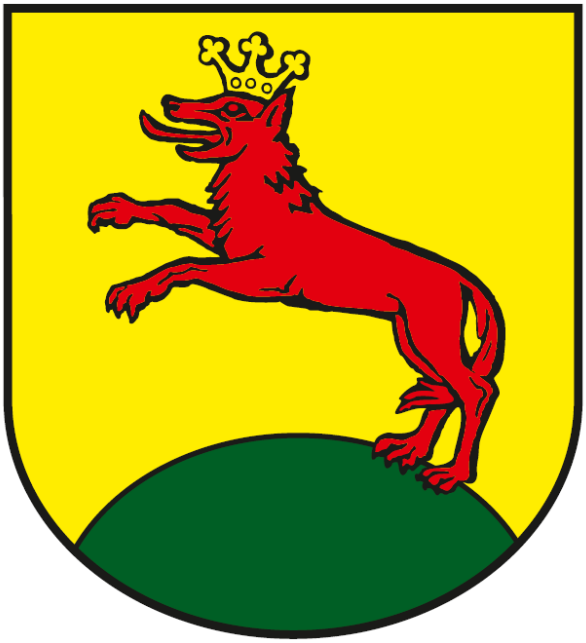

Łobez – luty 2022

Rozdział I WPROWADZENIE 4

1. Zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. 5
2. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii. 5
3. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym. 6
4. Realizatorzy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. 8
5. Źródła finansowania kosztów gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. 8
6. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 8

Rozdział II DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁOBEZ 9

1. WPROWADZENIE 9

1.1. Przedstawienie problemu badawczego i pytań badawczych. 9

1.2. Problematyka badania. 10

2. METODOLOGIA BADANIA 13

2.1. Opis metody i próby badawczej 13

2.2. Narzędzia badawcze. 14

3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW 14

3.1. Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców. 17

3.2. Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców. 24

3.3. Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców. 26

3.4. Problem przemocowy z perspektywy dorosłych mieszkańców. 32

3.5. Uzależnienia behawioralne i problem cyberprzemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców 36

3.6. Profilaktyka i ocena działań Gminy Łobez z perspektywy dorosłych mieszkańców 41

4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY 44

4.1. Struktura badanej próby. 44

4.2. Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży. 46

4.3. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży. 53

4.4. Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży. 56

4.5. Profilaktyka z perspektywy dzieci i młodzieży. 64

4.6. Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. 68

4.7. Problem uzależnień behawioralnych i cyberprzemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. 78

5. BADANIE SPRZEDAWCÓW 85

5.1. Struktura badanej próby. 86

5.2. Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców. 87

6. PORÓWNANIE WYNIKÓW I WNIOSKÓW SPORZĄDZONEJ DIAGNOZY Z WNIOSKAMI Z DIAGNOZY Z ROKU 2017, 2018, 2019 i 2021 94

6.1. Skala problemów społecznych wśród dorosłych mieszkańców Gminy. 95

6.1.1. Problem alkoholowy. 95

6.1.2. Problem nikotynowy. 97

6.1.3. Problem narkotykowy. 99
6.1.4. Problem przemocowy 100
6.2. Skala problemów społecznych wśród uczniów. 101
6.2.1. Problem alkoholowy. 101
6.2.2. Problem nikotynowy. 103
6.2.3. Problem narkotykowy. 104
6.1.4. Problem przemocy 105
7. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH W GMINIE ŁOBEZ DO WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH W INNEJ GMINIE 107
7.1. Porównanie skali problemów społecznych wśród dorosłych mieszkańców obu gmin. 107
7.2. Porównanie skali problemów społecznych wśród uczniów z obu gmin. 109
8. WNIOSKI 111
9. REKOMENDACJE 112

Rozdział III PODSTAWOWE CELE I ZAKRES WDRAŻANYCH DZIAŁAŃ 118

Rozdział IV REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, UZALEŻNIENIOM BEHAWIORALNYM ORAZ PRACY TERAPEUTYCZNEJ Z RODZINĄ 121

Rozdział V INSTYTUCJE I ORGANIZACJE ZAJMUJĄCE SIĘ PROFILAKTYKĄ I ROZWIĄZYWANIEM PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, PRZECIWDZIAŁANIEM NARKOMANII NA TERENIE GMINY ŁOBEZ 124

Rozdział VI PRELIMINARZ KOSZTÓW REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII I PRZEMOCY W RODZINIE NA ROK 2022. 126

ROZDZIAŁ I

WPROWADZENIE

Spośród problemów społecznych te związane z alkoholizmem, narkomanią i środkami psychoaktywnymi są jednym z trudniejszych do rozwiązania. Wynika to z kosztów społecznych i ekonomicznych, jakie ponoszą nie tylko osoby uzależnione, ale i całe społeczeństwo. Nadużywanie alkoholu, zażywanie środków psychoaktywnych oraz uzależnienia behawioralne powodują wiele szkód społecznych takich jak: zakłócanie bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, zażywaniem środków psychoaktywnych i uzależnieniami behawioralnymi należą do zadań własnych gminy. Zadanie to realizowane jest poprzez coroczny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Realizacja zadań prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii powinna przyczyniać się do ograniczania dostępności i spożycia napojów alkoholowych, zażywania substancji psychoaktywnych, działania na rzecz trzeźwości, przeciwdziałanie powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu i zażywania narkotyków, a także przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym.

"Organy administracji rządowej oraz jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożywania napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy."

Zadania te powinny być wykonywane poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu,
2) działalność wychowawczą i informacyjną,
3) ustalenie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w kraju,
4) ograniczenie dostępności alkoholu,
5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
7) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
8) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Rok 2020 i 2021 został zdominowany przez stan epidemii COVID-19, co skutkowało wprowadzeniem Ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W związku z koniecznością realizacji obowiązku zachowania dystansu społecznego i związanymi z tym obostrzeniami, zmianie uległa funkcjonowanie różnych instytucji i placówek, w tym miejsc pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

1. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119) nakłada szereg obowiązków na instytucje i organizacje, a przede wszystkim na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (art. 4^1 ust 1 ustawy) należy:

1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy (dot. reklamy i promocji oraz sprzedaży napojów alkoholowych) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

2. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.

Zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii oraz zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, a także innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050).

Zadania własne gminy w zakresie przeciwdziałania narkomanii obejmują (art.10 ustawy):

1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
2) udzielenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
5) pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Zadania własne gminy związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a także w zakresie przeciwdziałania narkomanii będą realizowane z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności, zgodnie z koncepcją projektowania uniwersalnego, określoną w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.) oraz potrzebami osób z różnymi niepełnosprawnościami określonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

3. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM BEHAWIORALNYM.

1) Zwiększanie dostępności do terapii poznawczo-behawioralnej
2) Organizowanie szkoleń i kursów specjalistycznych dla nauczycieli ze wszystkich typów szkół oraz dla rodziców, dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym
3) Zakup i rozprowadzanie materiałów informacyjno-edukacyjnych (książki, broszury, ulotki) w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień behawioralnych

Uzależnienie wiąże się z silną potrzebą, psychicznym przymusem albo zażywania jakiejś substancji albo wykonywania określonej czynności – uzależnienia behawioralne. Bez względu na to, czy będzie to uzależnienie od alkoholu, leków, narkotyków czy też hazardu, zakupów albo seksu, prowadzi do koncentrowania się życia wokół tego, co jest przyczyną uzależnienia. A sama osoba uzależniona będąc ofiarą nałogu cierpi w zasadzie w każdej sferze życia: emocjonalnej, psychicznej, intelektualnej i fizycznej.

Substancje psychoaktywne – alkohol, nikotyna, leki i narkotyki, takie jak kokaina lub opioidy (kodeina, morfina i heroina), działają w taki sposób, że stymulują umiejscowione w mózgu receptory.

Z kolei w przypadku uzależnień behawioralnych dochodzi do uzależnienia od pewnego stanu psychicznego, wyrzutu endorfin. Osoba uzależniona stara się, by taki stan trwał jak najdłużej – jej organizm zostaje pobudzony, następuje kumulacja przyjemności, a później rozładowanie emocji. Dlatego też hazardziści grają dopóki mają pieniądze, a sami nie są w stanie przerwać procesu ciągłego stymulowania emocji. I właśnie to jest istota różnicy między wspomnianymi uzależnieniami. Substancje psychoaktywne działają na receptory, a określone zachowanie przy uzależnieniach behawioralnych wpływa na stan emocjonalny, wyrzut endorfin i adrenaliny.

Objawy odstawienne

Objawy odstawienne w uzależnieniach behawioralnych ograniczają się do sfery psychicznej, pojawiają się lęk, niepokój i depresja. W przypadku uzależnienia od substancji psychoaktywnych występują zespoły abstynencyjne, które, w zależności od rodzaju substancji, mają różnoraki przebieg chorobowy. Występują objawy fizyczne, takie jak dreszcze, zimne poty czy biegunka.

Sfera społeczna

W obu przypadkach negatywne skutki objawiają się także w sferze społecznej. Dochodzi do izolowania się od ludzi, pojawiają się złe relacje rodzinne, związane z zanikaniem więzi czy wręcz rozpadem rodziny, nie bez znaczenia są też ogromne problemy w pracy, nierzadko kończące się jej utratą

Oba rodzaje uzależnień mają wiele wspólnych cech:

✓ poczucie przymusu wykonywania określonych zachowań;

✓ tolerancja na substancje czy określone zachowanie – występuje konieczność ich nasilania w celu uzyskania podobnych efektów;

✓ zaniedbywanie innych źródeł przyjemności;

✓ kontynuowanie zachowań mimo pojawiania się wyraźnych szkód, które się z nimi wiążą.

Różnice:

✓ o ile osoba uzależniona może całkowicie odstawić substancje psychoaktywne, o tyle całkowitej abstynencji w przypadku niektórych uzależnień behawioralnych zachować się nie da. Trudno wyobrazić sobie bowiem osobę uzależnioną od komputera, która rezygnuje z tego narzędzia i tym samym znacznie ogranicza sobie szanse rozwoju osobistego. Podobnie osoba uzależniona od zakupów nie jest w stanie zrezygnować z robienia jakichkolwiek zakupów;

✓ Przy uzależnieniach chemicznych pierwszym krokiem jest detoksykacja, polegająca na oczyszczenie organizmu z toksyn. Tego etapu w uzależnieniach behawioralnych oczywiście nie ma.

✓ Kolejną różnicą jest stopień negatywnego wpływu uzależnienia na organizm. Podczas gdy uzależnienia chemiczne mogą prowadzić do bardzo poważnych uszczerbków na zdrowiu, uzależnienia behawioralne pod tym względem wydają się być znacznie łagodniejsze. Chociaż np. kompulsywne objadanie się jest z pewnością bardzo groźne dla zdrowia, a uzależnienie od seksu znacznie zwiększa ryzyko zarażenia się chorobami przenoszonymidrogą płciową.

✓ Leczenie farmakologiczne pacjentów uzależnionych od środków chemicznych polega na podawaniu im środków używanych w terapii odwykowej: naltreksonu, naloksenu oraz nalmefenu. Są to leki działające na receptory opioidowe w mózgu. Pacjentom podaję też leki, które hamują np. głody alkoholowe. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku uzależnień behawioralnych. Nie ma idealnych farmaceutyków, które hamowałyby niepożądane działania osób uzależnionych od konkretnych zachowań, stanów emocjonalnych.

✓ W przypadku uzależnień behawioralnych praktycznie nie istnieje ryzyko przedawkowania, choć zdarzały się przypadki śmierci przed ekranem komputera związane z zaniedbaniem realizacji podstawowych potrzeb fizjologicznych, takich jak sen, jedzenie i picie.

Do najpopularniejszych uzależnień czynnościowych należą:

✓ uzależnienie od komputera,

✓ uzależnienie od internetu,

✓ uzależnienie od smartfona,

✓ uzależnienie od hazardu,

✓ pracoholizm,

✓ uzależnienie od ćwiczeń fizycznych,

✓ uzależnienie od seksu,

✓ zakupoholizm.

4. REALIZATORZY GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.

1) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łobzie w zakresie:
   a) inicjowania i koordynowania polityki Gminy Łobez wobec problemów alkoholowych,
   b) motywowania osób nadużywających alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego,
   c) podejmowania interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy (dot. reklamy i promocji oraz sprzedaży napojów alkoholowych) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
2) Urząd Miejski w zakresie merytorycznego wykonania zadań wynikających z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani.
3) Inne podmioty, którym mogą być zlecane zadania wynikające z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii (Komenda Powiatowa Policji, Centrum Integracji Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, organizacje i stowarzyszenia sportowe, kulturalne i społeczne).

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA KOSZTÓW GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII.

1. Źródłem finansowania zadań programu są dochody gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Gmina Łobez
3. Koszty realizacji programu określa preliminarz będący częścią programu.

6. ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.

1. Ustala się wynagrodzenie dla każdego członka komisji w następującej wysokości:
   a) za udział w posiedzeniu komisji - w wysokości 170 zł brutto za każde posiedzenie komisji,
   b) za udział w rozmowach wyjaśniająco-motywujących - 170 zł brutto za każde posiedzenie komisji,
   c) za udział w kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych 170 zł brutto,
   d) za udział w prelekcji informacyjnej z przedsiębiorcami o normach przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w punktach sprzedaży 170 zł brutto,
2. organizację i tryb pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łobzie określa Regulamin Organizacyjny Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łobzie.

ROZDZIAŁ II
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁOBEZ

1. WPROWADZENIE

Bezpieczeństwo traktowane jest jako jedna z najważniejszych wartości w życiu człowieka. Oznacza ono stan obiektywny polegający na braku zagrożenia, odczuwany subiektywnie przez jednostki lub grupy.
W najbardziej ogólnym ujęciu pojęcie bezpieczeństwa oznacza stan, w którym nie są popełniane przestępstwa, zwłaszcza przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu. Pojęcie bezpieczeństwa w języku potocznym oznacza stan, w którym jednostka ma poczucie pewności, oparcia w drugiej osobie lub w sprawnie działającym systemie prawnym.
Bezpieczeństwo posiada dwie podstawowe determinanty tzn. zagrożenie i ryzyko:

- zagrożenie to potencjalna przyczyna niepożądanego stanu,
- ryzyko jest funkcją zagrożenia i prawdopodobieństwa jego wystąpienia.

Te dwie determinanty powinny odgrywać zasadniczą rolę w tworzeniu tzw. bezpiecznych przestrzeni lokalnych i podnoszeniu na wyższy poziom bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Drogą do realizacji tego celu jest tworzenie, a następnie konsekwentna realizacja programów prewencyjnych, konstruowanych na potrzeby społeczności lokalnych.
Ważnym elementem w zakresie zabezpieczenia bezpieczeństwa, a tym samym praktycznemu przeciwdziałaniu zagrożeniom i występującemu lokalnie ryzyku, jest budowa lokalnych programów prewencyjnych, które powinny zawierać następujące elementy:

- określenie występujących na danym obszarze problemów społecznych,
- zdefiniowanie grup dotkniętych problemami społecznymi,
- określenie celów podejmowanych działań prewencyjnych, głównych i cząstkowych,
- określenie zadań, obszarów, na których będą realizowane działania,
- określenie podmiotów zainteresowanych współpracą przy realizacji, form i metod działań oraz terminów ich realizacji,
- opracowanie założeń ewaluacyjnych,
- oszacowanie kosztów poszczególnych działań oraz całego programu,
- wskazanie osoby odpowiedzialnej za opracowanie dokumentu programu prewencyjnego.

Wprowadzanie w życie dobrze skonstruowanych programów prewencyjnych o charakterze lokalnym przyczyni się do podniesienia poczucia bezpieczeństwa wśród członków społeczności lokalnej.

1.1. Przedstawienie problemu badawczego i pytań badawczych

Niniejsza diagnoza ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w 2021 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z: nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniami behawioralnymi, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi.
Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Łobez wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- dorośli mieszkańcy,

- dzieci i młodzież szkolna,
- sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów uzależnień wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców,
- zidentyfikowania problemu przemocy w rodzinie,
- zidentyfikowanie problemu przemocy rówieśniczej i szkolnej wśród uczniów z Gminy Łobez,
- zidentyfikowanie skali problemów uzależnień behawioralnych wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców gminy,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

1.2. Problematyka badania

Niniejsza diagnoza omawia następujące problemy społeczne:

- **Problem alkoholowy (alkoholizm) –** według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”[1]. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

- **Problem narkotykowy (narkomania) –** według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”[2]. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy Łobez.

- **Problem nikotynowy (nikotynizm) –** jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców Gminy Łobez.

[1] T. Pilch, *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.
[2] Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 2050) .

- **Zjawisko przemocy** - przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:
    - **przemoc fizyczna –** zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, bicie, policzkowanie, kopanie, duszenie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
    - **przemoc psychiczna –** zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
    - **przemoc seksualna –** polega na zmuszaniu ofiary do jakiejkolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego poprzez np. niechciane dotykanie, szczypnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
    - **przemoc ekonomiczna –** obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.
    - **zaniedbanie** - polega na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby.

- **Zjawisko przemocy w rodzinie –** przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”[3]. Niniejsza diagnoza ukazuje skale, przyczyny oraz rodzaj problemu.

Cechy przemocy w rodzinie:

- **INTENCJONALNOŚĆ** – zamierzone działanie, mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie osoby doznającej przemocy w rodzinie,
- **NIERÓWNOWAGA SIŁ** – zdecydowane przewaga jednej ze stron w relacji (fizyczna również, ale przede wszystkim psychiczna),
- **POWODOWANIE CIERPIENIA I BÓLU** – narażanie zdrowia i życia na poważne szkody. Doświadczanie cierpienia i bólu powoduje, że ofiara traci zdolność do samoobrony,
- **NARUSZANIE PRAW I DÓBR OSOBISTYCH** – sprawca wykorzystując przewagę sił narusza podstawowe prawa (np. do stanowienia o sobie, nietykalności cielesnej, godności itp.).

[3] Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 poz. 1249)

- **Zjawisko przemocy rówieśniczej** – Dan Olweus, pionier badań nad zjawiskiem przemocy szkolnej definiuje przemoc jako „agresywne zachowanie, w którym sprawca używa swego ciała lub przedmiotu (włączając broń) do zranienia lub skrzywdzenia innej osoby". Z kolei WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub grożenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego"[4]. Nowym problemem, który pojawia się już coraz częściej wśród Polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

Tab. 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying. Różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu.

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
Nierównowaga sił	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
Intencjonalność	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

- **Uzależnienia behawioralne –** Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów. Mianem uzależnień behawioralnych określa się formy zaburzeń (nałogów) nie związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, a związanych z niekontrolowanym wykonywaniem pewnych czynności. W niniejszym badaniu zwrócono uwagę przede wszystkim na uzależnienia związane z komputerem i Internetem, fonoholizmem, zakupoholizmem, pracoholizmem oraz hazardem. Jest to coraz bardziej popularny rodzaj uzależnień, w związku z tym niniejsza diagnoza porusza również te kwestie.
- **Cyberprzemoc -** przemoc z użyciem mediów elektronicznych – przede wszystkim Internetu i telefonów komórkowych. Problem ten dotyczy przede wszystkim dzieci i młodzieży. Pomimo, że akty cyberprzemocy mogą wyglądać niewinnie, to potrafią wyrządzać bardzo dużą krzywdę. Przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół:

[4] Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007r.

1. **Flaming** – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej.
2. **Prześladowanie (ang. harassment)** – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji.
3. **Kradzież tożsamości (ang. impersonation)** – podszywanie się pod ofiarę.
4. **Upublicznianie tajemnic (ang. outing)** – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia).
5. **Śledzenie (ang. cyberstalking)** – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami.
6. **Happy slapping** – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmów oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie.
7. **Poniżenie (ang. denigration)** – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary.
8. **Wykluczenie (ang. exclusion)** – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary.
9. **Agresja techniczna** – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze.

2. METODOLOGIA BADANIA

2.1. Opis metody i próby badawczej

Główny cel badania stanowiło zdiagnozowanie skali problemów społecznych w Gminie Łobez oraz postaw mieszkańców względem: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych i innych problemów społecznych.

Obszary dotyczące ogólnej wiedzy i opinii mieszkańców, ich doświadczeń osobistych oraz postrzegania zjawiska uzależnień w najbliższym otoczeniu zostały przeanalizowane za pomocą badania ankietowego, przeprowadzonego na próbie badawczej, która została przedstawiona poniżej:

Graf. 1. Schemat próby badawczej:

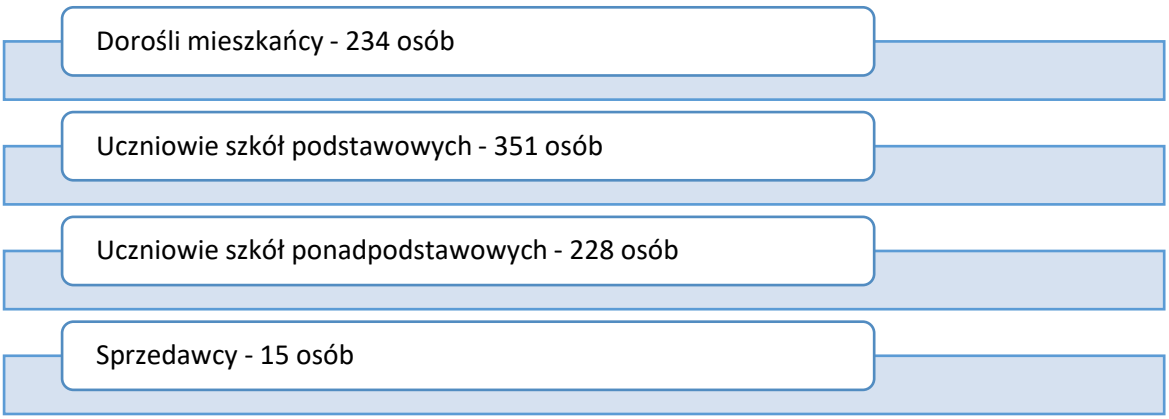

Na potrzeby niniejszej diagnozy zdecydowano się na zastosowanie nieprobabilistycznego doboru próby losowej, ze względu na fakt, iż był on najbardziej odpowiedni do ustalonych celów badawczych.

Badania zostały przeprowadzane w 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 828 osób. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania wśród mieszkańców i sprzedawców zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystane techniki badawcze opierały się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. Oraz za pomocą metody CAWI (badanie za pomocą ankiety internetowej). Link odnoszący się do ankiety internetowej został umieszczony na głównej stronie Urzędu Gminy Łobez. Uzupełnione przez dorosłych mieszkańców ankiety zostały odesłane w formie elektronicznej w postaci zestawienia wszystkich danych, co zapewniło badanym pełną anonimowość.

W przypadku uczniów również zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

2.2. Narzędzia badawcze

Kwestionariusz ankiety opracowanej na potrzeby niniejszej diagnozy można podzielić na 3 części.

1. **Część adresowo-tytułową** - umieszcza się ją na pierwszej stronie ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla respondenta.
2. **Część merytoryczną -** zawarte są w niej pytania dotyczące badanych zagadnień.
3. **Część metryczkową -** zawarte są w niej dane dotyczące respondenta. Są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania. Informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ze względu na fakt, iż wyniki badań realizowanych w roku 2021 będą porównywane do badań realizowanych w latach ubiegłych, kwestionariusz badań został niezmienny. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.

Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Przeprowadzone wśród mieszkańców badania ankietowe dotyczyły przede wszystkim ich ogólnej wiedzy i opinii na temat zjawiska uzależnień i przemocy, doświadczeń osobistych oraz spostrzeżeń wypływających z obserwacji najbliższego otoczenia.

W kwestionariuszu badawczym znalazły się pytania odnoszące się do kwestii alkoholu, narkotyków, dopalaczy, papierosów, zjawiska przemocy, cyberprzemocy, innych problemów społecznych w gminie oraz działań gminy w zakresie rozwiązywania problemów.

Badanie zostało podzielone na bloki dotyczące następujących problemów:

Graf. 3.1 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla dorosłych mieszkańców

W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 68 pytań, a do ankiety dołączona została metryczka pozwalająca na ustalenie między innymi: wieku, płci oraz statusu zawodowego respondentów.

Struktura badanej próby

W niniejszym badaniu wzięło udział 234 dorosłych mieszkańców Gminy Łobez. Analizując próbę badawczą ze względu na płeć można zauważyć, iż większość badanej próby tworzyły kobiety, tj. 64,96%. W badaniu udział wzięło 35,04% mężczyzn.

Wyk. 1. Płeć

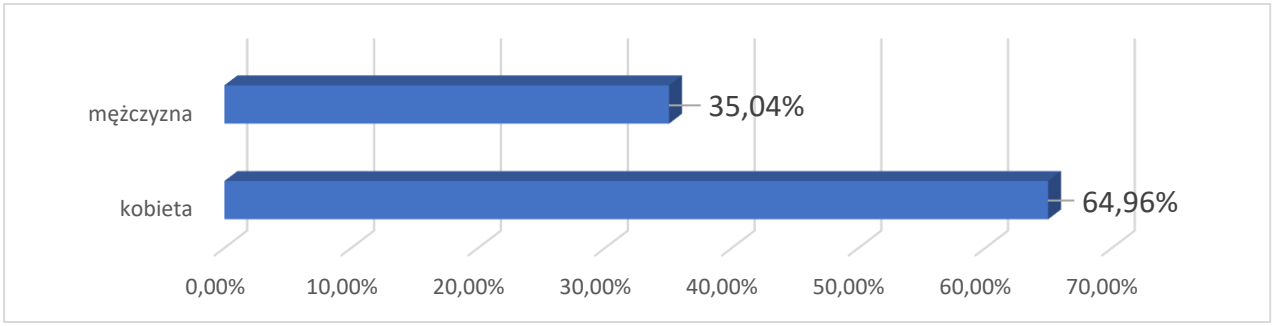

Wśród ankietowanych mieszkańców najliczniejszą grupę tworzą osoby w wieku 26 – 35 lat (30,77%) oraz w wieku 36 – 45 lat (30,34%). Osoby w wieku 46 – 55 lat stanowią 12,39% badanej społeczności, 10,68% respondentów znajduje się w grupie 56 – 65 latków. Natomiast 8,55% próby stanowią osoby do 25 roku życia, a 7,26% to osoby powyżej 65 roku życia.

Wyk. 2. Wiek

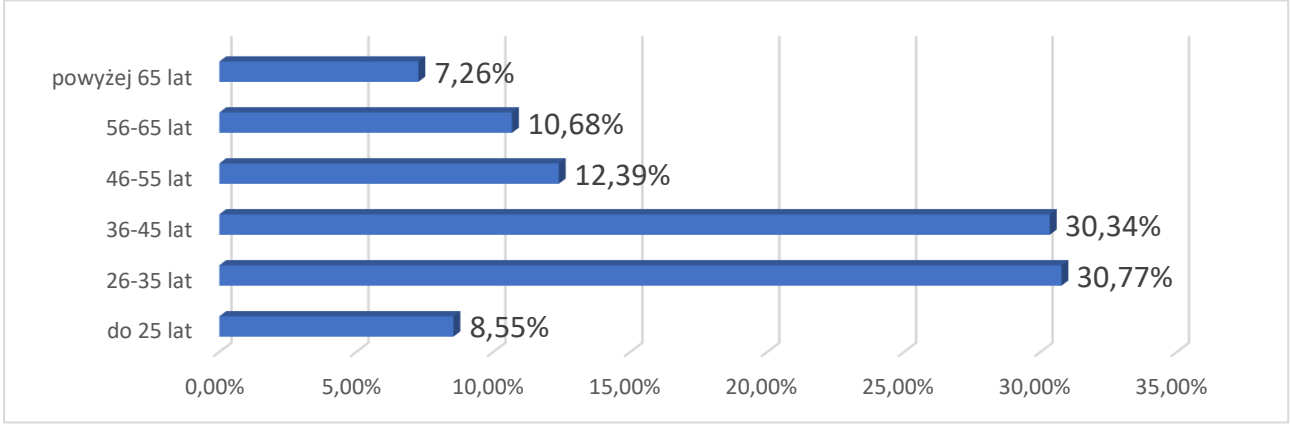

Analizując badaną społeczność ze względu na wykształcenie można zauważyć, iż wykształceniem wyższym legitymizuje się 43,59% badanych, 32,48% osób posiada wykształcenie średnie lub pomaturalne. Wykształcenie zawodowe posiada 20,51% ankietowanych, a wykształcenie podstawowe 3,42% respondentów.

Wyk. 3. Wykształcenie

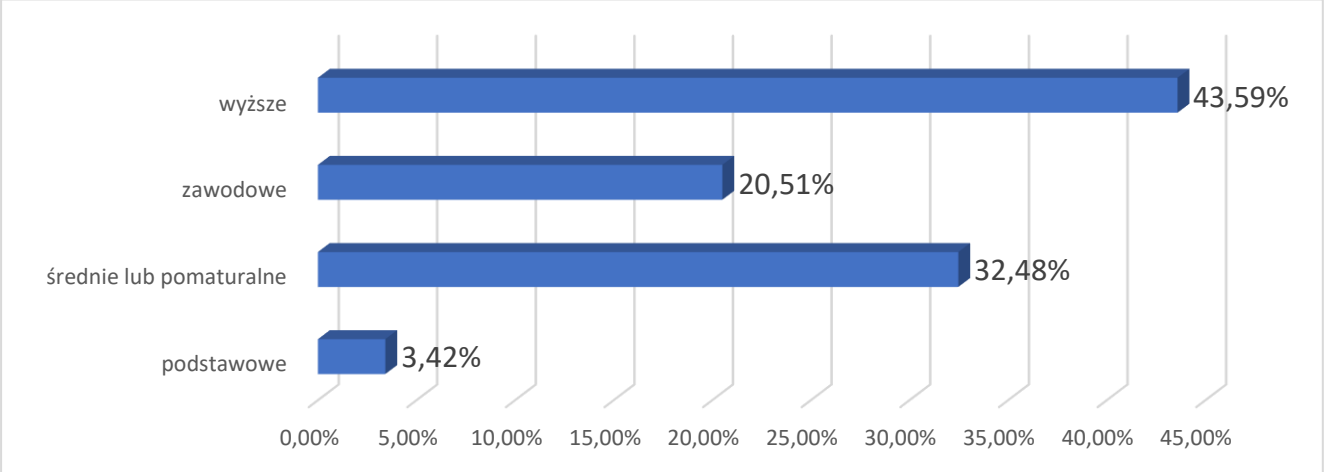

Najliczniejsza grupa ankietowanych osób pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych jako pracownicy – takiej odpowiedzi udzieliło 40,17% osób. Blisko co piąta osoba (19,23%) pracuje w instytucjach publicznych (rządowych lub samorządowych), a 15,81% osób prowadzi własną działalność gospodarczą. Na emeryturze lub rencie znajduje się 9,40% osób, bez pracy pozostaje 8,12% badanych, 5,98% osób określa się jako gospodyni domowa, a najmniej liczną część próby stanowią rolnicy (1,28%).

Wyk. 4. Miejsce zatrudnienia

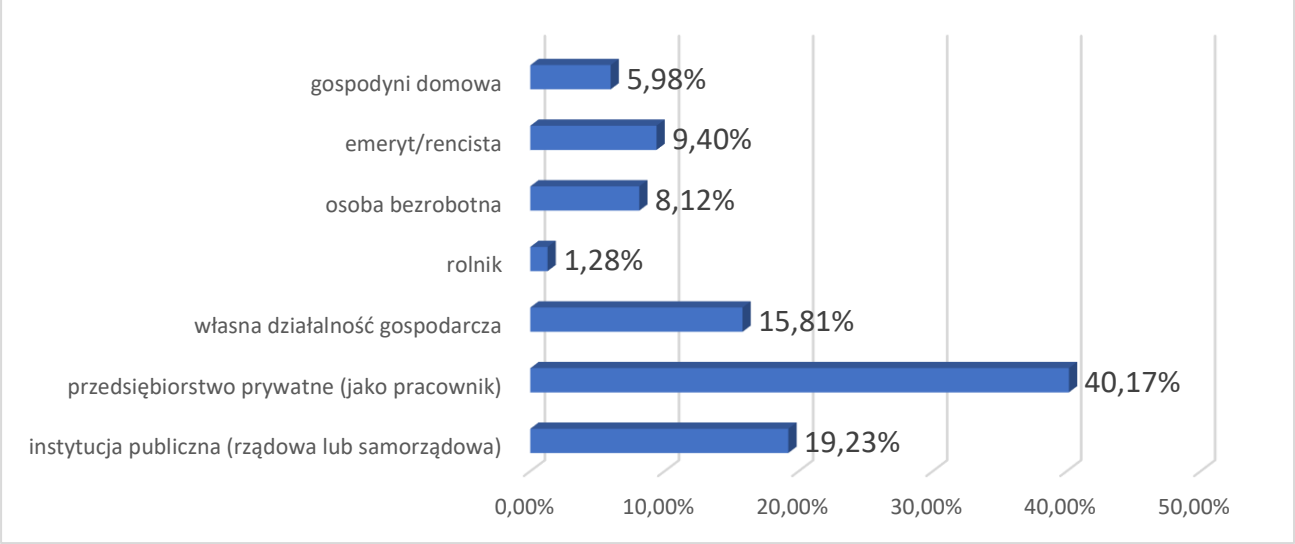

Większość osób uważa, że ich sytuacja materialna jest dobra – taką opinię wyraża 58,55% ankietowanych. Bardzo dobrze sytuację finansową ocenia 9,40% osób. W opinii 27,35% respondentów, ich sytuacja finansowa jest ani dobra ani zła, zaś 3,42% osób twierdzi, iż jest ona zła, a 1,28% osób wskazuje na odpowiedź „bardzo źle".

Wyk. 5. Ocena sytuacji finansowej

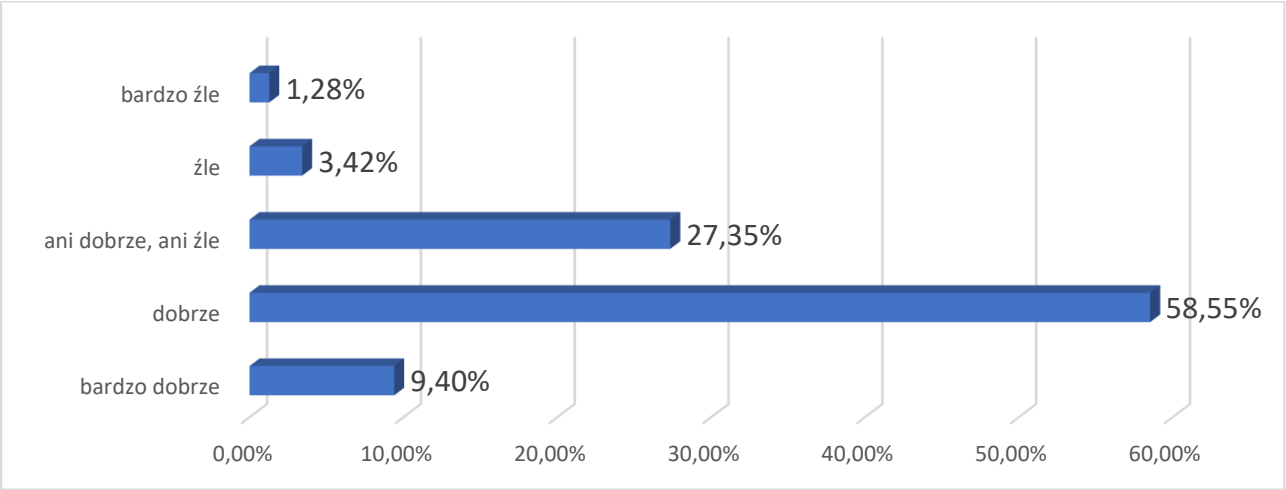

Osoby zamężne lub żonate stanowiły ponad połowę próby badawczej, tj. 57,69%. Blisko co piąty ankietowany to osoba stanu wolnego (19,23%), w związku partnerskim pozostaje 10,26% osób, 8,12% badanych jest po rozwodzie, a 4,70% to wdowiec lub wdowa.

Wyk. 6. Stan cywilny

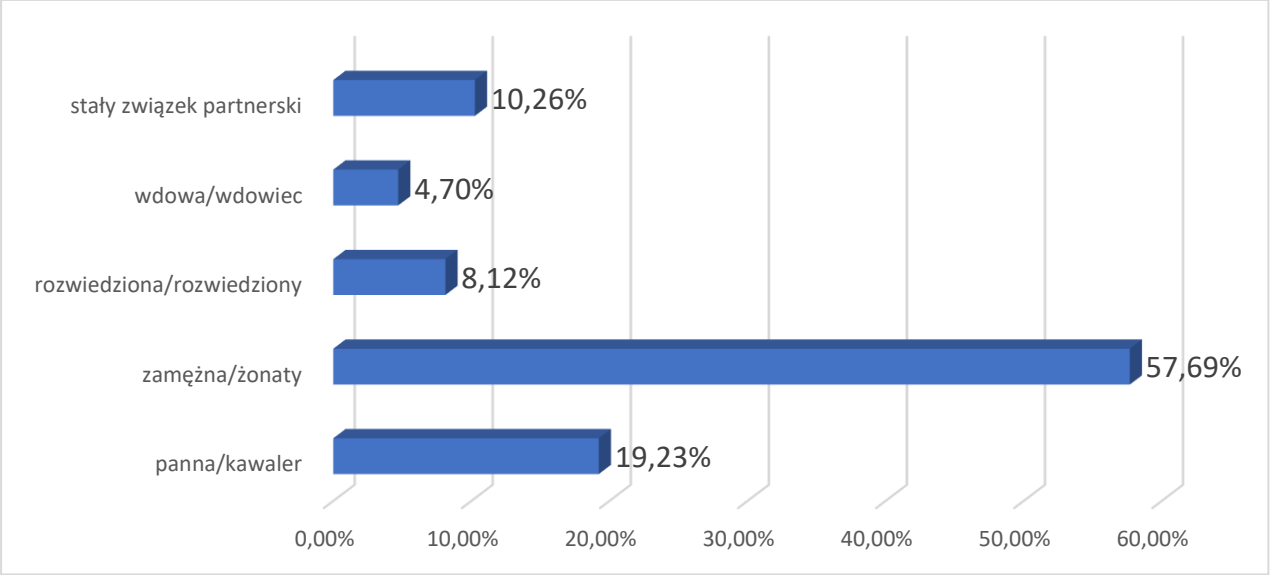

3.1. Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Problemy związane z używaniem alkoholu, występują zarówno w obszarze zdrowia fizycznego jak i psychicznego. Negatywne konsekwencje dotykają nie tylko osoby uzależnione, ale także ich rodziny i osoby w środowisku lokalnym. Oprócz tego, że alkoholizm jest często przyczyną przemocy domowej, powoduje wiele szkód społecznych, takich jak zakłócanie porządku publicznego, przemoc, ubóstwo czy bezrobocie. W celu zapobiegania niekorzystnym konsekwencjom z tym związanym, konieczne jest sprawdzenie skali problemu wśród dorosłych ludzi oraz na tej podstawie zaprojektowanie działań profilaktycznych.

Pierwsza część pytań, skierowanych do dorosłych mieszkańców Gminy Łobez dotyczyła spożywania alkoholu, celem rozpoznania skali picia napojów alkoholowych oraz uzależnień. Dorosłym mieszkańcom, zadano pytanie o

to, jak często spożywają alkohol. 8,12% sięga po niego kilka razy w tygodniu, 31,20% respondentów robi to kilka razy w miesiącu, z kolei 38,03% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 19,23% mieszkańców. Natomiast codziennie alkohol spożywa 3,42% ankietowanych.

Wyk. 7. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

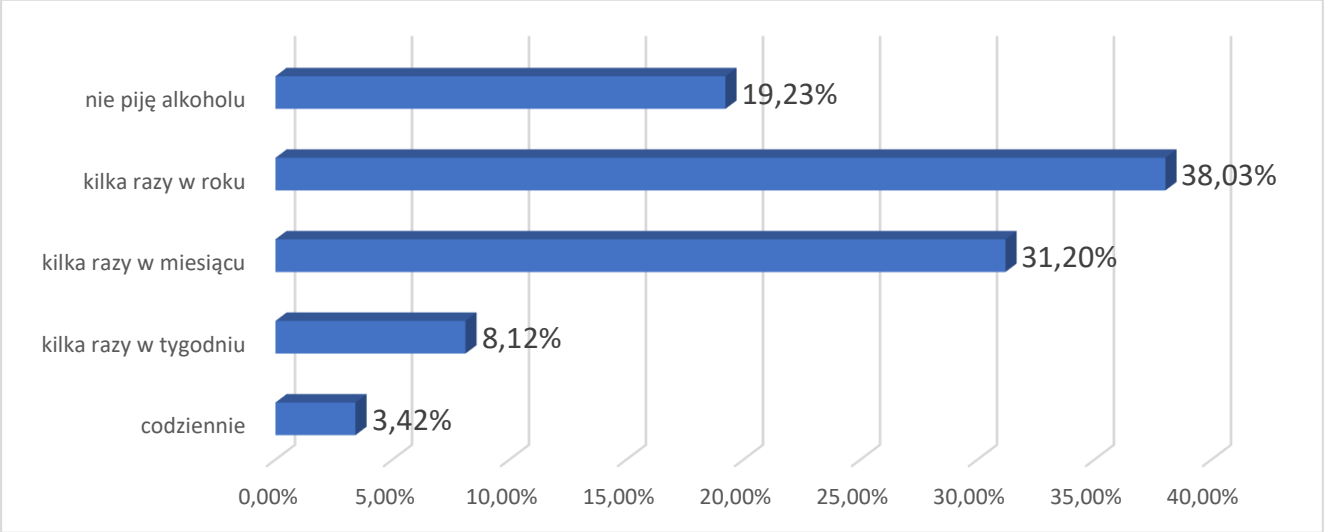

Na kolejne pytania dotyczące spożywania alkoholu odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż spożywają alkohol.

Następne pytanie dotyczyło rodzaju alkoholu, który mieszkańcy gminy wypiją najczęściej. Większość ankietowanych wskazało na piwo (55,56%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców gminy są: wino (43,39%), wódka (13,76%), nalewki (8,99%), likiery (4,23%), alkohol własnej roboty (3,17%), oraz inne alkohole (2,12%), spośród których wymieniano między innymi whisky.

Wyk. 8. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

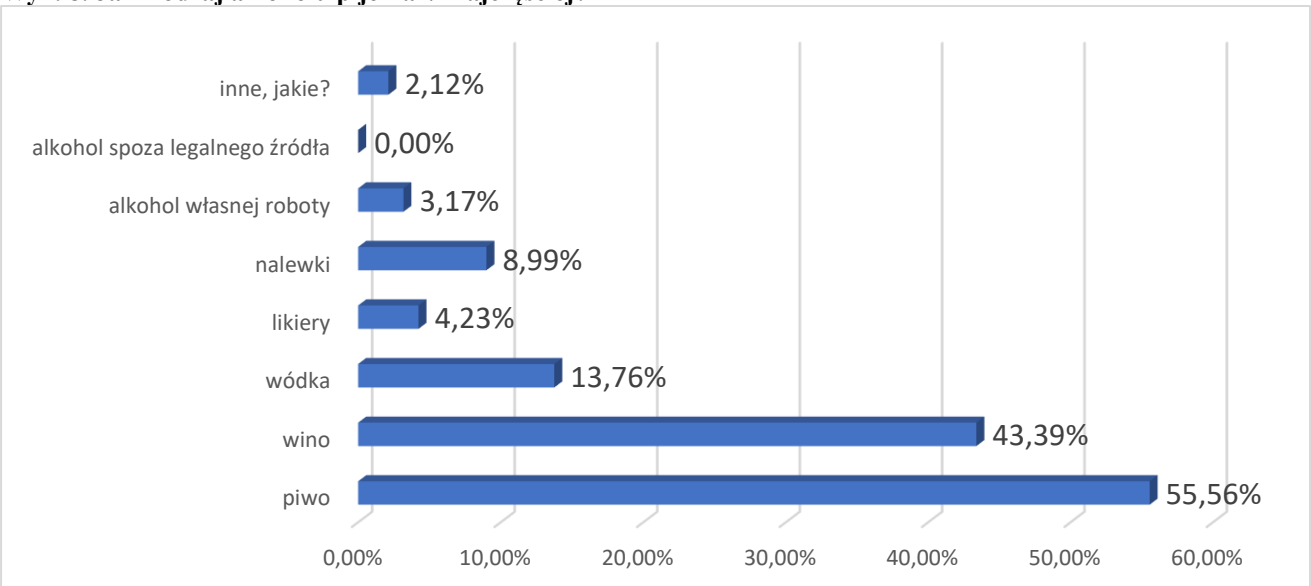

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Większość ankietowanych deklaruje, iż jednorazowo wypija 1 – 2 porcje alkoholu – taką odpowiedź wskazało 39,68% osób. 27,51% ankietowanych wypija jednorazowo 3 – 4 porcje, 19,05% osób wypija 5 – 7 porcji alkoholu, 8,99% osób 8 – 10 porcji oraz kolejne 4,76% badanych 11 – 13 i więcej porcji.

Wyk. 9. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

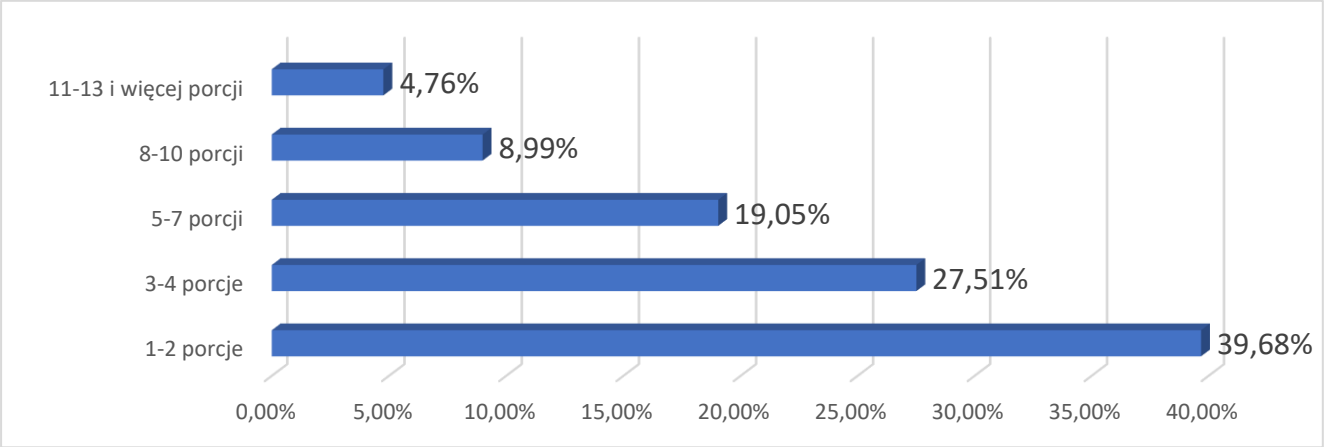

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie przyczyn sięgania po napoje alkoholowe. Większość respondentów jako powód podaje picie dla towarzystwa (56,61%). Znaczny odsetek ankietowanych wskazał również: walory smakowe (29,10%), brak konkretnego powodu (14,29%), chęć lepszej zabawy (13,76%). W dalszej kolejności badani wskazywali na przyczyny takie jak: chęć złagodzenia stresu (10,05%), wpływ znajomych (4,76%), chęć zapomnienia o problemach (4,23%), z powodu pandemii koronawirusa lub izolacja (2,12%) oraz z chęci zmniejszenia objawów kaca (0,53%).

Wyk. 10. Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol? Można wybrać kilka odpowiedzi.

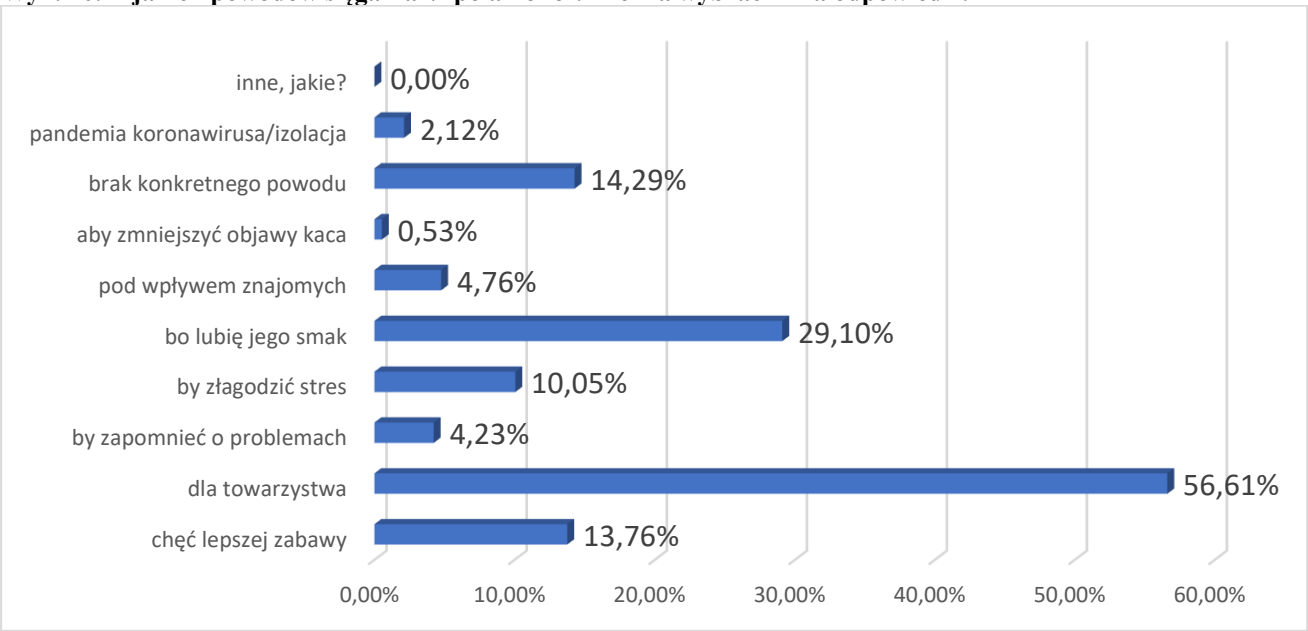

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy spożywają alkohol głównie w domu (59,79%) oraz u znajomych (51,32%). W pubach/restauracjach lub kawiarniach alkohol spożywa 23,28% osób, na świeżym powietrzu pije 7,94% badanych, a pod sklepem alkohol spożywa 1,06% respondentów. Żaden z respondentów nie spożywa alkoholu w pracy.

Wyk. 11. Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

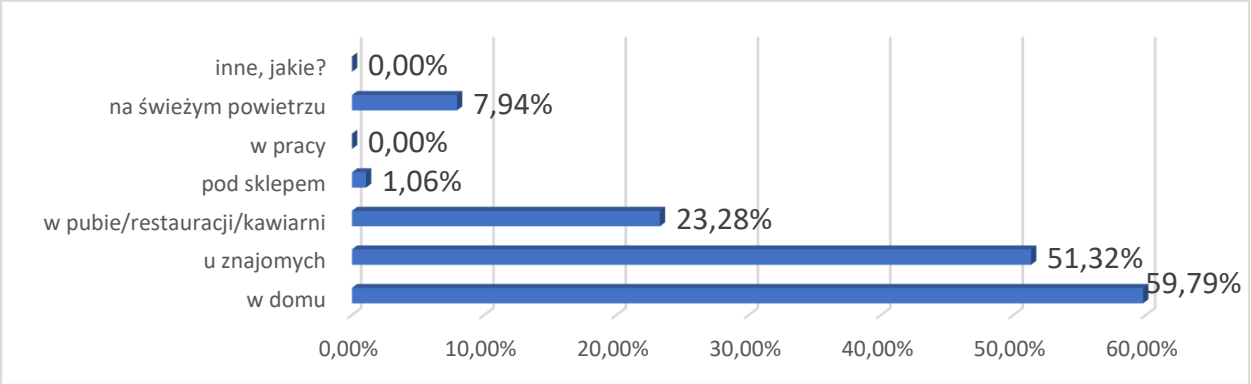

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Pomimo, iż w poprzednim pytaniu, żaden z respondentów nie wskazał, iż spożywa alkohol w pracy, to jednak niniejsze pytanie pokazało, iż ankietowanym zdarzało się wykonywać obowiązki zawodowe znajdując się pod wpływem alkoholu. 5,82% badanych określiło, iż zdarzało się to u nich rzadko, z kolei 2,12% mieszkańców przyznało, że czasami pracuje znajdując się pod wpływem alkoholu, a 0,53% robi to często. Większość mieszkańców (91,53%) nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości.

Wyk. 12. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

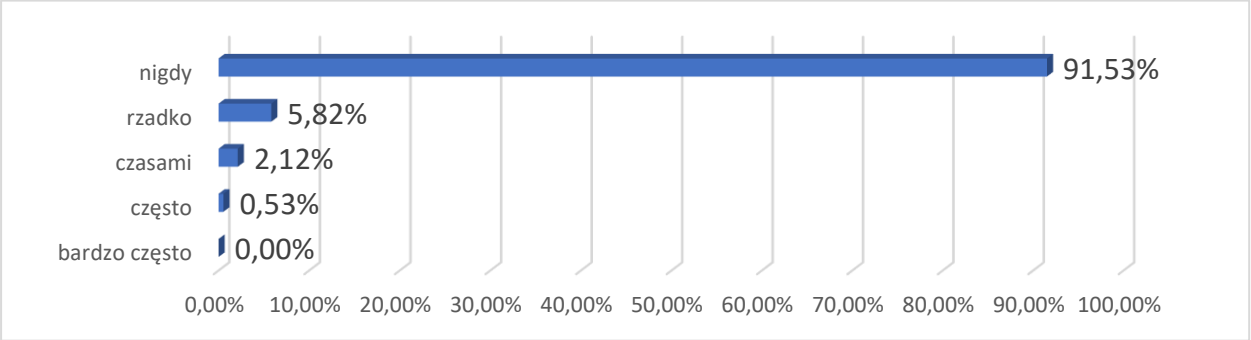

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Większość respondentów nigdy nie kierowało pojazdem pod wpływem alkoholu (92,59%), warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że 6,35% osób przyznało, iż raz im się to zdarzyło, a 1,06% badanym zdarza się to sporadycznie.

Wyk. 13. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

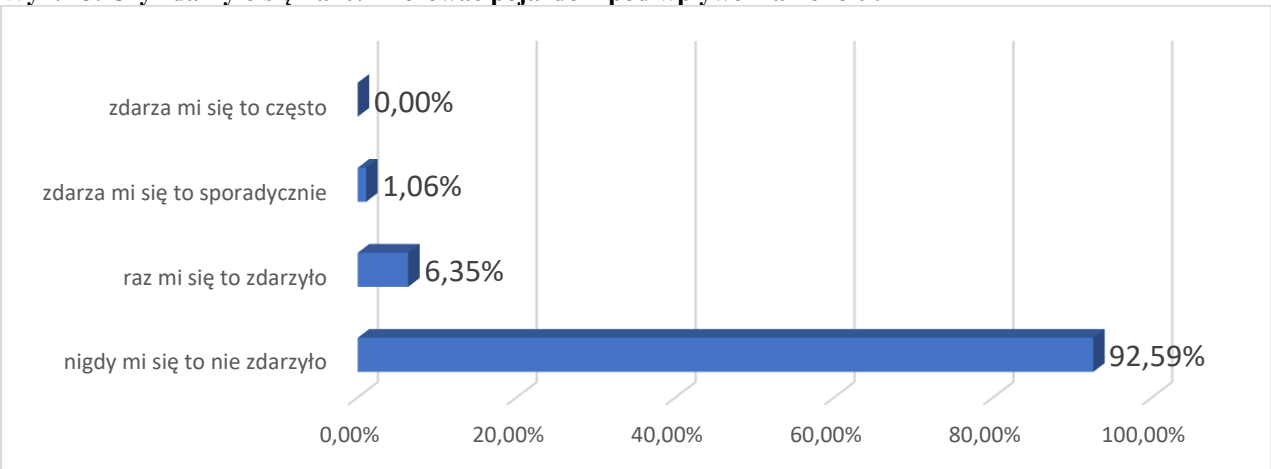

Natomiast 0,53% ankietowanych zostało kiedykolwiek zatrzymanych za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości. Co istotne, większość ankietowanych nigdy nie znalazła się w takiej sytuacji.

Wyk. 14. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

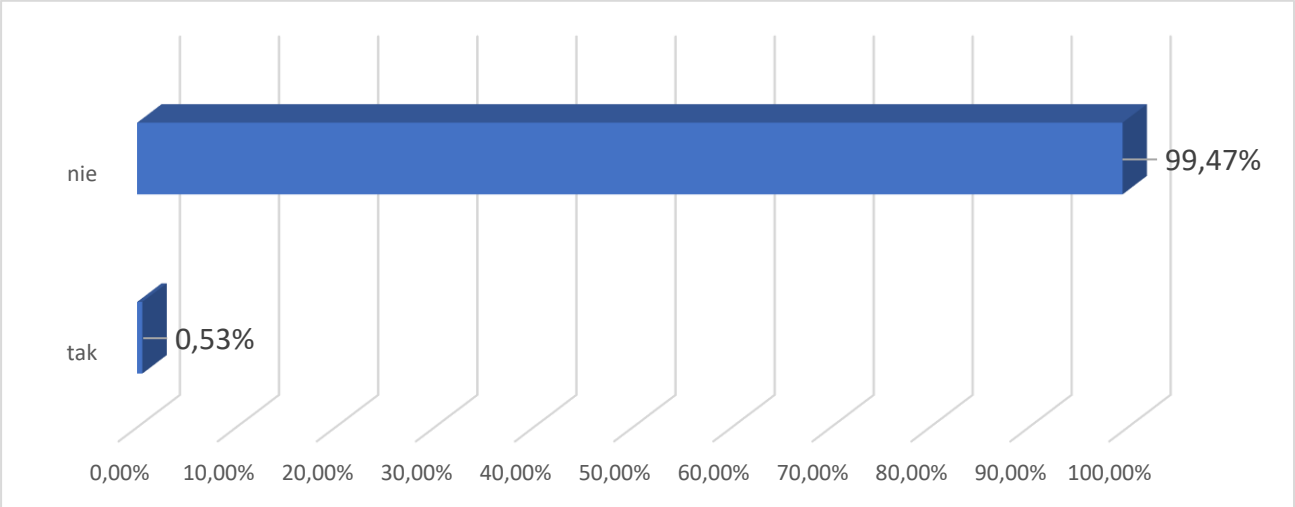

Kolejne pytania zostały zadane wszystkim respondentom, a nie tylko tym, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu.

W kolejnym pytaniu sprawdzono wpływ pandemii koronawirusa i kwarantanny na zmiany w zakresie spożywania napojów alkoholowych. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż większość mieszkańców nie zmieniła ilości spożywanego alkoholu w czasie pandemii (77,25%). Natomiast 4,23% osób pije więcej, 9,52% badanych pije mniej, a 8,99% osób nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Wyk. 15. Czy pandemia koronawirusa i kwarantanna miały wpływ na zmiany w zakresie spożywania przez Pana/ią napojów alkoholowych?

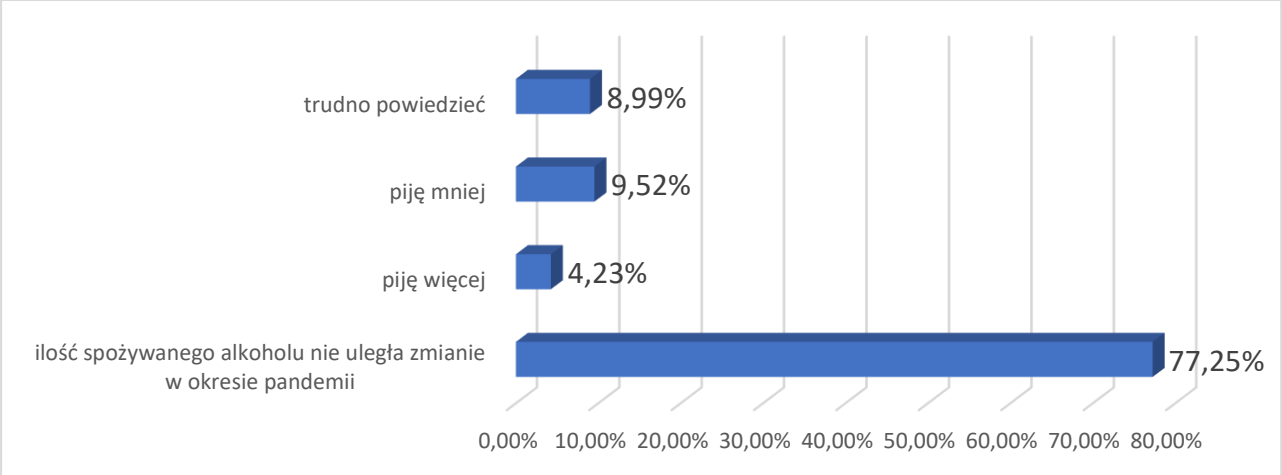

Dodatkowo większość ankietowanych (63,49%) uważa, że podczas pandemii nie zmieniła się dostępność alkoholu w gminie. Z tą opinią nie zgodziło się 13,76% osób, a 22,75% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 16. Czy w Pana/i opinii dostępność do alkoholu podczas pandemii koronawirusa była w jakikolwiek sposób ograniczona?

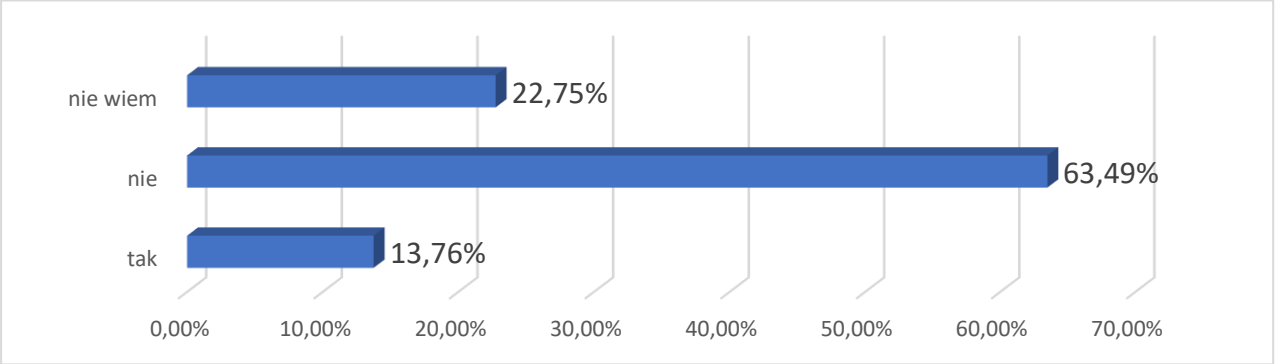

Warto zwrócić uwagę na to, że 26,07% mieszkańców było świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. W przypadku 15,81% miało to miejsce rzadko, 8,55% ankietowanych widziało taką sytuacja czasami, a 1,71% osób często.

Wyk. 17. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

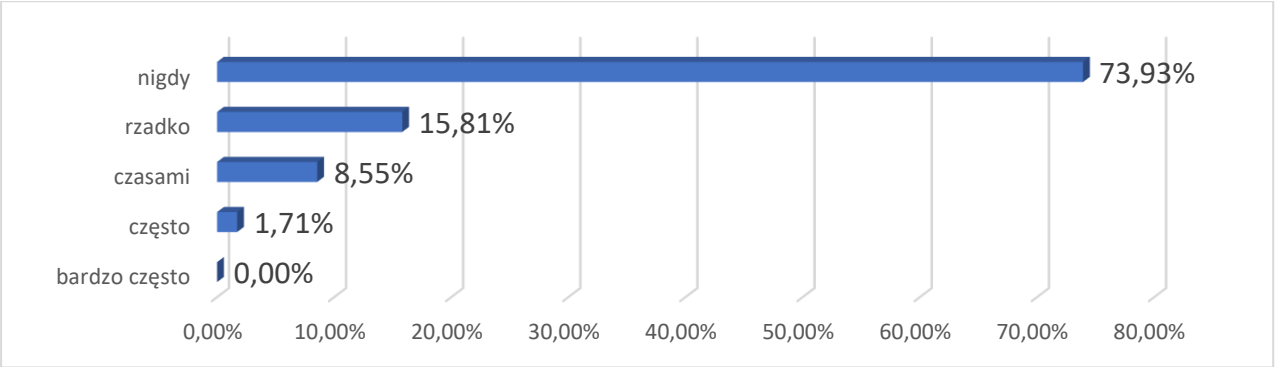

W celu sprawdzenia wiedzy mieszkańców Gminy Łobez na temat konsekwencji spożywania alkoholu, zostali oni poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy picie napojów alkoholowych w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. Pozytywny jest fakt, że zdecydowana większość mieszkańców odpowiedziała twierdząco (93,16%). Jednak 2,99% mieszkańców uważa, że alkohol nie ma wpływu na rozwój dziecka, a 3,85% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 18. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

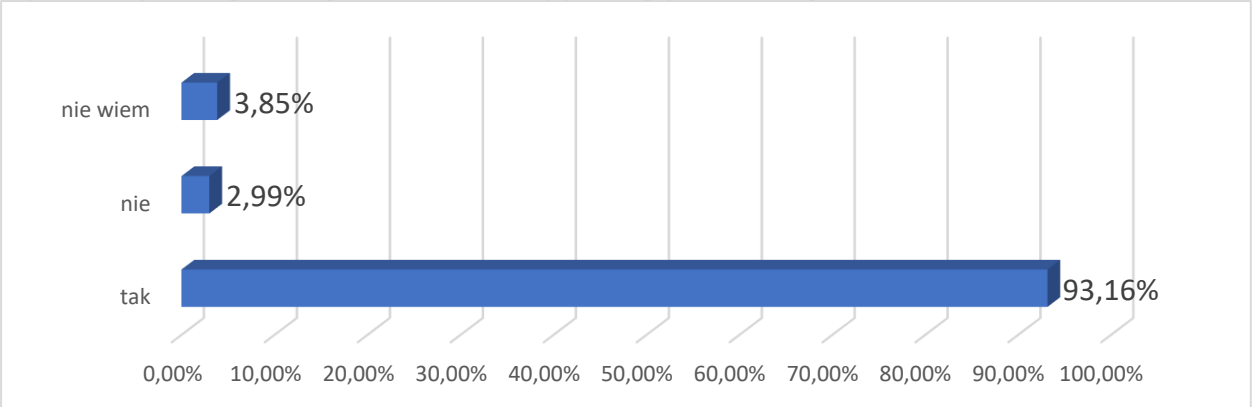

Respondenci mieli również określić, czy zauważyli kiedykolwiek na terenie ich miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. 52,14% osób deklaruje, że nigdy nie było świadkiem takich sytuacji, a 18,38% ankietowanych nie umiało odpowiedzieć na to pytanie. Niepokojący jest fakt, że 29,49% mieszkańców przyznaje, iż widziało kobiety pijące napoje alkoholowe, co wskazywać możena występowanie na terenie gminy problemów w tym zakresie.

Wyk. 19. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i gminy?

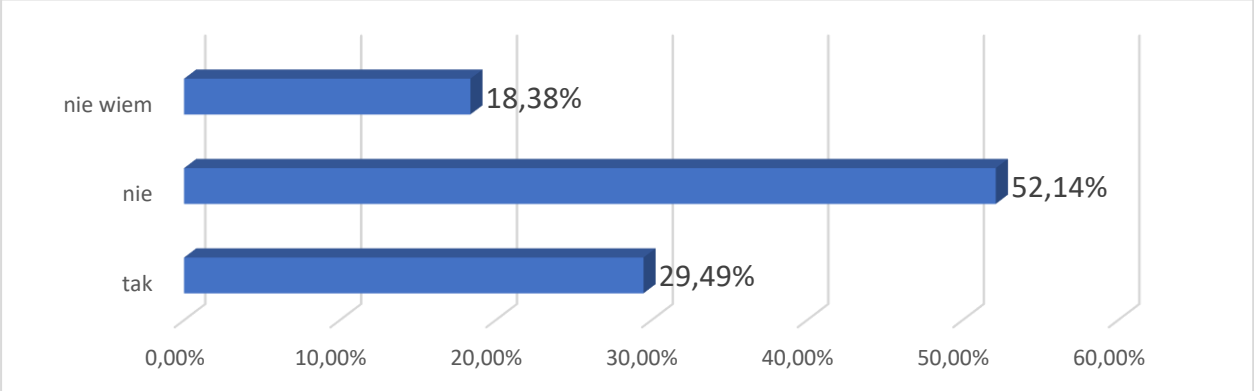

Według 4,27% mieszkańców, spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat na terenie ich gminy maleje, a w opinii 14,96% jest stałe. Natomiast 31,20% ankietowanych uważa, iż spożycie alkoholu przez mieszkańców wzrasta, a prawie połowa badanych nie umiała tego określić (49,57%).

Wyk. 20. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie.

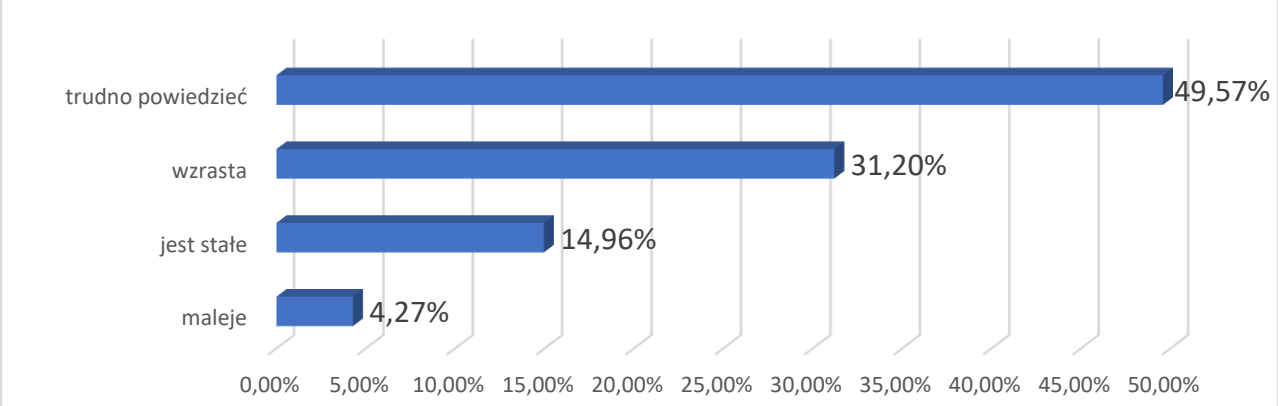

Na koniec niniejszego działu ankietowanych poproszono o ustosunkowanie się do sześciu stwierdzeń. To pytanie miało na celu sprawdzenie wiedzy respondentów dotyczącej konsekwencji sięgania po napoje alkoholowe. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż 6,84% osób uważa, że **nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy na kacu**, zaś 88,89% osób nie zgodziło się z tą opinią. Dla 6,41% ankietowanych **alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce**. Nie zgadza się z tym 73,08% osób. Blisko połowa respondentów twierdzi, że **osoby z problemem alkoholowym piją codziennie** (41,88%), a podobna liczba ankietowanych (45,30%) nie zgadza się z tą opinią. Dodatkowo 26,92% badanych uważa, że **alkoholizm jest dziedziczny**, natomiast 27,35% uważa, że alkoholizm nie jest dziedziczny.

Warto zwrócić również uwagę na fakt, iż aż 60,68% ankietowanych sądzi, iż **okazjonalne picie alkoholu nie uzależnia**. Z tą opinią nie zgodziło się 23,50% osób. Ponad połowa respondentów sądzi, iż **alkohol nie jest dobrym lekarstwem na sen**, a 12,39% osób nie zgadza się z ta opinią.

Wyk. 21. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

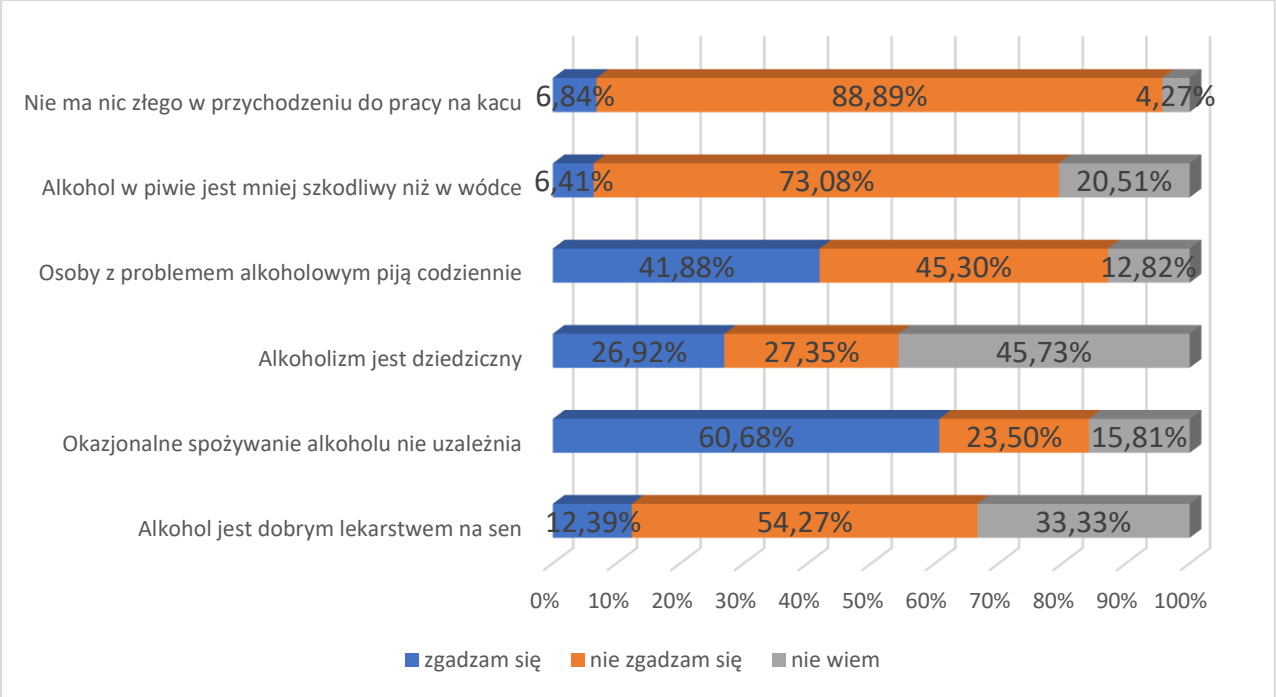

3.2. Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejna część ankiety miała na celu zbadanie skali zjawiska palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Łobez. Spośród wszystkich badanych osób, 27,35% pali papierosy, przy czym 19,66% sięga po nie codziennie, 3,85% kilka razy w tygodniu, 0,85% kilka razy w miesiącu i 2,99% kilka razy w roku.

Wyk. 22. Jak często pali Pan/i papierosy?

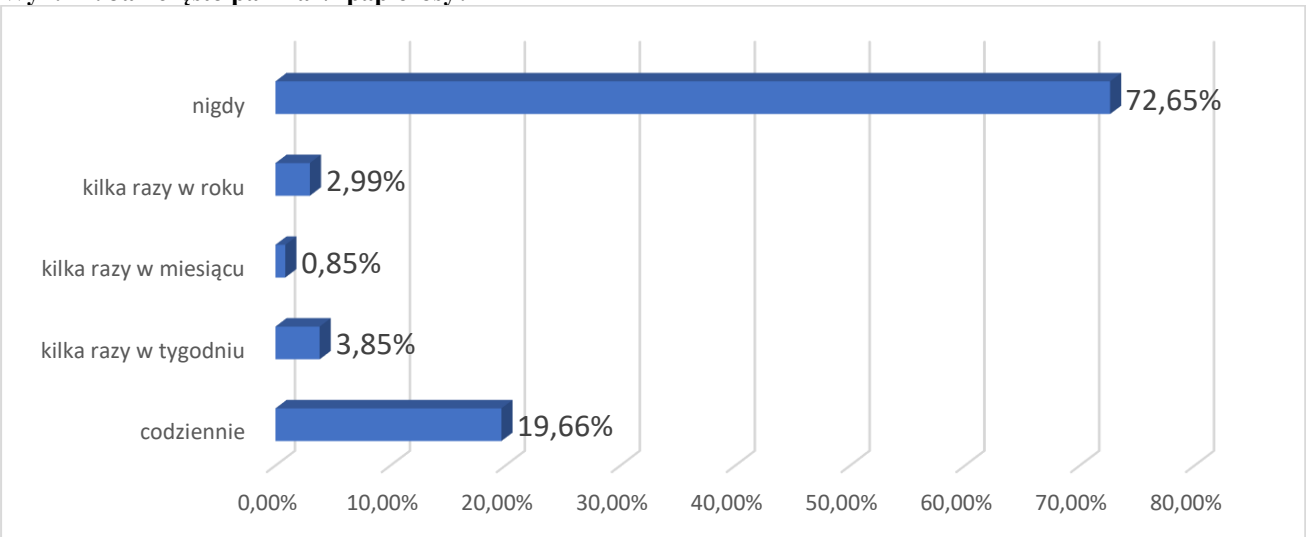

Na kolejne trzy pytania dotyczące palenia papierosów odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż palą papierosy.

Wśród palących papierosy mieszkańców, 14,06% osób nie wie ile dziennie wypala papierosów, ponieważ nie liczy ich ilości, 10,94% osób nie wie, ponieważ nie pali codziennie. 40,63% respondentów deklaruje, iż sięga po papierosa między 6, a 15 razy w ciągu dnia, 4,69% mieszkańców między 16, a 25 razy, natomiast 29,69% osób wypala dziennie poniżej 5 sztuk.

Wyk. 23. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

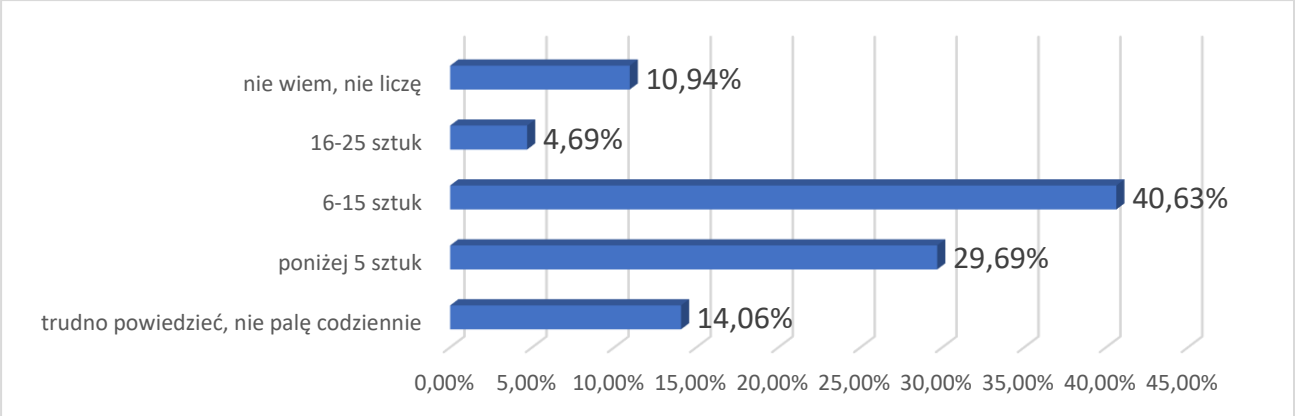

Najwięcej mieszkańców pali papierosy w stresie (48,44%), dla przyjemności (34,38), przy alkoholu (23,44%), dla towarzystwa (20,31%) oraz ze znudzenia i dla zabicia czasu (17,19%).

Wyk. 24. Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

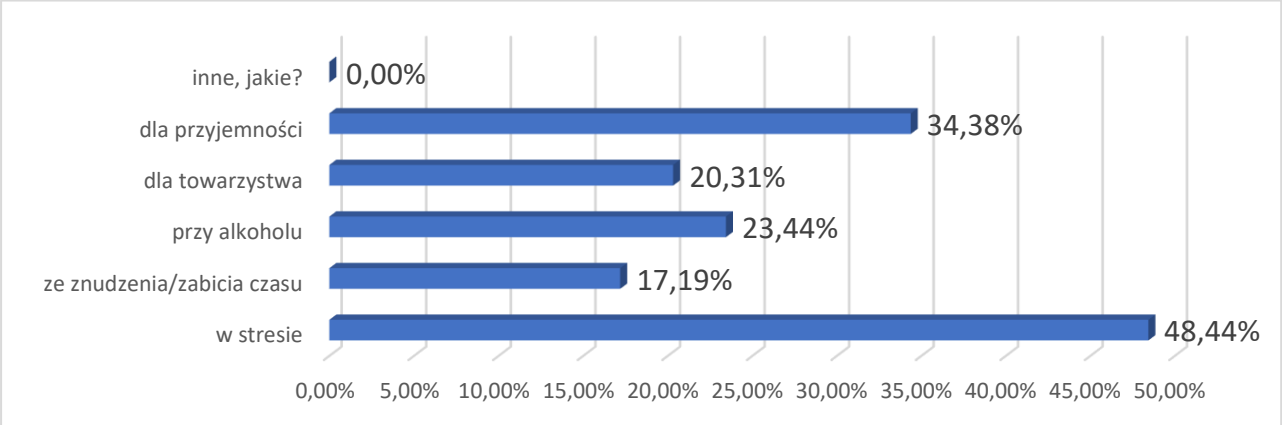

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci, którzy palą papierosy zostali zapytani również o to, czy kiedykolwiek próbowali rzucić palenie. 43,75% mieszkańców nigdy nie podejmowało takiej próby, 35,94% respondentów przyznało, że raz próbowało zerwać z nałogiem, 9,38% osób nigdy tego nie robiło, ale zamierza spróbować, a 10,94% badanych próbowało wiele razy, ale nieskutecznie.

Wyk. 25. Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

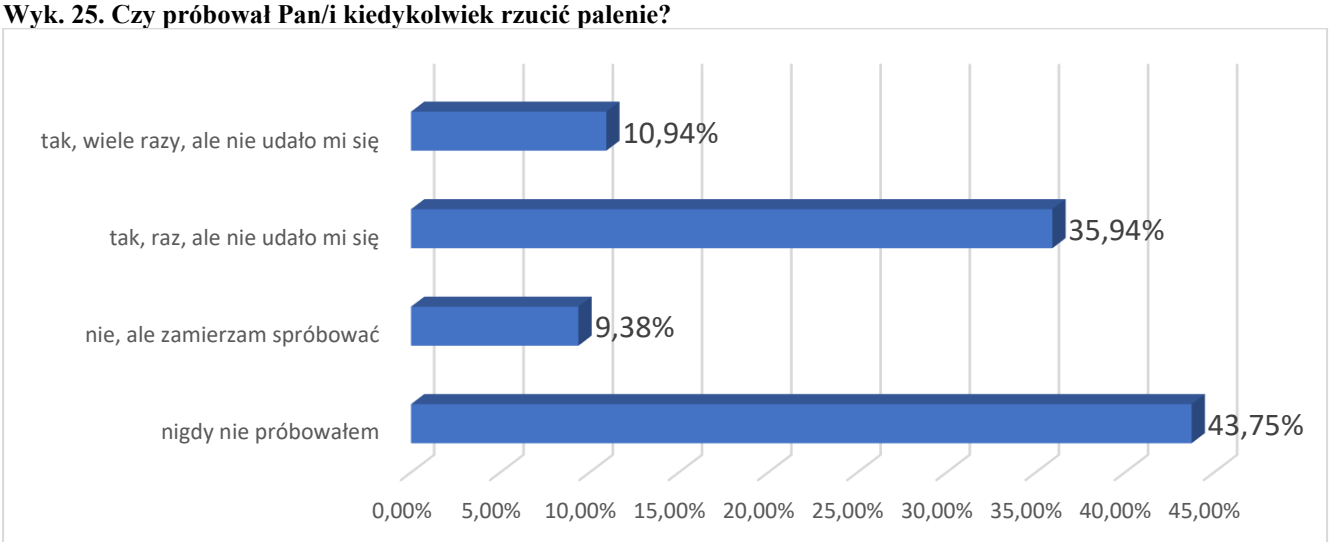

Kolejne pytanie dotyczyło opinii wszystkich ankietowanych (nie tylko tych, którzy palą papierosy) na temat palenia wyrobów nikotynowych.

W ocenie ponad połowy mieszkańców (62,82%) palenie papierosów jest bardzo szkodliwe, a 25,64% osób uważa je za szkodliwe. Wskazuje to na fakt, iż większość mieszkańców zdaje sobie sprawę z negatywnych konsekwencji zdrowotnych tego uzależnienia, jednak 11,11% ocenia papierosy jako mało szkodliwe, a dla 0,43% osób są one nieszkodliwe.

Wyk. 26. Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

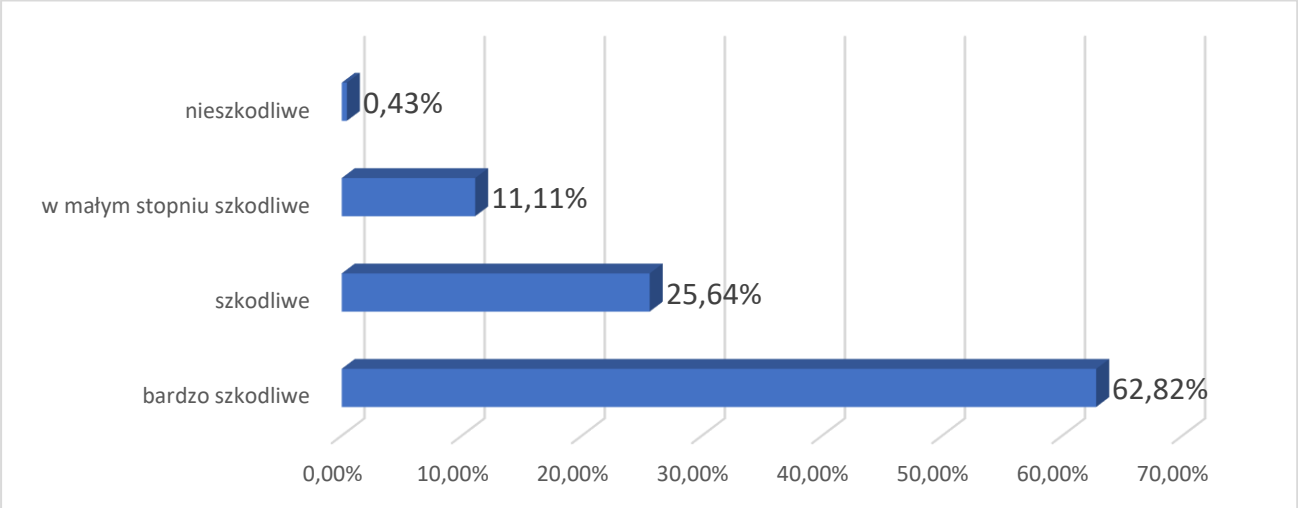

3.3. Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejnym ważnym zagadnieniem, który został poddany zbadaniu, był problem uzależnienia od środków psychoaktywnych. W celu sprawdzenia skali problemu w Gminie Łobez, respondentom zadano pytanie o to, jak często zażywają tego typu substancje. 14,10% badanych zadeklarowało spożywanie środków psychoaktywnych, zaś 2,14% osób nie pamięta tego faktu. 83,76% ankietowanych nigdy nie sięgało po substancje psychoaktywne.

Wyk. 27. Czy miał Pan/i kiedykolwiek styczność z substancjami psychoaktywnymi?

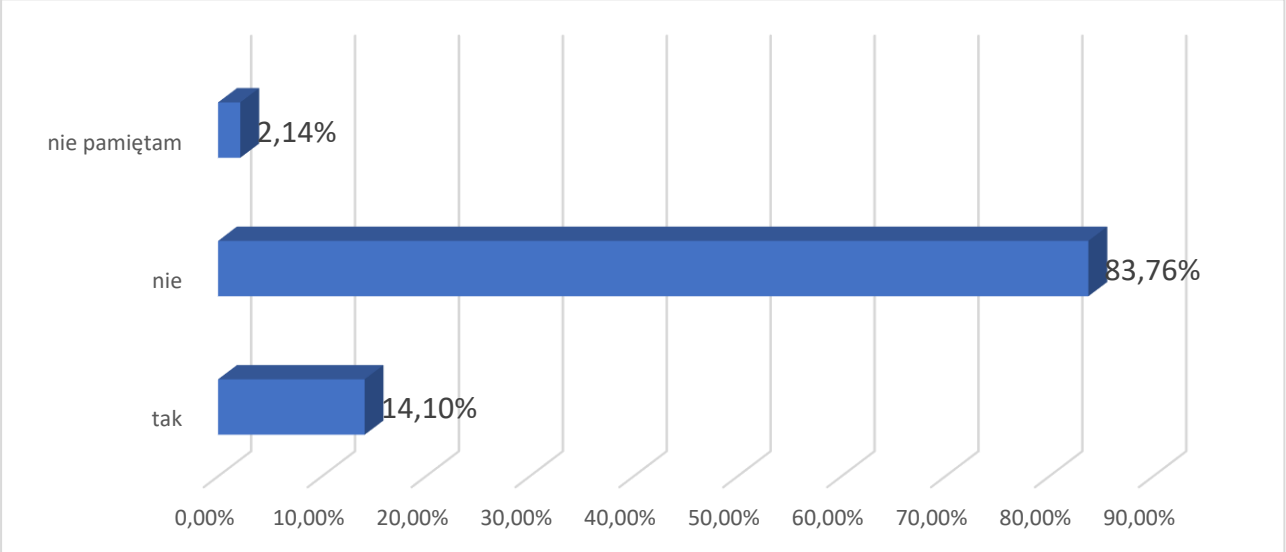

Na kolejne trzy pytania dotyczące sięgania po substancje psychoaktywne odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż miały kiedykolwiek kontakt z narkotykami.

Wśród ankietowanych, którzy zażywali narkotyki 5,13% respondentów wskazało, że było to jednokrotnie, 1,28% badanych sięga po nie kilka razy w roku, 0,43% osób kilka razy w miesiącu, 0,85% raz w miesiącu, a 0,43% osób sięga po środki psychoaktywne codziennie lub prawie codziennie.

Wyk. 28. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celach pozamedycznych)?

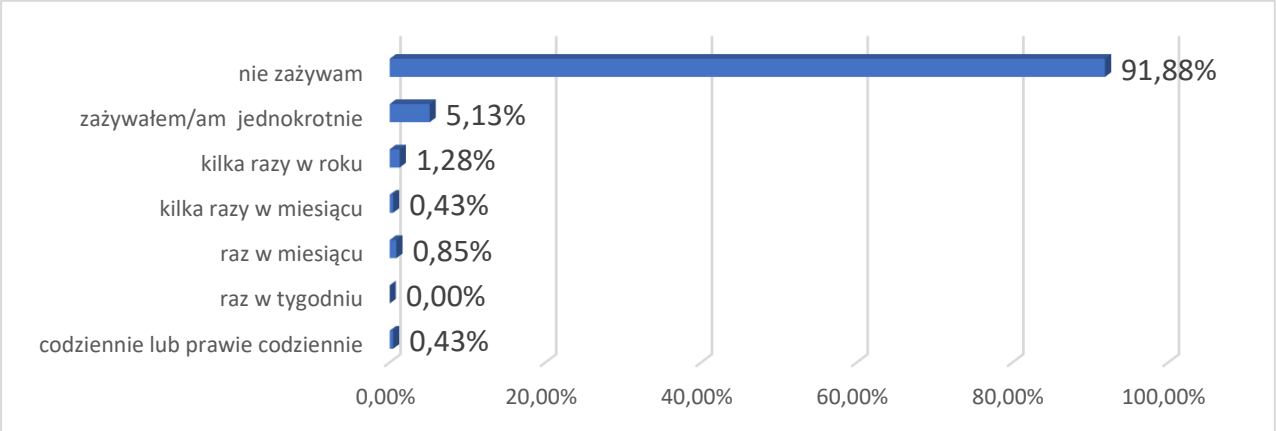

Ankietowanych poproszono również o wskazanie, jakie środki psychoaktywne stosowali. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż największa część respondentów sięgała po marihuanę (89,47%), ale także następujące substancje: ekstazy (15,79%), dopalacze (15,79%), amfetaminę (15,79%), leki w celach pozamedycznych (10,53%), sterydy (5,26%), środki nasenne (5,26%), grzyby halucynogenne (5,26%) oraz LSD (5,26%).

Wyk. 29. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

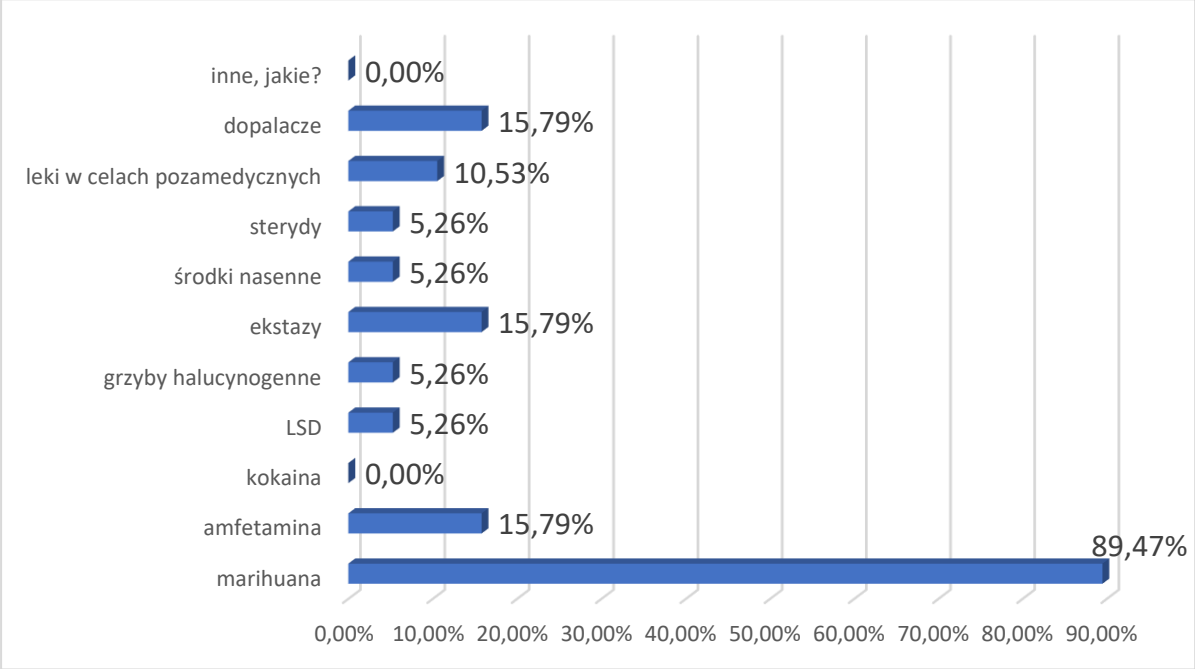

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie substancji psychoaktywnych zostali poproszeni o określenie przyczyn sięgania po nie. Najczęściej ankietowani wskazywali na: ciekawość (57,89%), chęć lepszej

zabawy (42,11%), brak konkretnego powodu (26,32%), wpływ znajomych (26,32%), towarzystwo (15,79%), chęć złagodzenia stresu (5,26%) oraz chęć zapomnienia o problemach (5,26%).

Wyk. 30. Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

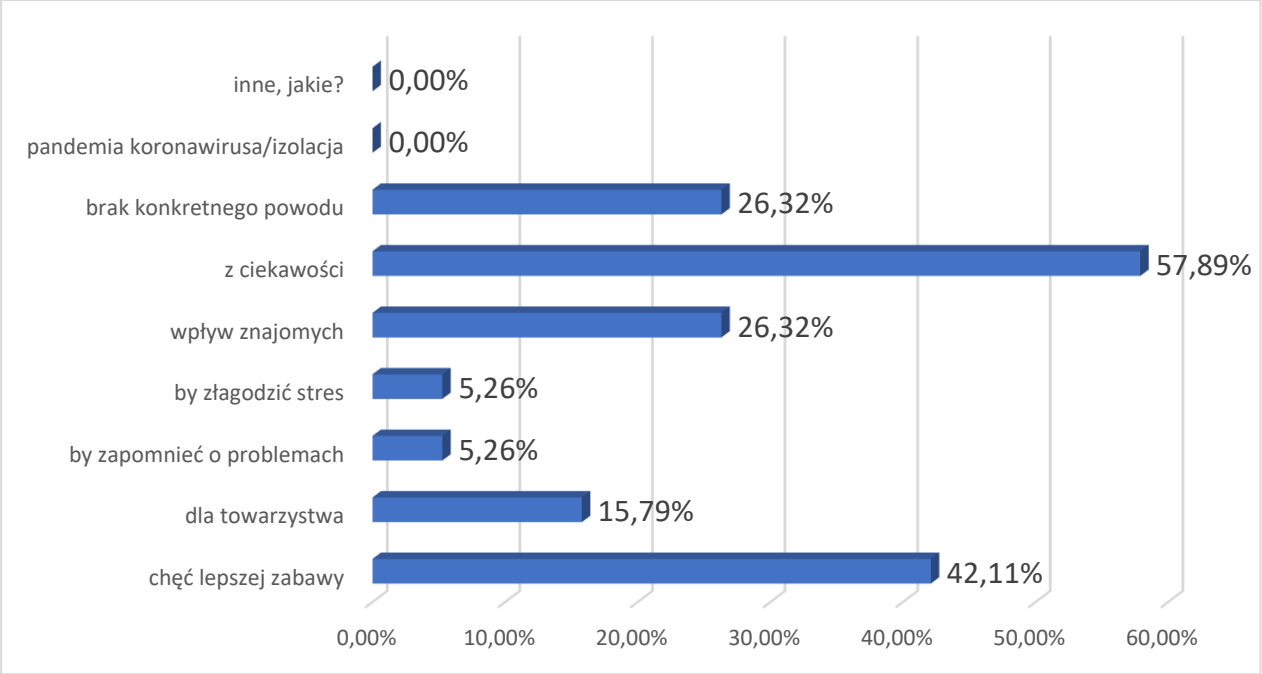

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Celem diagnozy problemu narkotykowego w gminie, było również sprawdzenie dostępności środków psychoaktywnych w społeczności lokalnej. Wszystkich ankietowanych poproszono o ocenę możliwości pozyskania narkotyków na terenie ich miejscowości. Warto zwrócić uwagę na to, że zdaniem 22,22% mieszkańców takie substancje w obszarze miejsca ich zamieszkania, jest łatwo pozyskać. Większość badanych nie ma wiedzy na ten temat (61,97%), zdaniem 3,42% są one całkowicie niedostępne, a według 12,39% osób są one trudno dostępne.

Wyk. 31. Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

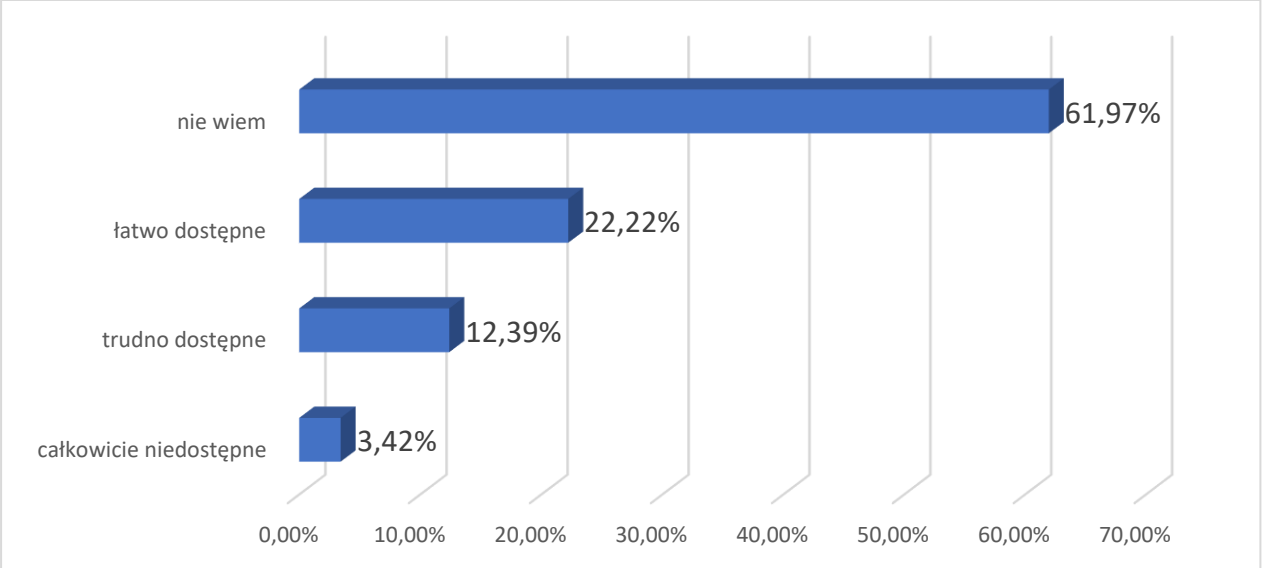

W kolejnym pytaniu ankietowanych poproszono o ocenę możliwości pozyskania dopalaczy. Wyniki wskazują na to, że mieszkańcy maja nieco mniejszą wiedzę na temat dostępności dopalaczy niż narkotyków. 68,38% mieszkańców nie wie, jaka jest możliwość pozyskania takich substancji, 8,97% uważa, że są one trudno dostępne,

zdaniem 4,27% respondentów całkowicie niedostępne. W opinii 18,38% mieszkańców dopalacze na terenie ich miejscowości łatwo jest pozyskać.

Wyk. 32. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

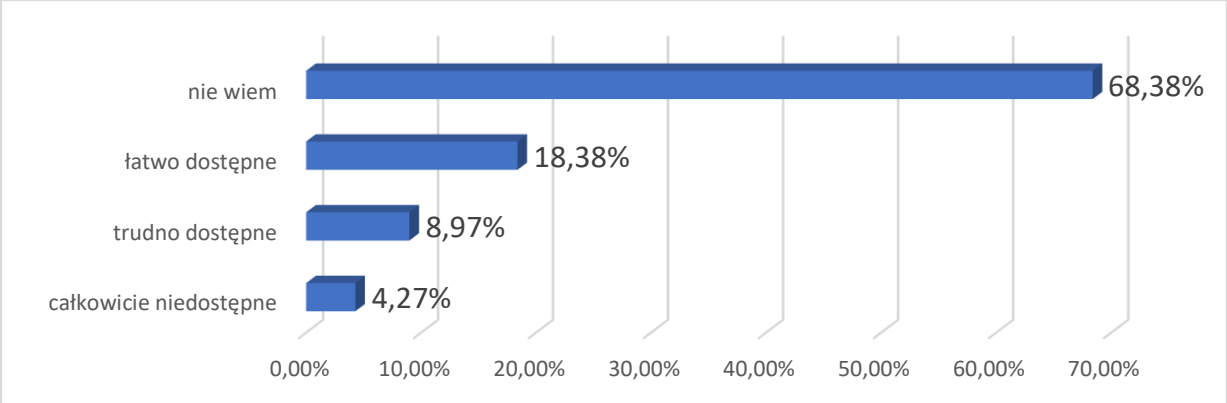

Również większość ankietowanych nie ma wiedzy na temat dostępności substancji psychoaktywnych podczas pandemii. 82,48% osób nie wie, czy możliwość kupna tych substancji była ograniczona. 5,98% osób uważa, iż trudniej było je dostać, a 11,54% badanych uważa, że ich dostępność się nie zmieniła.

Wyk. 33. Czy w Pana/i opinii dostępność do substancji psychoaktywnych podczas pandemii koronawirusa była w jakikolwiek sposób ograniczona?

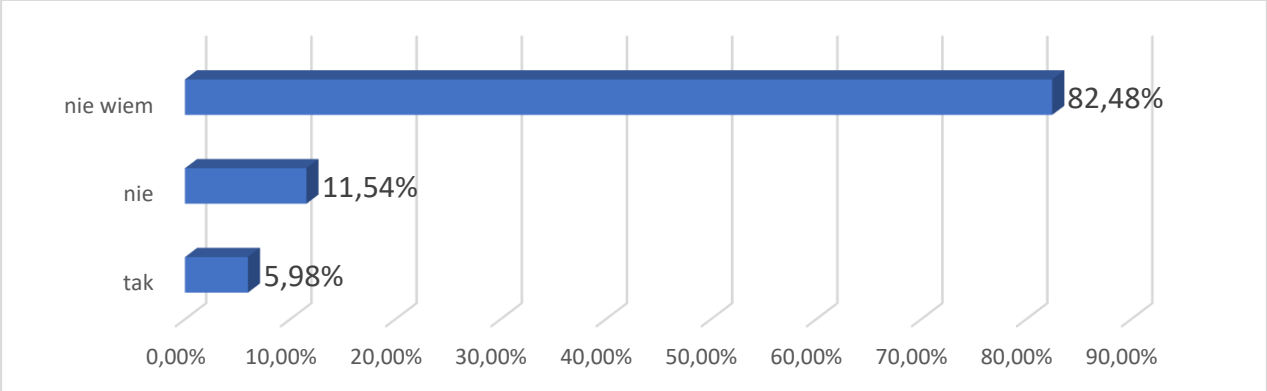

Co istotne, 15,38% ankietowanych uważa, że pandemia koronawirusa oraz kwarantanna miały wpływ na wzrost zażywania substancji psychoaktywnych na terenie gminy. Pozostałe osoby, tj. 84,62% badanych nie ma wiedzy na ten temat.

Wyk. 34. Czy w Pana/i opinii pandemia koronowirusa i kwarantanna miały wpływ na wzrost zażywania substancji psychoaktywnych na terenie gminy?

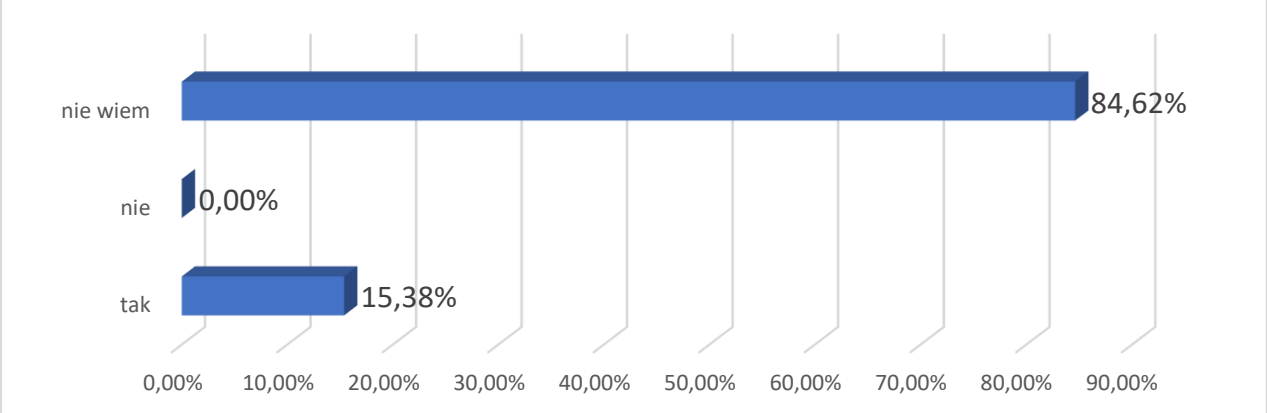

Respondentom zostało również zadane pytanie o znajomość miejsc na terenie ich miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Większość mieszkańców nie zna takich miejsc (86,32%), jednak 10,68% wskazało na znajomość konkretnej osoby, 9,83% na osiedle, zdaniem 7,69% osób można pozyskać je w centrum miejscowości, a także w okolicach szkół (2,56%) i na dyskotece (1,28%).

Wyk. 35. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

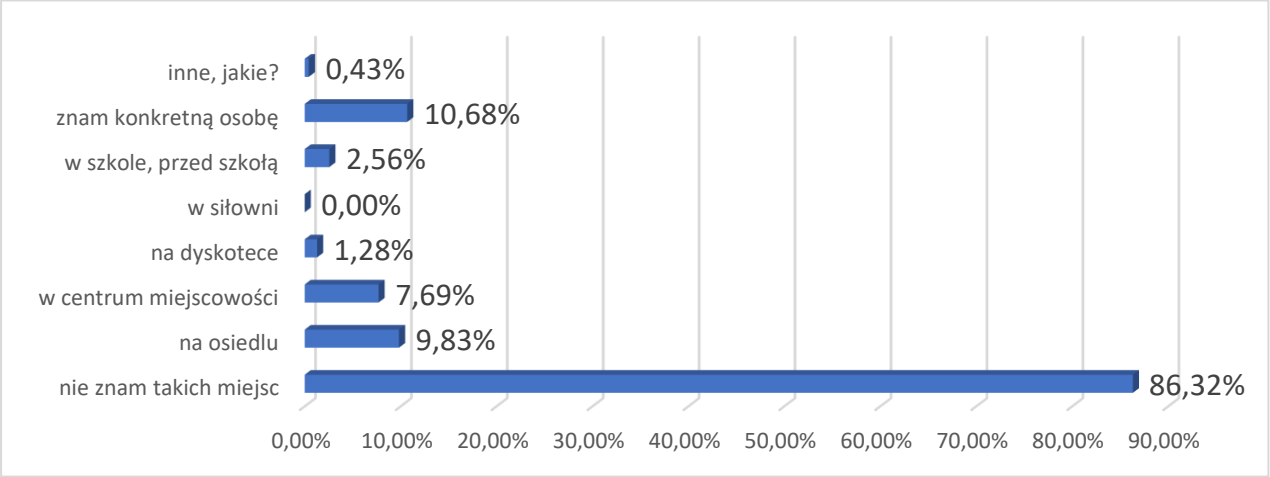

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Dobrą informacją jest fakt, iż większość ankietowanych jest przeciwna stosowaniu narkotyków – taką odpowiedź wskazało 78,21% osób. Natomiast 11,54% badanych uważa, że powinno się zawsze zachować zdrowy rozsądek, aby nie popaść w nałóg. 3,42% osób uważa, że wszystko jest dla ludzi, a 4,70% badanych twierdzi, iż człowiek ma prawo sięgać po narkotyki, to jego decyzja. 2,14% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 36. Jakie jest Pana/i podejście do używania narkotyków?

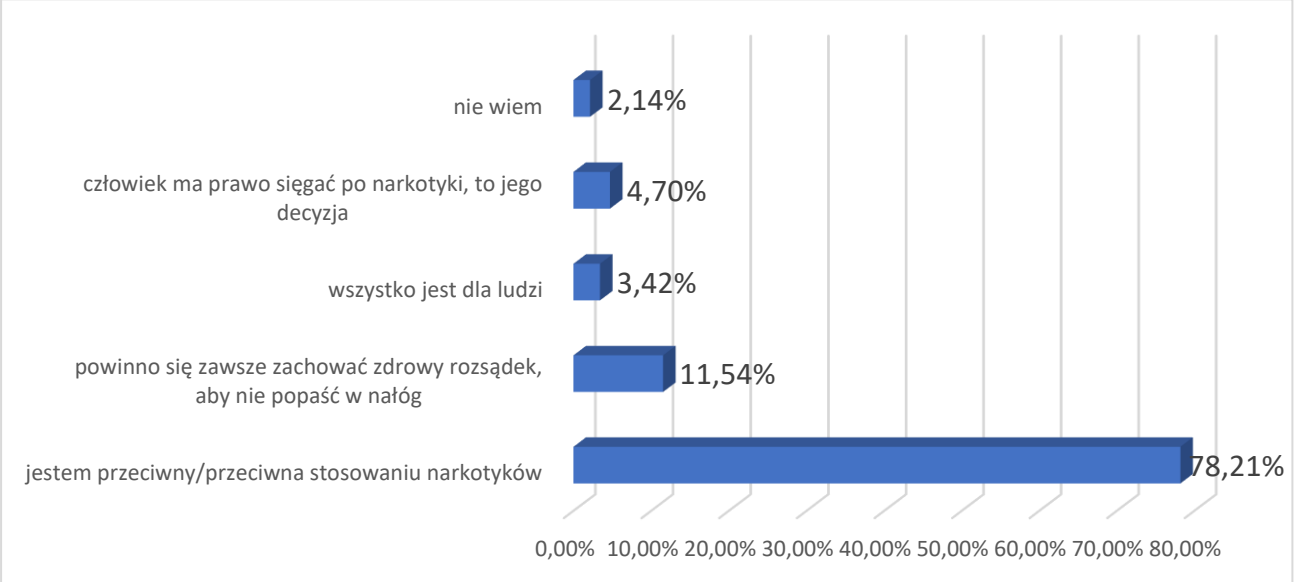

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Dla ankietowanych osoba z problemem narkotykowym to osoba chora (66,24%), ale także osoba nieszczęśliwa (39,74%), osoba, która jest obciążeniem społecznym (12,82%), osoba, której nie powiodło się w życiu (11,54%), osoba mająca zły wpływ na innych (7,69%), przestępca (5,98%), awanturnik i chuligan (5,56%), dziwak, który wyróżnia się wyglądem (1,71%) oraz osoba o dużej wrażliwości.

Wyk. 37. Kim jest dla Pana/i osoba z problemem narkotykowym?

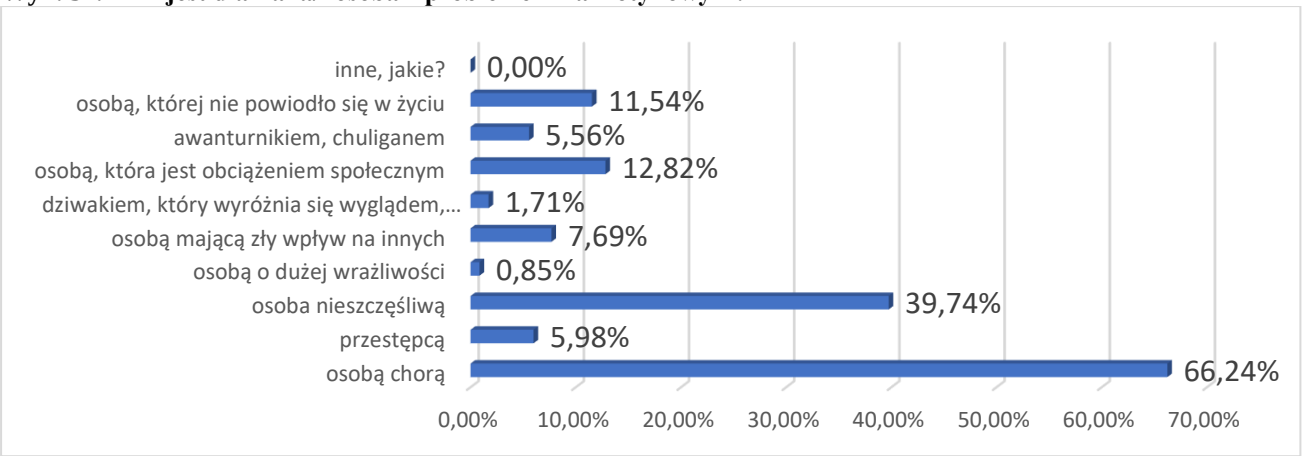

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na koniec niniejszego działu ankietowanych poproszono o ustosunkowanie się do sześciu stwierdzeń. Pytanie miało na celu sprawdzenie wiedzy ankietowanych dotyczącej substancji psychoaktywnych. Co istotne, zdecydowana większość ankietowanych twierdzi, iż **przychodzenie do pracy pod wpływem narkotyków lub dopalaczy jest czymś złym** (97,01%). Również znaczna część osób uważa, że **posiadanie narkotyków powinno być karalne** (79,91%), a 11,97% osób nie zgodziło się z tą opinią. 87,61% badanych sądzi, iż **dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków**, Natomiast 4,27% osób uważa, że te substancje mogą być alternatywą. Dodatkowo co dziesiąty respondent uważa, że **okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnień**, a 64,96% osób nie zgodziło się z tą opinią. Jeśli chodzi o **stosunek do marihuany** to 23,50% osób uważa, że nie powinna być ona zaliczana do narkotyków. Nie zgadza się z tym 46,15% badanych. Co istotne, zdecydowana większość respondentów (91,03%) uważa, że **żadne narkotyki nie są bezpieczne, bez względu na to czy używa się ich odpowiednio**, a 3,42% badanych nie zgodziło się z tą opinią.

Wyk. 38. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

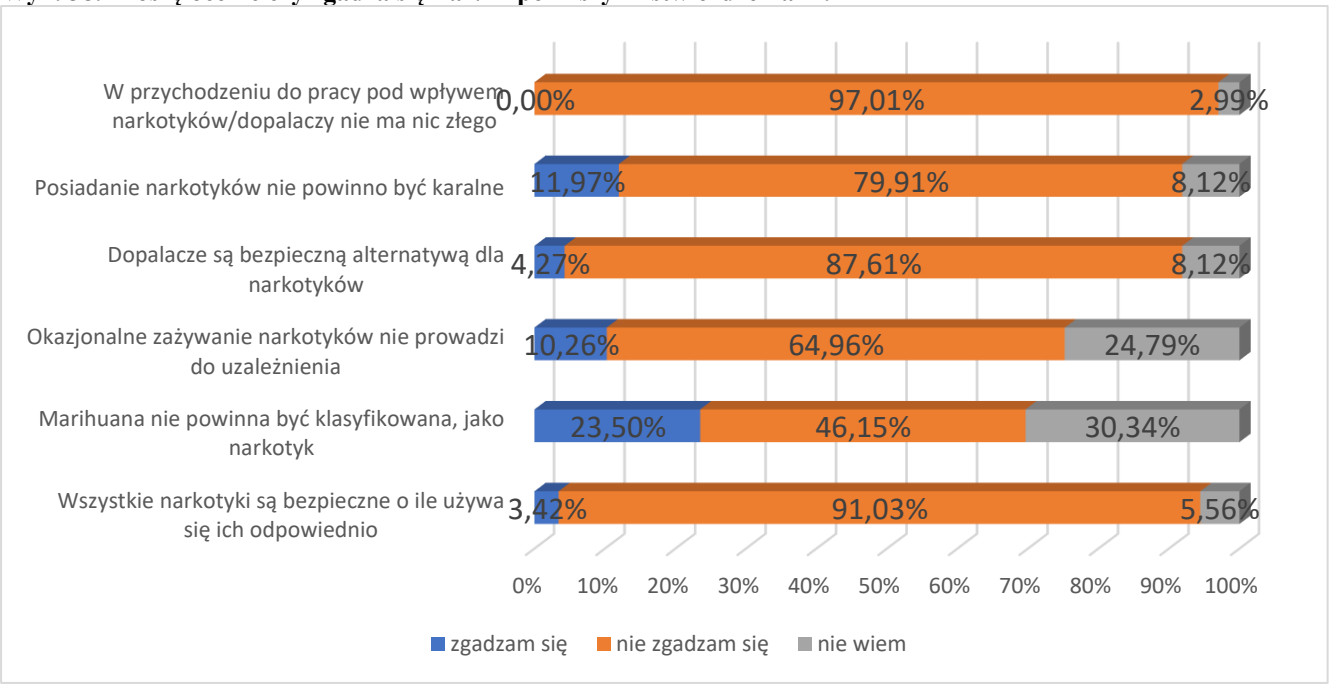

3.4. Problem przemocowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejnym problemem społecznym omawianym w niniejszej diagnozie, był problem przemocowy. Celem niniejszego rozdziału było sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej przemocy oraz sprawdzenia skali zjawiska w Gminie Łobez.

Ankietowanych poproszono o wskazanie zachowania, które ich zdaniem można uznać za akt przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali na: bicie (92,74%), grożenie, straszenie (88,89%), całowanie, dotykanie wbrew woli (77,78%), spoliczkowanie (76,50%), zmuszenie do oddawania pieniędzy (72,22%), zmuszanie do oglądania pornografii (65,81%), kradzież pieniędzy lub innej własności (61,11%), wysyłanie obraźliwych wiadomości (47,44%), okazywanie braku szacunku (35,90%), krytykowanie wyglądu (32,91%), nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki (29,06%) oraz podszywanie się w Internecie (19,66%). 0,43% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 39. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pana/i zdaniem aktem przemocy?

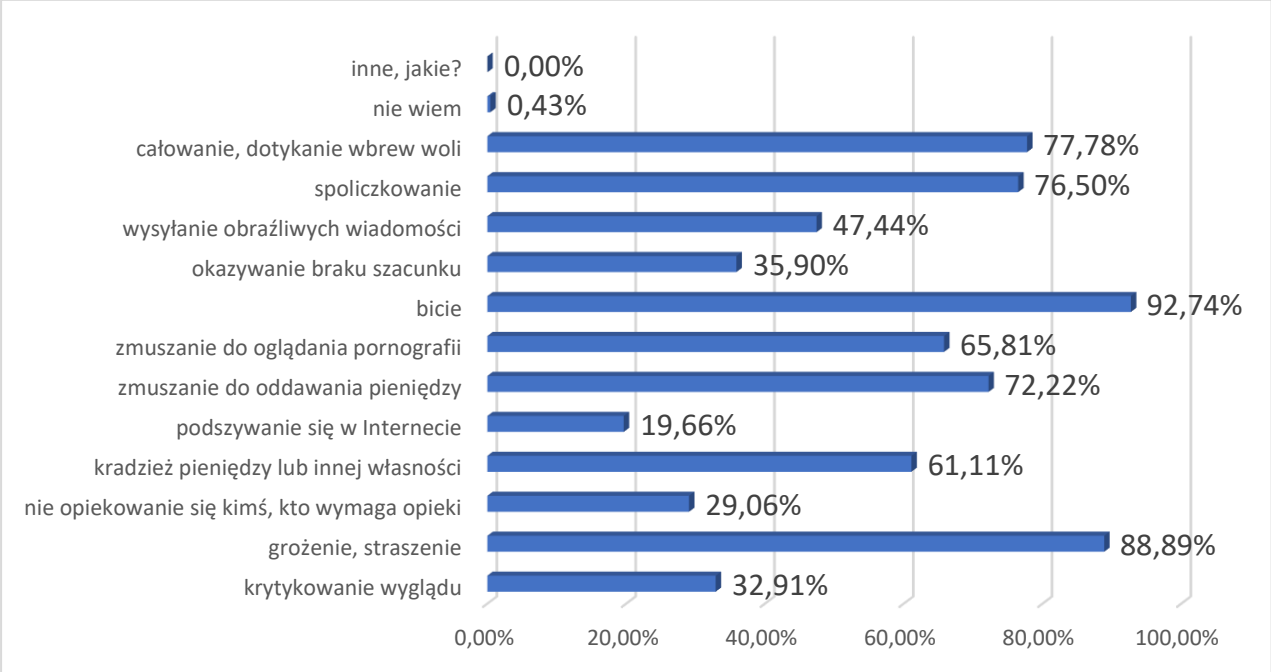

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

31,20% osób zna kogoś kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 45,30% ankietowanych nie zna takich osób, a 23,50% respondentów nie potrafi udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 40. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

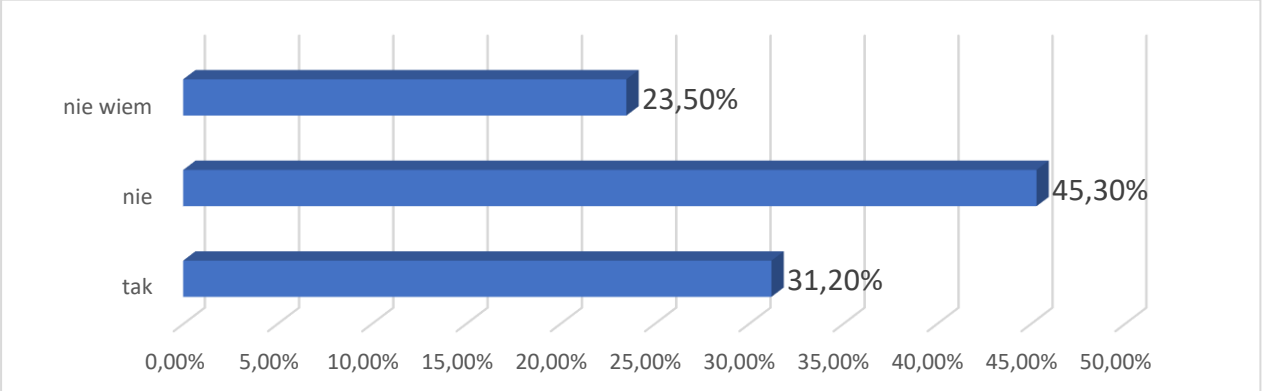

Ankietowani uważają, że przemoc domowa związana jest głównie z piciem alkoholu – taką odpowiedź wskazuje 91,88% osób. W dalszej kolejności badani wskazują na: zażywanie narkotyków (63,68%), zażywanie dopalaczy (47,01%), choroby (42,31%), wykluczenie społeczne (40,60%), zażywanie leków (26,50%) oraz pandemię koronawirusa i izolację (26,07%). Na to pytanie nie potrafiło udzielić odpowiedzi 0,85% osób.

Wyk. 41. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:

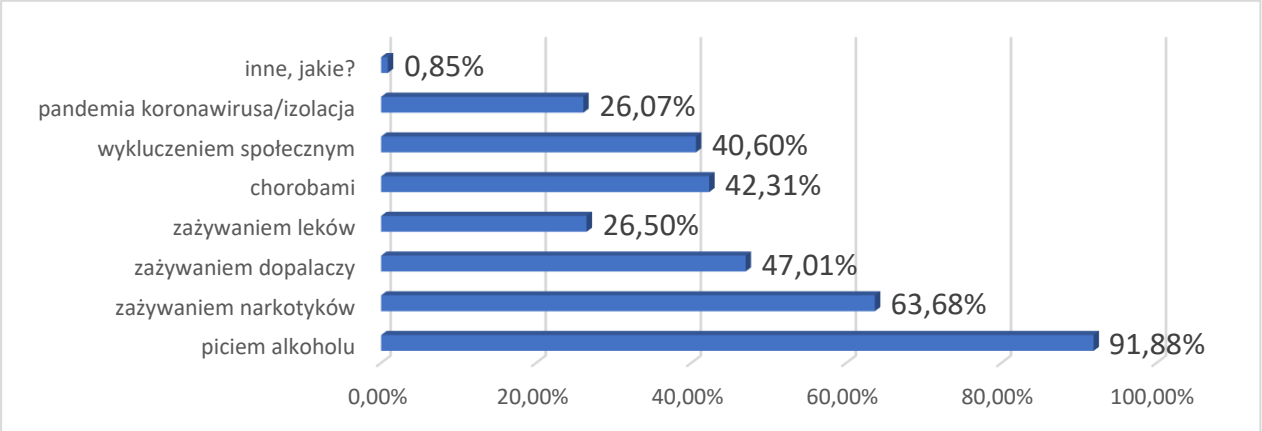

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie ankietowanych zapytano, czy im osobiście zdarzyło się doświadczyć przemocy. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 16,24% osób.

Wyk. 42. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

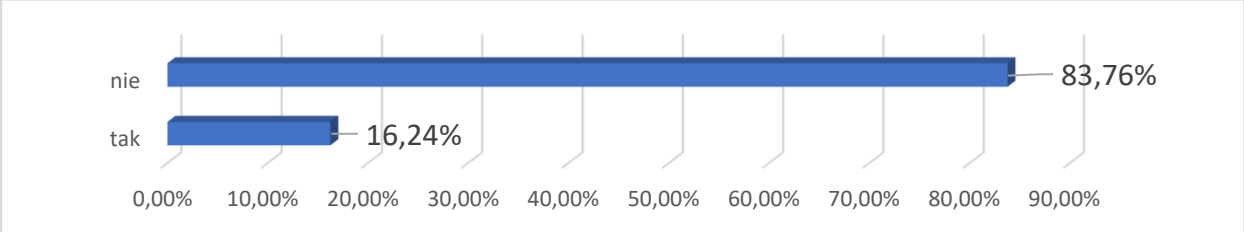

Na kolejne dwa pytania dotyczące doświadczenia przemocy odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły przemocy.

Respondenci, którzy doświadczyli przemocy, przyznali, iż była to przemoc psychiczna – 76,32% i fizyczna – 50,00%. Natomiast 2,26% badanych doświadczyło przemocy seksualnej, a po 2,63% osób zaniedbania i przemocy ekonomicznej. Również 2,63% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 43. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?

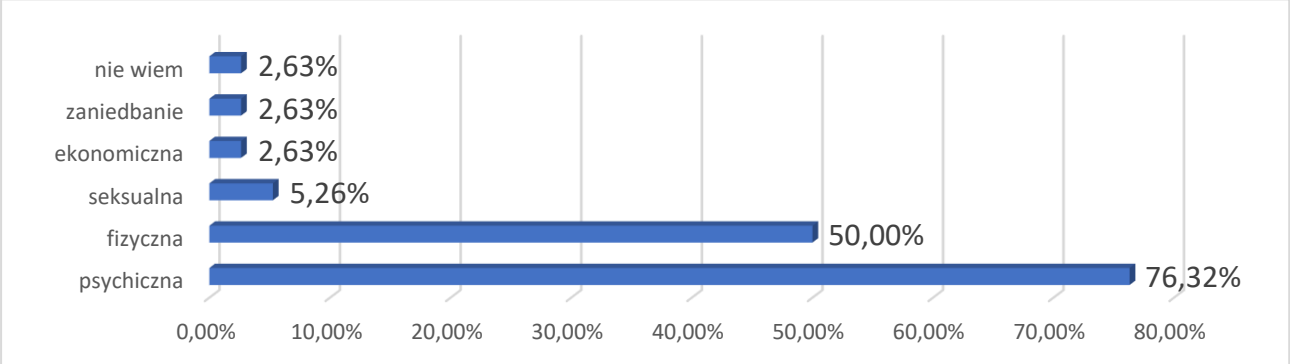

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osobami stosującymi przemoc wobec respondentów najczęściej są: partner/partnerka (47,37%), ojciec (31,58%), matka (18,42%), brat (10,53%), siostra (2,63%) oraz inne osoby, których ankietowani nie wymieniają (23,68%).

Wyk. 44. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

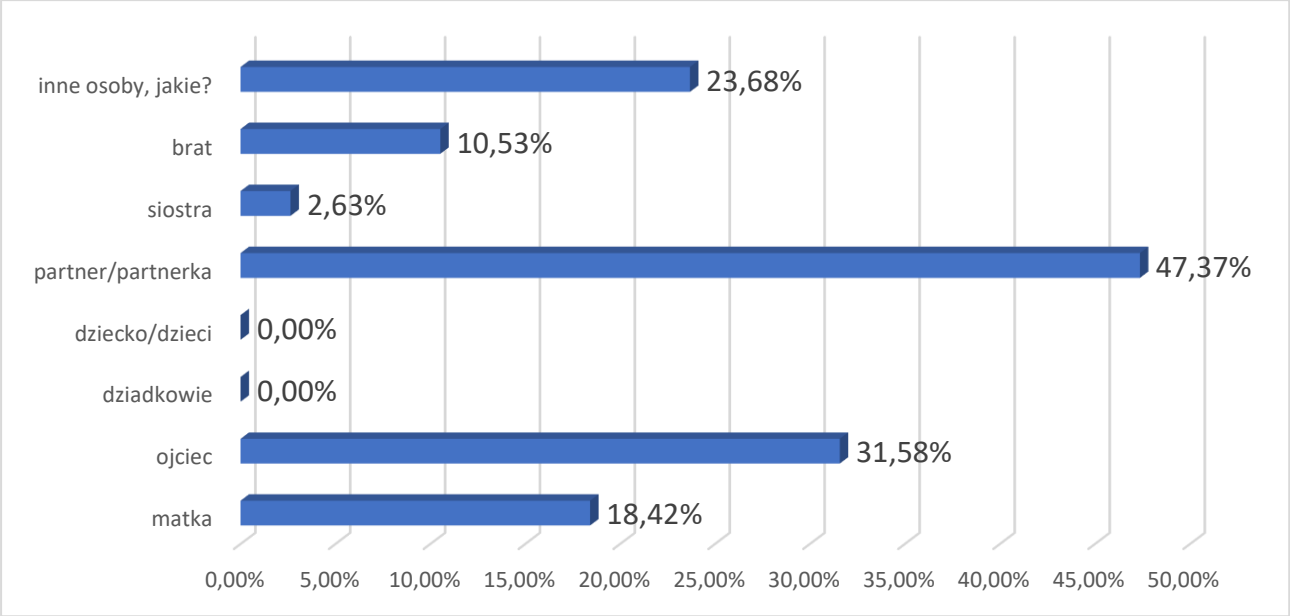

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Dane pokazują, iż 67,09% respondentów twierdzi, że zjawisko przemocy w rodzinie jest obecne w Gminie Łobez. Co piąty ankietowany nie zgadza się z tą opinią, a 12,39% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 45. Jak Pan/i sądzi, czy w Pana/i gminie występuje zjawisko przemocy w rodzinie?

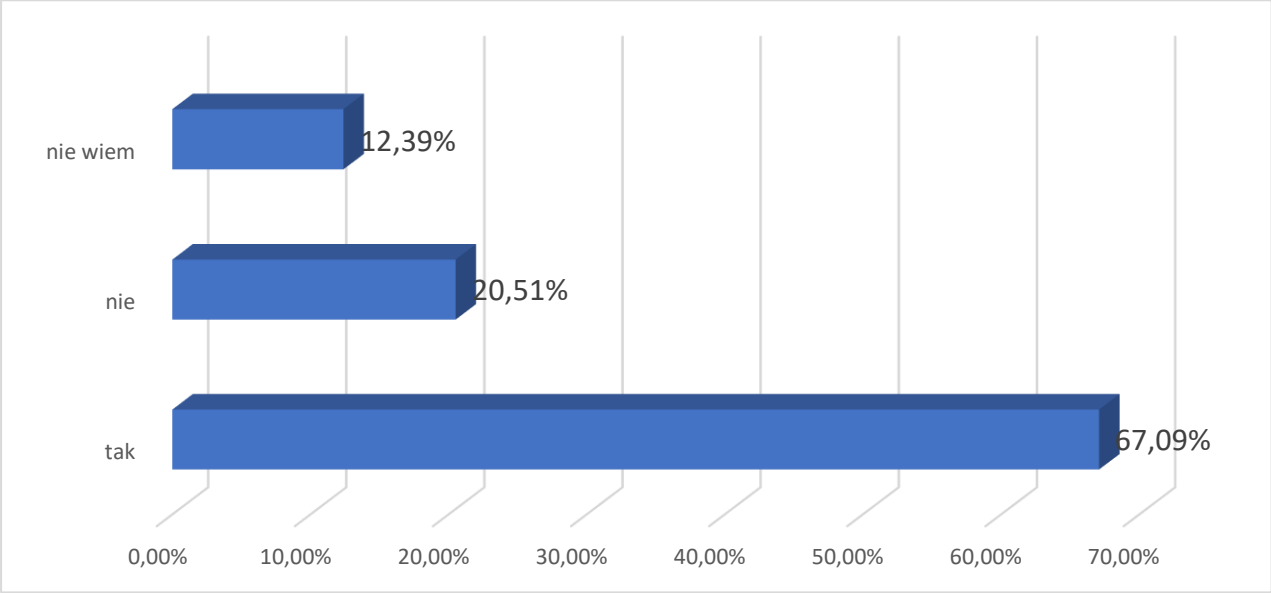

Głównym powodem przemocy w rodzinie w Gminie Łobez jest alkoholizm (94,09%) oraz zazdrość o partnera/partnerkę (70,97%) – tak wynika z opinii badanych. W dalszej kolejności wskazywali oni na: narkomanię (55,38%), warunki materialne (48,92%), niskie wykształcenie rodziców (38,71%) oraz pandemię koronawirusa i izolację (14,52%).

Wyk. 46. Co według Pani/i ma bezpośredni wpływ na przemoc w rodzinie w Pani/i gminie? Można wybrać kilka odpowiedzi.

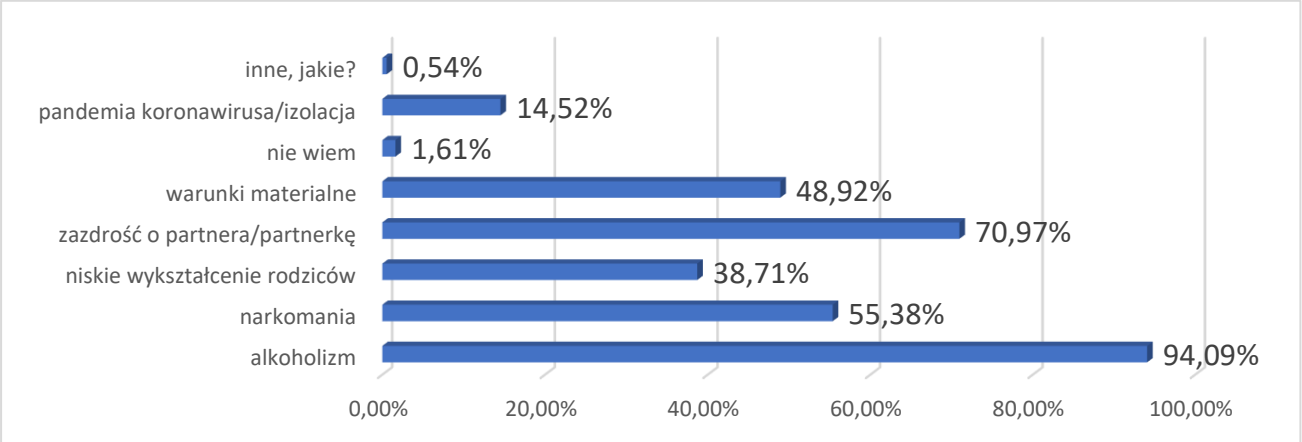

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ankietowani uważają, że osobami najczęściej stosującymi przemoc w rodzinie są mężczyźni (87,10%). Blisko co piąty ankietowany wskazał na kobiety (19,35%), rzadziej wskazywano również na dzieci/młodzież (16,67%) oraz osoby starsze (0,54%).

Wyk. 47. Kto według Pana/i jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w Pana/i gminie?

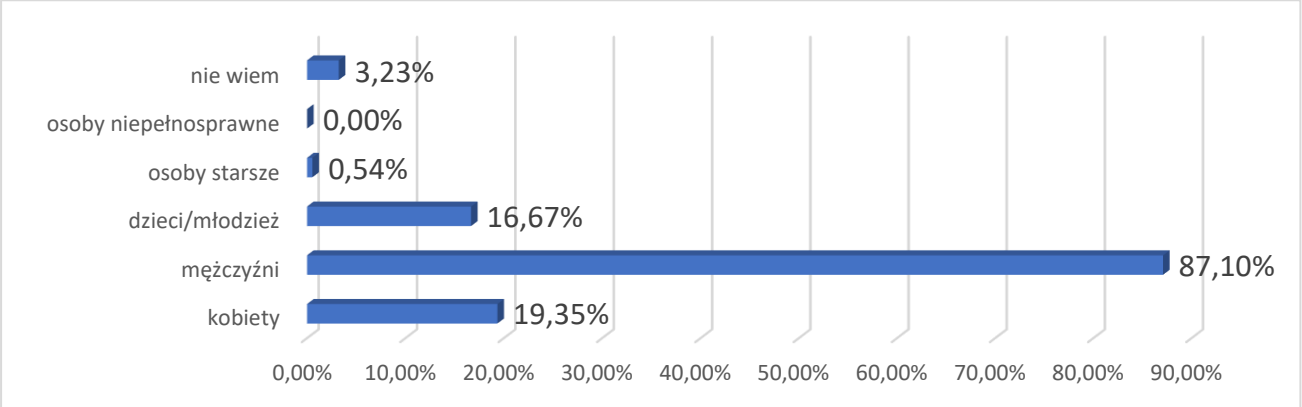

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Natomiast jeśli chodzi o osoby najczęściej doświadczające przemocy w rodzinie to zdaniem ankietowanych są to kobiety (72,04%) oraz dzieci i młodzież (55,38%). Rzadziej wskazywano na: mężczyzn (13,98%), osoby starsze (6,45%) oraz osoby niepełnosprawne (3,23%).

Wyk. 48. Kto według Pana/i jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w Pana/i gminie?

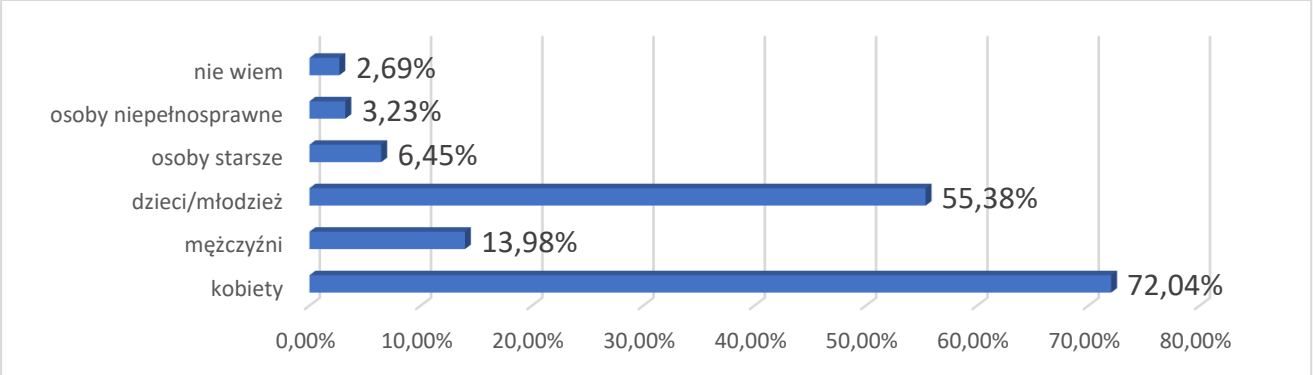

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

88,46% mieszkańców uważa, iż nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy, zaś 5,98% uważa, że takie okoliczności istnieją. Kolejne 5,56% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 49. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

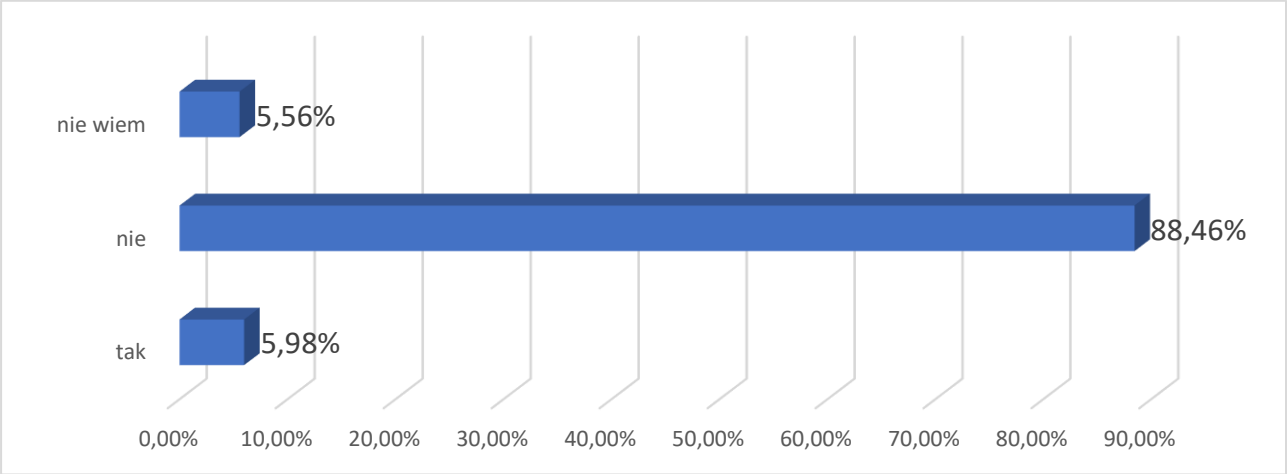

Również większość ankietowanych twierdzi, iż stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci nie jest dobrą metodą wychowawczą – taką odpowiedź wskazało 80,77% osób. Zdaniem 8,97% ankietowanych jest to dobra metoda, a 10,26% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 50. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

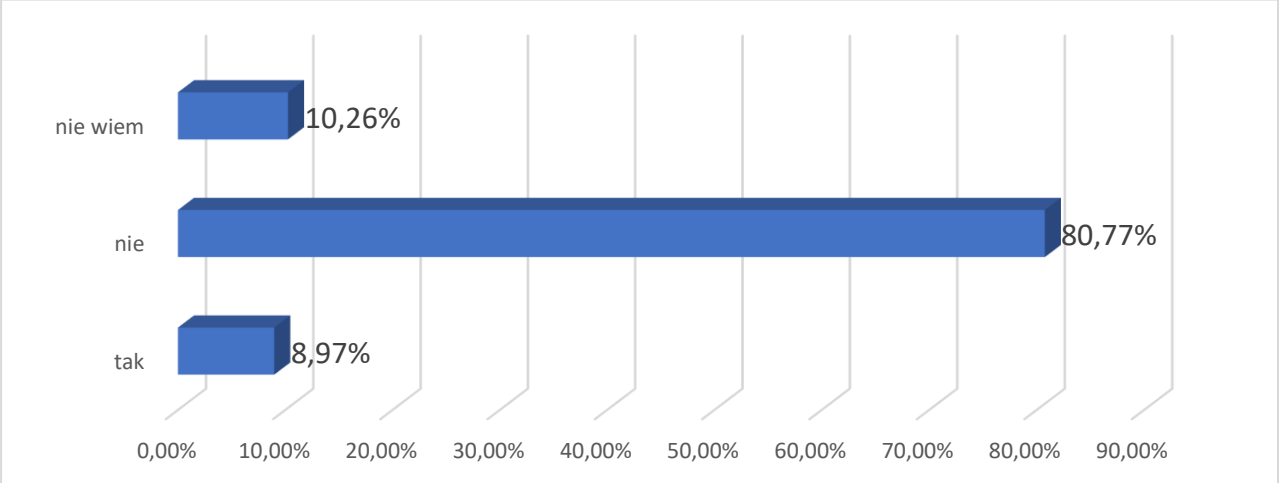

3.5. Uzależnienia behawioralne i problem cyberprzemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Cyberuzależnienia i cyberprzemoc to zjawiska coraz bardziej powszechne i bardzo niebezpieczne. Niniejszy blok pytań ma na celu sprawdzenie wiedzy mieszkańców na temat bezpiecznego korzystania z nowych mediów oraz sprawdzenia skali zjawiska cyberuzależnień wśród mieszkańców gminy.

Na początek ankietowanych zapytano, ile czasu spędzają każdego dnia przeglądając Internet. Większość osób na tę aktywność poświęca od 1 do 2 godzin (48,72%). Natomiast od 2 do 3 godzin poświęca na tę rozrywkę 26,92% ankietowanych, a 15,38% osób spędza na przeglądaniu Internetu ponad 3 godziny. Natomiast 8,97% osób nie korzysta z Internetu.

Wyk. 51. Ile czasu spędza Pan/i przeglądając Internet w ciągu dnia?

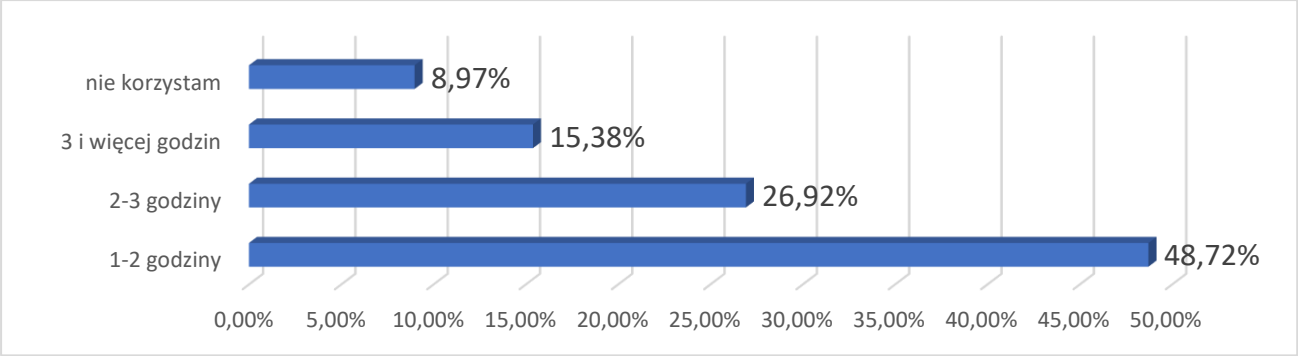

Ankietowani uważają, że pandemia koronawirusa wpłynęła na czas spędzany przy komputerze. 27,35% osób uważa, że pandemia zdecydowanie miała wpływ, a 42,31% osób uważa, iż miała ona wpływ. W opinii 18,38% osób to zjawisko raczej nie miało wpływu, a 11,97% osób uważa, że zdecydowanie nie miało to wpływu.

Wyk. 52. Czy Pana/i zdaniem pandemia wpłynęła na czas jaki spędza Pan/i przy komputerze?

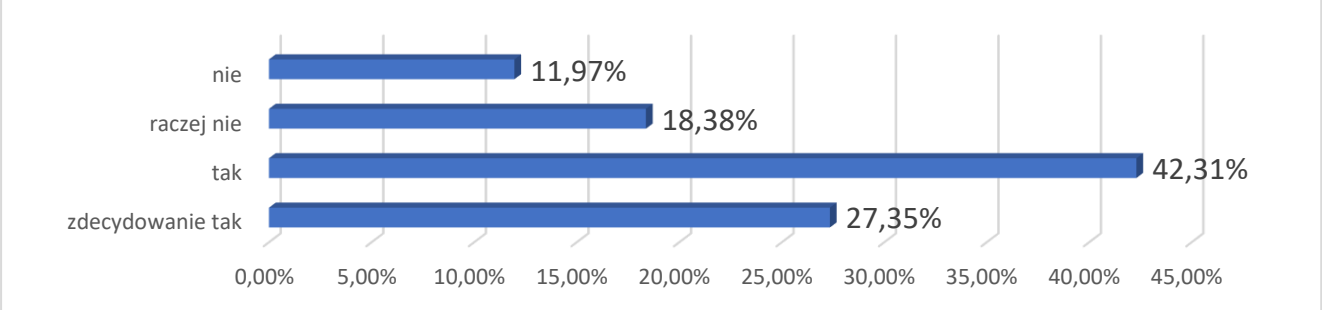

Ankietowani mieszkańcy korzystają z komputera i Internetu, aby: wyszukiwać informacje (86,32%), robić zakupy przez Internet (70,09%), kontaktować się ze znajomymi (61,54%), oglądać filmy (39,74%), pracować online (30,34%), grać w gry online (11,97%), prowadzić bloga lub własną stronę (8,12%), kontaktować się z obcymi osobami (7,69%) oraz oglądać filmy o tematyce erotycznej (3,85%).

Wyk. 53. Z jakich powodów najczęściej korzysta Pan/i z komputera i Internetu? Można wybrać kilka odpowiedzi.

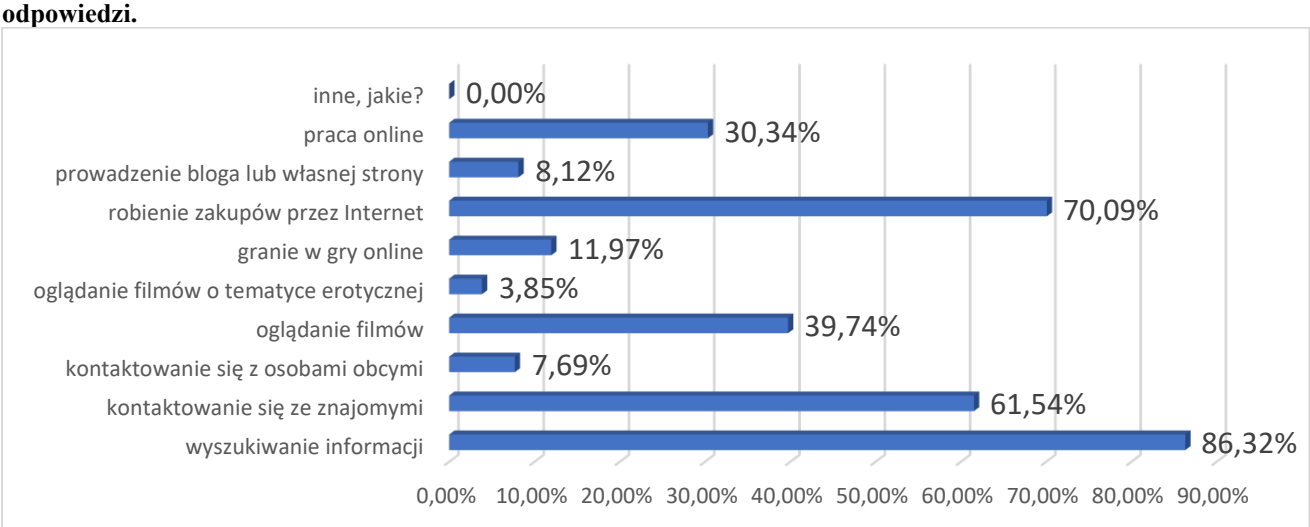

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondentów zapytano również o znajomość pojęcia cyberprzemocy. Większość osób uważa, że wie czym jest cyberprzemoc – takiej odpowiedzi udzieliło 88,46% osób. 11,54% osób nie wie, czym jest to zjawisko.

Wyk. 54. Czy zna Pan/i pojęcie cyberprzemoc?

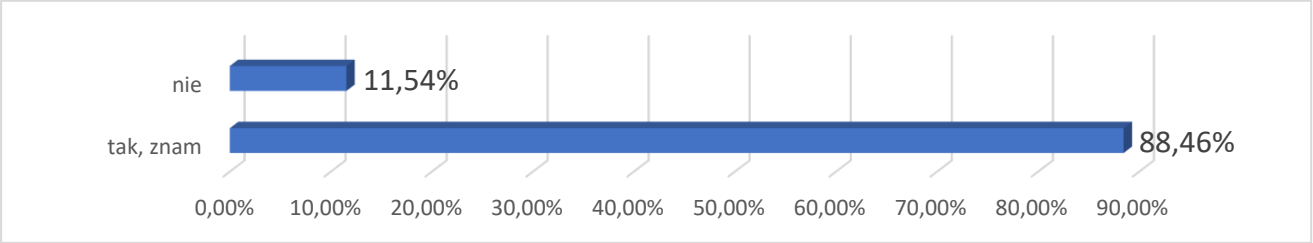

Przemocy w sieci doświadczyło 14,53% ankietowanych mieszkańców Gminy Łobez.

Wyk. 55. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć cyberprzemocy w sieci?(np.: w postaci wulgarnego wyzywania, poniżania, zastraszania, ośmieszania, etc.)?

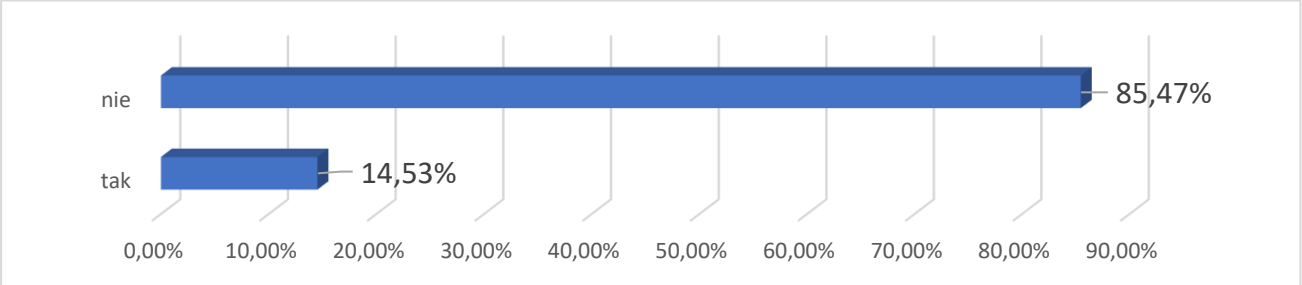

Na kolejne pytanie dotyczące doświadczenia cyberprzemocy mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły cyberprzemocy.

Osoby, które przyznały, iż doświadczyły cyberprzemocy, spotkały się z następującymi jej objawami: wulgaryzmami stosowanymi w ich kierunku (55,88%), rozsyłaniem kompromitujących materiałów (47,06%), rozsyłaniem treści prywatnych (41,18%), włamaniem/kradzieżą kont (23,53%), poniżaniem (20,59%), zastraszaniem (20,59%), tworzeniem kompromitujących i ośmieszających stron (17,65%) oraz szantażem (2,94%).

Wyk. 56. Jakiego rodzaju była to przemoc Pana/i zdaniem?

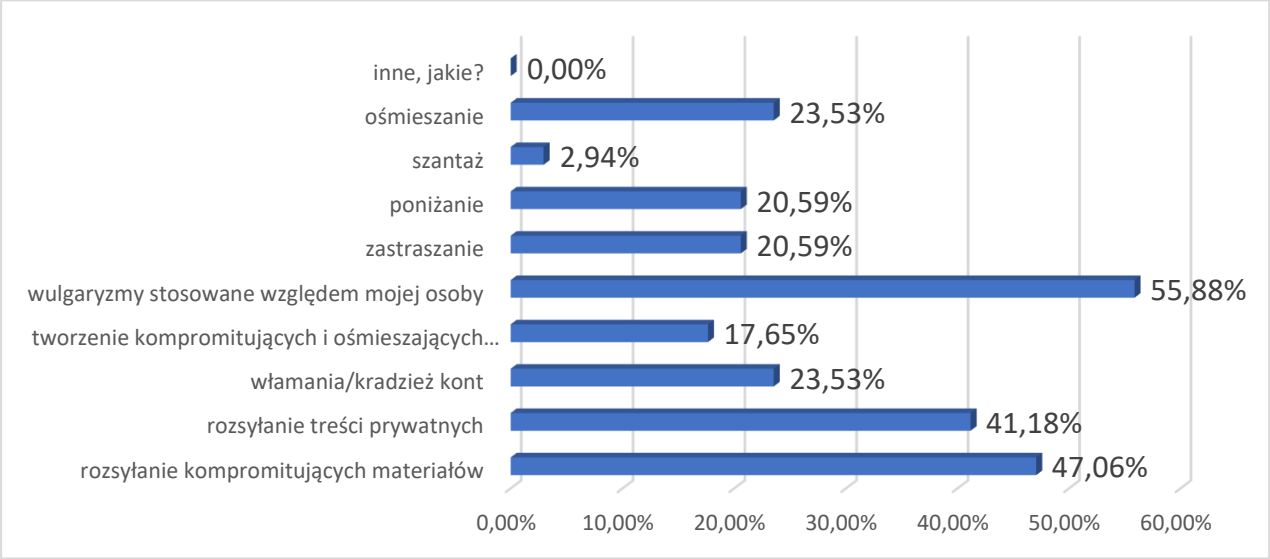

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pozostałe pytania w niniejszym podrozdziale odpowiedzi udzielali wszyscy ankietowani biorący udział w badaniu.

W sytuacji problemu cyberprzemocy ankietowani zwróciliby się do: Policji (61,97%), rodziny (24,36%), znajomych (17,95%), zaś 15,38% szukałoby pomocy w Internecie, a 8,55% osób radziłoby sobie samodzielnie. Na to pytanie nie potrafiło udzielić odpowiedzi 14,10% badanych osób.

Wyk. 57. Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu cyberprzemocy?

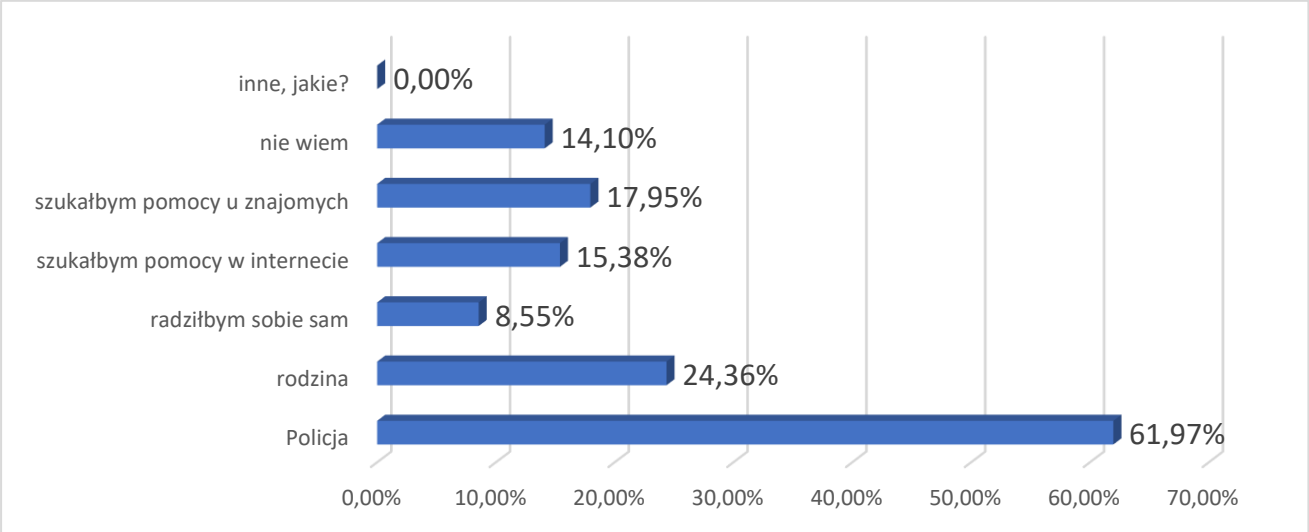

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie mieszkańcom zadano kilka pytań, które miały na celu sprawdzenie doświadczeń z cyberprzemocą. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż 14,96% ankietowanych zrobiono zdjęcie bez ich zgody, co jest niezgodne z prawem. 54,27% osób przyznało, że taka sytuacja im się nie przytrafiła, a 30,77% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 58. Czy wbrew Pana/i woli wykonano Panu/i zdjęcie lub film?

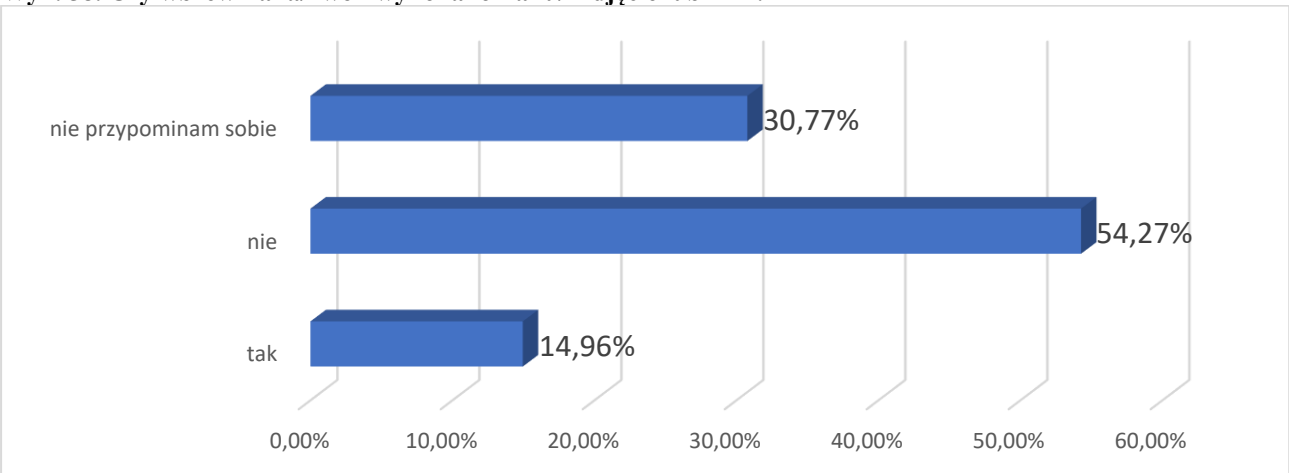

Większość badanej społeczności nie zna organizacji zajmujących się pomocą w przypadku doświadczania cyberprzemocy (83,33%). Natomiast 16,67% osób zna takie organizacje lub serwisy internetowe.

Wyk. 59. Czy słyszał/a Pan/i o jakiejś organizacjach lub serwisach internetowych, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą?

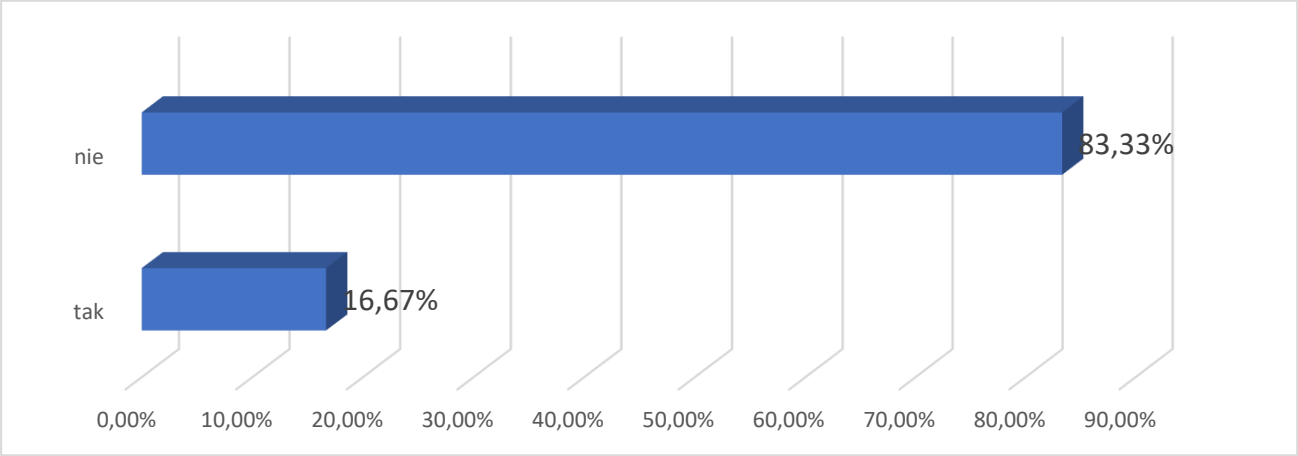

Kolejne trzy pytania dotyczyły doświadczeń respondentów związanych z hazardem. Na początek ankietowanych zapytano, czy kiedykolwiek brali udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych w których wysyła się płatne smsy. 54,70% osób nigdy nie korzystało z takich usług, 41,45% osób robiło to kilka razy, a 3,85% osób robiło to wiele razy.

Wyk. 60. Czy brał/a Pan/i udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych w których wysyła się płatne smsy?

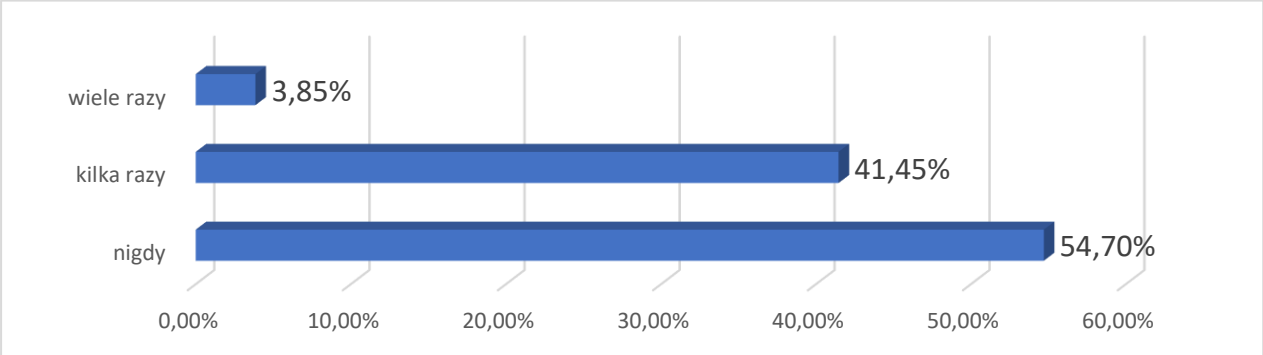

Natomiast na automatach w salonach gier nigdy nie grało 82,48% osób. Kilka razy robiło to 14,98% respondentów, a wiele razy – 2,56% osób.

Wyk. 61. Czy grał/a Pan/i na automatach, w salonach gier?

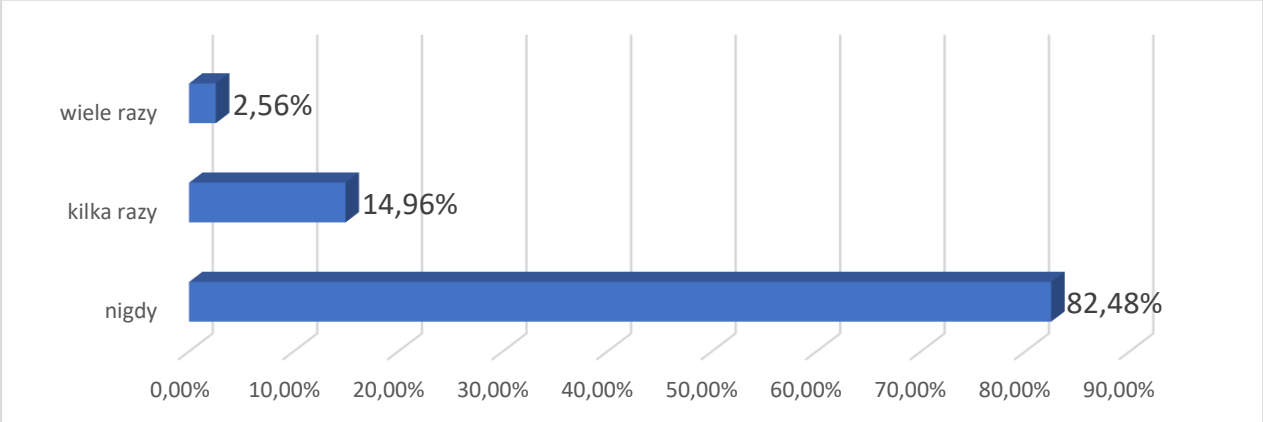

Zakłady bukmacherskie kilka razy obstawiało 14,53% ankietowanych, a wiele razy robiło to 3,85% osób. Nigdy nie obstawiało ich 81,62% badanych.

Wyk. 62. Czy obstawiał/a Pan/i zakłady bukmacherskie, np. STS, Totomix?

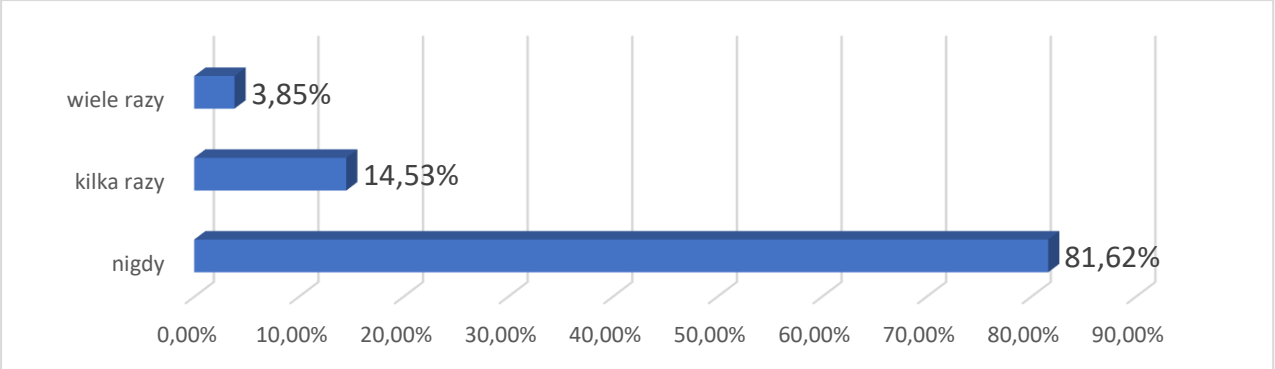

3.6. Profilaktyka i ocena działań Gminy Łobez z perspektywy dorosłych mieszkańców

Ostatnia część pytań skierowanych do dorosłych mieszkańców dotyczyła profilaktyki oraz oceny stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. W pierwszym pytaniu ankietowanych zapytano do kogo zwróciliby się w razie problemu uzależnień.

W opinii większości mieszkańców najchętniej w przypadku problemów uzyskaliby pomoc: na Policji (53,42%), u rodziny (32,48%), pod Telefonem Zaufania (26,92%), w Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (23,08%), u lekarza (22,65%), u znajomych (20,09%), w Ośrodku Pomocy Społecznej (18,80%), w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (15,81%), w punkcie konsultacyjnym (11,54%), oraz w Zespole Interdyscyplinarnym (10,68%). Niepokojący jest fakt, że 7,69% osób przyznało, iż w takiej sytuacji radziłoby sobie samodzielnie, zaś 14,96% osób szukałoby pomocy w Internecie.

Wyk. 63. Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień?

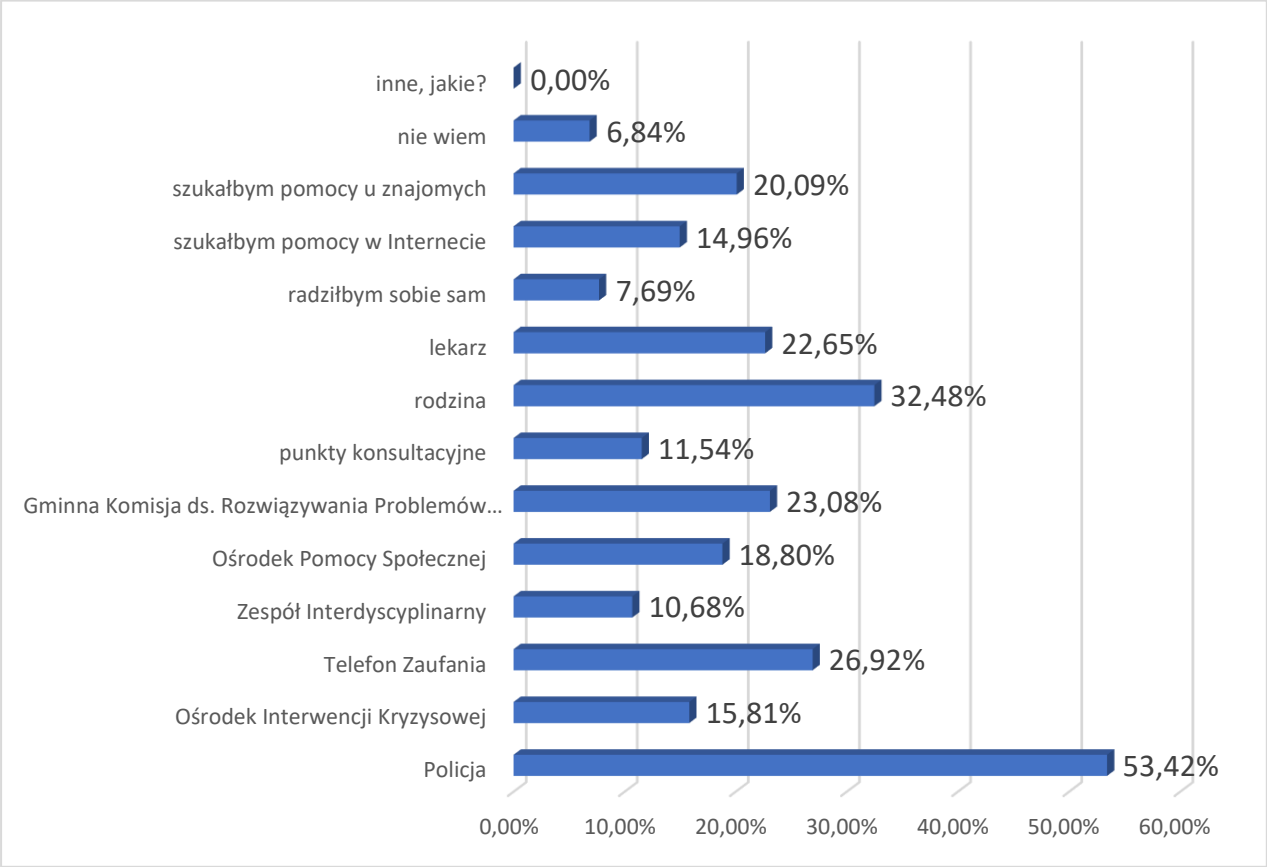

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Najwięcej badanych mieszkańców czerpie informacje z telewizji i Internetu (68,80%). W dalszej kolejności badani wskazywali na: prasę (25,64%), rodzinę (24,36%), znajomych (22,65%), pracę (17,52%), lekarza (10,68%), uczelnię, szkolenia (7,26%). Istotną informacją jest fakt, iż 11,97% osób w ogóle nie czerpie wiedzy na ten temat, co wskazuje, iż nie interesują się tą tematyką.

Wyk. 64. Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

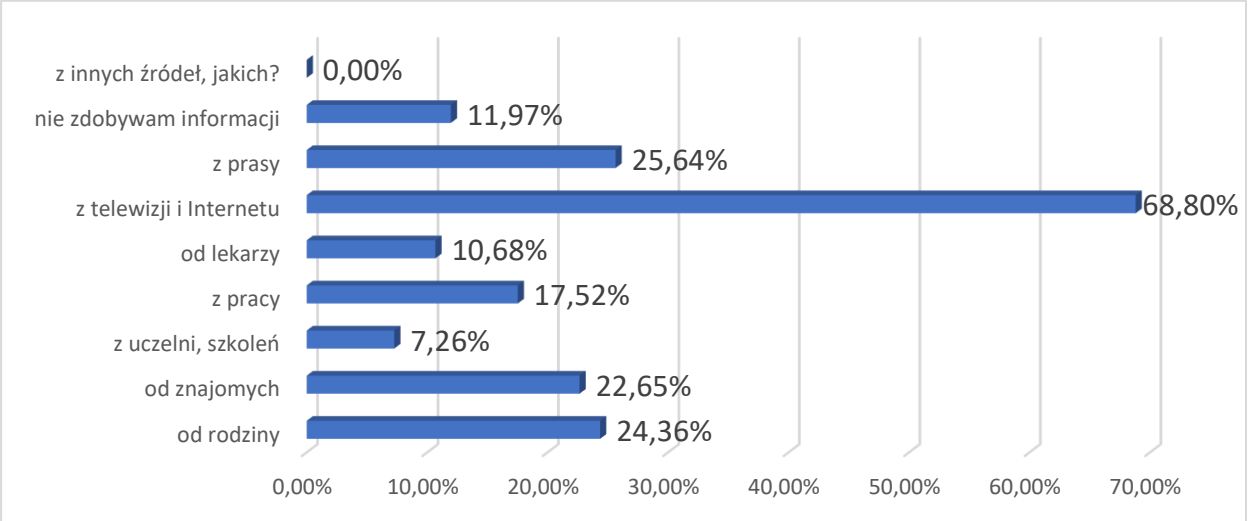

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ankietowani uważają, iż Gmina Łobez, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy podejmuje następujące działania: organizuje wykłady i pogadanki (31,20%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (30,34%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek/plakatów, broszur (26,92%), prowadzi różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (23,08%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (17,95%), kampanie profilaktyczne (10,68%), filmy w telewizji lub Internecie (2,99%) oraz spoty radiowe (2,56%).

Wyk. 65. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

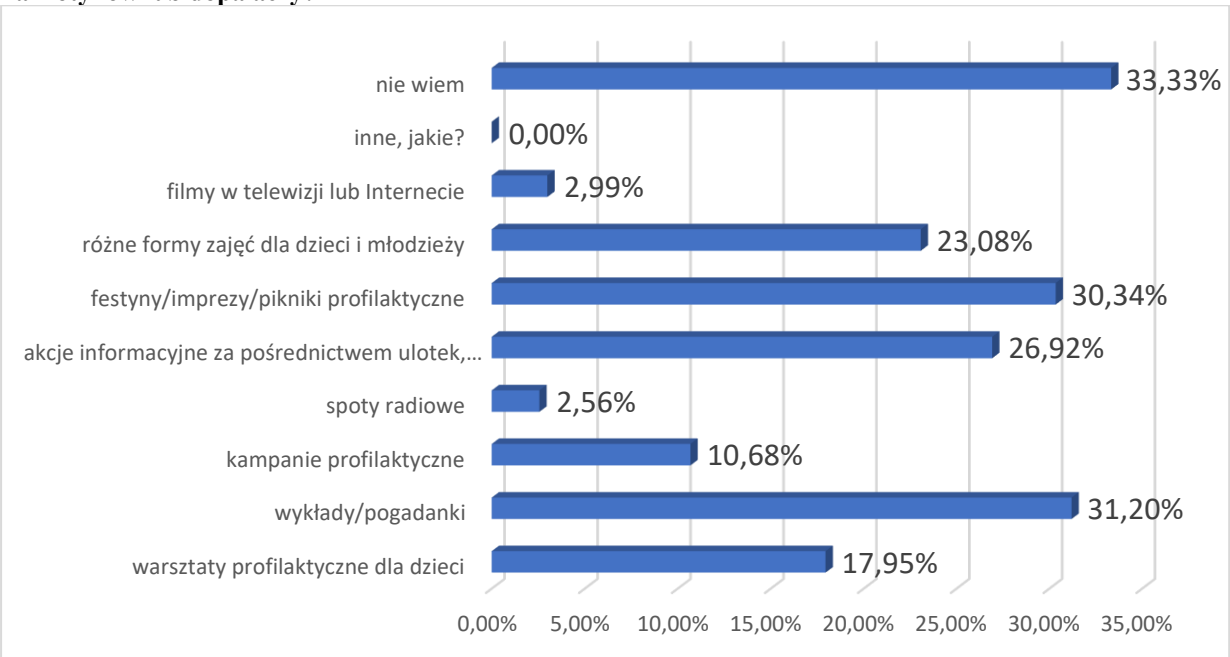

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy zostali również poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. 4,27% procent ankietowanych uważa, że działania prowadzone są bardzo dobrze, a zdaniem 23,08% - dobrze. 30,34% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 15,38% jako niedostateczne, a 19,23% mieszkańcom trudno odpowiedzieć na to pytanie. Pozostali respondenci nie mają na ten temat wiedzy (7,69%).

Wyk. 66. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

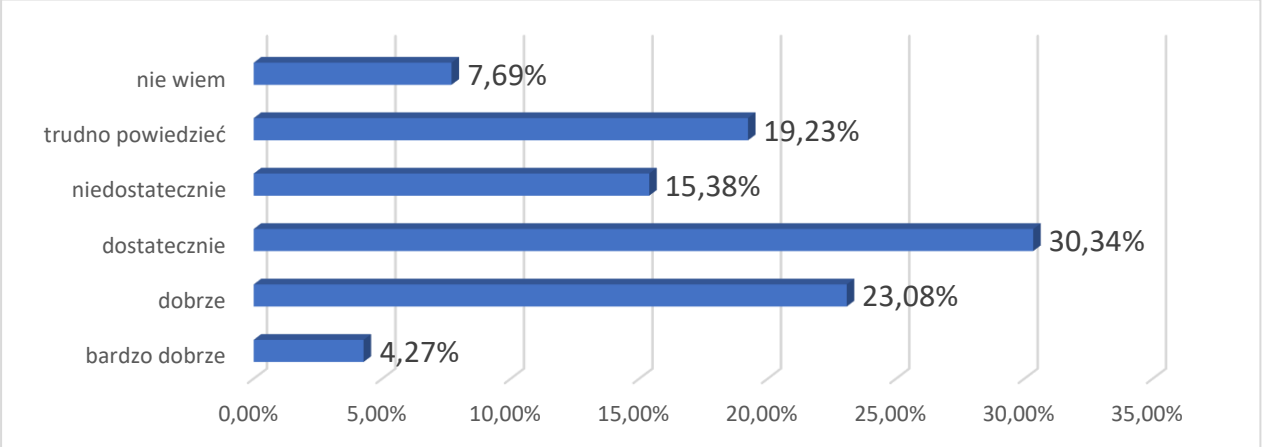

Ankietowanych zapytano, czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych. Niestety większość osób nie było pewnych, czy zna te dane, ale wiedzą, gdzie ich szukać – taką odpowiedź zaznaczyło 45,30% osób. 22,22% badanych zna bardzo dobrze dane kontaktowe i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. 20,09% osób zna dobrze i wie, gdzie szukać pomocy. Natomiast 12,39% osób nie zna danych kontaktowych do instytucji pomocowych i nie wie, gdzie szukać pomocy w razie problemów.

Wyk. 67. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

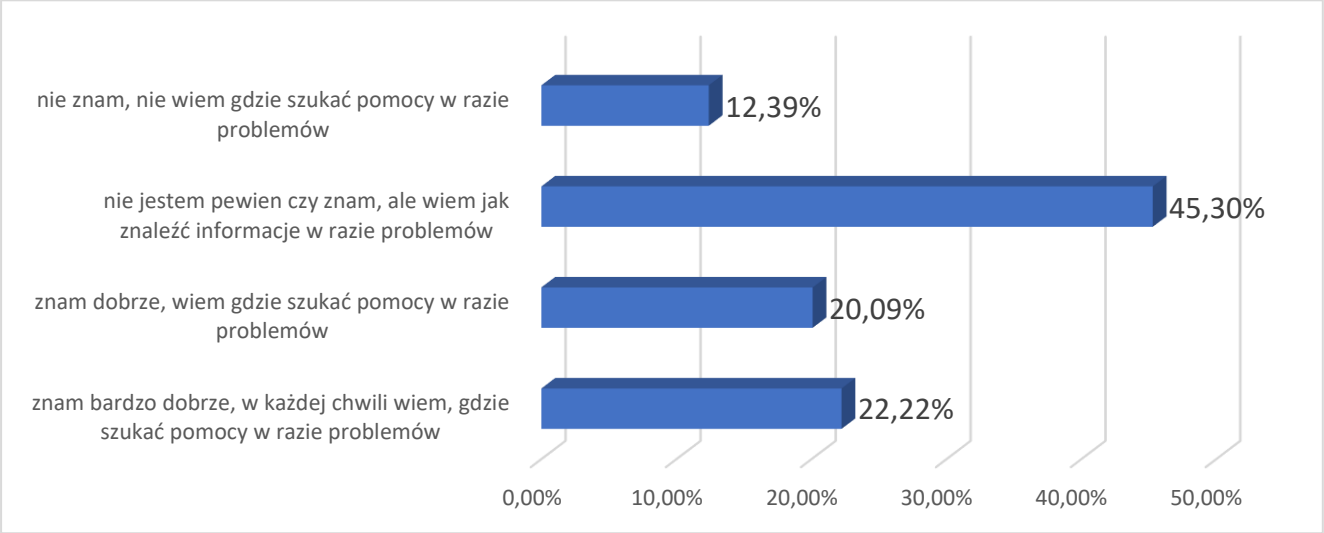

Zdaniem respondentów najlepsze efekty profilaktyczne przynoszą następujące formy działań: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (46,58%), wykłady/pogadanki (30,77%), festyny/imprezy i pikniki profilaktyczne (20,51%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów i broszur (12,39%) filmy w telewizji lub Internecie (7,26%) oraz spoty radiowe (2,14%).

Wyk. 68. Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych?

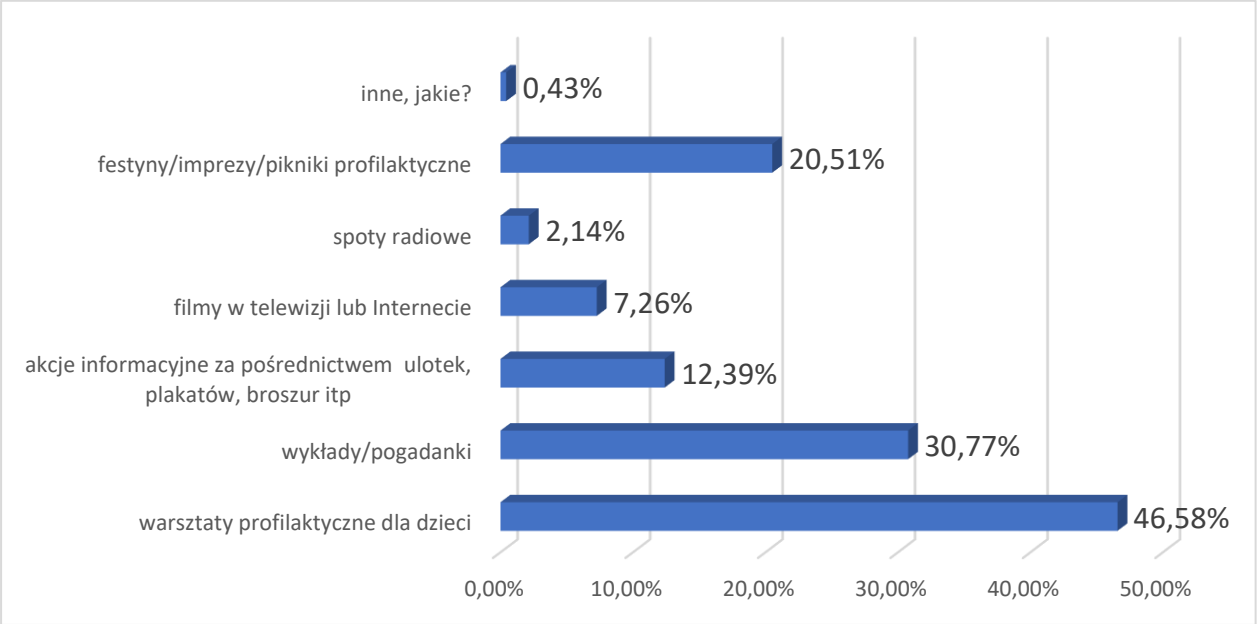

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Uczniowie zostali przebadani za pomocą metody ankietowej przy użyciu kwestionariusza online. Badanie zostało podzielone na bloki poświęcone następującym problemom:

Graf. 4.1 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla uczniów szkół podstawowych

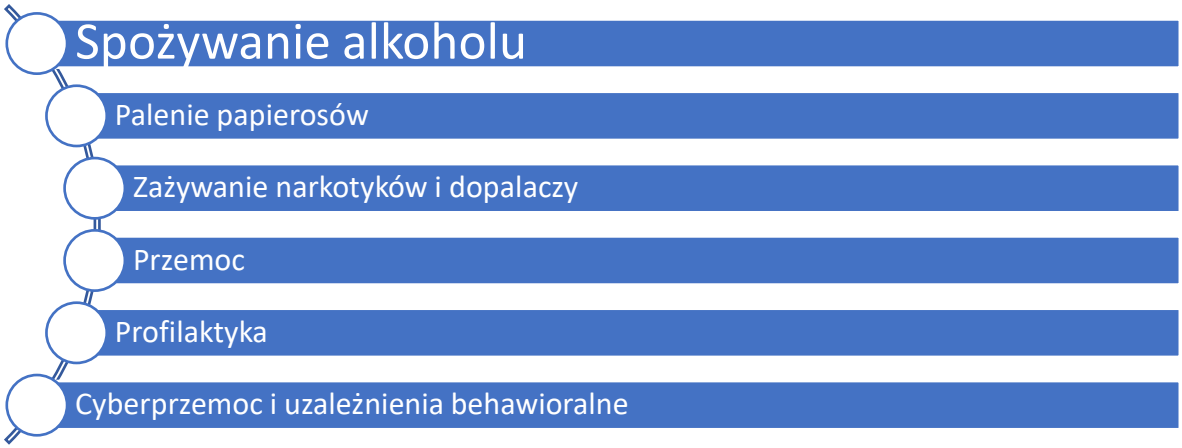

4.1. Struktura badanej próby

W niniejszym badaniu udział wzięli uczniowie szkół podstawowych z klas VI – VIII, tj. 351 osób oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych, tj. 228 osób. Łącznie w ankietowaniu wzięło udział 579 uczniów.

Analizując badaną próbę ze względu na płeć można dostrzec, iż w badaniu wzięło udział więcej dziewczynek niż chłopców – 52,42% uczennic w przypadku szkół podstawowych i 50,88% uczennic w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych. Różnica między liczbą chłopców, a dziewczynek nie jest jednak znacząca.

Wyk. 69. Płeć

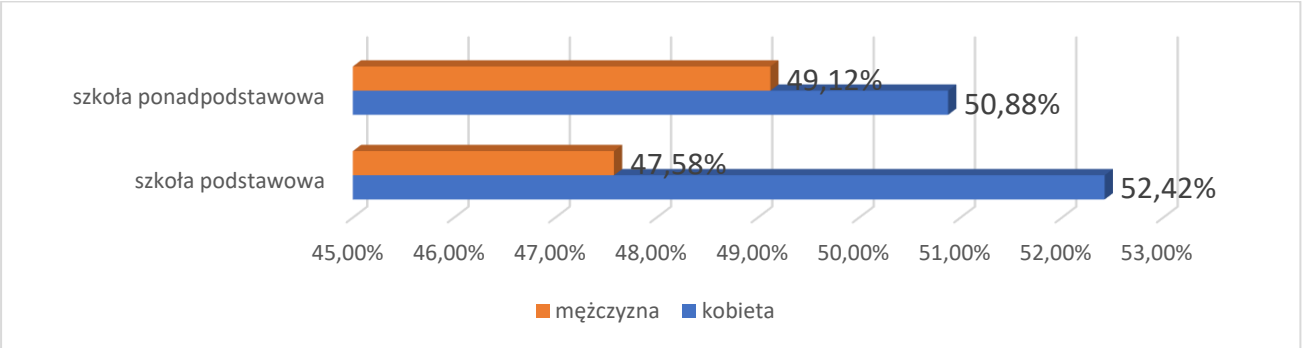

W przypadku uczniów szkoły podstawowej, Najliczniejszą grupę respondentów stanowią uczniowie klas VII (45,01%) oraz uczniowie VIII klas, tj. 44,44%. Uczniowie klasy VI stanowią 10,54% próby badawczej.

Wyk.70. Klasa szkoła podstawowa

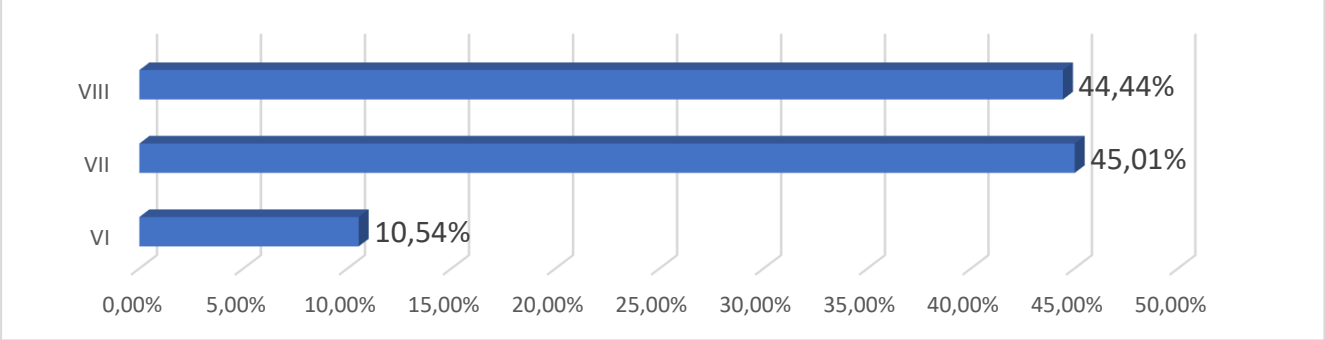

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych, najliczniejszą grupę tworzyli uczniowie klasy I – 34,21% oraz uczniowie klasy III – 31,14%. Do klasy drugiej uczęszczało 17,54% ankietowanych uczniów, do klasy IV – 13,16%, a najmniej liczną grupę tworzyli uczniowie klasy V – 3,95%.

Wyk. 71. Klasa szkoła ponadpodstawowa

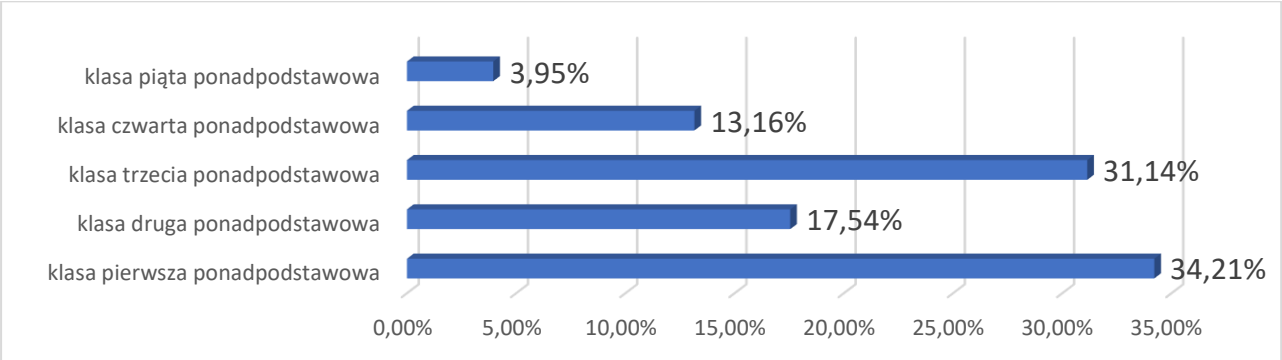

Większość badanej społeczności stanowili uczniowie z miasta (70,66% uczniów młodszych i 58,33% uczniów starszych). Na wsi zamieszkuje 29,34% ankietowanych uczniów podstawówki i 41,67% ankietowanych uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Wyk. 72. Miejsce zamieszkania

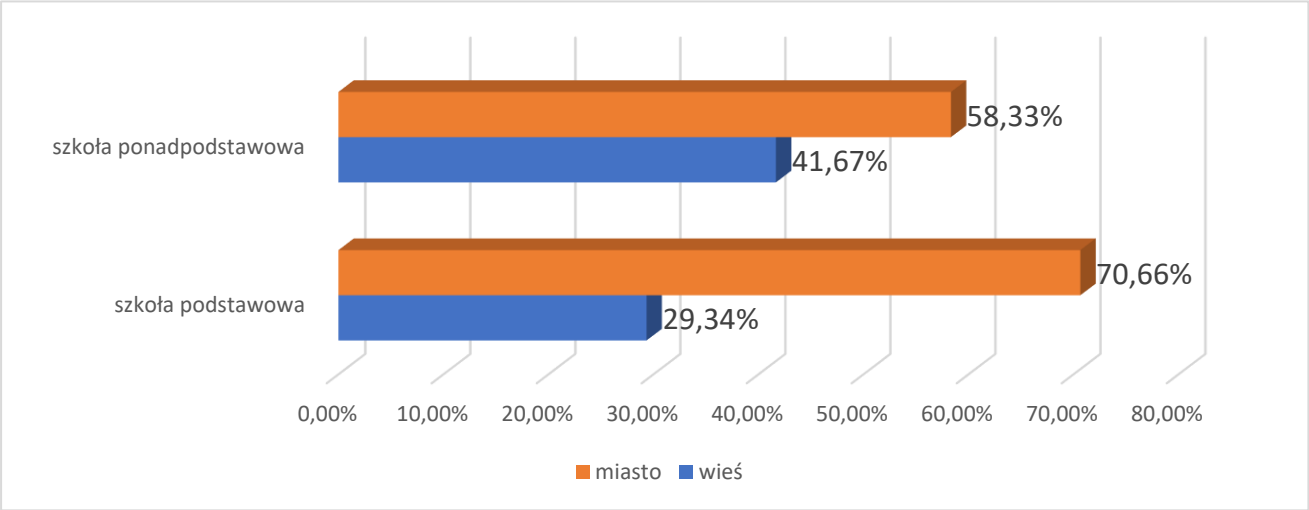

4.2. Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Picie alkoholu przez młodzież to obecnie jeden z poważniejszych problemów, z którymi zmaga się wiele Państw europejskich, w tym również Polska. Jak oceniają eksperci picie alkoholu jest główną przyczyną zgonów i inwalidztwa osób w wieku 15–21 lat Wzrost spożywania alkoholu przez młodzież oraz straty, jakie ponoszą oni w związku z piciem są też dostrzegane przez ogół naszego społeczeństwa. W badaniach sondażowych zrealizowanych pod koniec 2000 roku przez Pracownię Badań Społecznych w Sopocie Polacy uznali picie alkoholu przez młodzież jako trzeci najistotniejszy problem społeczny – zaraz po bezrobociu i spadku stopy życiowej.

Charakterystyce tego problemu poświęcono pierwszy blok pytań skierowanych do uczniów. Celem niniejszego działu jest oszacowanie skali problemu wśród badanych uczniów oraz wskazanie grupy uczniów, u których ten problem jest najbardziej widoczny.

Na początek ankietowanych zapytano, czy ich rówieśnicy sięgają po alkohol. Twierdząco na to pytanie odpowiedzi udzieliło 34,76% uczniów młodszych oraz 83,33% uczniów starszych. Natomiast 39,03% młodszych i 9,65% starszych uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 26,21% uczniów podstawówki i 7,02% uczniów szkoły ponadpodstawowej uważa, że ich rówieśnicy nie sięgają po alkohol.

Wyk. 73. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

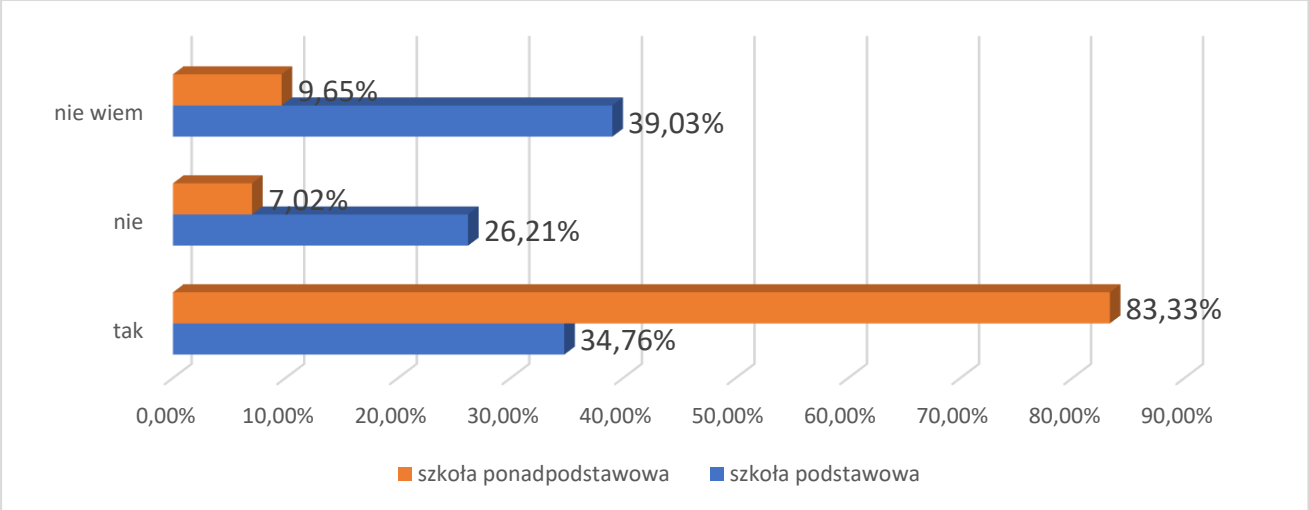

Następnie respondentów zapytano o to, czy kiedykolwiek próbowali pić alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 10,09% uczniów. Alkoholu nie spożywało nigdy 89,91% uczniów.
Następnie respondentów zapytano o to, czy kiedykolwiek próbowali pić alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzielił co czwarty uczeń szkoły podstawowej i 67,57% uczniów starszych. Alkoholu nie spożywało nigdy 74,93% uczniów młodszych i 32,46% uczniów starszych.

Wyk. 74. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

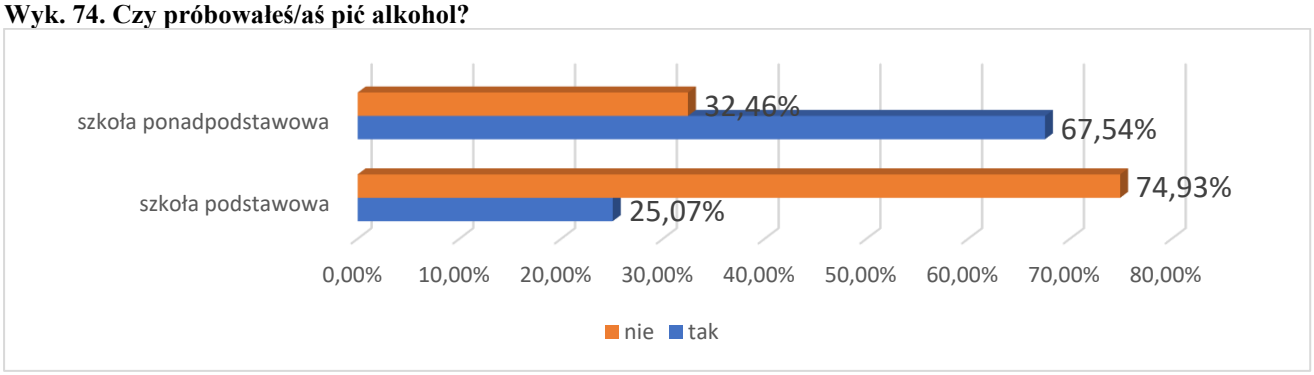

Analizując spożycie alkoholu ze względu na płeć można zauważyć, iż po alkohol sięgnęło 27,17% dziewczynek i 22,75% chłopców ze szkoły podstawowej.

Wyk. 74a . Czy próbowałeś/aś pić alkohol? – w podziale na płeć

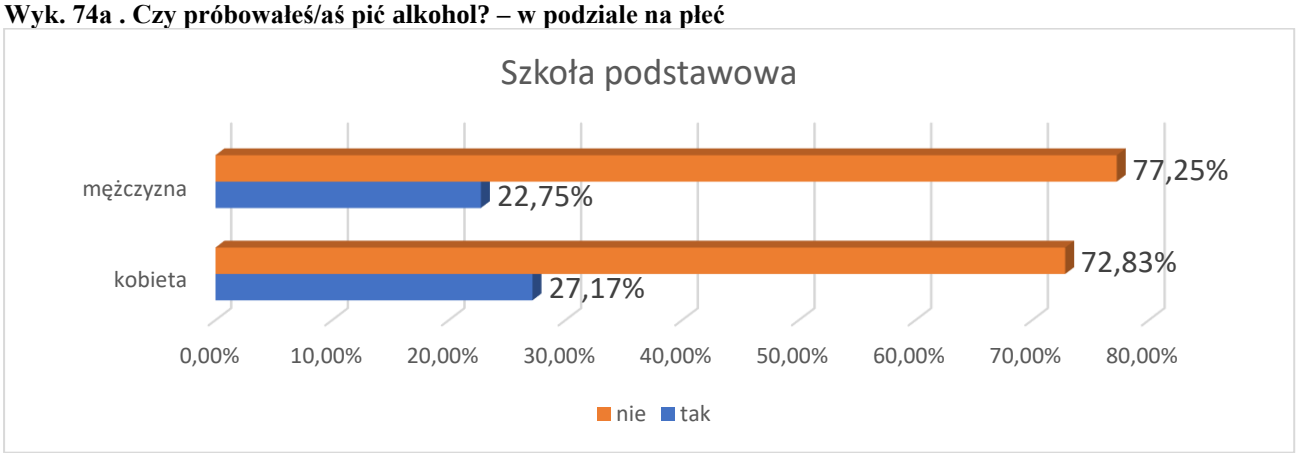

W przypadku starszych uczniów do spożywania alkoholu przyznało się 71,55% dziewczynek i 63,39% chłopców.

Wyk. 75. Czy próbowałeś/aś pić alkohol? – w podziale na płeć

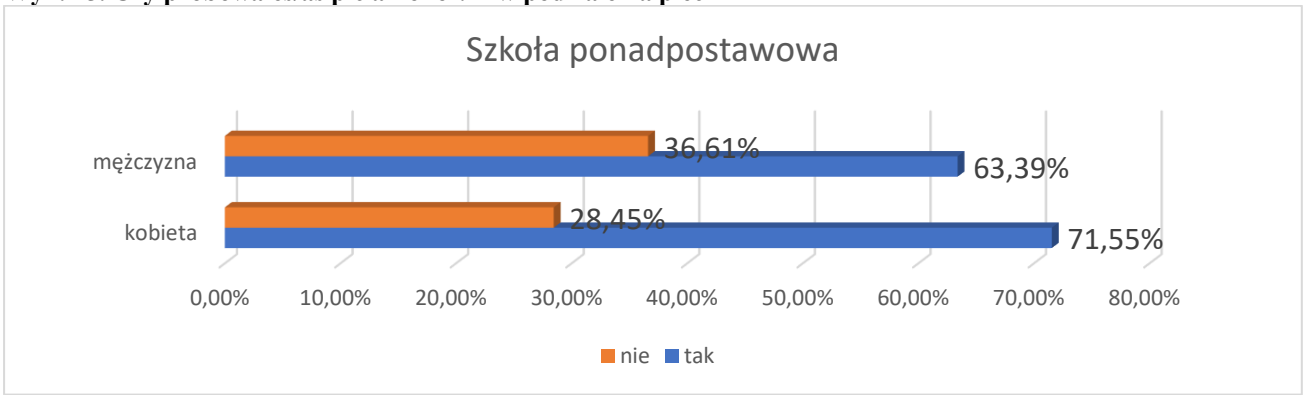

Na kolejne pytania dotyczących spożywania alkoholu odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż spożywają alkohol.

Analizując inicjację alkoholową uczniów ze względu na wiek można dostrzec, iż w wieku 8 – 10 lat po alkohol sięgnęło 14,77%[5] uczniów młodszych i 3,25%[6] uczniów starszych. W wieku 11 - 13 lat alkohol po raz pierwszy spożywało 54,55%[7] uczniów podstawówki i 11,69%[8] uczniów szkoły ponadpodstawowej. W wieku 14 – 16 lat – 30,68%[9] uczniów młodszych i 56,49%[10] uczniów starszych, a w wieku 17 i więcej lat, pierwszy raz po alkohol sięgnęło 28,57%[11] uczniów starszych.

Wyk. 76. W jakim wieku zacząłeś/zaczęłaś pić alkohol?

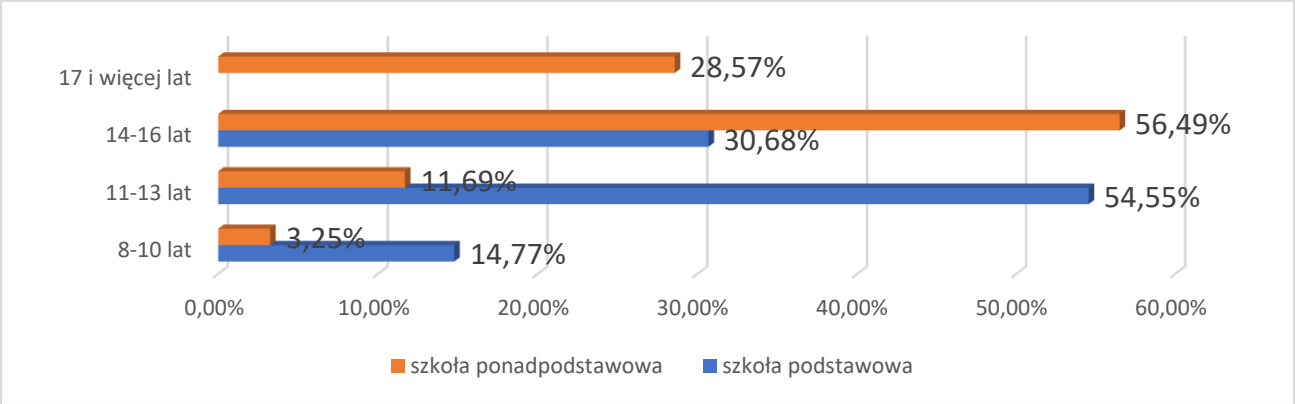

Uczniowie szkoły podstawowej, którzy sięgają po alkohol wybierają: piwo (72,73%), wódkę (53,41%), wino (51,14%), szampana (47,73%), likier, nalewki (38,64%) oraz inne alkohole, których nie wskazali (25,00%).
Uczniowie szkoły ponadpodstawowej również najczęściej sięgają po: piwo (89,61%), wódkę (84,42%), szampana (82,47%), wino (72,08%), likier, nalewki (38,64%) oraz inne alkohole, których nie wymieniono (17,53%).

Wyk. 77. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

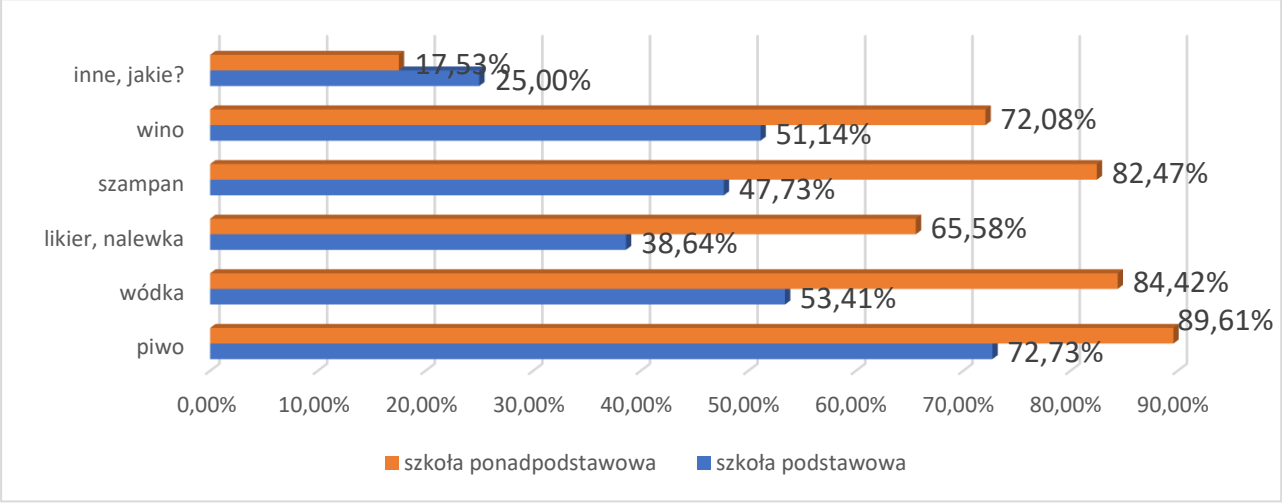

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

[5] tj. 13 osób.
[6] tj. 5 osób
[7] tj. 48 osób.
[8] tj. 18 osób.
[9] tj. 27 osób.
[10] tj. 87 osób.
[11] tj. 44 osoby.

Analizując okoliczności inicjacji alkoholowej uczniów widać, iż pierwszy raz po alkohol sięgnęli oni w większości w czasie uroczystości rodzinnych - 52,27% młodszych i 43,51% starszych uczniów.

Uczniowie szkoły podstawowej rzadziej wskazywali natomiast na następujące okoliczności: ze znajomymi na podwórku (30,68%). w czasie imprezy towarzyskiej (26,14%), pod nieobecność rodziców w domu (23,86%), na dyskotece (11,36%), w czasie izolacji z powodu pandemii (9,09%) oraz podczas innych okoliczności, których uczniowie nie wymieniają (22,73%).

Uczniowie starsi wskazywali, iż spożywali pierwszy raz alkohol: ze znajomymi na podwórku (59,74%), w czasie imprezy towarzyskiej (47,40%), na dyskotece (22,73%), w czasie izolacji z powodu pandemii (15,58%), w czasie wycieczki szkolnej (12,99%) oraz w innych okolicznościach, których nie wymieniono (6,49%).

Wyk. 78. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy? Można wybrać kilka odpowiedzi.

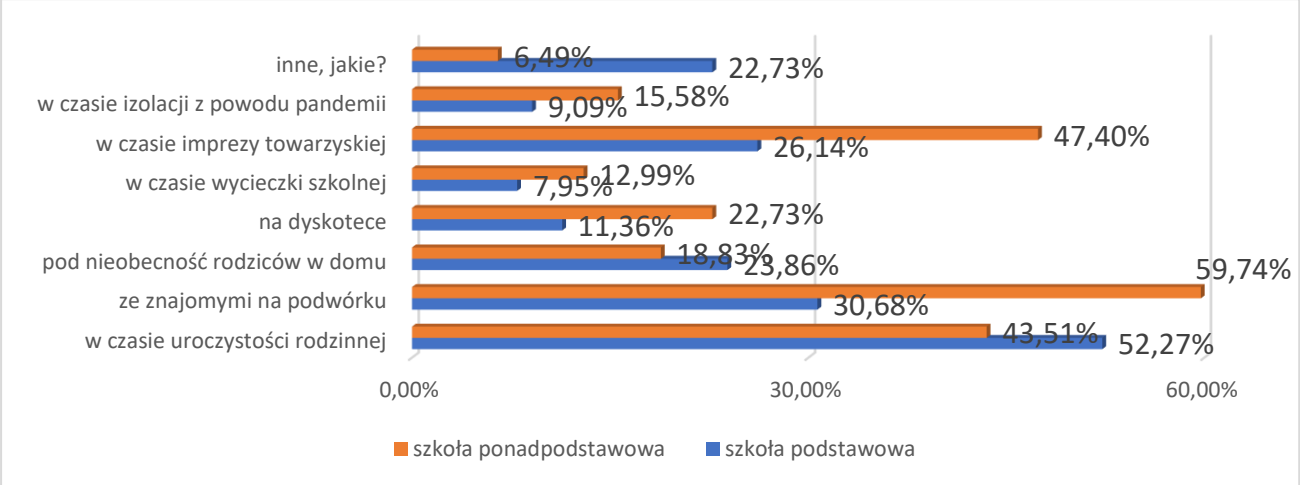

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Większość uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem, przyznaje, iż nie doświadczyli nigdy przykrych konsekwencji spożywania alkoholu. Takiej odpowiedzi udzieliło 80,68% uczniów podstawówki i 83,12% uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Osoby, którym taka sytuacja się przytrafiła, wskazują na: problemy rodzinne (13,64% młodszych i 7,79% starszych uczniów), pogorszenie relacji koleżeńskich (7,95% młodszych i 5,84% starszych uczniów), problemy w szkole (6,82% młodszych i 2,60% starszych uczniów), problemy finansowe (6,82% młodszych i 1,95% starszych uczniów) oraz inne negatywne konsekwencje, których nie wymieniają (4,55% młodszych i 4,55% starszych uczniów),

Wyk. 79. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

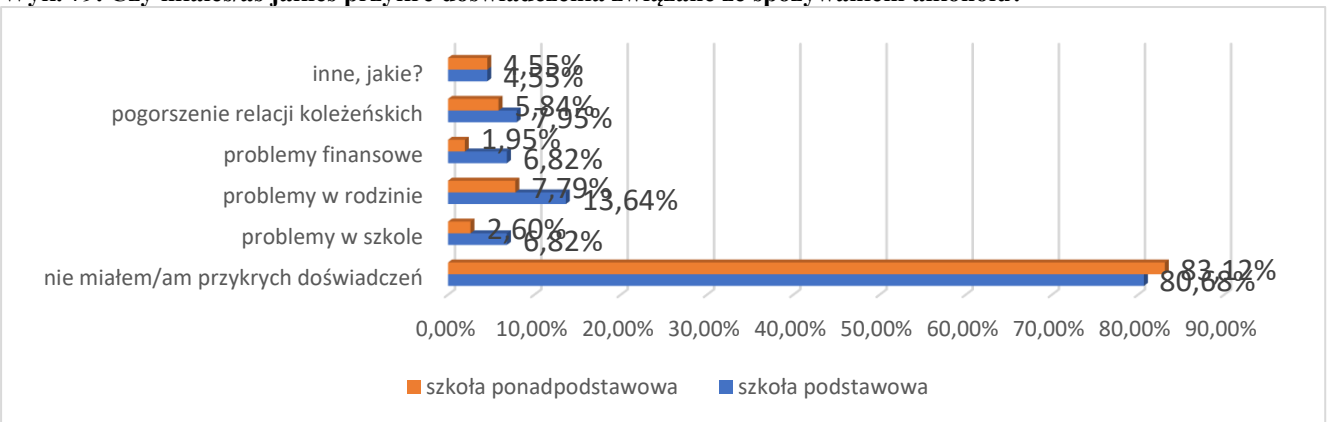

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie szkoły podstawowej sięgnęli po raz pierwszy po alkohol ze względu na: ciekawość (56,82%), chęć dobrej zabawy (35,23%), przyjemność i relaksację (23,86%), chęć bycia modnym (6,82%), presję grupy (5,68%), chęć zaimponowania w towarzystwie (5,68%), izolację z powodu pandemii (5,68%) oraz 5,68% uczniów otrzymała alkohol nieświadomie, bez ich zgody.

Starsi uczniowie wskazywali na następujące powody: ciekawość (66,88%), przyjemność i relaksacje (45,45%), chęć dobrej zabawy (43,51%), izolację z powodu pandemii (8,44%), chęć bycia modnym (7,14%), chęć zaimponowania w towarzystwie (5,19%), presję grupy (4,55%) oraz 1,30% uczniów otrzymało alkohol nieświadomie, bez ich zgody.

Wyk. 80. Co skłoniło Cię do zażywania alkoholu? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

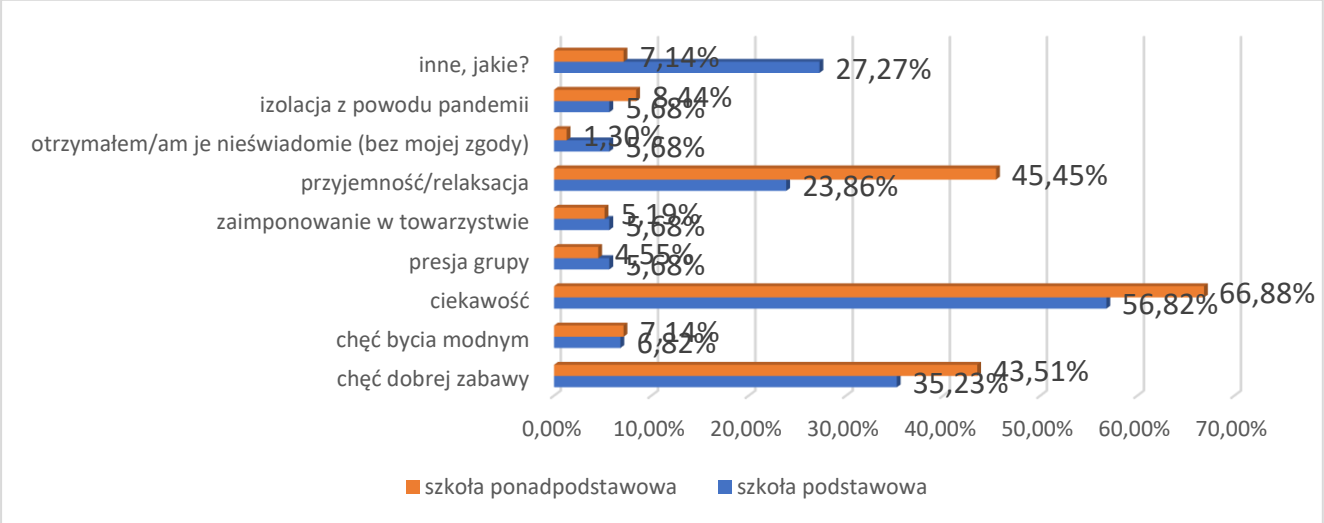

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Większość uczniów przyznaje, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu – taką odpowiedź wskazało 71,59% uczniów młodszych i 85,06% uczniów starszych.

Wyk. 81. Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

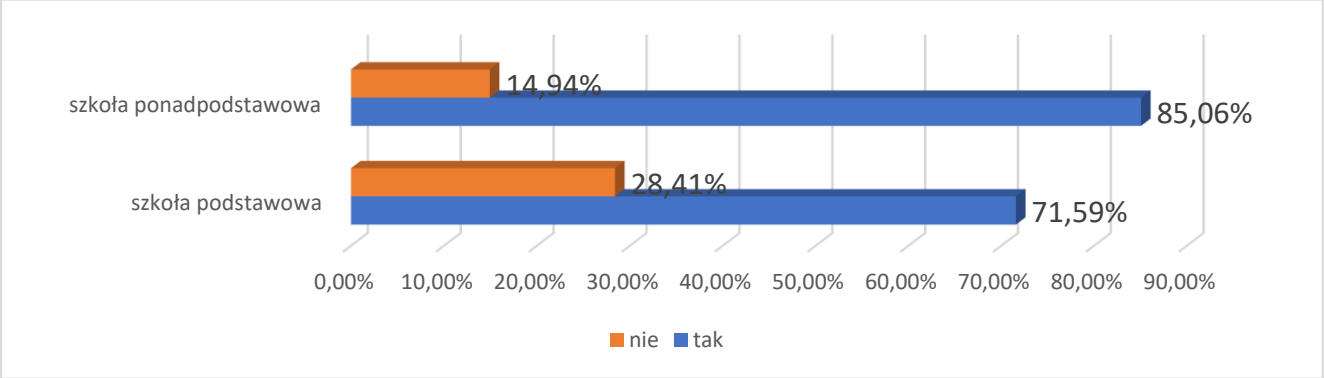

Niepokój budzi również fakt, iż 44,44% uczniów młodszych i 37,40% uczniów starszych przyznaje, że ich rodzice nie zareagowali na informację o spożywaniu przez nich alkoholu.

Natomiast kolejne 22,22% uczniów podstawówki i 41,98% uczniów szkoły ponadpodstawowej potwierdza, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, 3,17% uczniów młodszych i 8,40%% uczniów starszych przyznaje, że rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli im karę, a 3,17% uczniów podstawówki przyznało, że rodzice szukali pomocy u specjalisty. Dodatkowo 26,98% rodziców uczniów młodszych i 12,21% rodziców uczniów starszych zareagowało w inny sposób, uczniowie nie tłumaczą jednak jakie były to działania.

Wyk. 82. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

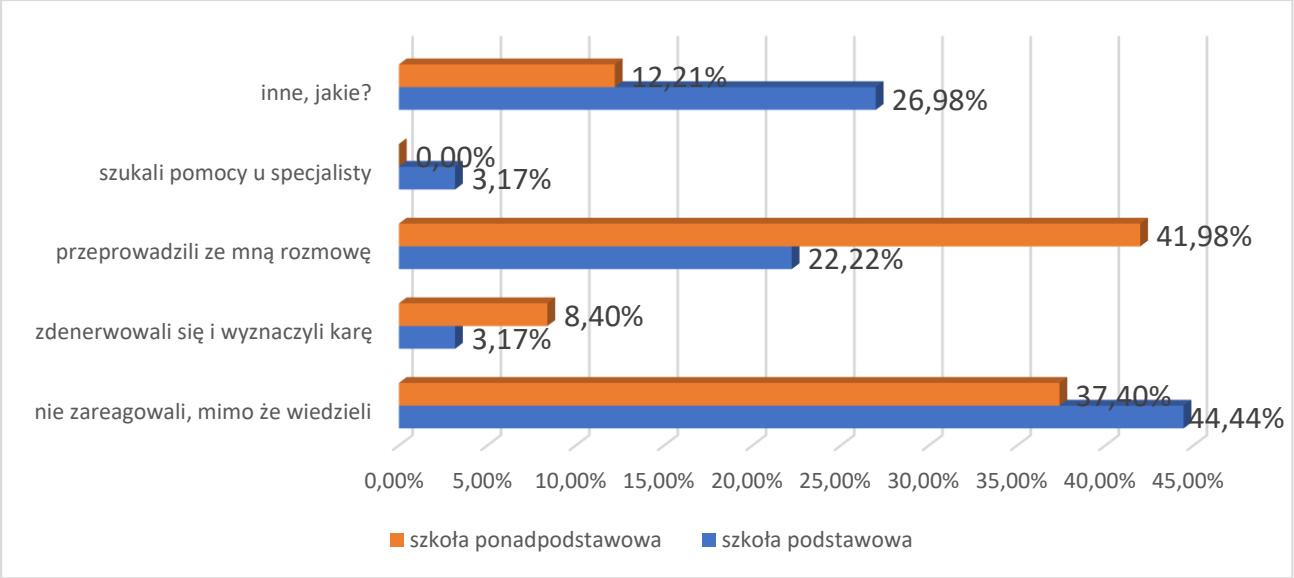

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie biorący udział w badaniu.

Uczniów zapytano także, czy ich zdaniem kupno alkoholu przez osoby w ich wieku jest czymś łatwym. 55,84% uczniów podstawówki i 31,14% uczniów szkoły ponadpodstawowej nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. 31,62% uczniów młodszych i 58,33% uczniów starszych wskazuje, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe. Natomiast 12,54% uczniów szkoły podstawowej i 10,53% uczniów szkoły ponadpodstawowej uważa, iż jest to raczej trudne.

Wyk. 83. Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:

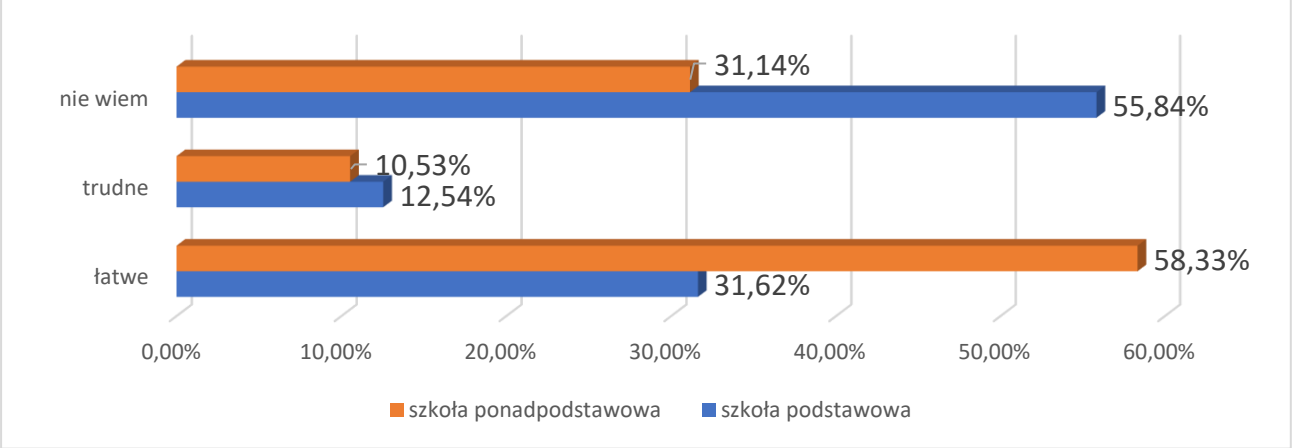

Znaczna część uczniów nie wie jak ich rówieśnicy zdobywają alkohol – taką odpowiedź wskazuje 52,42% uczniów młodszych i 32,02% uczniów starszych. Pozostałe osoby uważają, że osoby te zdobywają alkohol dzięki starszym kolegom (40,46% uczniów młodszych i 53,07% uczniów starszych), proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (28,77% uczniów młodszych i 35,09% uczniów starszych), podkradają rodzicom w domu (20,23% uczniów młodszych i 21,49% uczniów starszych) oraz sami sobie kupują (15,10% uczniów młodszych i 44,74% uczniów starszych).

Wyk. 84. Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

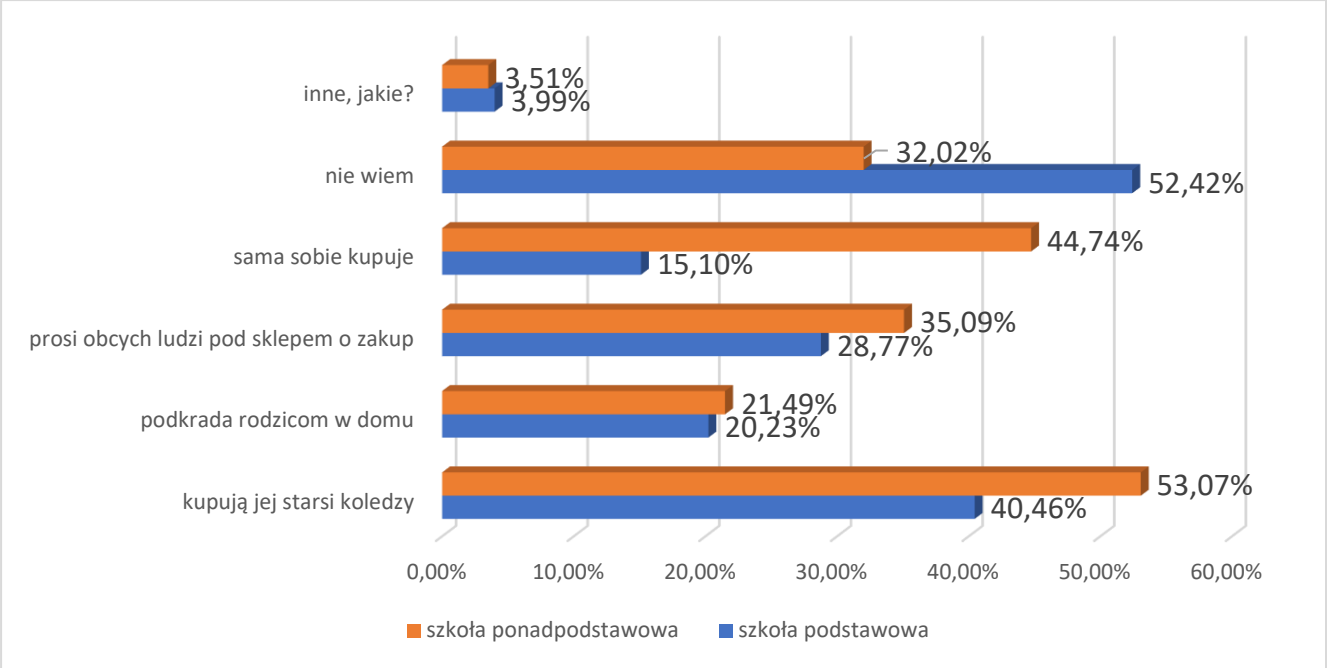

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnie pytanie w niniejszym rozdziale dotyczyło konsekwencji nadużywania alkoholu. Uczniowie młodsi wymienili następujące skutki: problemy zdrowotne (61,82%), zaburzenia i choroby (58,12%), przemoc wobec bliskich (52,99%), problemy w kontaktach z ludźmi (47,58%) oraz problemy finansowe (47,01%).

Starsi uczniowie wskazywali na: problemy zdrowotne (64,47%), problemy finansowe (52,63%), zaburzenia i choroby (52,63%), przemoc wobec bliskich (50,88%), problemy w kontaktach z ludźmi (41,67%). Na to pytanie nie potrafiło odpowiedzieć 25,64% uczniów szkoły podstawowej i 21,49% uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Wyk. 85. Które z niżej wymienionych skutków mogą być konsekwencją nadużywania alkoholu?

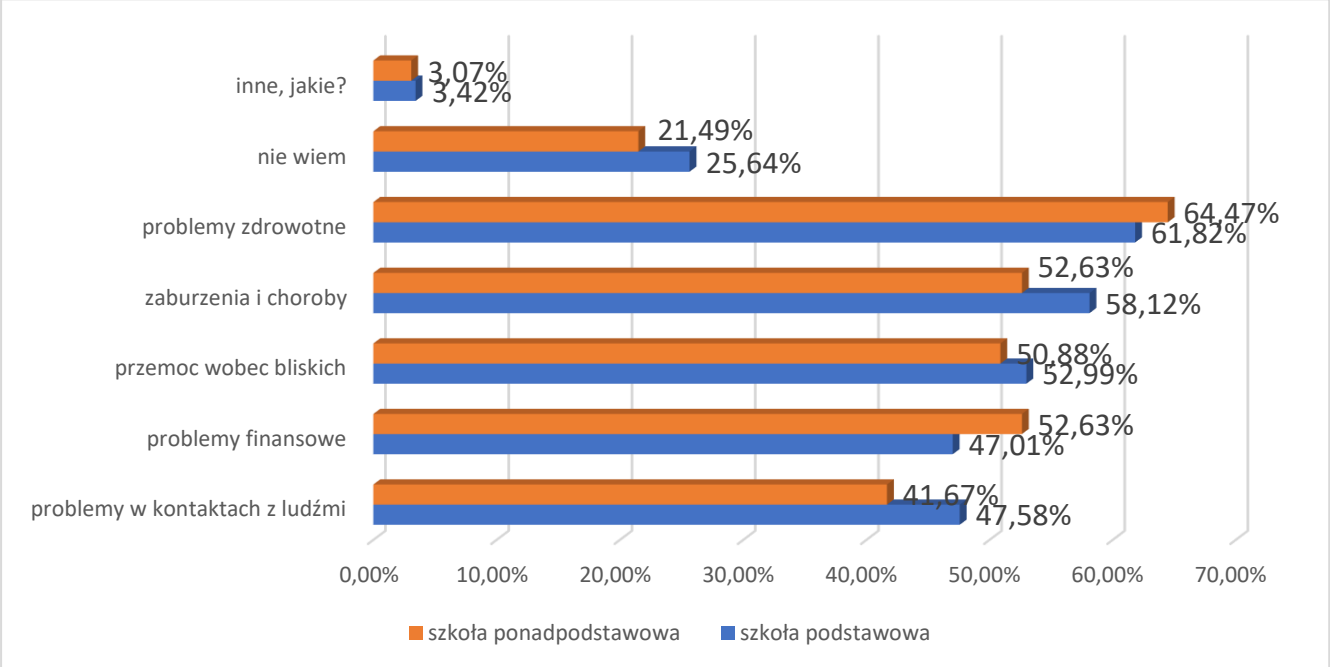

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

4.3. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Z piciem alkoholu wiąże się także problem nikotynowy, dlatego kolejny podrozdział dotyczył problemu palenia papierosów przez dzieci i młodzież na terenie Gminy Łobez. W celu oszacowania tego zjawiska uczniom zadano pytanie o to, czy osoby w ich wieku palą papierosy oraz ile razy w życiu osobiście zdarzyło im się palić papierosy. Zebrany materiał badawczy pokazał, że 40,46% uczniów młodszych i 84,21% uczniów starszych uważa, że ich rówieśnicy palą papierosy, zaś przeciwnego zdania jest 19,37% uczniów podstawówki i 6,14% uczniów szkoły ponadpodstawowej. Kolejne 40,17% uczniów młodszych i 9,65% uczniów starszych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 86. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

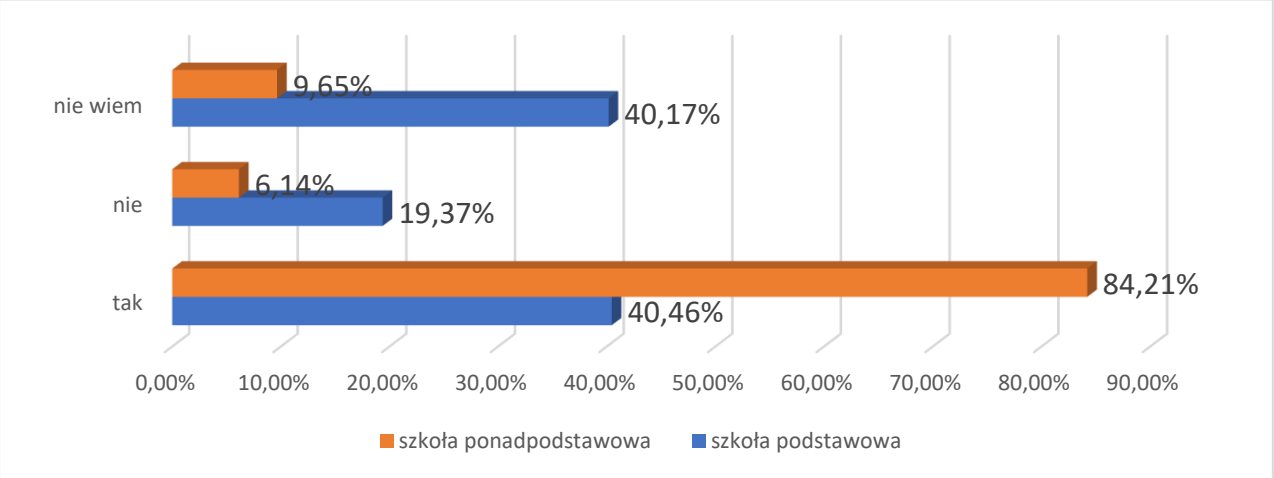

Następnie uczniów zapytano o ich osobiste doświadczenia związane z paleniem papierosów. Kontakt z papierosami zadeklarowało 22,22% uczniów szkoły podstawowej i 53,07% uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Uczniowie szkoły podstawowej przyznawali, że: palili raz (10,26%), palili kilka razy (5,70%), zdarza im się często palić (1,99%) oraz 4,27% pali regularnie.

Starsi uczniowie natomiast: palili raz (10,53%), palili kilka razy (19,30%), często zdarza im się palić (8,77%) oraz 14,47% uczniów pali regularnie.

Wyk. 87. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

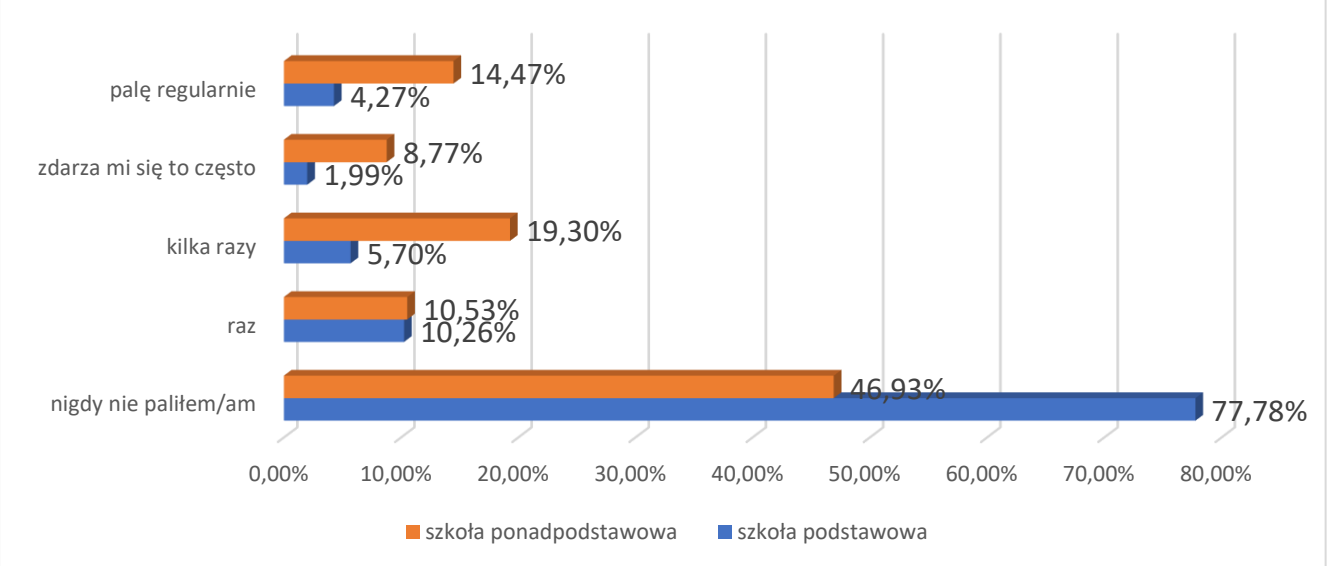

W młodszej grupie wiekowej do palenia przyznało się 21,20% dziewczynek i 23,35% chłopców. Dziewczynki paliły: raz (8,70%), kilka razy (5,98%), zdarza im się często (2,17%) oraz palą regularnie (4,35%).
Chłopcy natomiast palili raz (77,98%), kilka razy (5,39%) oraz zdarza im się to często (1,80%), a 4,19% chłopców pali regularnie.

Wyk. 87a. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy? – w podziale na płeć

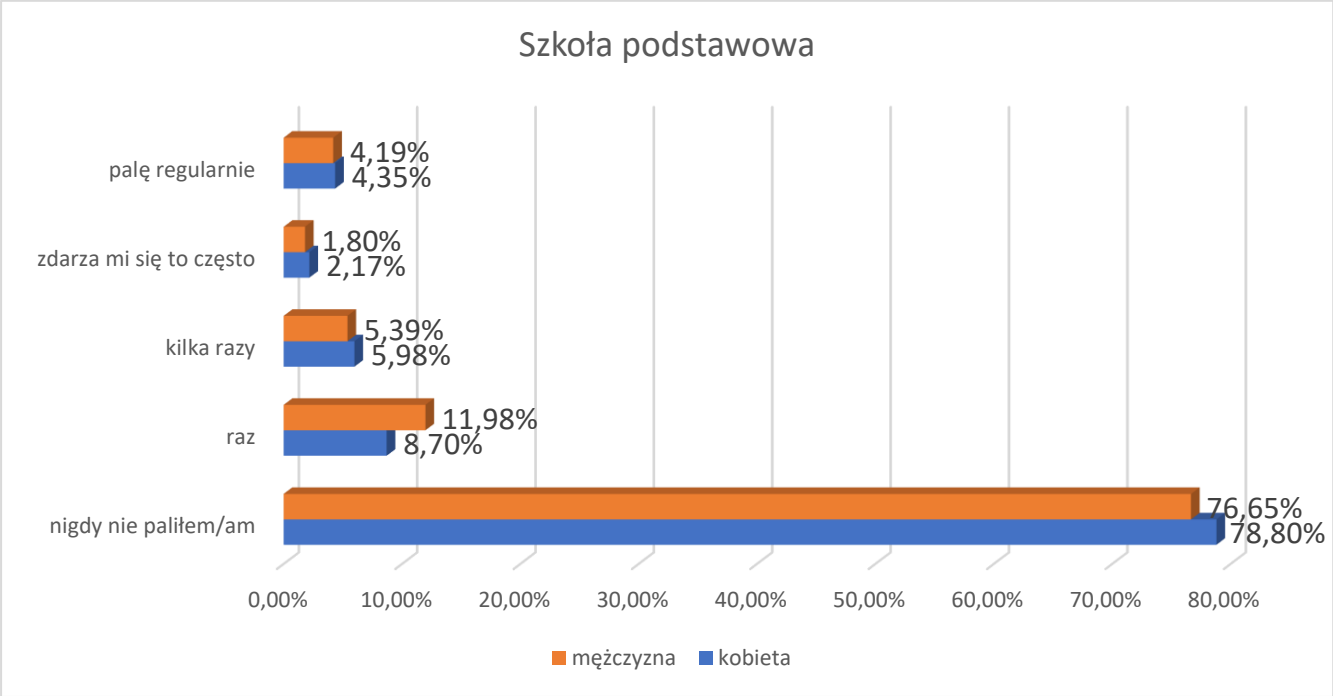

W przypadku starszych uczennic wskazywały one iż paliły: raz (8,62%), kilka razy (25,00%), zdarza im się to często (11,21%) oraz palą regularnie (12,93%). Chłopcy natomiast: palili raz: (25,50%), kilka razy (13,39%), zdarza im się to często (6,25%) oraz palą regularnie (16,07%).

Wyk. 87b. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy? – w podziale na płeć

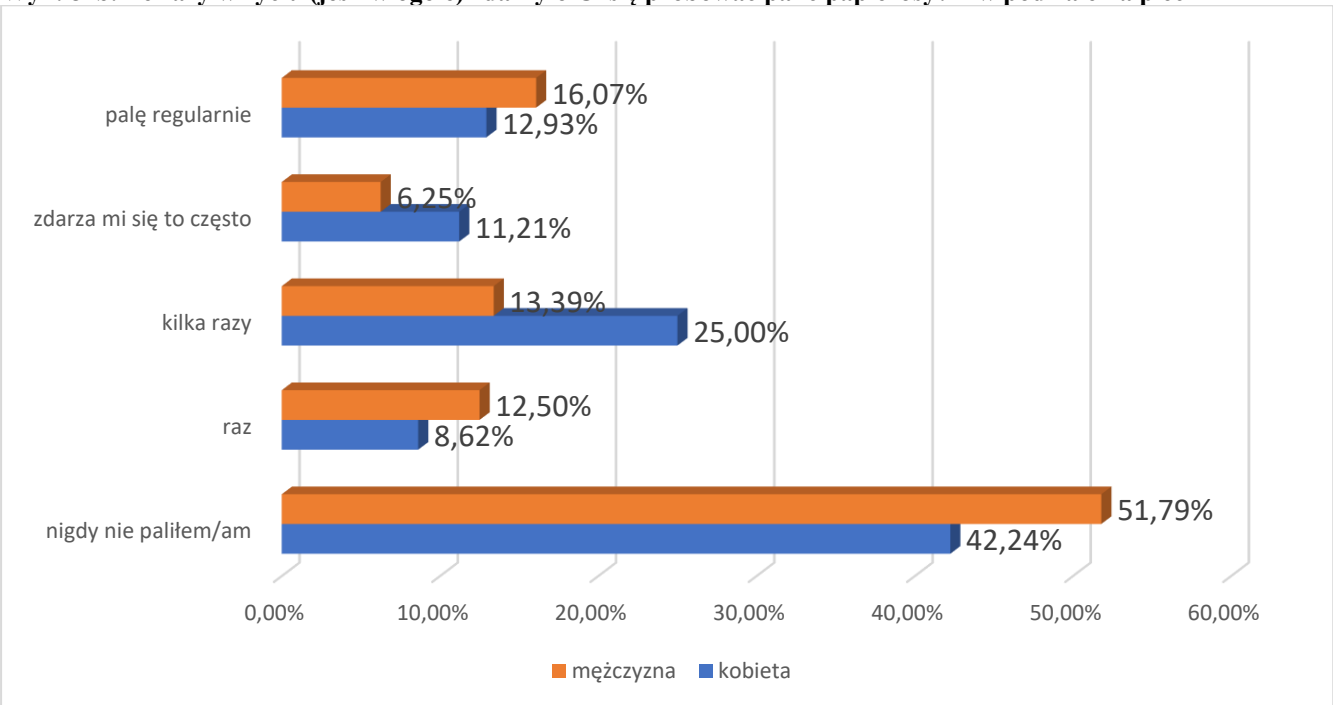

Na kolejne pytania odnoszące się do kontaktów uczniów z nikotyną odpowiedzi udzielają wyłącznie uczniowie, którzy wskazali, iż palili kiedykolwiek papierosy.

Następnie ankietowanych poproszono o podanie wieku inicjacji nikotynowej. Młodsi uczniowie po raz pierwszy sięgali po papierosy w wieku: 10 – 12 lat (35,90%[12]), 13 – 14 lat (33,33%[13]), poniżej 10 roku życia (20,51%[14]) oraz w wieku 15 – 16 lat (10,26%[15]).

Uczniowie szkoły ponadpodstawowej palili pierwszy raz w wieku: 15 – 16 lat (44,63%[16]), 13 – 14 lat (28,93%[17]), 10 – 12 lat (9,92%[18]), poniżej 10 roku życia (6,61%[19]) oraz wieku 17 i więcej lat (9,92%[20]).

Wyk. 88. W jakim wieku paliłeś/aś papierosy po raz pierwszy?

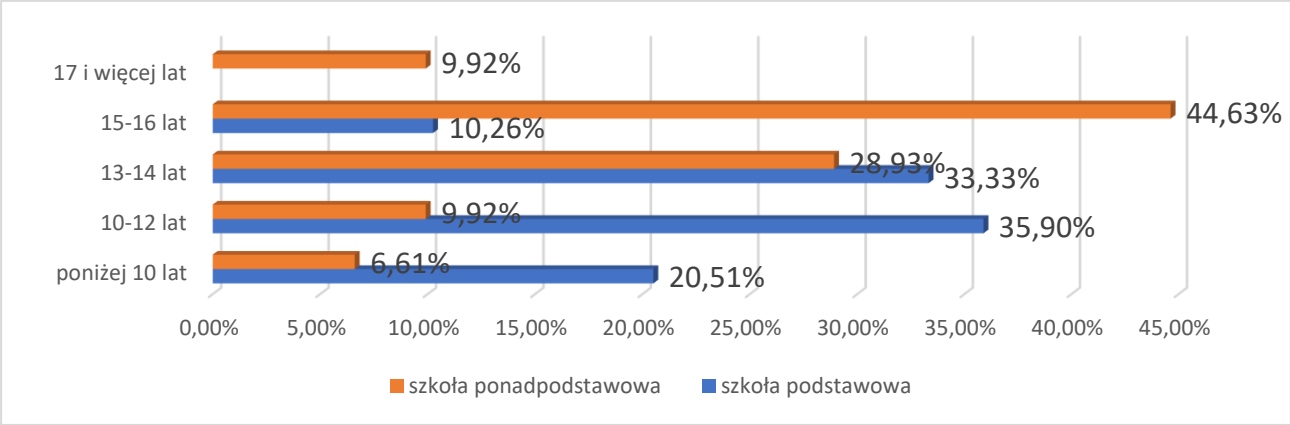

Większość uczniów deklaruje jednak, że ich rodzice nie wiedzą o paleniu przez nich papierosów – taką opinię wyraża 48,72% osób ze szkoły podstawowej i 42,15% osób ze szkoły ponadpodstawowej. 29,49% uczniów podstawówki i 35,54% uczniów szkoły ponadpodstawowej przyznaje jednak, że ich rodzice wiedzą o tym fakcie, a kolejne 21,79% uczniów młodszych i 22,31% uczniów starszych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 89. Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy?

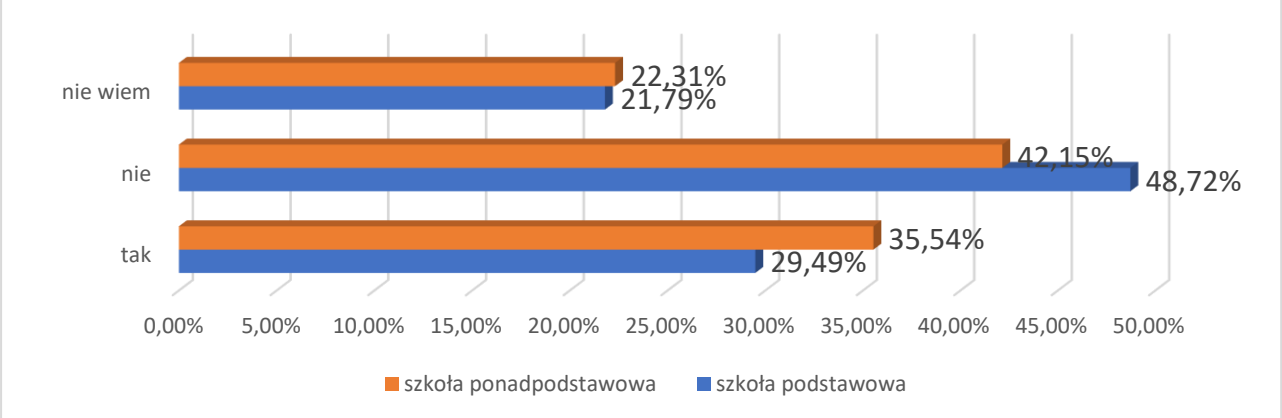

[12] tj. 28 osób
[13] tj. 26 osób.
[14] tj. 16 osób.
[15] tj. 8 osób.
[16] tj. 54 osoby.
[17] tj. 35 osób.
[18] tj. 12 osób.
[19] tj. 8 osób.
[20] tj. 12 osób.

Skalę problemu nikotynowego pokazuje częstotliwość sięgania po papierosy w przeciągu ostatniego miesiąca przed badaniem. W ciągu ostatnich 30 dni 61,54% młodszych i 45,45% starszych badanych paliło mniej niż jeden papieros na tydzień. 10,26% ankietowanych uczniów podstawówki oraz 9,92% uczniów szkoły ponadpodstawowej paliło mniej niż jednego papierosa dziennie. Natomiast 1 – 5 papierosów dziennie wypalało 8,97% młodszych i 16,53% starszych respondentów. 6 – 10 papierosów paliło 5,13% uczniów podstawówki i 15,70% uczniów szkoły ponadpodstawowej. Od 11 do 20 papierosów dziennie wypala 5,13% uczniów młodszych i 6,61% uczniów starszych. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 8,97% uczniów szkoły podstawowej i 5,79% uczniów szkoły ponadpodstawowej przyznało, iż wypala dziennie więcej niż 20 papierosów. **Uczniowie Ci mogą zmagać się z uzależnieniem od nikotyny.**

Wyk. 90. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI ?

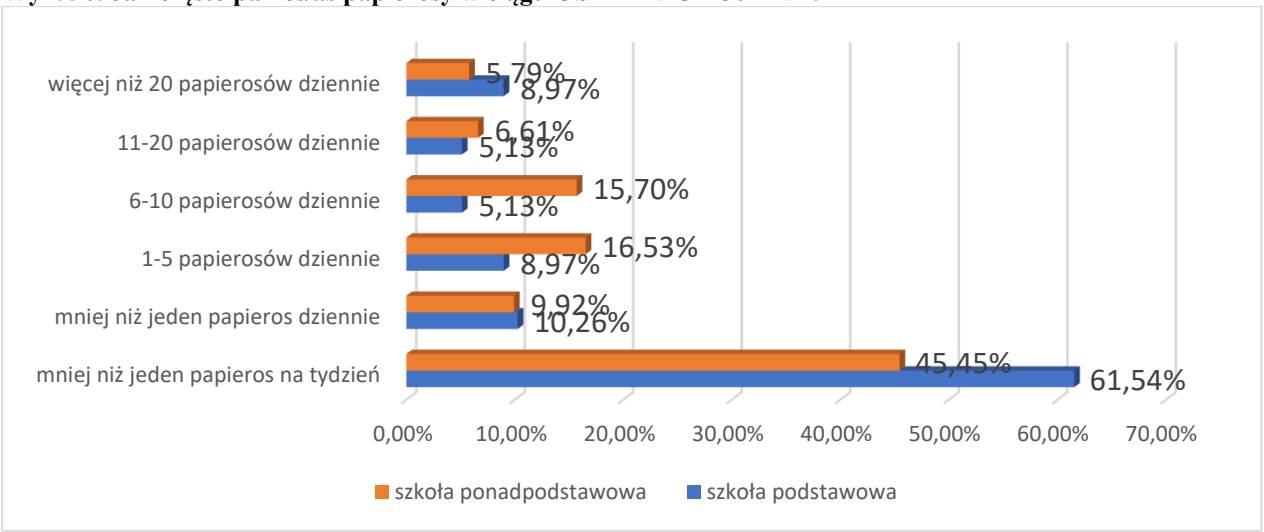

4.4. Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczył problemu narkotykowego. Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów oraz sprawdzenie wiedzy młodych mieszkańców dotyczącej środków psychoaktywnych. W pierwszym pytaniu uczniów zapytano, czy zdarzyło im się kiedykolwiek zażywać narkotyki. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 4,56% uczniów młodszych i 17,11% uczniów starszych.

Wyk. 91. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

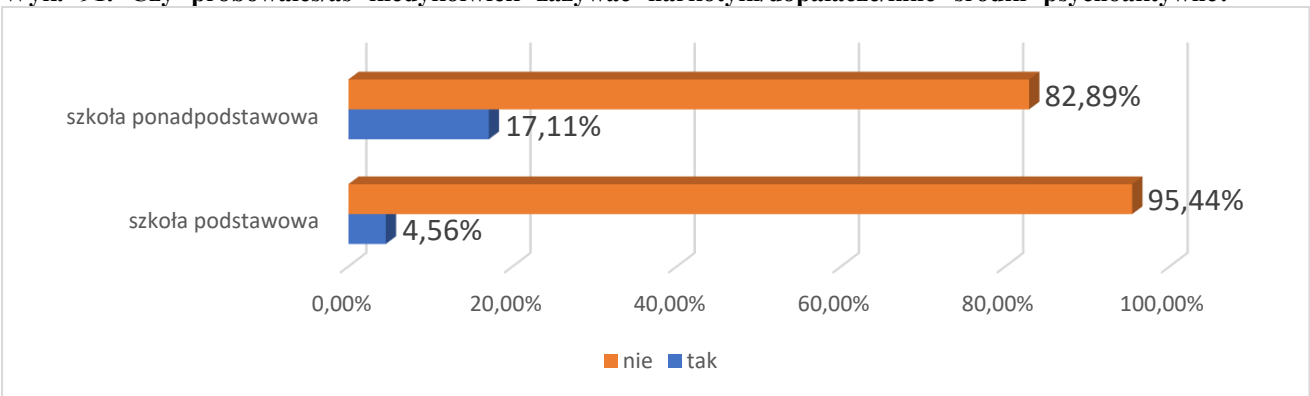

W przypadku szkoły podstawowej, do sięgania po substancje psychoaktywne przyznało się 5,98% dziewczynek i 2,99% chłopców.

Wyk. 91a. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? – w podziale na płeć

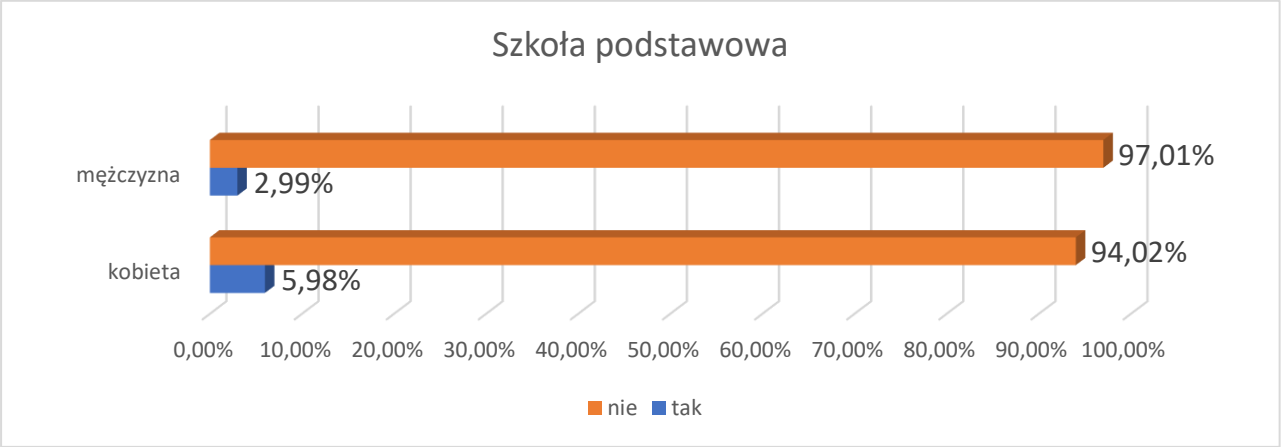

W przypadku starszych uczniów kontakt z substancjami psychoaktywnymi miało 17,24% dziewczynek i 16,96% chłopców.

Wyk. 91b. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? – w podziale na płeć

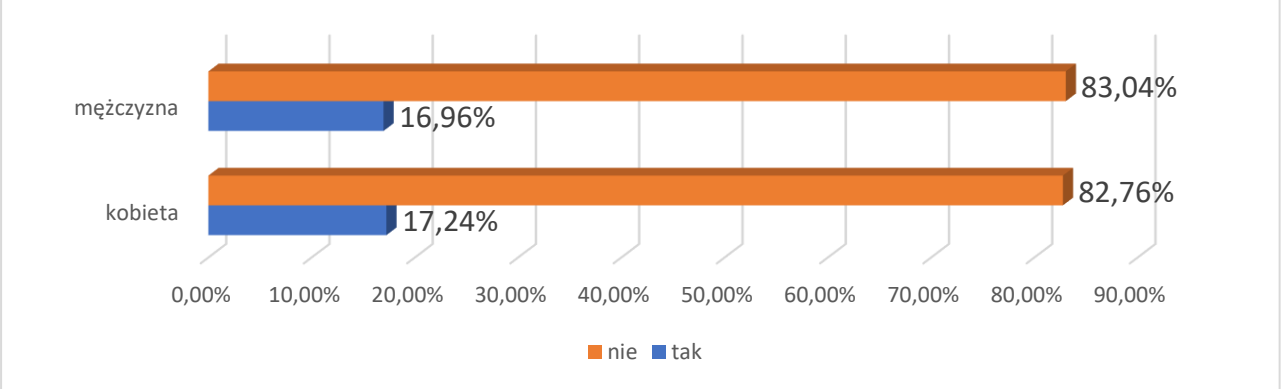

Na kolejne pytania dotyczących narkotyków i dopalaczy odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż miały kontakt z tymi substancjami.

Następnie uczniów zapytano o to, w jakim wieku pierwszy raz mieli kontakt z środkami psychoaktywnymi. 31,25%[21] uczniów młodszych i 53,85%[22] uczniów starszych pierwszy raz zażywało narkotyki w wieku 14 – 16 lat, kolejne 31,25%[23] uczniów młodszych i 2,56%[24] uczniów starszych pierwszy raz sięgała po te substancje w wieku 11 – 13 lat. 37,50%[25] uczniów szkoły podstawowej i 5,13%[26] uczniów szkoły ponadpodstawowej pierwszy raz sięgnęło po te substancje w wieku 8 – 10 lat. Natomiast 38,46%[27] uczniów szkoły ponadpodstawowej zażywało je pierwszy raz w wieku 17 i więcej lat.

[21] tj. 5 osób.
[22] tj. 21 osób.
[23] tj. 5 osób.
[24] tj. 1 osoba.
[25] tj. 6 osób.
[26] tj. 2 osoby.
[27] tj. 15 osób.

Wyk. 92. Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

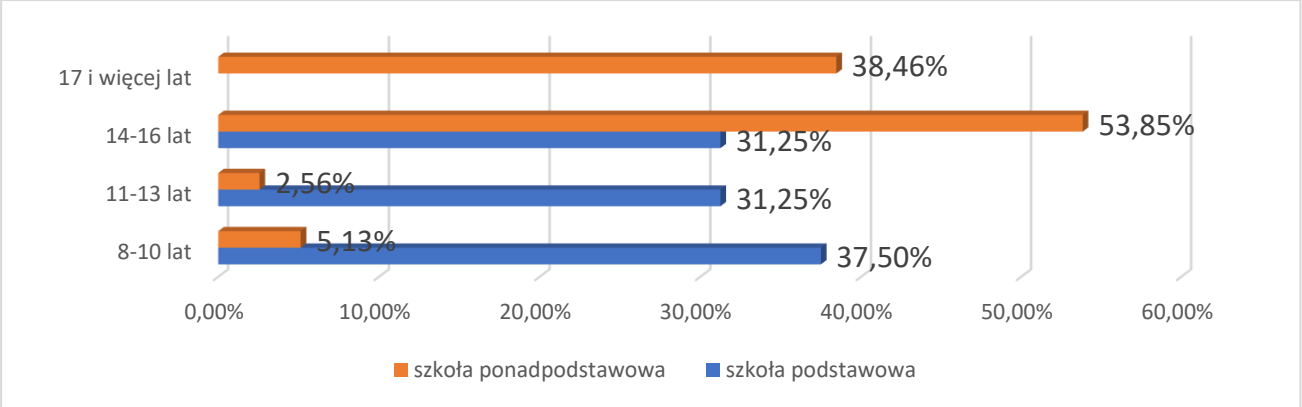

Uczniowie szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej wskazywali, że najczęściej sięgali po marihuanę lub haszysz (81,25% młodszych i 97,44% starszych uczniów). Rzadziej wskazywano natomiast na: inne formy konopi (50,00% młodszych i 30,77% starszych uczniów), amfetaminę (75,00% młodszych i 33,33% starszych uczniów), grzyby halucynogenne (56,25% młodszych i 17,95% starszych uczniów), ekstazy (56,25% młodszych i 33,33% starszych uczniów), kokainę (68,75% młodszych i 23,08% starszych uczniów), heroinę (68,75% młodszych i 15,38% starszych uczniów), „Kompot", metadon, sterydy anaboliczne oraz substancje wziewne (po 50,00% młodszych i 15,38% starszych uczniów), dopalacze (68,75% młodszych i 17,95% starszych uczniów) oraz LSD (50,00% młodszych i 23,08% starszych uczniów),

Wyk. 93. Jakie były to substancje?

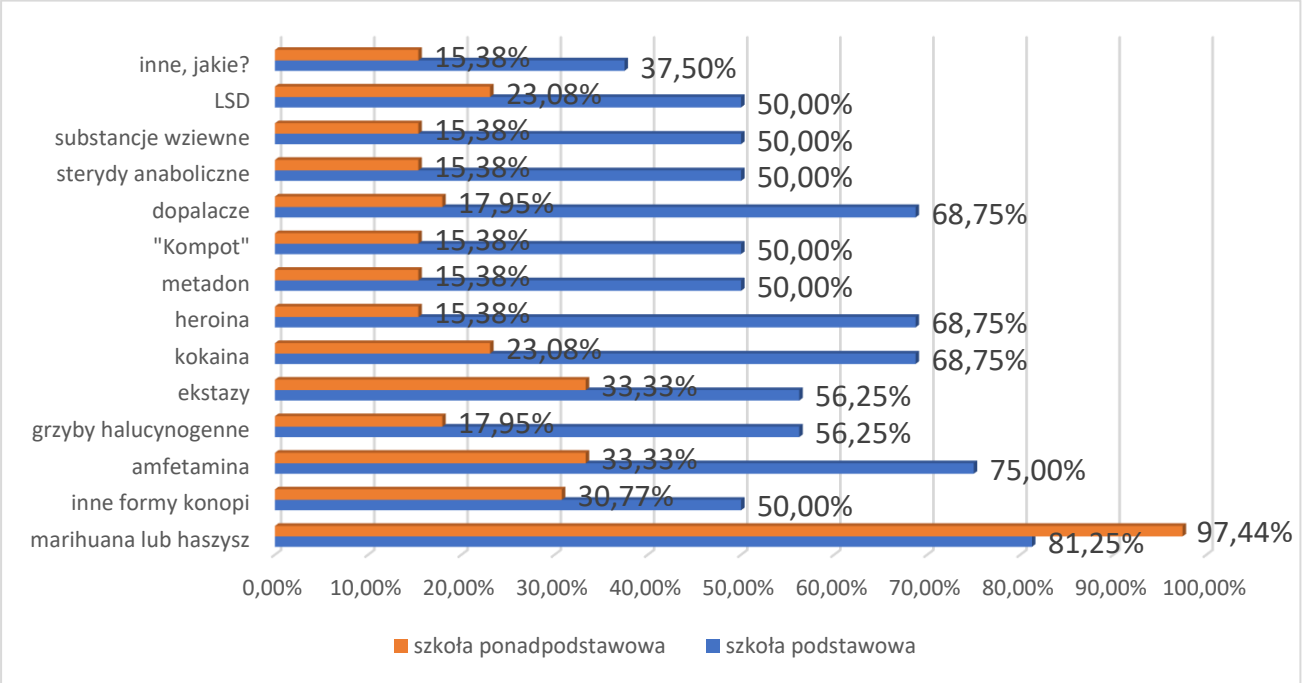

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o wskazanie od kogo otrzymali tę substancję. 50,00% uczniów młodszych i 33,33% uczniów starszych przyznało, iż brało je w grupie znajomych. Uczniowie wskazywali również następujące odpowiedzi: dostałem od kolegi/koleżanki (43,75% młodszych i 20,51% starszych uczniów), dostałem je od kogoś znanego ze słyszenia (43,75% młodszych i 10,26% starszych uczniów), kupiłem od kolegi (43,75% młodszych i 15,38% starszych uczniów), kupiłem od kogoś znanego

ze słyszenia (43,75% młodszych i 7,69% starszych uczniów), kupiłem od obcej osoby (37,50% młodszych i 10,26% starszych uczniów), dostałem od obcej osoby (31,25% młodszych i 5,13% starszych uczniów), wziąłem z domu bez pozwolenia rodziców (25,00% młodszych uczniów), dostałem od starszego brata lub siostry (25,00% młodszych uczniów), dostałem od jednego z rodziców (25,00% młodszych uczniów) oraz co czwarty uczeń szkoły podstawowej otrzymał te substancje nieświadomie.

Wyk. 94. Skąd wziąłeś/wzięłaś tę substancję?

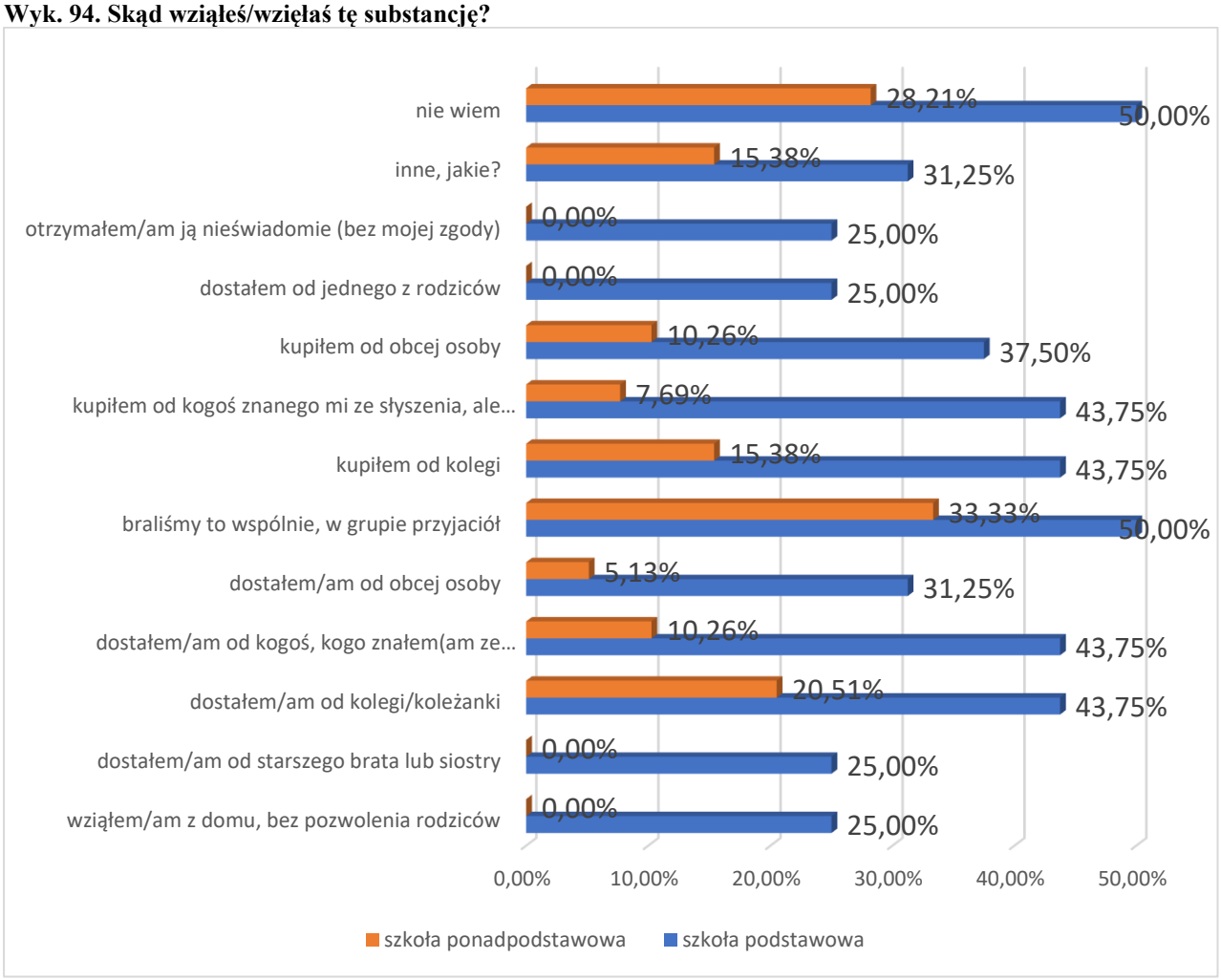

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesujące wydaje się także to, dlaczego młodzi ludzie sięgają po narkotyki lub dopalacze.

Najpopularniejszym powodem wskazywanym przez uczniów jest chęć dobrej zabawy (62,50% uczniów szkoły podstawowej i 56,41% uczniów szkoły ponadpodstawowej) oraz ciekawość (50,00% uczniów szkoły podstawowej i 56,41% uczniów szkoły ponadpodstawowej). W dalszej kolejności uczniowie wymieniali następujące powody: przyjemność i relaksacja (62,50% uczniów szkoły podstawowej i 25,64% uczniów szkoły ponadpodstawowej), presja grupy (18,75% uczniów szkoły podstawowej i 7,69% uczniów szkoły ponadpodstawowej), chęć bycia modnym (25,00% uczniów szkoły podstawowej i 2,56% uczniów szkoły ponadpodstawowej), chęć zaimponowania w towarzystwie (18,75% uczniów szkoły podstawowej i 5,13% uczniów szkoły ponadpodstawowej) oraz 18,75% uczniów szkoły podstawowej i 2,56% uczniów szkoły ponadpodstawowej otrzymało te substancje nieświadomie, bez ich zgody. 31,25% uczniów młodszych i 15,38% uczniów starszych wskazało odpowiedź ,,inne", nie podając konkretnych odpowiedzi.

Wyk. 95. Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

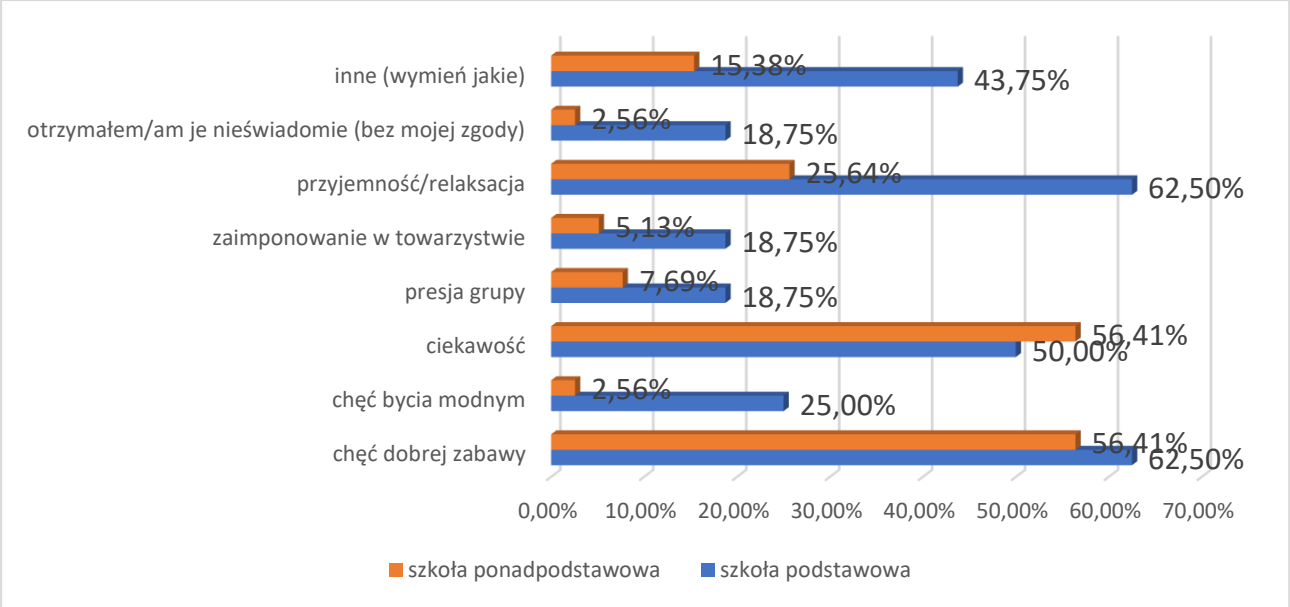

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie sięgają po substancje psychoaktywne: na podwórku (62,50% uczniów młodszych i 58,97% uczniów starszych), u kolegi, koleżanki (62,50% uczniów młodszych i 38,46% uczniów starszych), w domu (50,00% uczniów młodszych i 30,77% uczniów starszych), w barze lub klubie (50,00% uczniów młodszych i 15,38% uczniów starszych), na terenie szkoły (43,75% uczniów młodszych i 10,26% uczniów starszych), podczas wycieczek szkolnych (43,75% uczniów młodszych i 15,38% uczniów starszych) oraz w innych miejscach (31,25% uczniów młodszych i 10,26% uczniów starszych). 31,25% uczniów młodszych i 10,26% uczniów starszych wskazało odpowiedź „inne", nie podając konkretnych odpowiedzi.

Wyk. 96. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

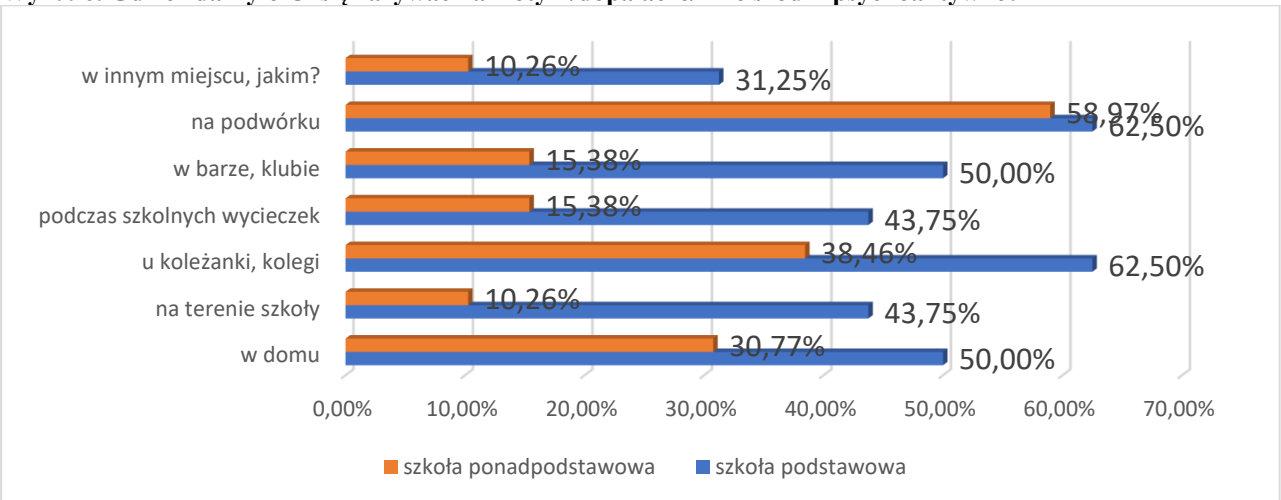

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie przykrych doświadczeń, wynikających z zażywania narkotyków lub dopalaczy. 31,25% uczniów młodszych i 58,97% uczniów starszych nie doświadczyło nigdy przykrych konsekwencji związanych z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy.

Uczniowie podstawówki wskazywali, iż zdarzyło im się doświadczyć: problemów w szkole (37,50%), problemów w rodzinie (18,75%), pogorszenia relacji koleżeńskich (31,25%), problemów finansowych (25,00%), problemów

zdrowotnych (25,00%) oraz innych problemów, których nie wymienili (37,50%).

Uczniowie szkoły ponadpodstawowej wskazywali na: problemy zdrowotne (10,26%), problemy w rodzinie (7,69%), problemy w szkole (5,13%), pogorszenie relacji koleżeńskich (2,56%) oraz inne problemy, których nie wymienili (25,64%).

Wyk. 97. Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

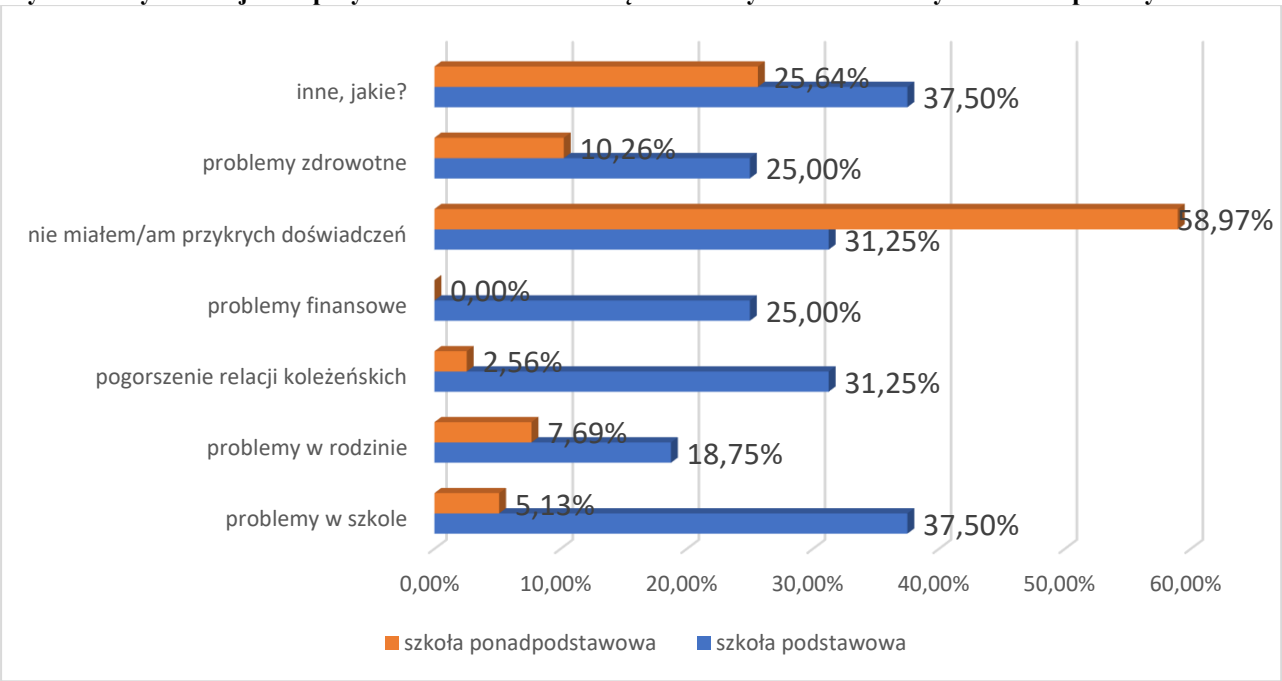

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

31,25% młodszych i 20,51% starszych uczniów deklaruje, że ich rodzice wiedzą o zażywaniu przez nich środków psychoaktywnych. 68,75% ankietowanych uczniów podstawówki i 79,49% uczniów szkoły ponadpodstawowej uważa, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie.

Wyk. 98. Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

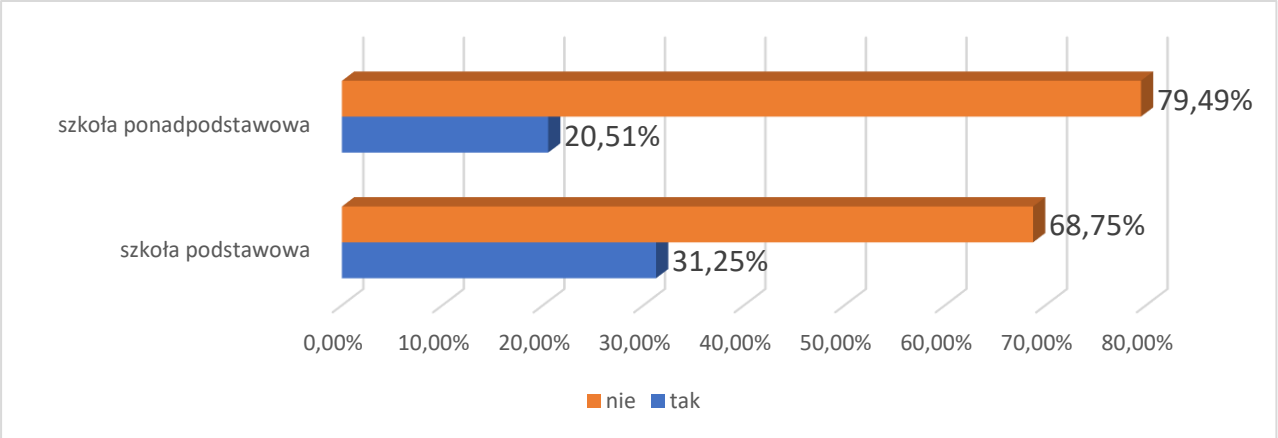

Uczniowie szkoły podstawowej w większości przyznali, że ich rodzice nie reagowali, mimo że wiedzieli o tym fakcie (60,00%) oraz przeprowadzali z uczniami rozmowę (25,00%). Co piąty uczeń szkoły podstawowej zadeklarował, że rodzice zareagowali w inny sposób, jednak nie podano w jaki.

W przypadku uczniów szkoły ponadpodstawowej, co czwarty ankietowany przyznał, że jego rodzice nie zareagowali, mimo że wiedzieli o tym fakcie, 12,50% rodziców zdenerwowało się i wyznaczyło karę, a 37,50%

przeprowadziło rozmowę z dzieckiem. Co czwarty uczeń wskazał odpowiedź „inne", nie podając przykładu zachowania.

Wyk. 99. Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

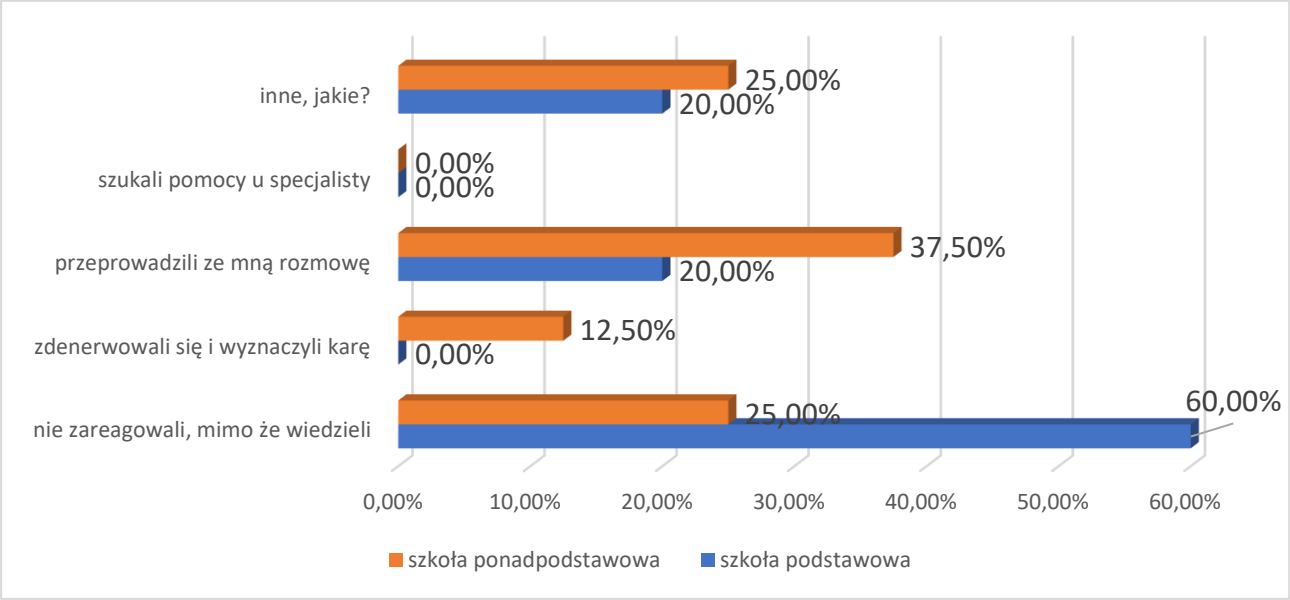

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Większość spośród wszystkich badanych uczniów nie wie, czy zdobycie narkotyków w ich gminie byłoby możliwe – taką odpowiedź wskazuje 65,52% uczniów podstawówki i 55,26% uczniów szkoły ponadpodstawowej. 20,51% uczniów młodszych i 16,23% uczniów starszych uważa, że jest to trudne, zaś 11,97% młodszych i 28,51% starszych uczniów uważa, że jest to łatwe.

Wyk. 100. Gdybyś chciał zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to:

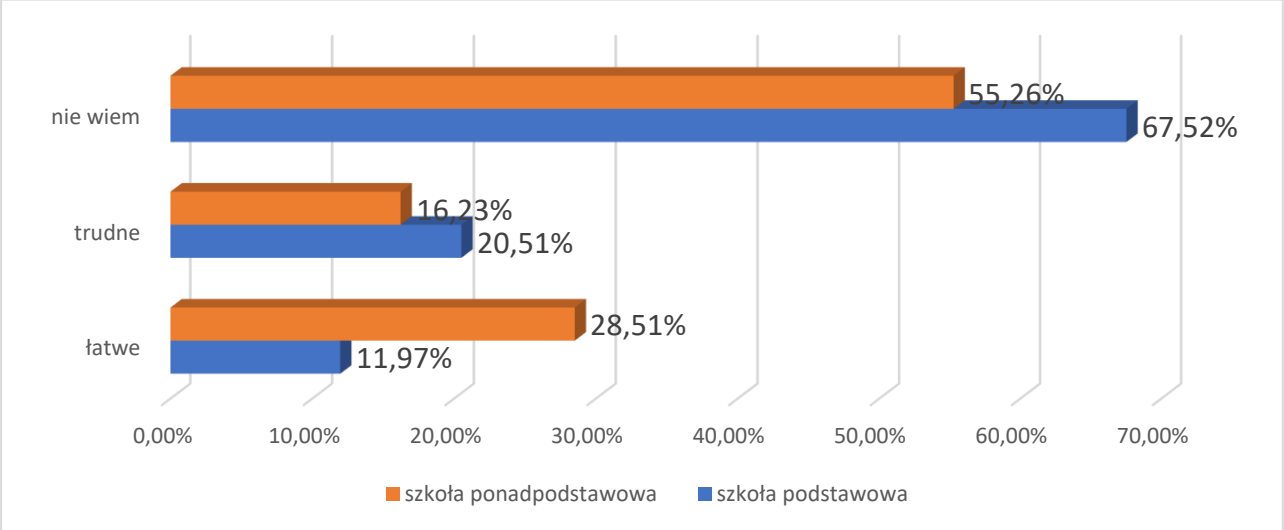

Uczniowie również nie mają wiedzy na temat dostępności dopalaczy w gminie. Ten fakt zadeklarowało 70,09% uczniów młodszych i 64,91% uczniów starszych. Dla 20,18% uczniów starszych i 9,69% uczniów młodszych pozyskanie dopalaczy w gminie jest łatwe. Z tą opinią nie zgodziło się 20,23% uczniów podstawówki i 14,91% uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Wyk. 101. Gdybyś chciał zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

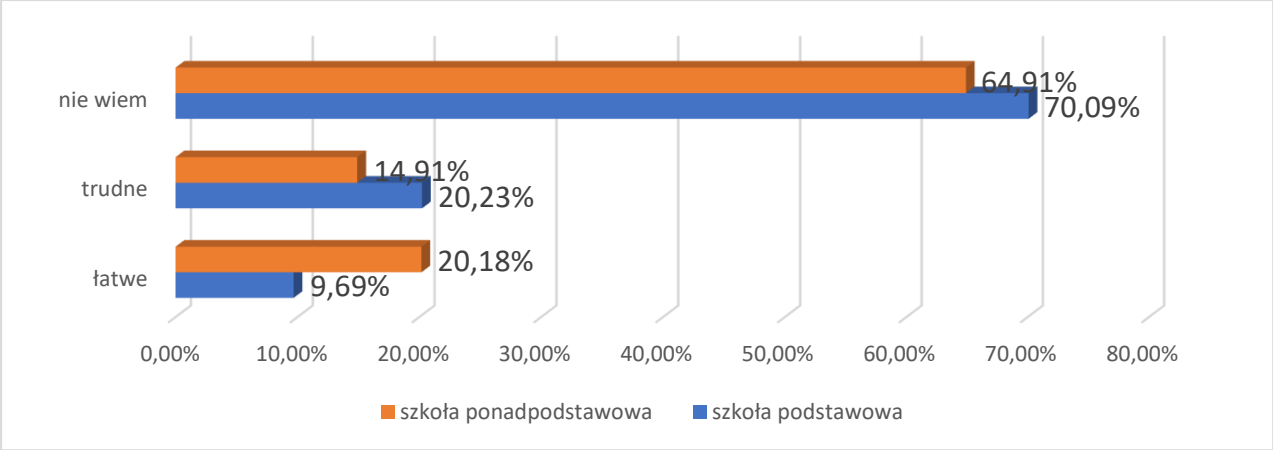

Zdecydowana większość badanych uczniów nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze (81,48 młodszych i 75,00% starszych uczniów).

Pozostali uczniowie szkoły podstawowej wskazują na: osiedle (6,27%), centrum miejscowości (3,99%), dyskotekę (3,42%), teren szkoły (4,27%), siłownię (2,85%) oraz inne miejsca, których nie wymienili (8,26%).

Uczniowie szkoły ponadpodstawowej wskazywali na: osiedle (11,48%), centrum miejscowości (7,02%), teren szkoły (6,58%), siłownię (2,19%) oraz inne miejsca, których nie wymienili (3,07%). 7,12% uczniów młodszych i 14,91% uczniów starszych zna konkretną osobę, u której można kupić substancje psychoaktywne.

Wyk. 102. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

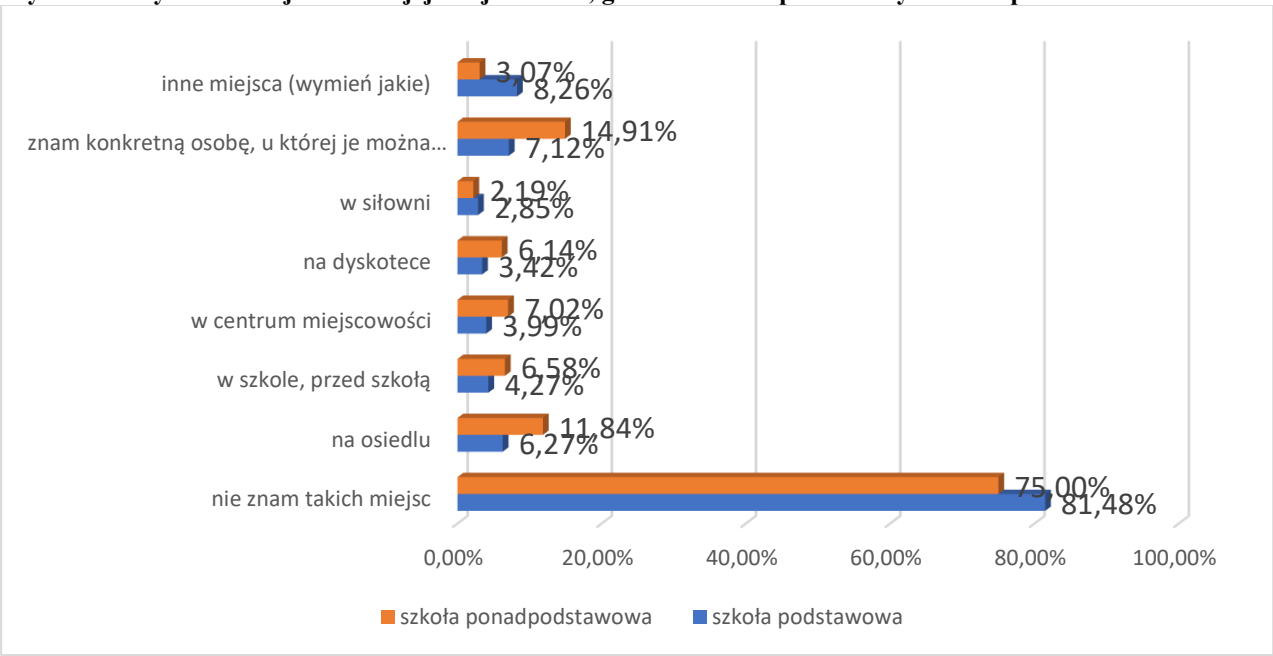

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

4.5. Profilaktyka z perspektywy dzieci i młodzieży

Niniejszy podrozdział ma na celu sprawdzenie wiedzy uczniów na temat substancji zakazanych.

Pierwsze pytanie skierowane do dzieci i młodzieży miało na celu odkrycie powodów, które motywują młodych ludzi do sięgania po takie substancje jak: alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze. Zdaniem uczniów szkoły ponadpodstawowej to głównie ciekawość (72,37%) oraz chęć lepszej zabawy (64,47%), a także: chęć zaimponowania innym (51,75%), poszukiwanie wrażeń (49,56%), świętowanie okazji (44,74%), chęć zapomnienia o problemach (44,30%), presja grupy (35,09%), obawa przed odrzuceniem (28,51%) oraz izolacja z powodu pandemii (15,35%).

Młodsi uczniowie wskazywali na następujące powody: ciekawość (59,26%), chęć zaimponowania innym (52,99%), by zapomnieć o problemach (37,04%), by lepiej się bawić (31,62%), poszukiwanie wrażeń (30,48%), z obawy przed odrzuceniem (28,21%), pod presją grupy (27,07%), świętowanie okazji (17,09%) oraz z powodu izolacji spowodowanej pandemią (9,69%). Dodatkowo 15,95% uczniów młodszych i 6,58% uczniów starszych wskazuje również inne powody, nie podając konkretnych przykładów.

Wyk. 103. Z jakich powodów osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze.

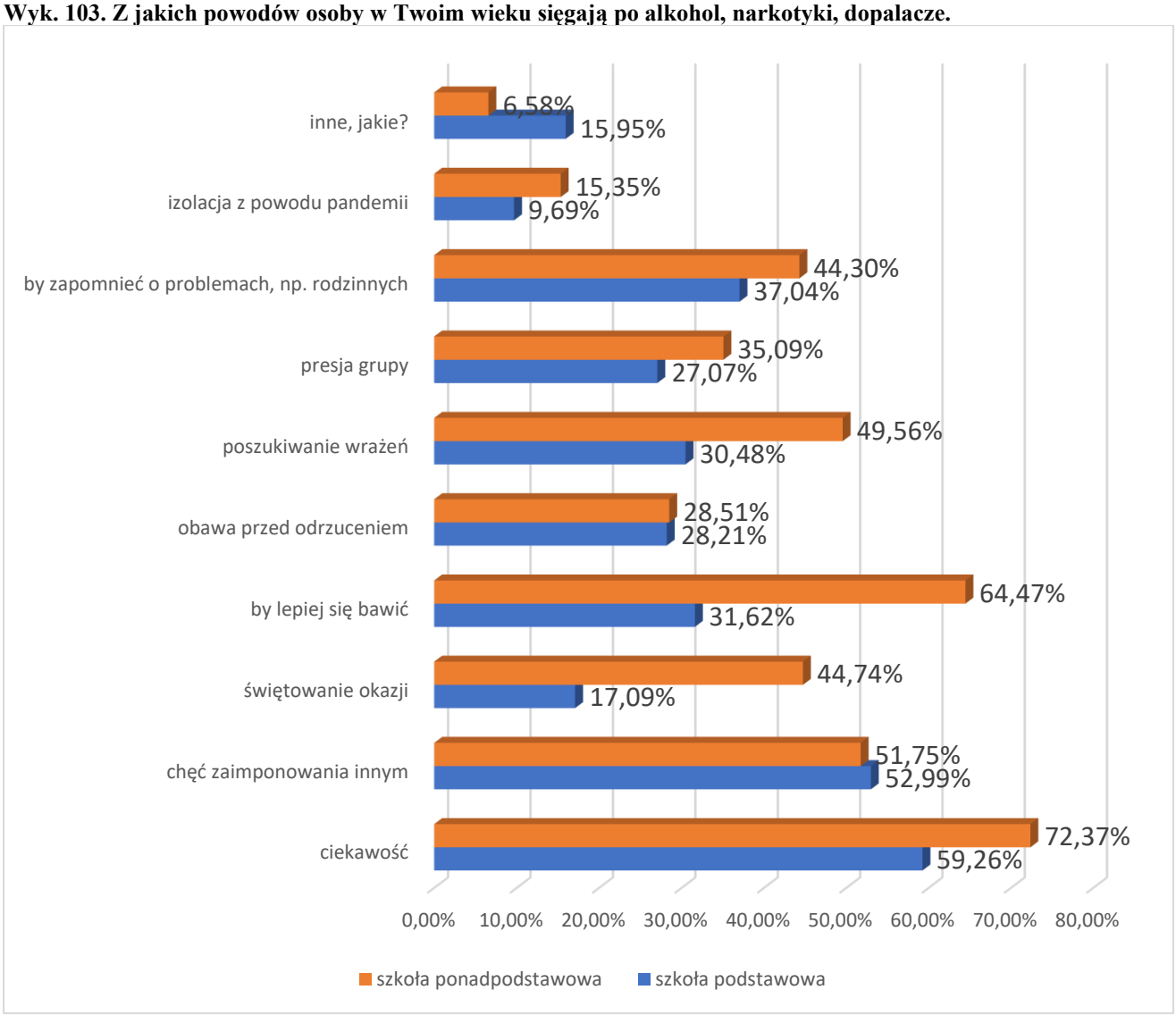

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

68,38% uczniów młodszych i 62,28% uczniów starszych sądzi, że zażywanie narkotyków jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, zaś 15,67% młodszych ankietowanych i 21,05% starszych uważa, że jest to raczej szkodliwe. Z tą opinią nie zgadza się 4,56% uczniów podstawówki i 3,95% uczniów szkoły ponadpodstawowej – uważają oni, iż te substancje są raczej nieszkodliwe oraz 4,84% uczniów młodszych i 3,51% uczniów starszych – te osoby nie mają zdania na ten temat.

Wyk. 104. Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia?

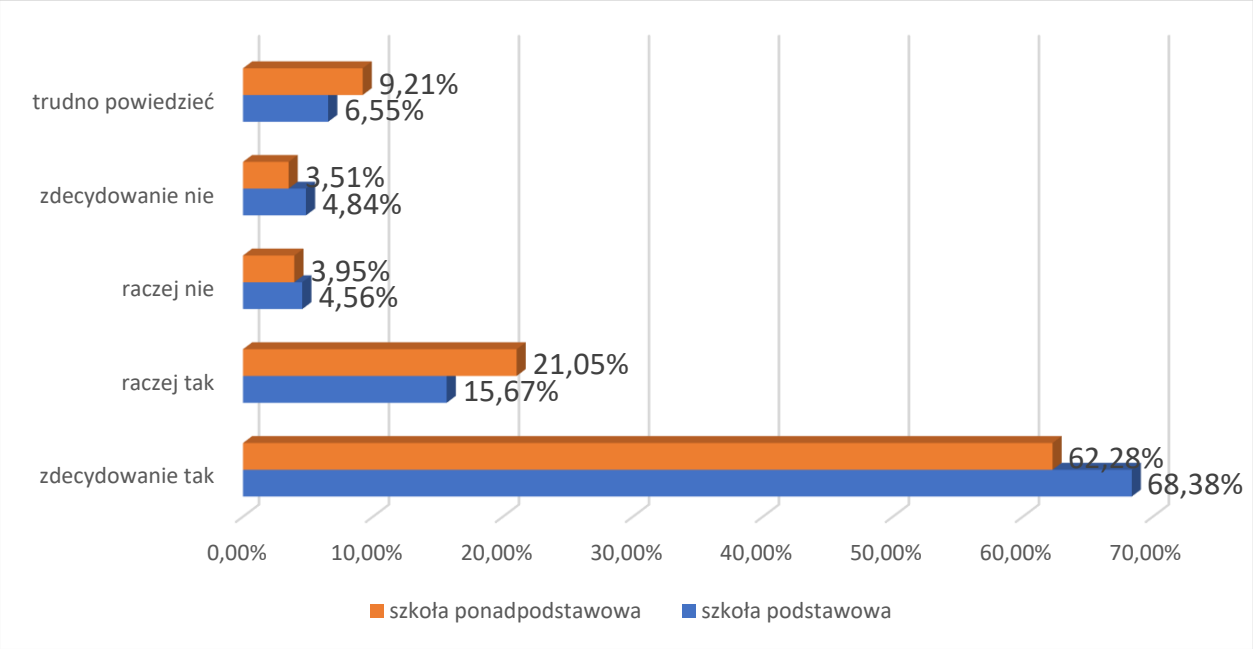

W przypadku dopalaczy większość uczniów uważa, że są one zdecydowanie szkodliwe (67,81% uczniów młodszych i 74,12% uczniów starszych). 19,66% młodszych i 14,91% starszych uczniów twierdzi, że dopalacze są raczej szkodliwe, a 3,42% młodszych i 2,63% starszych sądzi, iż są one raczej nieszkodliwe. 3,99% uczniów szkoły podstawowej i 3,07% uczniów szkoły ponadpodstawowej uważa, że dopalacze zdecydowanie nie są szkodliwe.

Wyk. 105. Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

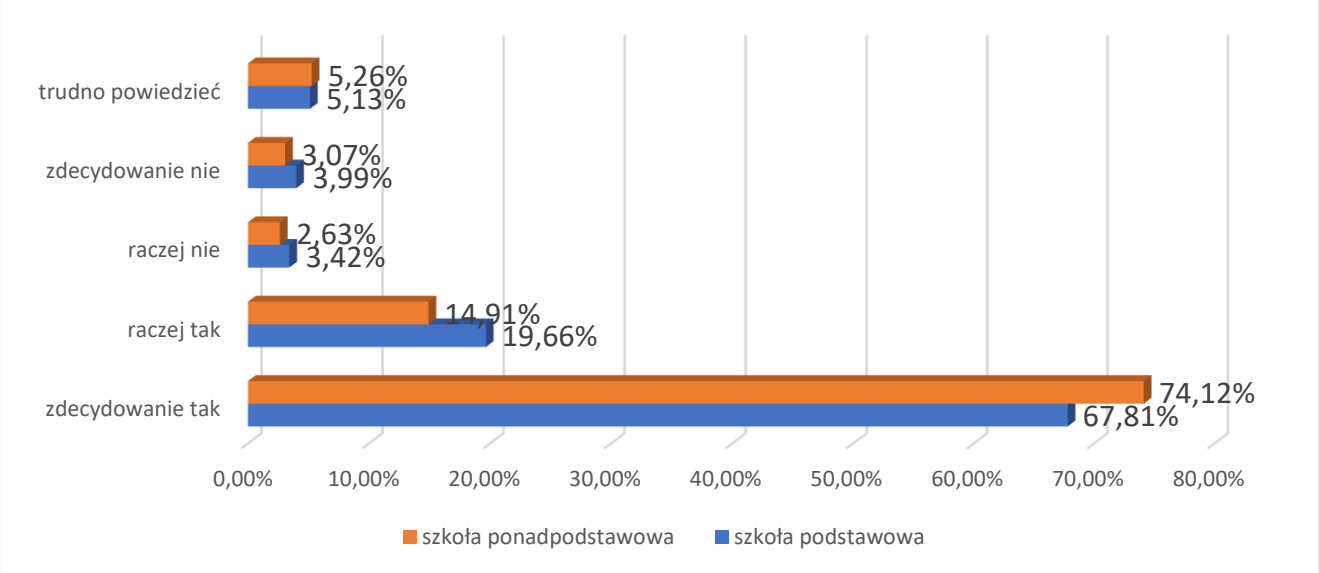

Uczniów poproszono również o wskazanie negatywnych konsekwencje zażywania substancji psychoaktywnych. Wskazywali oni na: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (64,96% uczniów młodszych i 70,61% uczniów starszych), nieodpowiednie towarzystwo (56,13% uczniów młodszych i 59,21% uczniów starszych), pogorszenie lub zerwanie relacji rodzinnych (54,42% uczniów młodszych i 57,02% uczniów starszych), obniżenie efektywności nauki (47,29% uczniów młodszych i 55,70% uczniów starszych), poważne kłopoty finansowe (39,60% uczniów młodszych i 53,95% uczniów starszych), pogorszenie relacji koleżeńskich (38,46% uczniów młodszych i 44,7442% uczniów starszych) oraz inne konsekwencje (1,42% uczniów podstawówki i 1,75% starszych uczniów). 24,22% badanych uczniów młodszych 17,11% starszych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 11,97% uczniów podstawówki i 9,65% uczniów szkoły ponadpodstawowej uważa, że uzależnienia nie niosą ze sobą negatywnych konsekwencji.

Wyk. 106. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy?

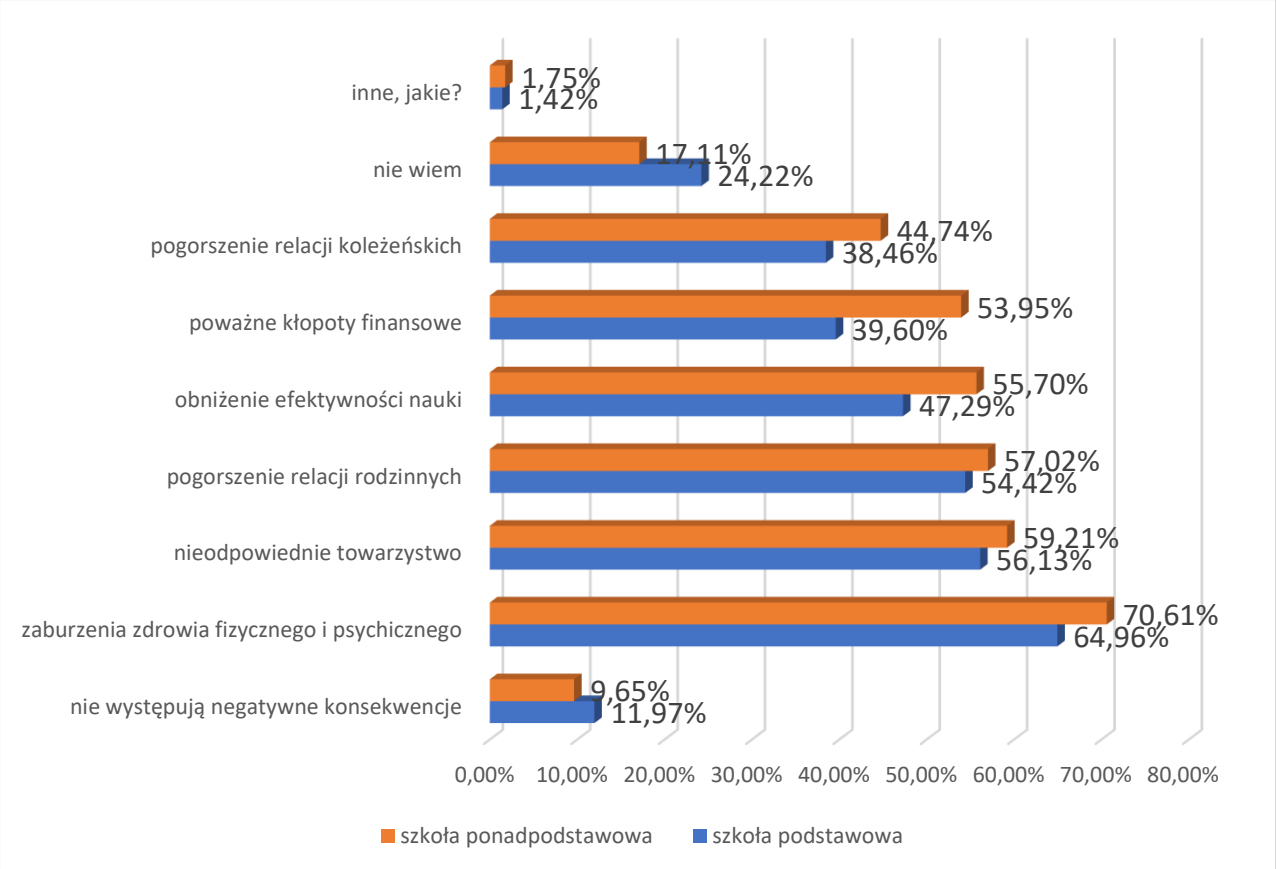

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Najpopularniejszym źródłem informacji dotyczącym narkotyków i dopalaczy wśród uczniów jest telewizja i Internet – wskazało na nie 58,97% uczniów młodszych i 56,14% uczniów starszych. Rzadziej wskazywano na: nauczycieli/wychowawców/psychologa – 47,58% ankietowanych uczniów podstawówki i 37,28% starszych uczniów, rodzinę – 37,04% młodszych i 29,39% starszych uczniów. Na znajomych wskazało 27,35% osób młodszych i 32,89% osób starszych. Natomiast z innych źródeł, których uczniowie nie wskazali, wiedzę czerpie 7,41% młodszych i 6,58% starszych uczniów. 20,51% ankietowanych uczniów podstawówki i 25,44% starszych uczniów w ogóle nie czerpie wiedzy na ten temat.

Wyk. 107. Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

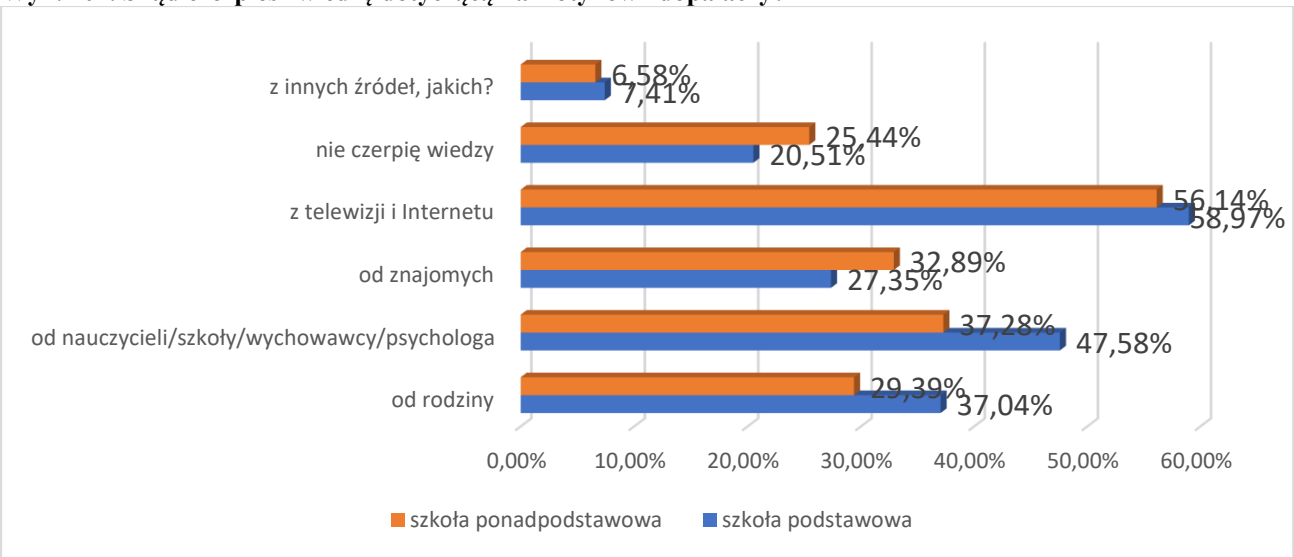

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

54,99% uczniów młodszych i 54,82% uczniów starszych uważa, że temat szkodliwości alkoholu, tytoniu, narkotyków, dopalaczy, był poruszany przez nauczycieli. Znaczna część uczniów wskazała tutaj również na rodziców – 51,28% młodszych i 51,75% starszych uczniów. Od pedagoga/psychologa szkolnego wiedzę czerpie 25,36% uczniów podstawówki i 22,37% uczniów szkoły ponadpodstawowej. Natomiast od kolegów i koleżanek – 19,66% młodszych i 20,18% starszych uczniów.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 14,81% młodszych i 14,47% starszych uczniów przyznało, że nikt z nimi na ten temat nie rozmawiał, a 27,07% młodszych i 30,70% starszych uczniów uważa, że samodzielnie pozyskują wiedzę na ten temat.

Wyk. 108. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, nikotyna, narkotyki, dopalacze?

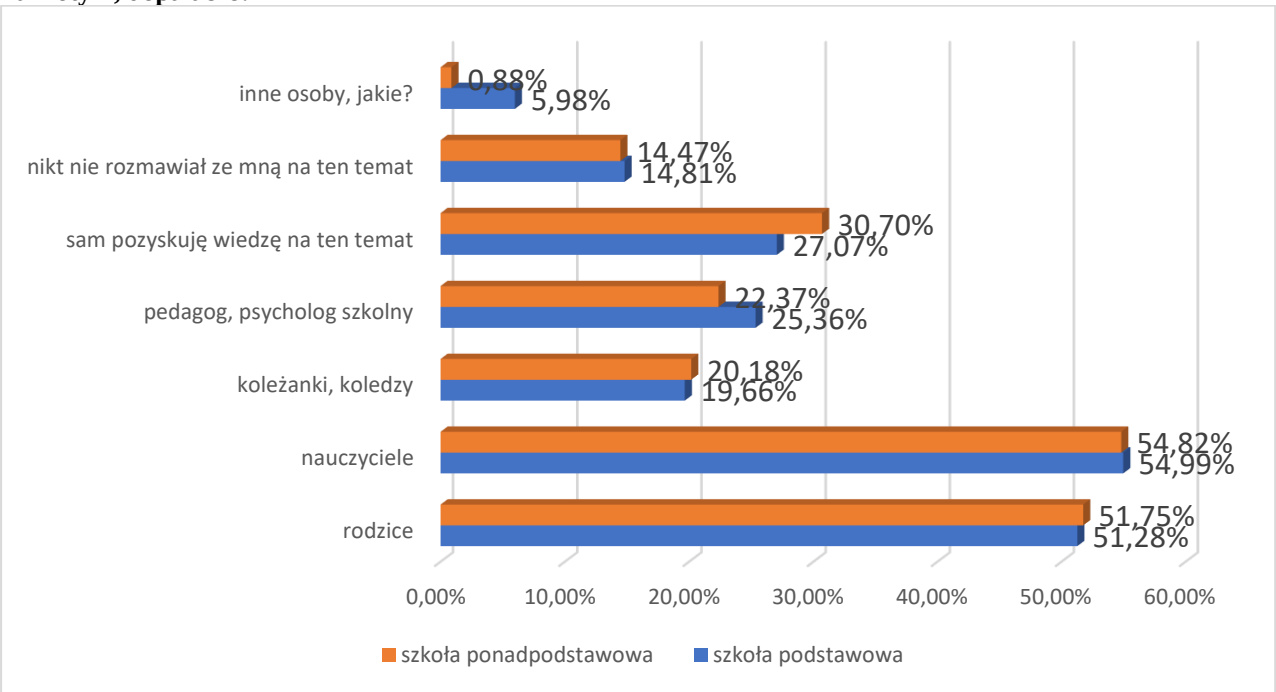

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ostatnim pytaniu dotyczącym profilaktyki, ankietowanych zapytano do kogo zwróciliby się w sytuacji problemowej. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż uczniowie zwróciliby się z prośbą o pomoc do rodziców i opiekunów – taką opinię wyraziło 62,68% osób młodszych i 51,75% osób starszych. W dalszej kolejności uczniowie wskazywali na: nauczycieli (28,49% uczniów szkoły podstawowej i 14,91% uczniów szkoły ponadpodstawowej), Policję (16,52% uczniów szkoły podstawowej i 7,89% uczniów szkoły ponadpodstawowej), kolegów i koleżanki (24,50% uczniów szkoły podstawowej i 31,58% uczniów szkoły ponadpodstawowej), Telefon Zaufania (21,37% uczniów szkoły podstawowej i 14,91% uczniów szkoły ponadpodstawowej), Ośrodek Pomocy Społecznej (11,11% uczniów szkoły podstawowej i 3,51% uczniów szkoły ponadpodstawowej), Ośrodek Interwencji Kryzysowej (5,70% uczniów szkoły podstawowej i 3,07% uczniów szkoły ponadpodstawowej) oraz Urząd Gminy (3,70% uczniów szkoły podstawowej i 3,07% uczniów szkoły ponadpodstawowej). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 22,51% młodszych i 30,26% starszych uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 109. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, nikotyną, narkotykami lub dopalaczami?

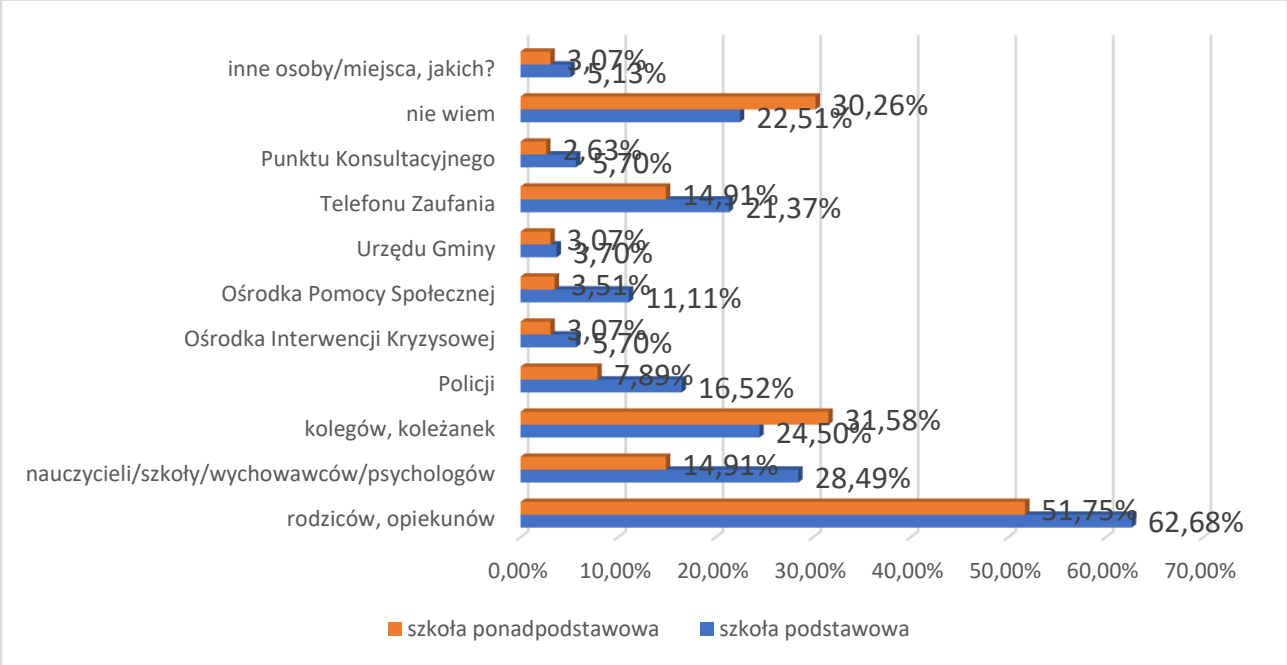

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

4.6. Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

W niniejszym rozdziale omówiony został problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Jego celem, było sprawdzenie wiedzy uczniów na temat zjawiska przemocy. W związku z tym, poproszono ich o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, uczniowie najczęściej wskazują na następujące zachowania: **bicie** (70,37% uczniów młodszych i 81,57% uczniów starszych), **grożenie, straszenie** (61,81% uczniów młodszych i 75,44% uczniów starszych), **zmuszanie do oddawania pieniędzy** (52,42% uczniów młodszych i 57,02% uczniów starszych), **kradzież pieniędzy lub innej własności** (54,13% uczniów młodszych i 57,02% uczniów starszych), **spoliczkowanie** (47,58% uczniów młodszych i 61,84% uczniów starszych), **wysyłanie obraźliwych wiadomości** (40,17% uczniów młodszych i 50,88% uczniów starszych), **zmuszane do oglądania pornografii** (45,30% uczniów młodszych i 52,19% uczniów starszych), **krytykowanie wyglądu** (35,90% uczniów młodszych i 43,42% uczniów

starszych), **okazywanie braku szacunku** (30,20% uczniów młodszych i 37,28% uczniów starszych), **podszywanie się w Internecie** (37,04% uczniów młodszych i 44,30% uczniów starszych), **nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki** (24,50% uczniów młodszych i 25,44% uczniów starszych) oraz **inne zachowania** (3,705% uczniów młodszych i 2,63% uczniów starszych). 3,70% uczniów młodszych oraz 2,63% uczniów starszych wskazało odpowiedź „inne", jednak nie podając konkretnych przykładów.

Wyk. 110. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

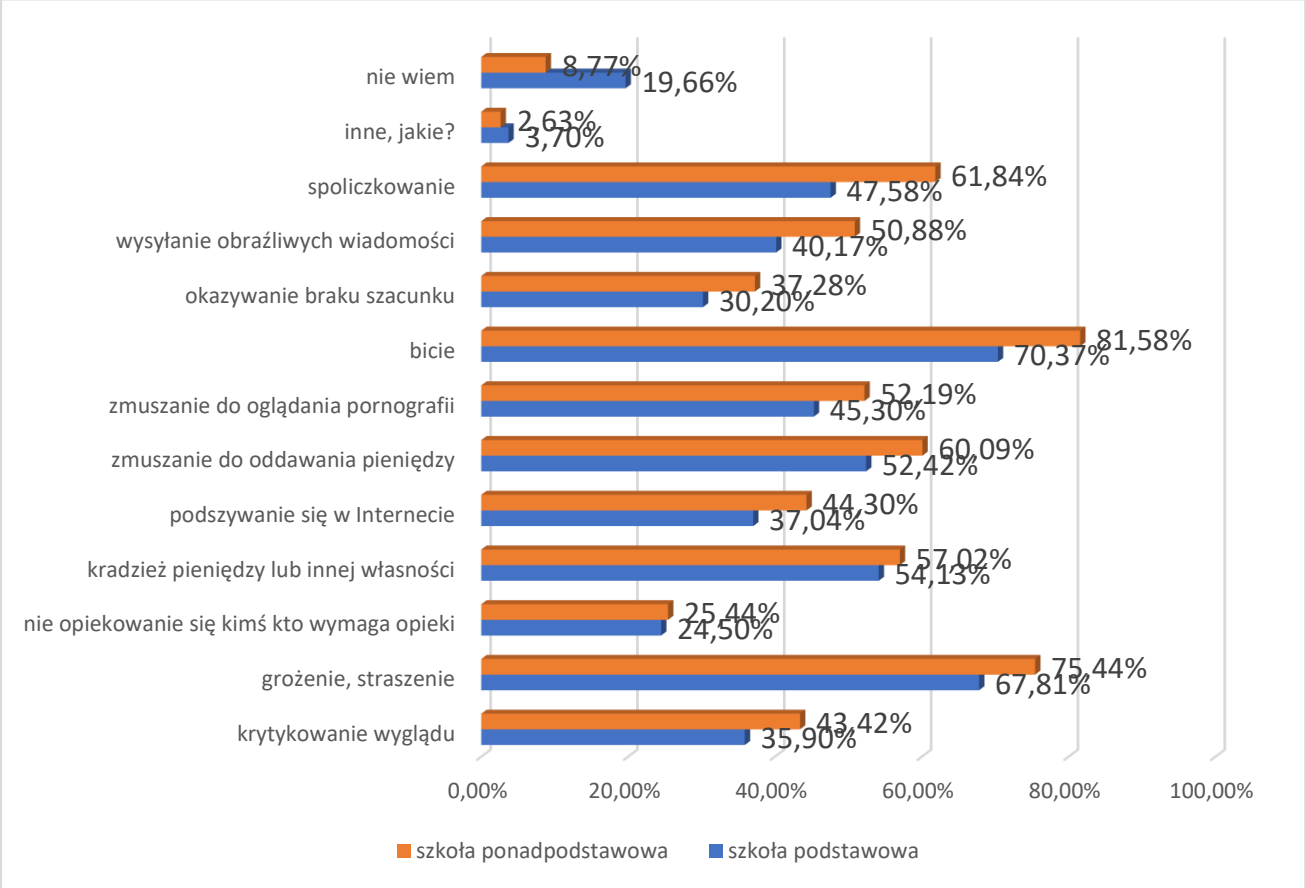

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie uczniów poproszono o wskazanie powodów, które ich zdaniem przyczyniają się do przemocy.

Uczniowie szkoły podstawowej sądzą, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu (61,62%) i narkotyków (59,26%), ale także z: chorób psychicznych (57,26%), problemów w rodzinie (52,42%), zazdrości i zaborczości (51,85%), problemów w szkole (50,14%), odrzucenia przez grupę rówieśniczą (41,31%), wpływu środowiska (39,03%), braku zaufania (34,76%), problemów finansowych (32,19%), problemów w komunikacji międzyludzkiej (31,05%), izolacji z powodu pandemii (19,37%). 17,95% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Uczniowie szkoły ponadpodstawowej uważają natomiast, że przemoc wynika głównie z nadużywania alkoholu (61,40%), chorób psychicznych (65,35%), zazdrości i zaborczości (61,40%), nadużywania narkotyków (60,96%), problemów w rodzinie (57,46%), wpływu środowiska (50,44%), problemów w szkole (50,88%), odrzucenia przez grupę rówieśniczą (48,68%), braku zaufania (42,98%), problemów w komunikacji międzyludzkiej (38,16%), problemów finansowych (33,33%) oraz izolacji z powodu pandemii (22,37%). 10,53% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 111. Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują agresję/przemoc wśród młodzieży?

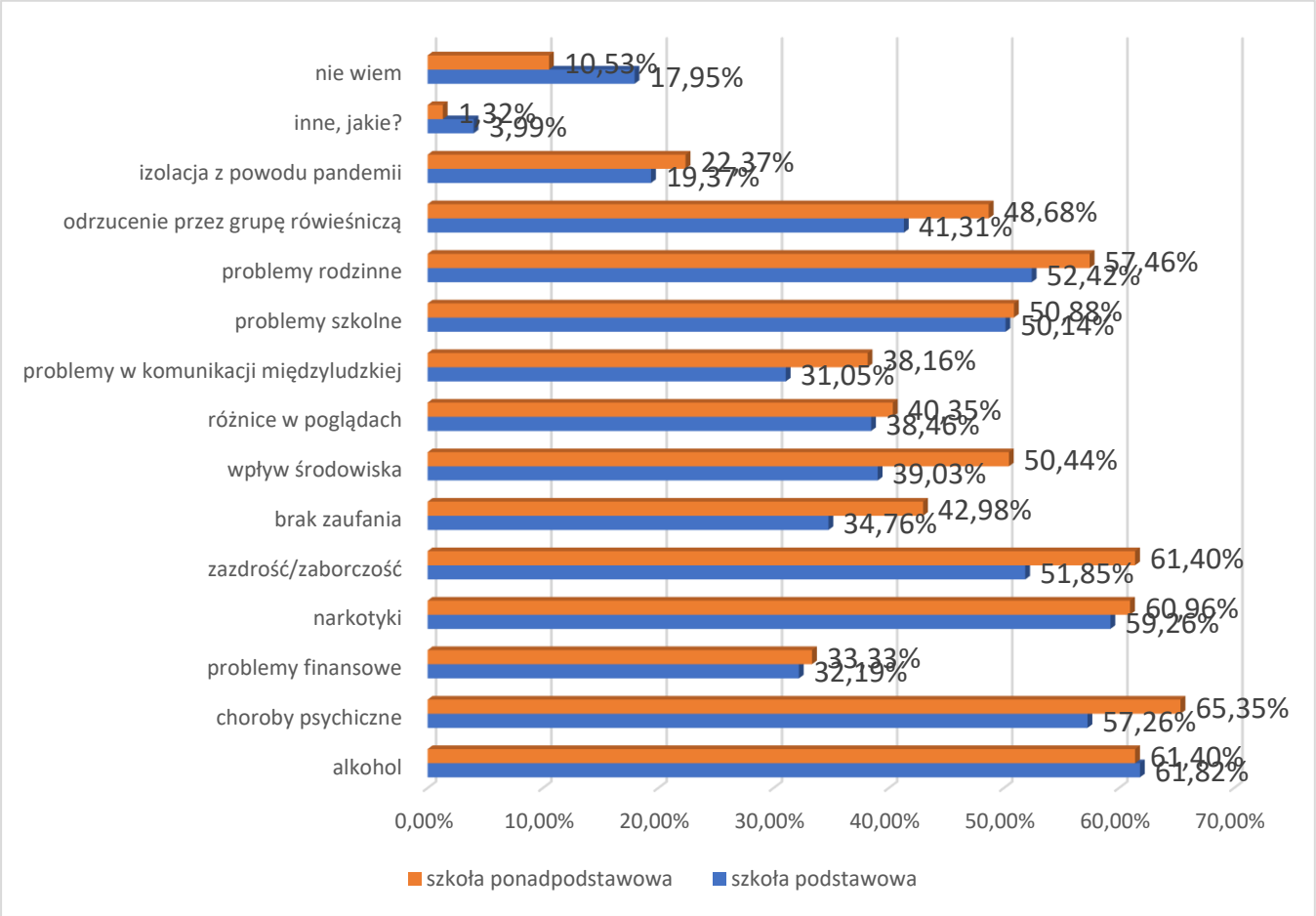

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytania będą dotyczyły doświadczania oraz stosowania przemocy przez uczniów. Uczniowie młodsi odnosili się do doświadczania i stosowania przemocy psychicznej i fizycznej, a uczniowie starsi dodatkowo zostali zapytani o kwestie związane z doświadczaniem przemocy seksualnej i ekonomicznej.

Na początek uczniów zapytano, czy kiedykolwiek doświadczyli przemocy psychicznej. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 39,60% młodszych i 41,23% starszych uczniów.

Wyk. 112. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy psychicznej?

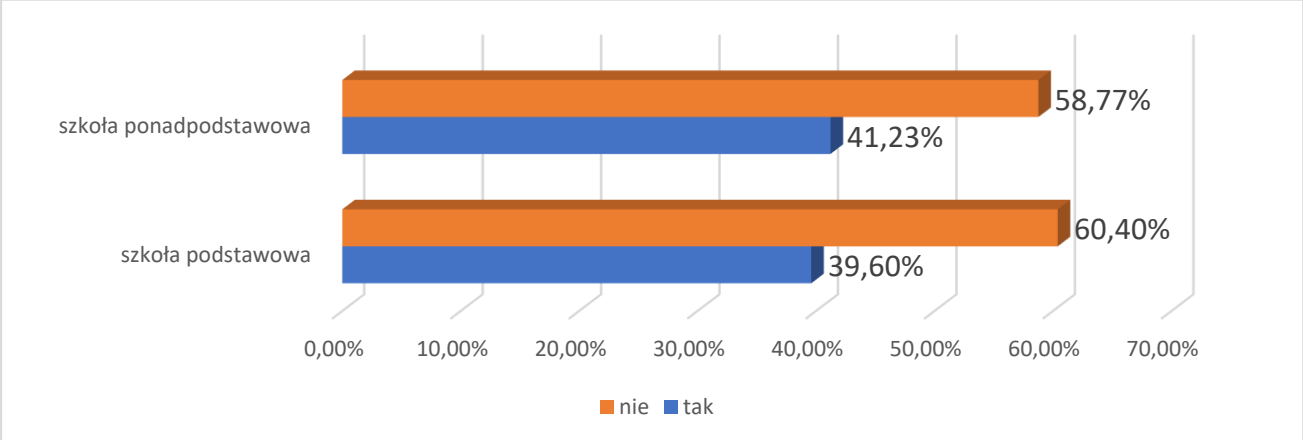

Na kolejne dwa pytania dotyczące doświadczania przemocy psychicznej odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły przemocy.

Przemoc psychiczną wobec uczniów młodszych stosowali głównie koledzy ze szkoły (56,83%), ale także: znajomi (44,60%), tata (20,14%), mama (18,71%), siostra (9,35%), brat (8,63%) oraz inne osoby, których nie wskazali (26,62%). Ponadto wobec starszych uczniów przemoc również najczęściej stosowali: koledzy ze szkoły (63,83%), znajomi (38,30%), mama (18,09%), tata (17,02%), brat (8,51%), siostra (7,45%) oraz inne osoby, których uczniowie nie wymienili (21,28%).

Wyk. 113. Kto stosował wobec Ciebie przemoc psychiczną? Można wybrać kilka odpowiedzi.

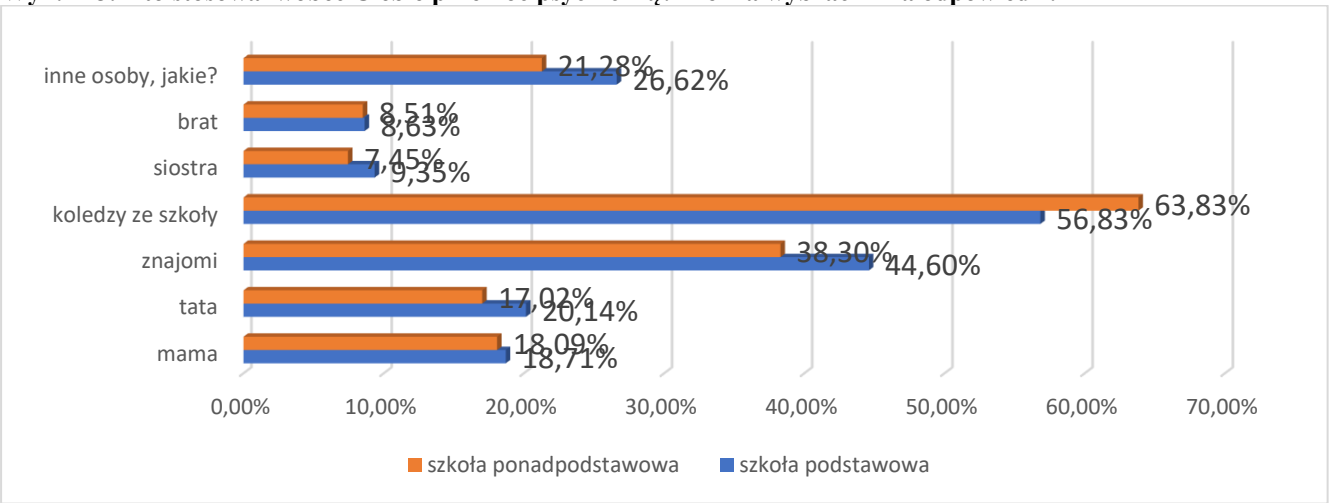

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy psychicznej uważają, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnych substancji (65,47% uczniów młodszych i 69,15% uczniów starszych). Natomiast 15,11% uczniów młodszych i 11,70% uczniów starszych uważa, że osoby te były pod wpływem alkoholu, a także: narkotyków (7,19% uczniów młodszych i 6,38% uczniów starszych), dopalaczy (5,76% uczniów młodszych i 4,26% uczniów starszych), leków (7,19% uczniów młodszych i 5,32% uczniów starszych). 33,81% uczniów podstawówki i 25,53% uczniów szkoły podstawowej nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 114. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc psychiczną była pod wpływem:

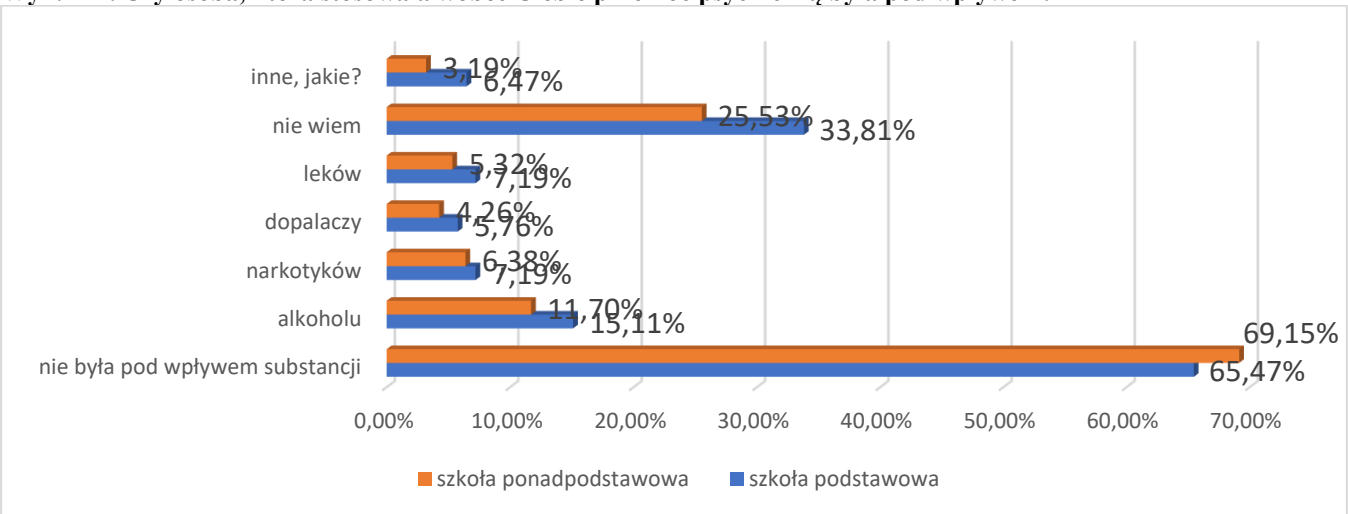

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na niniejsze pytanie odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie. Zapytano ich, czy kiedykolwiek stosowali przemoc psychiczną wobec innych osób. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 20,51% młodszych i 22,81% starszych uczniów.

Wyk. 115. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc psychiczną wobec innych?

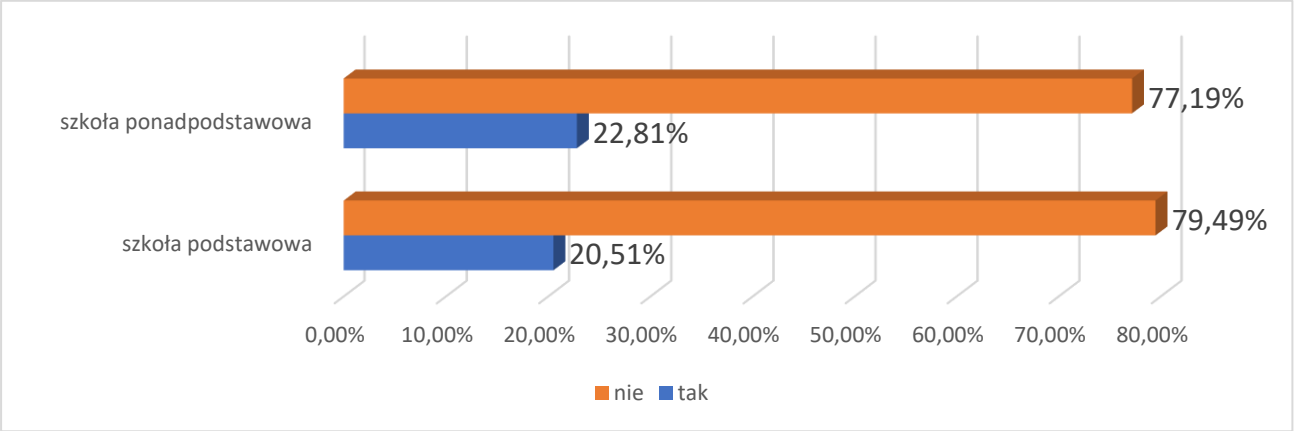

Na kolejne pytanie dotyczące stosowania przemocy psychicznej odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż stosowały ową przemoc.

Uczniowie młodsi stosowali przemoc psychiczną wobec rówieśników (69,44%), rodzeństwa (22,22%), innych osób, których nie wymienili (25,00%) oraz rodziców (13,89%). Natomiast starsi uczniowie stosowali przemoc psychiczną głównie wobec rodziców (86,54%), rodzeństwa (23,08%), rówieśników (19,23%) oraz innych osób, których również nie wymienili (3,85%).

Wyk. 116. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc psychiczną?

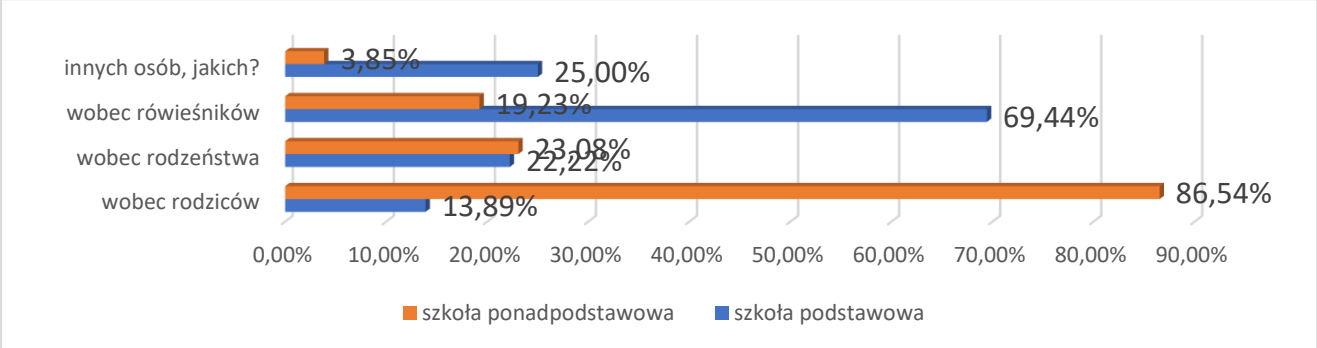

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytania dotyczyły przemocy fizycznej. Uczniów zapytano, czy kiedykolwiek zdarzyło im się doświadczyć tego rodzaju przemocy. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 31,05% uczniów podstawówki i 28,07% uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Wyk. 117. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy fizycznej?

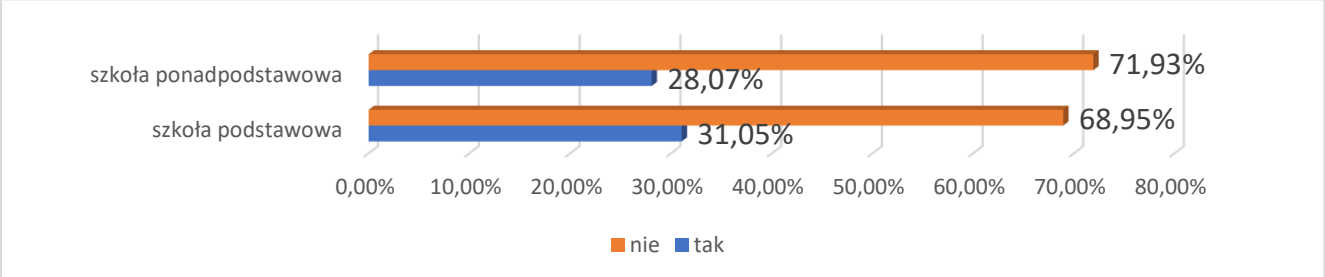

Na kolejne dwa pytania dotyczące doświadczania przemocy fizycznej odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły przemocy.

Przemoc fizyczną wobec uczniów stosowali głównie: koledzy ze szkoły (55,96% uczniów młodszych i 50,00% uczniów starszych), znajomi (38,53% uczniów młodszych i 39,06% uczniów starszych), tata (12,84% uczniów młodszych i 17,19% uczniów starszych), brat (11,93% uczniów młodszych i 14,06% uczniów starszych), mama (11,01% uczniów młodszych i 14,06% uczniów starszych) oraz siostra (10,09% uczniów młodszych i 12,50% uczniów starszych).

Wyk. 118. Kto stosował wobec Ciebie przemoc fizyczną? Można wybrać kilka odpowiedzi.

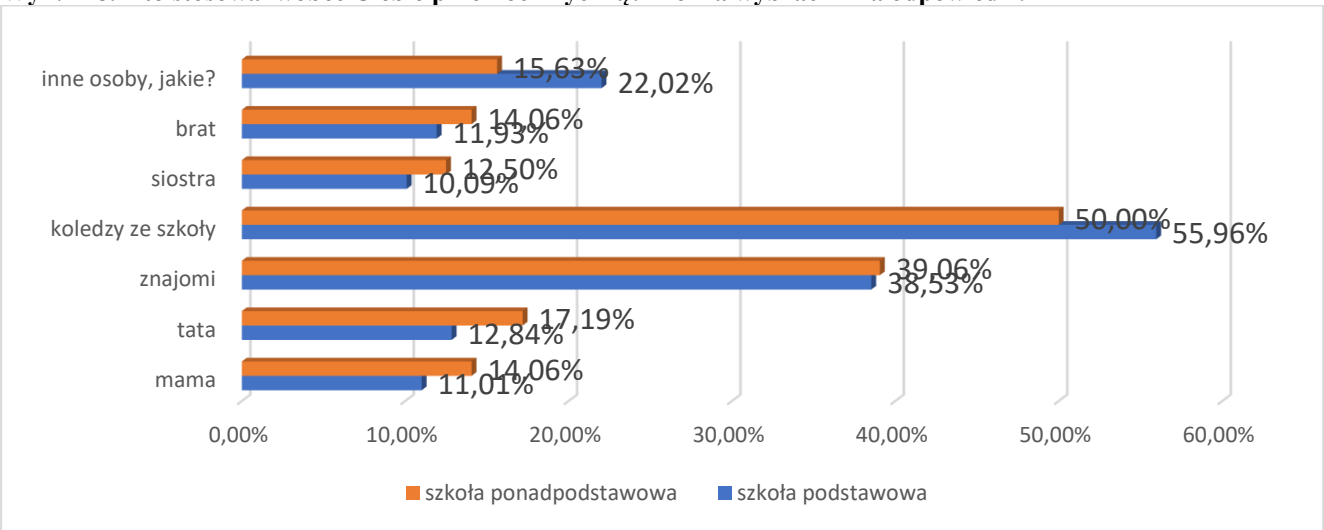

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy fizycznej uważają, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnych substancji (58,72% uczniów młodszych i 59,38% uczniów starszych). Natomiast 12,84% uczniów młodszych i 17,19% uczniów starszych uważa, że osoby te były pod wpływem alkoholu, narkotyków (9,17% uczniów młodszych i 7,81% uczniów starszych), leków (8,26% uczniów młodszych i 6,25% uczniów starszych). 37,61% uczniów podstawówki i 31,25% uczniów szkoły ponadpodstawowej nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 119. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc fizyczną była pod wpływem:

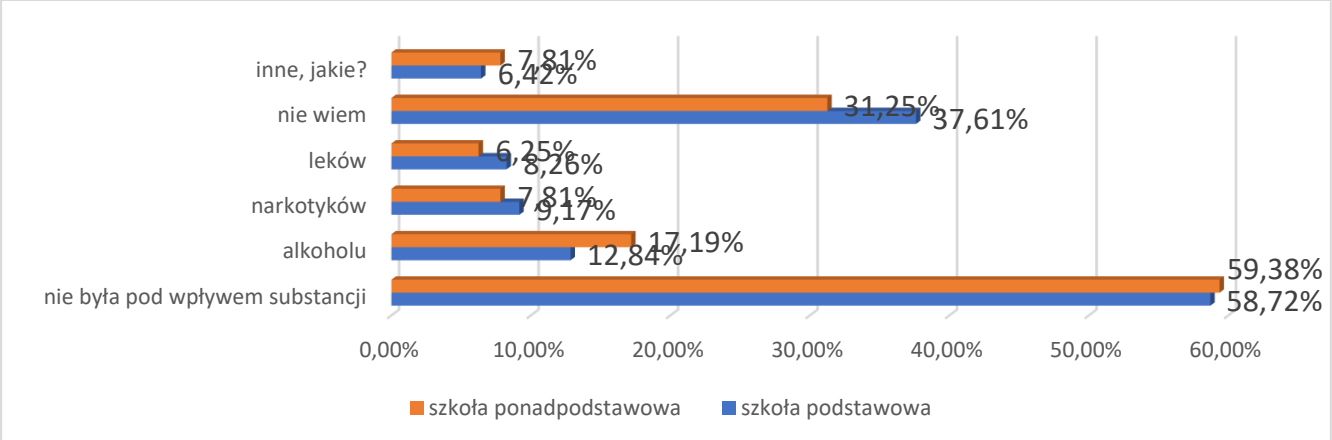

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na niniejsze pytanie odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie. Blisko co piąty uczeń podstawówki (19,66%) i 21,93% uczniów szkoły ponadpodstawowej stosowało przemoc fizyczną wobec innych osób.

Wyk. 120. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc fizyczną wobec innych?

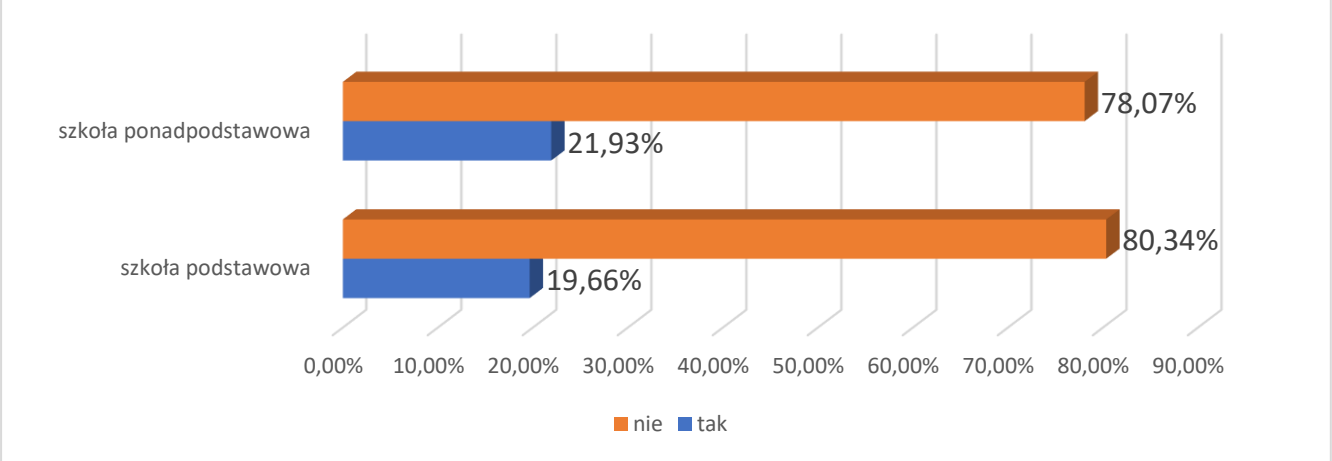

Na kolejne pytanie dotyczące stosowania przemocy fizycznej odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż stosowały ową przemoc.

Uczniowie szkoły podstawowej stosowali przemoc wobec: rówieśników (65,22%), rodzeństwa (15,94%), innych osób, których uczniowie nie wymienili (31,88%) oraz rodziców (7,25%). Natomiast uczniowie szkoły ponadpodstawowej stosowali przemoc fizyczną wobec: rodziców (68,00%), rodzeństwa (32,00%), rówieśników (8,00%) oraz innych osób, których nie wymienili (18,00%).

Wyk. 121. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc fizyczną?

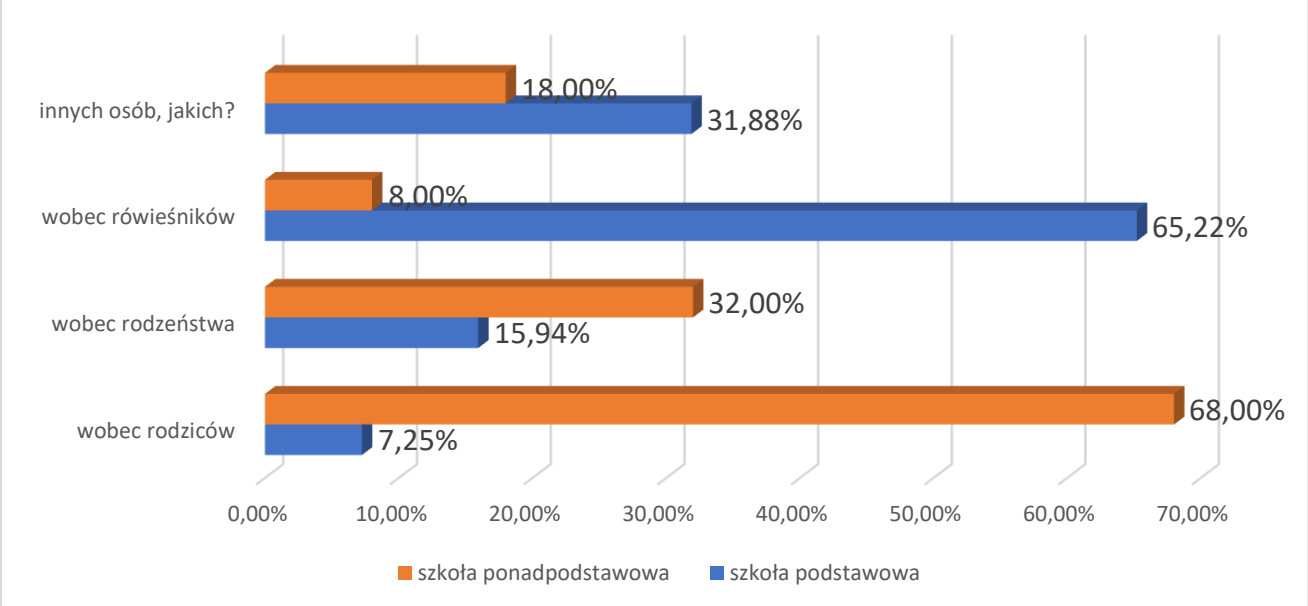

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytania zostały skierowane wyłącznie do uczniów szkoły ponadpodstawowej. Z danych wynika, iż przemocy ekonomicznej doświadczyło 10,96% uczniów.

Wyk. 122. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy ekonomicznej?

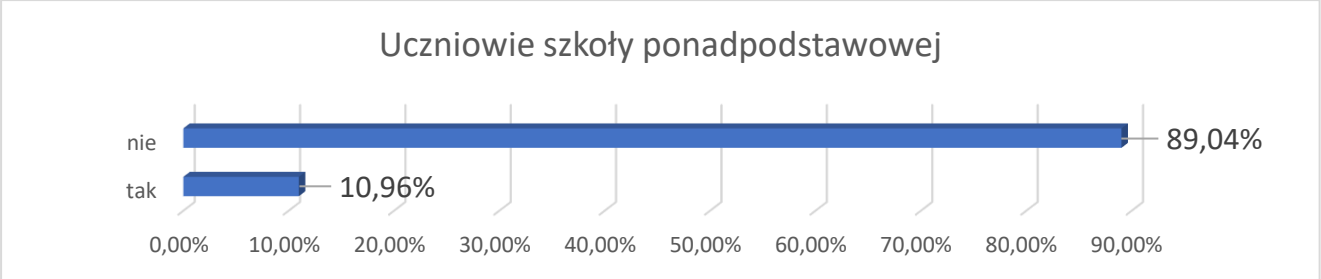

Na kolejne dwa pytania dotyczące doświadczania przemocy ekonomicznej odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły owej przemocy.

Przemoc ekonomiczną wobec tych osób stosowali: koledzy ze szkoły (56,00%), znajomi (56,00%) oraz mama (44,00%), tata (32,00), siostra (32,00%), brat (24,00%) i inne osoby, których uczniowie nie wskazali.

Wyk. 123. Kto stosował wobec Ciebie przemoc ekonomiczną? Można wybrać kilka odpowiedzi.

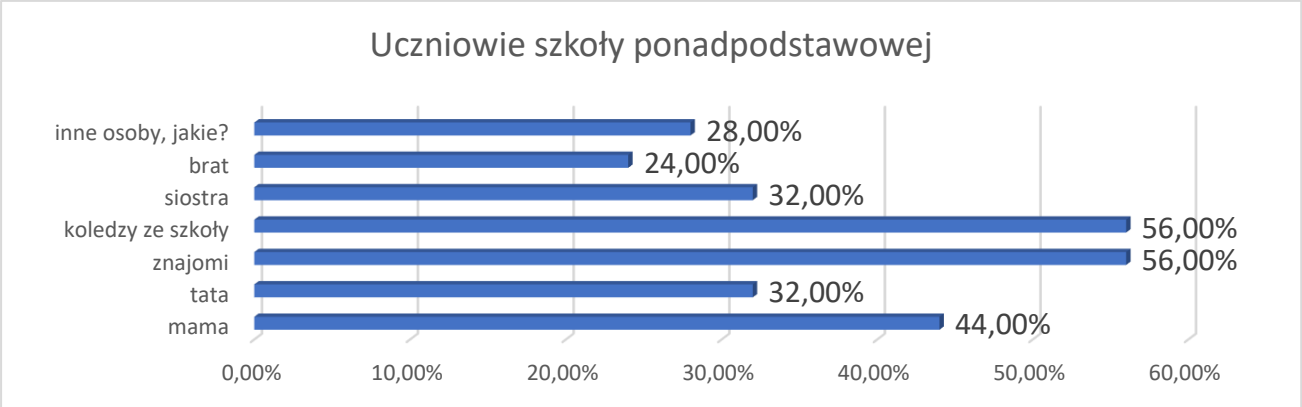

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osoby stosujące przemoc ekonomiczną wobec uczniów, jak przyznają respondenci były pod wpływem: alkoholu (16,00%), narkotyków (12,00%), dopalaczy (12,00%), leków (8,00%) oraz innych substancji, których uczniowie nie wymienili (20,00%). 48,00% uczniów uważa, że osoby, które stosowały przemoc ekonomiczną nie były pod wpływem żadnych substancji.

Wyk. 124. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc ekonomiczną była pod wpływem:

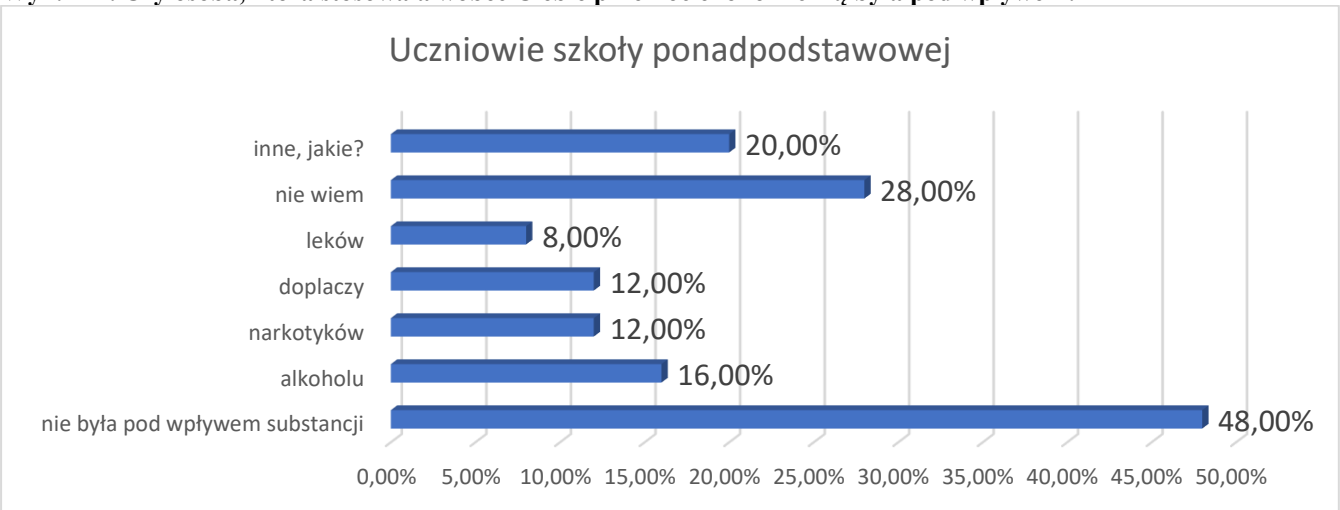

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie uczniów klas ponadpodstawowych zapytano, czy doświadczyli kiedykolwiek przemocy seksualnej. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 12,72% uczniów.

Wyk. 125. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy seksualnej?

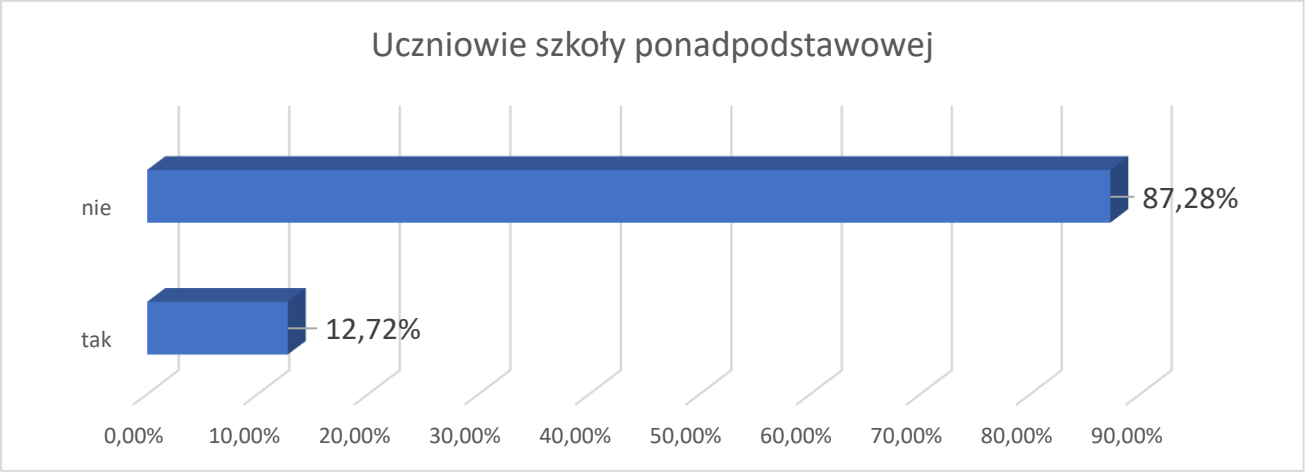

Na kolejne dwa pytania dotyczące doświadczania przemocy seksualnej odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły owej przemocy.

Przemoc seksualną wobec uczniów klas ponadpodstawowych stosowała: obca osoba (34,48%), koledzy ze szkoły (31,03%), znajomi ze szkoły (17,24%), rówieśnik (17,24%), rodzic (13,79%), brat lub siostra (10,34%) oraz inne osoby, których uczniowie nie wymienili (37,93%).

Wyk. 126. Kto stosował wobec Ciebie przemoc seksualną? Można wybrać kilka odpowiedzi.

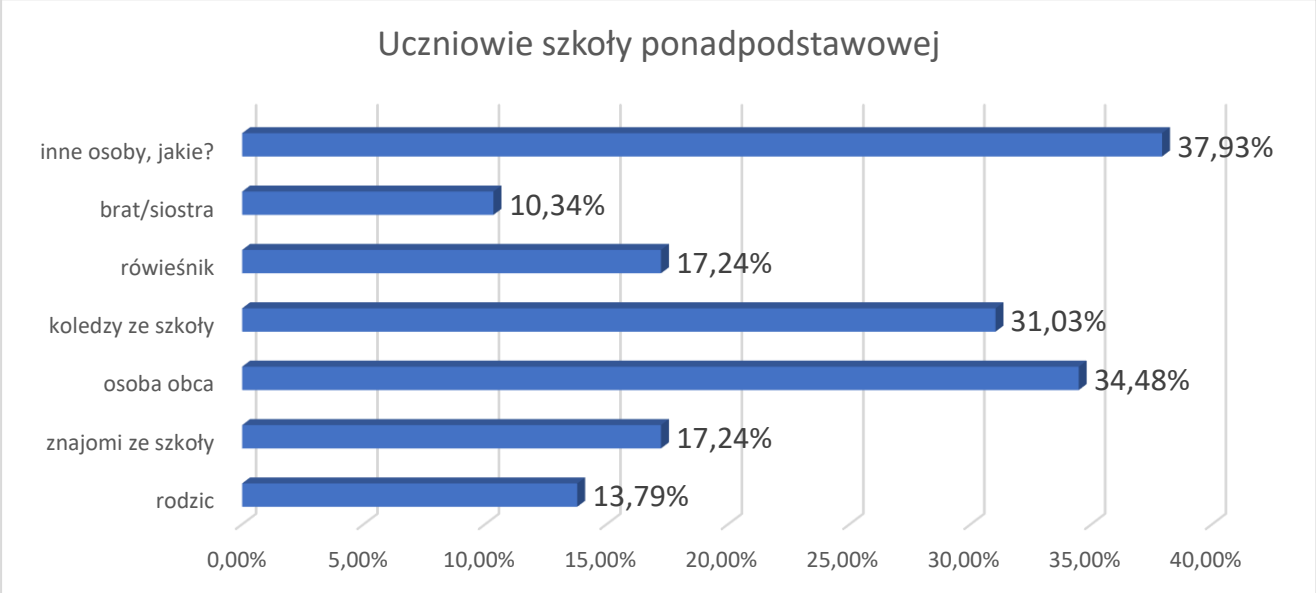

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osoby, które stosowały przemoc seksualną wobec uczniów, jak przyznają respondenci były pod wpływem: alkoholu (24,14%), narkotyków (13,79%), dopalaczy (13,79%), leków (13,79%) oraz innych substancji, których uczniowie nie wskazali (6,90%). Natomiast 44,83% uczniów uważa, że te osoby nie były pod wpływem żadnych substancji psychoaktywnych.

Wyk. 127. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc seksualną była pod wpływem:

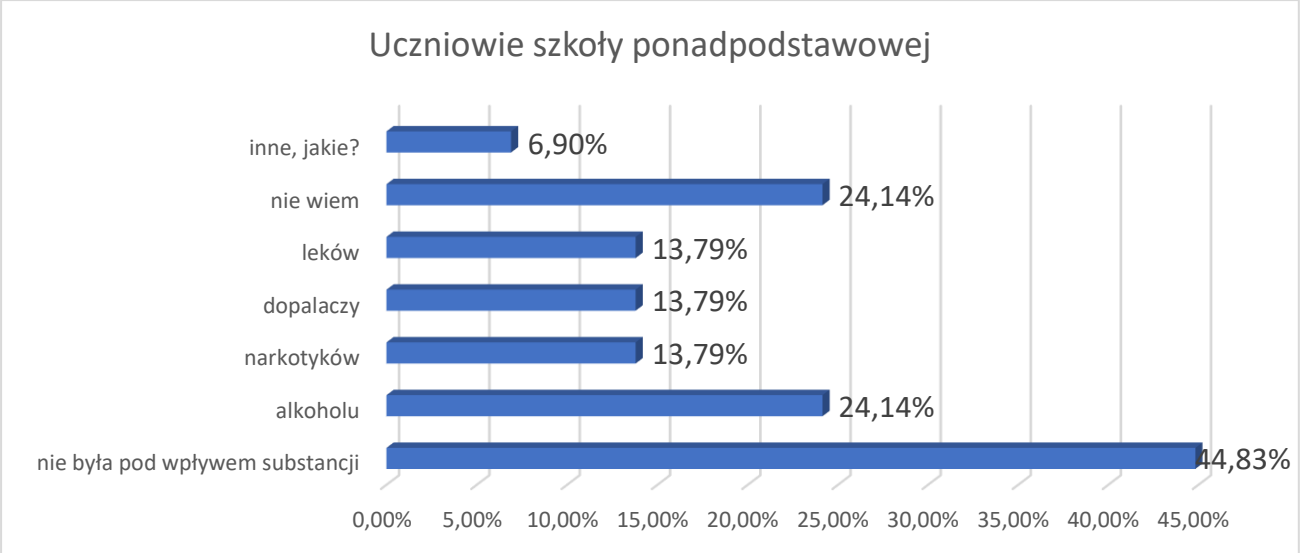

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

44,44% uczniów młodszych i 22,37% uczniów starszych przyznało, że w ich szkołach występuje przemoc między uczniami. Brak wiedzy na ten temat zgłosiło 41,60% uczniów młodszych i 56,58% uczniów starszych.

Wyk. 128. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

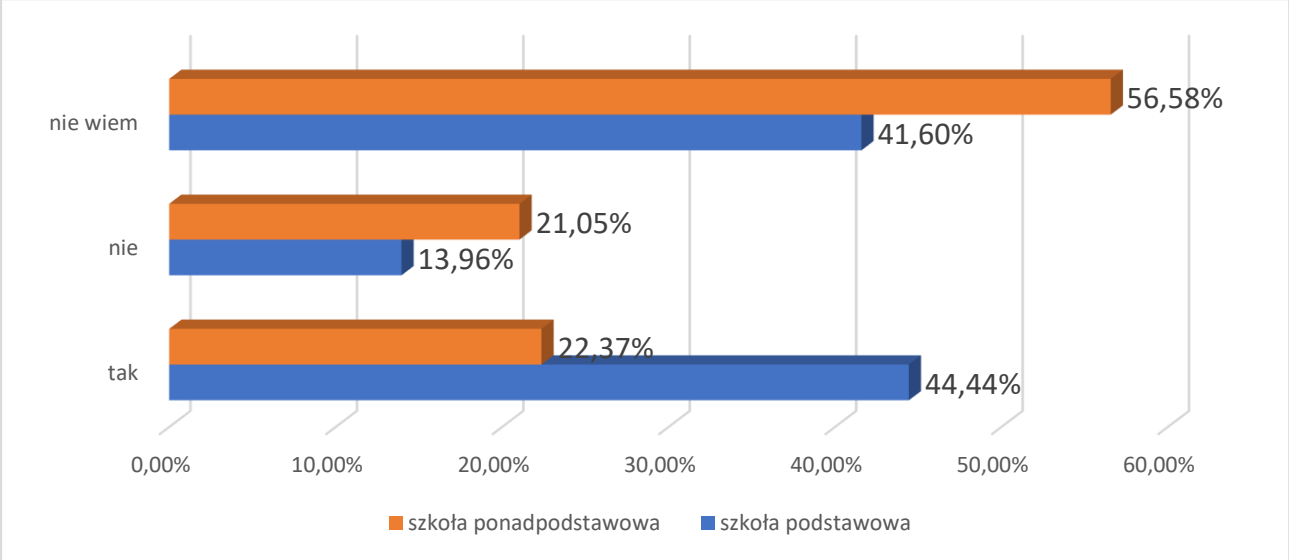

Uczniów poproszono również o wskazaniem osób, do których zgłosiliby się w razie problemu przemocy. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż uczniowie zwróciliby się o pomoc do: **rodziców** (64,39% młodszych i 50,00% starszych ankietowanych), **nauczycieli** (38,18% młodszych i 34,21% starszych ankietowanych), **psychologa, pedagoga szkolnego (**34,76% młodszych i 27,63% starszych ankietowanych), **Policji** (26,78% młodszych i 18,86% starszych ankietowanych), **innych członków rodziny** (22,51% młodszych i 13,60% starszych ankietowanych), szukaliby pomocy poprzez **Telefon Zaufania** (18,80% młodszych i 5,70% starszych ankietowanych), **dziadków** (24,22% młodszych i 7,89% starszych ankietowanych), **księdza** (17,09% młodszych i 15,35% starszych ankietowanych). Należy zwrócić uwagę na fakt, iż 6,84% osób młodszych i 5,70% starszych uczniów szukałoby pomocy w Internecie, a 16,81% uczniów podstawówki i 25,44% uczniów szkoły ponadpodstawowej próbowałoby radzić sobie samodzielnie.

Wyk. 129. Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?

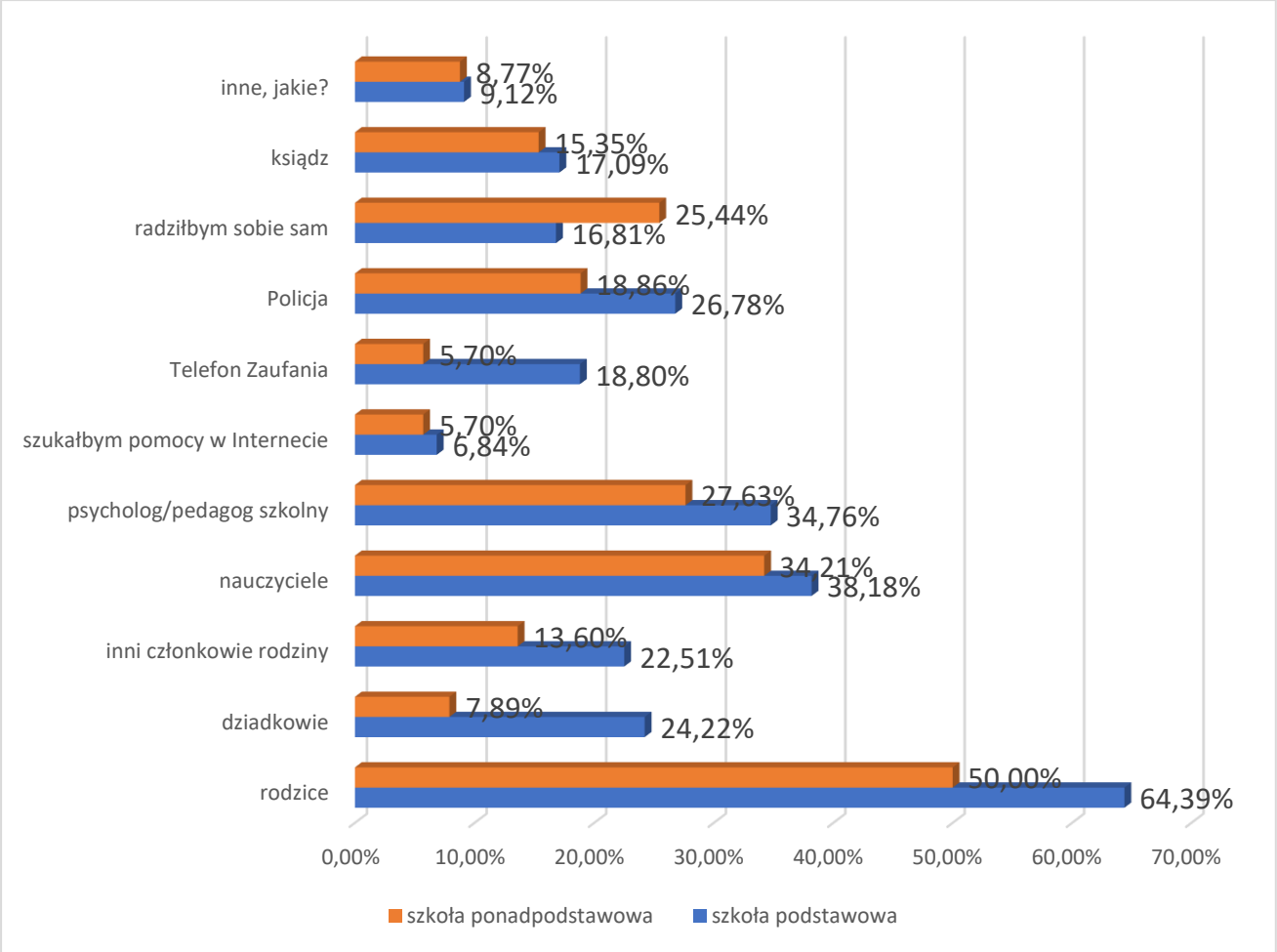

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na koniec niniejszego działu ankietowanych zapytano, czy znają kogoś ze swojego otoczenia, kto jest ofiarą przemocy w rodzinie. 11,97% uczniów szkoły podstawowej i 15,35% uczniów szkoły ponadpodstawowej zna kogoś ze swojego otoczenia, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu.

Wyk. 130. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

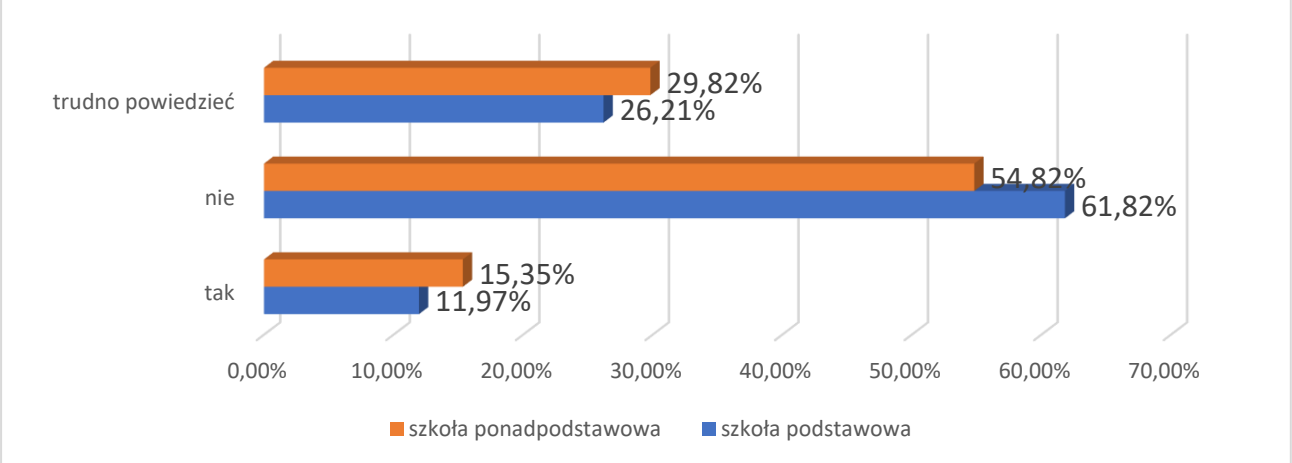

4.7. Problem uzależnień behawioralnych i cyberprzemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

W ostatnim bloku tematycznym została poruszona kwestia problemu cyberprzemocy oraz korzystania z komputera i Internetu przez uczniów. Na początek ankietowanych zapytano ile czasu poświęcają każdego dnia na granie w gry

komputerowe.

Ze zgromadzonego materiału badawczego wynika, iż uczniowie poświęcają dziennie: do 1 godziny (14,81% uczniów młodszych i 37,72% uczniów starszych), od 1 do 3 godzin (28,49% uczniów młodszych i 12,28% uczniów starszych). Od 3 do 6 godzin na tę aktywność poświęca 16,24% uczniów podstawówki i 21,93% uczniów szkoły ponadpodstawowej, zaś powyżej 6 godzin dziennie poświęca na gry komputerowe 16,24% uczniów młodszych i 14,47% uczniów starszych. 24,22% młodszych i 13,60% starszych uczniów nie gra w gry komputerowe.

Wyk. 131. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

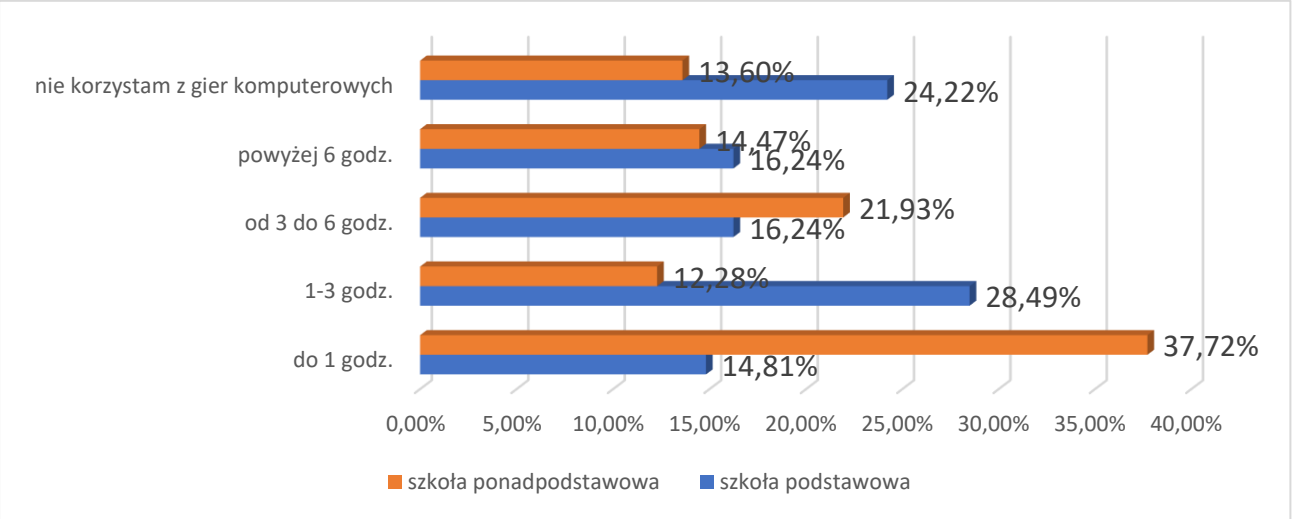

Natomiast na korzystanie poza lekcjami online z komputera/Internetu/smartfona czy telefonu uczniowie poświęcają każdego dnia: do 1 godziny (11,40% uczniów młodszych i 18,86% uczniów starszych), od 1 do 3 godzin (33,90% uczniów młodszych i 31,14% uczniów starszych). Od 3 do 6 godzin na tę aktywność poświęca 24,22% uczniów podstawówki i 40,79% uczniów szkoły ponadpodstawowej, zaś powyżej 6 godzin dziennie przed komputerem spędza 26,50% uczniów młodszych i 3,95% uczniów starszych. Z komputera i Internetu nie korzysta 3,99% młodszych i 5,26 starszych uczniów.

Wyk. 132. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera/Internetu/smartfona/telefonu poza lekcjami online?

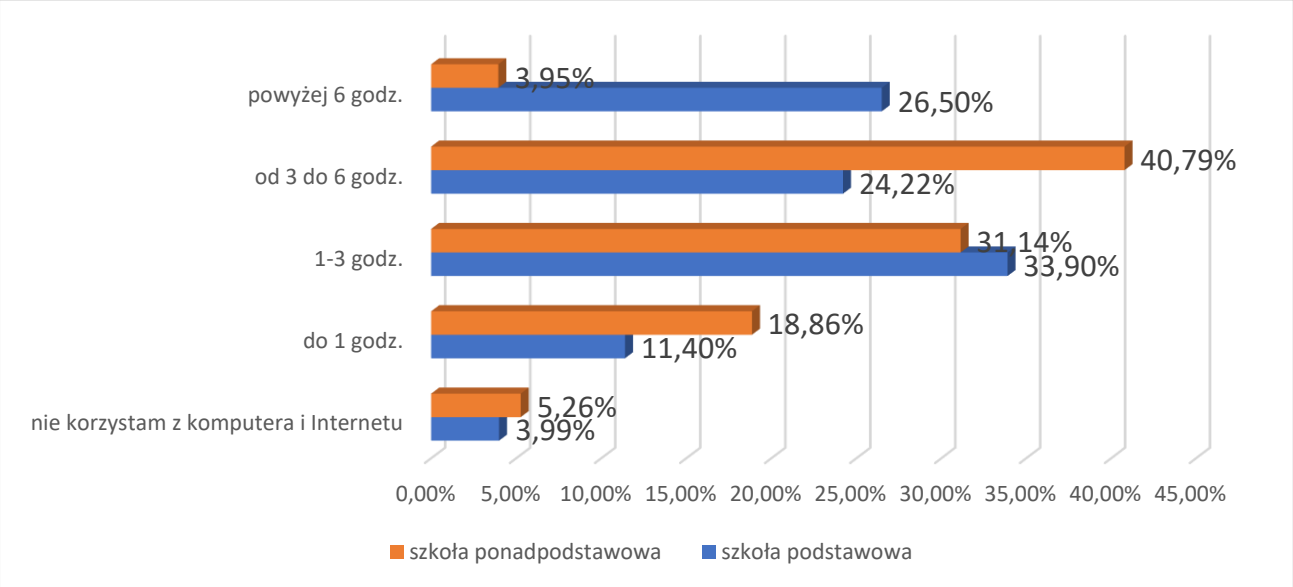

Na kolejne dwa pytania dotyczące korzystania z urządzeń mobilnych odpowiadały wyłącznie te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż korzystają z nich.

Większość spośród wszystkich uczniów z komputera i Internetu korzysta najczęściej w domu (87,83% młodszych i 92,69% starszych uczniów). W szkole z tego medium korzysta 2,37% młodszych i 1,83% starszych, zaś u znajomych 3,56% uczniów podstawówki i 2,74% starszych uczniów. Natomiast w kawiarence z Internetu korzysta 2,67% młodszych i 0,91% starszych uczniów. W innych miejscach z urządzeń mobilnych korzysta 3,56% osób młodszych i 1,83% osób starszych.

Wyk. 133. Gdzie najczęściej korzystasz z komputera i Internetu poza lekcjami online?

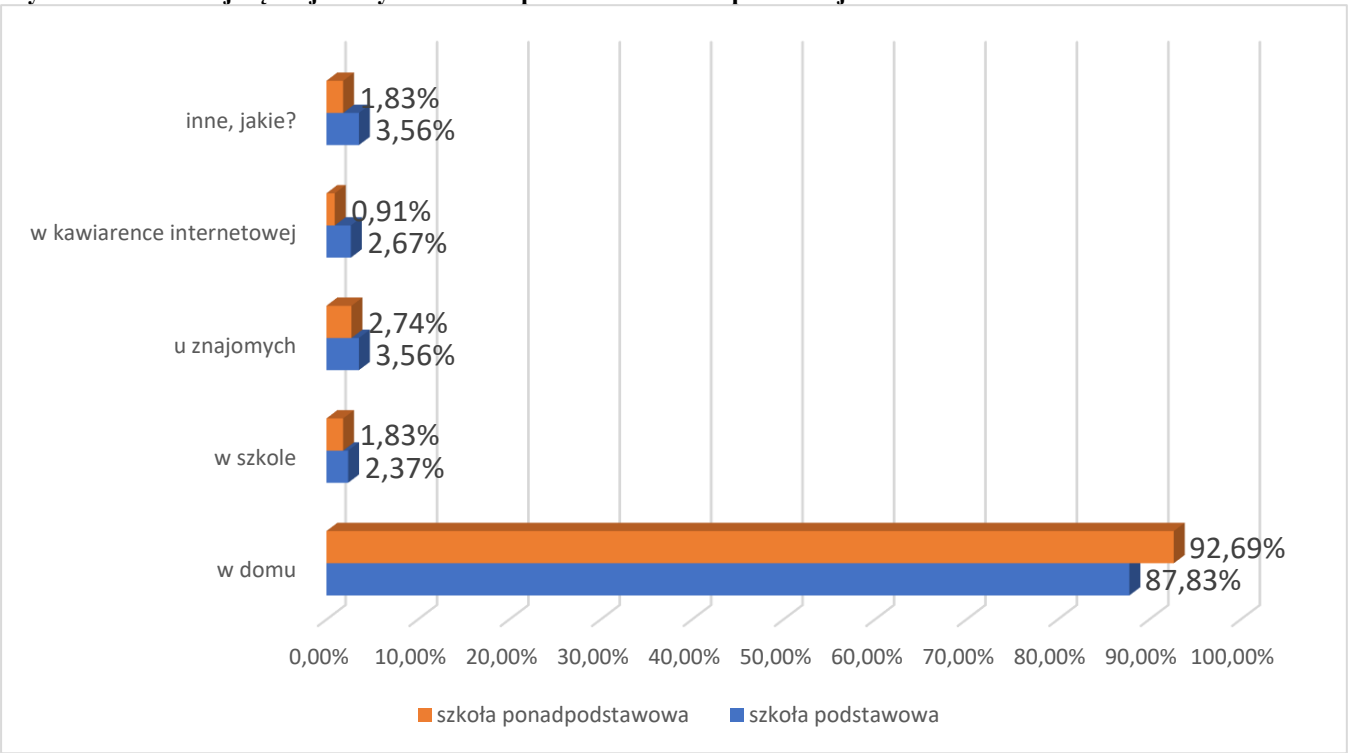

W kolejnym pytaniu, uczniów poproszono o wskazanie, po co korzystają z komputera i Internetu. Uczniowie wskazywali na następujące powody: **oglądanie filmów** (67,06% uczniów młodszych i 75,34% uczniów starszych), **słuchanie muzyki** (70,03% uczniów młodszych i 78,54% uczniów starszych), **kontakt ze znajomymi** (64,69% uczniów młodszych i 79,00% uczniów starszych), **nauka** (44,81% uczniów młodszych i 50,68% uczniów starszych), **granie w gry online** (59,35% uczniów młodszych i 55,25% uczniów starszych), **poznawanie nowych osób** (21,66% uczniów młodszych i 31,96% uczniów starszych), **robienie zakupów** (36,80% uczniów młodszych i 50,23% uczniów starszych), **izolacja z powodu pandemii** (10,09% uczniów młodszych i 10,50% uczniów starszych) oraz **prowadzenie bloga lub własnej strony** (6,23% uczniów młodszych i 7,31% uczniów starszych).

Wyk. 134. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z komputera i Internetu? Wybierz z listy wszystkie odpowiedzi zgodne z prawdą.

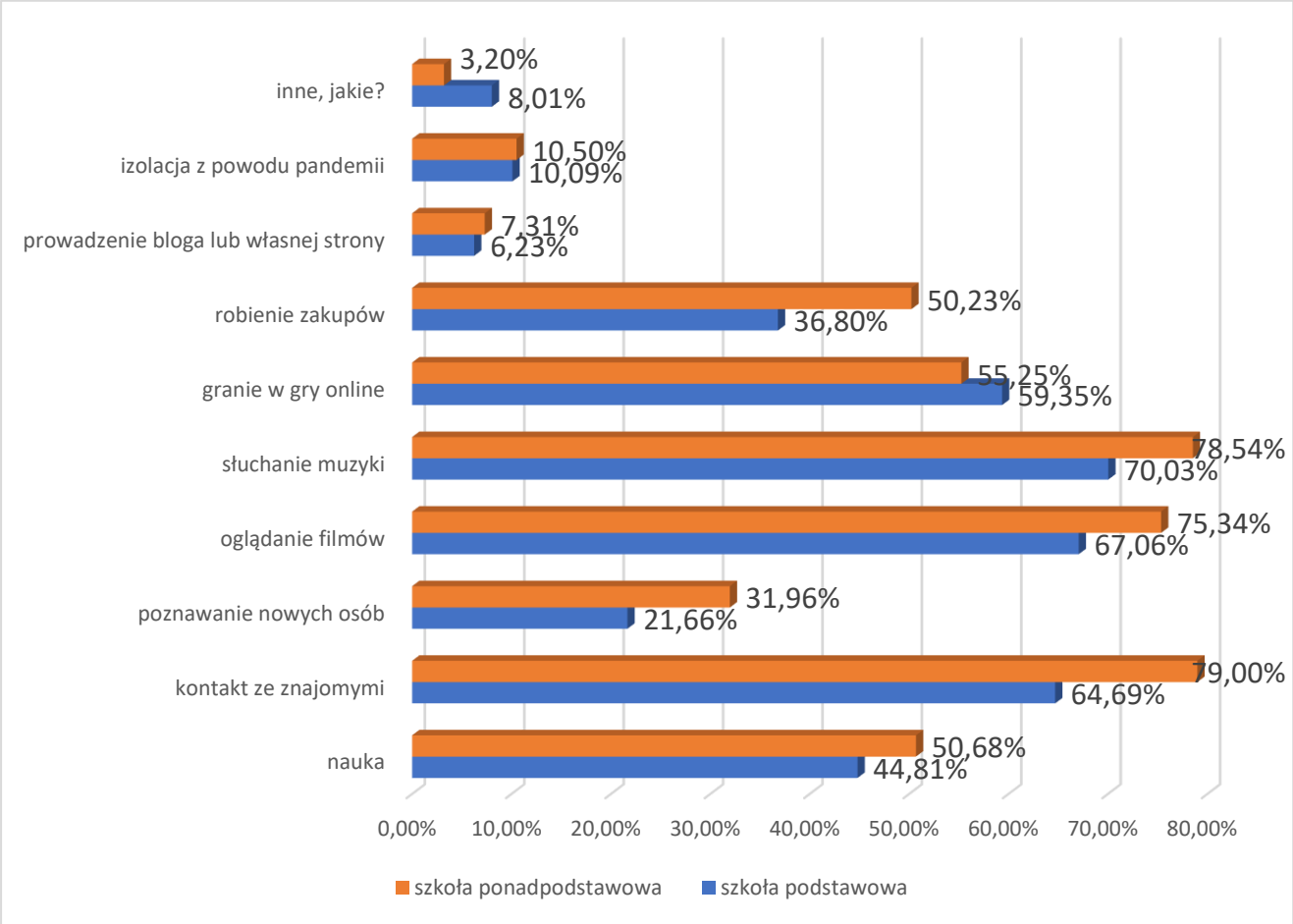

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie wszystkich uczniów zapytano, czy czuli kiedykolwiek dyskryminację z powodu braku dostępu do komputera lub Internetu. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 23,74% uczniów szkoły podstawowej i 11,87% uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Wyk. 135. Czy czułeś się kiedykolwiek dyskryminowany ze względu na brak dostępu do komputera i Internetu?

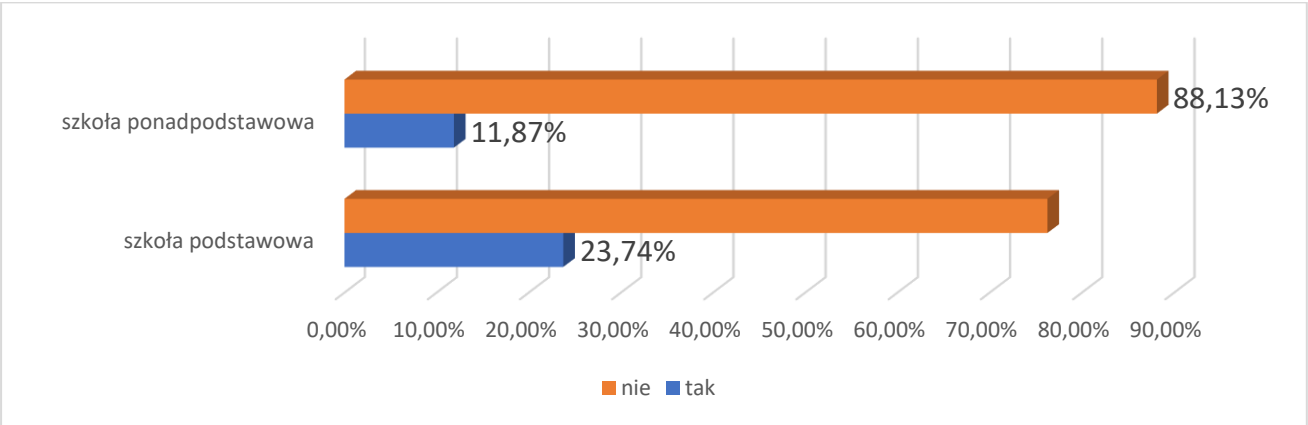

Jak przyznaje młodzież, blokadę rodzicielską posiada 9,20% młodszych i 2,74% starszych uczniów. 69,14% osób młodszych i 84,47% osób starszych nie posiada takiego zabezpieczania na swoim komputerze.

Wyk. 136. Czy na komputerze z którego korzystasz jest zainstalowana tzw. „blokada rodzicielska”.

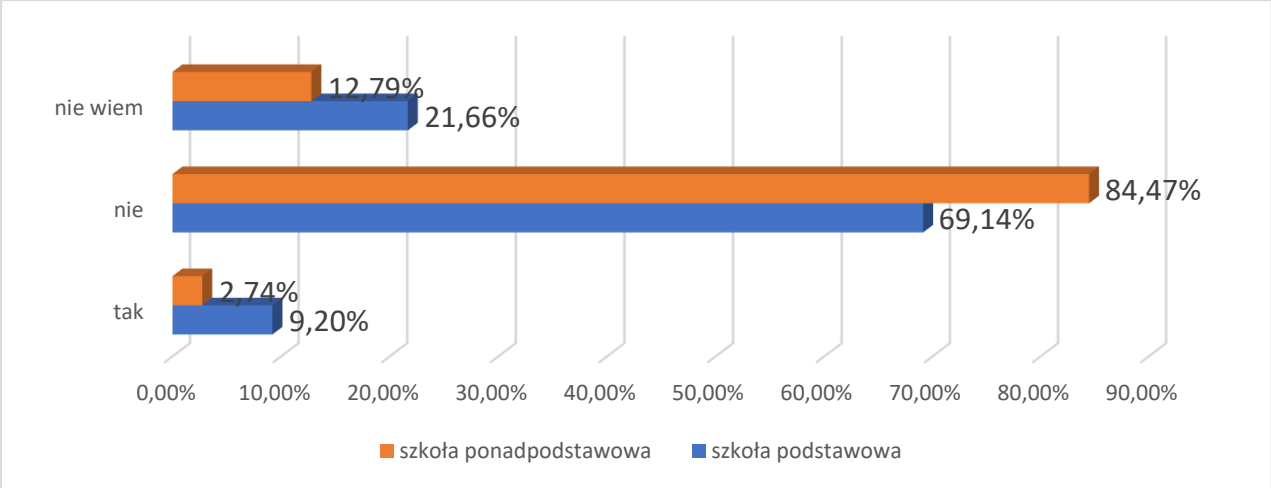

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 28,19% uczniów szkoły podstawowej i 25,57% uczniów szkoły ponadpodstawowej kłamało, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i Internetu.

Wyk. 137. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera lub Internetu np. przed rodzicami?

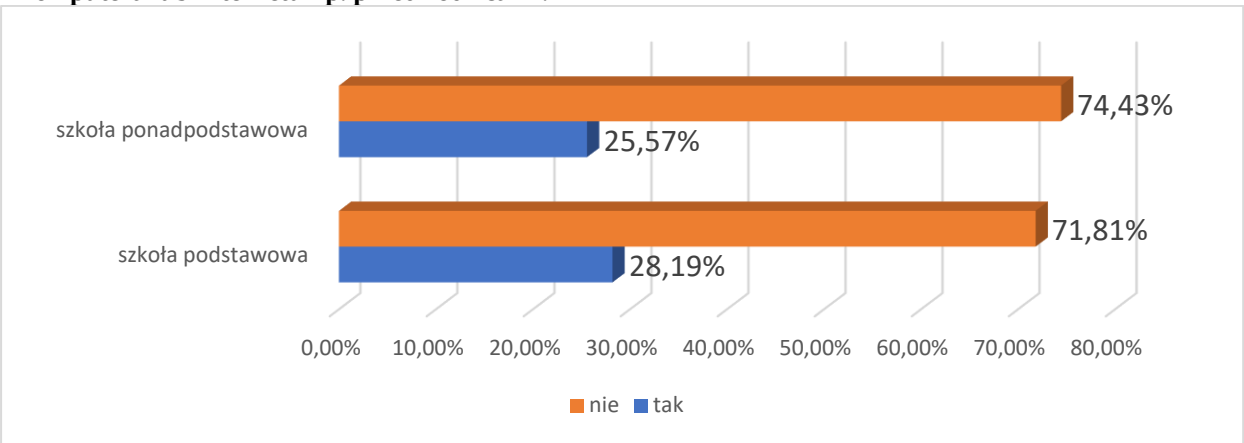

Dodatkowo, aż 13,35% uczniów podstawówki i 19,63% uczniów szkoły ponadpodstawowej podałoby swoje dane osobie poznanej w Internecie.

Wyk. 138. Czy podałbyś swoje dane osobowe osobie poznanej w Internecie?

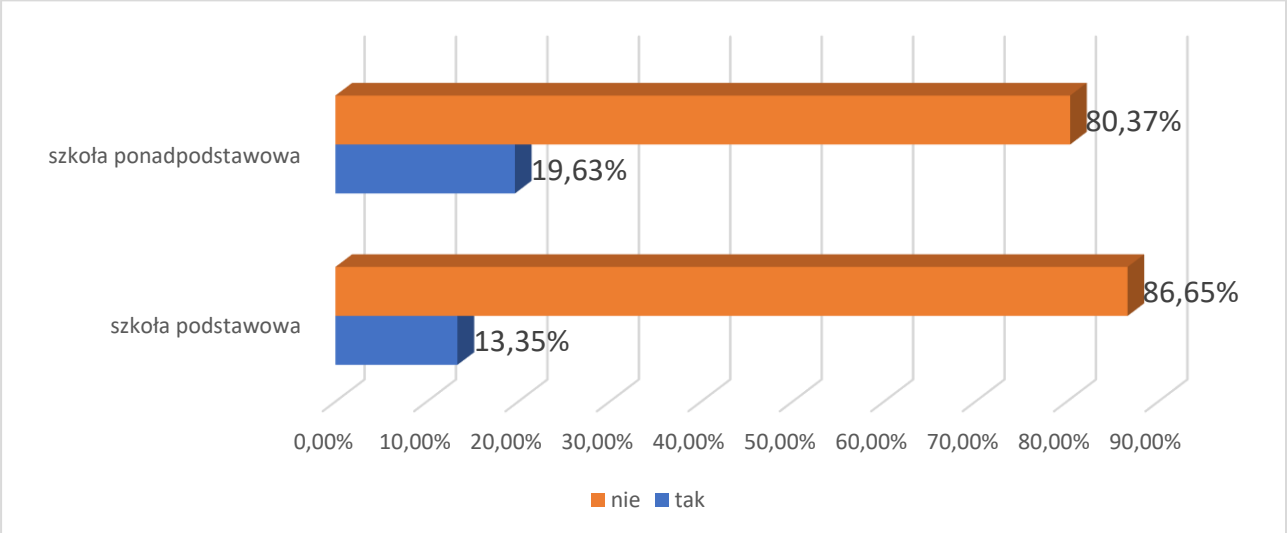

Uczniów poproszono również o zdefiniowanie zjawiska cyberprzemocy. Największa część ankietowanych (66,38% młodszych i 72,37% starszych ankietowanych), uważa, że cyberprzemoc to publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat, a 58,77% młodszych i 51,57% starszych uczniów wskazało na wysyłanie obraźliwych tekstów za pomocą komunikatorów internetowych. Zdaniem 57,46% uczniów podstawówki i 52,42% uczniów starszych jest to agresja elektroniczna, a także naruszanie czyjejś prywatności (49,56% młodszych i 51,28% starszych uczniów). 45,87% osób młodszych i 44,30% osób starszych wskazało na naśmiewanie się z kogoś. Natomiast 38,60% uczniów młodszych i 38,46% uczniów starszych uważa, że cyberprzemoc to przezwiska w stronę innych osób.

Wyk. 139. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

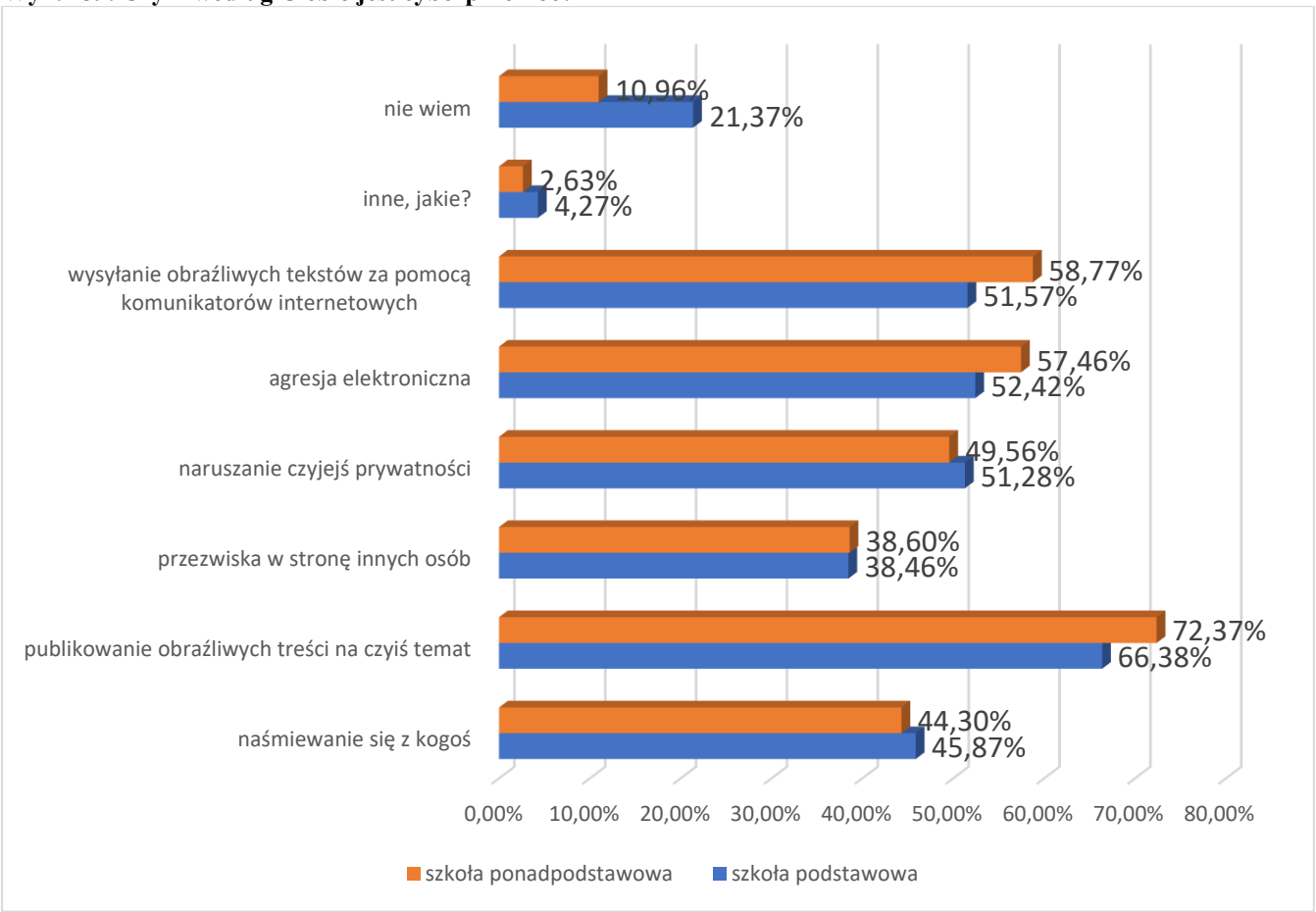

Zdaniem uczniów ofiarą cyberprzemocy może stać się każdy (52,42% uczniów młodszych i 57,02% uczniów starszych), a także osoby z niską samooceną (48,72% osób młodszych i 44,30% starszych) oraz osoby nieśmiałe (41,31% uczniów młodszych i 37,28% uczniów starszych), osoby wyróżniające się wyglądem (33,33% uczniów młodszych i 28,95% starszych), osoby unikające wysiłku fizycznego (32,48% uczniów młodszych i 31,58% uczniów starszych), osoby ukazujące swoją bezradność (28,21% uczniów młodszych i 32,02% uczniów starszych), osoby ciche i spokojne (31,62% młodszych i 33,33% starszych ankietowanych), osoby unikające niebezpiecznych zabaw (23,36% uczniów młodszych i 25,44% starszych), osoby wyróżniające się charakterem (29,06% uczniów młodszych i 25,00% uczniów starszych) oraz osoby czytające dużo książek (20,51% uczniów młodszych i 21,05% uczniów starszych). 9,40% uczniów młodszych i 3,51% starszych wskazało na inne osoby, nie wymienili oni jednak konkretnych przykładów.

Wyk. 140. Kto Twoim zdaniem może stać się ofiarą cyberprzemocy?

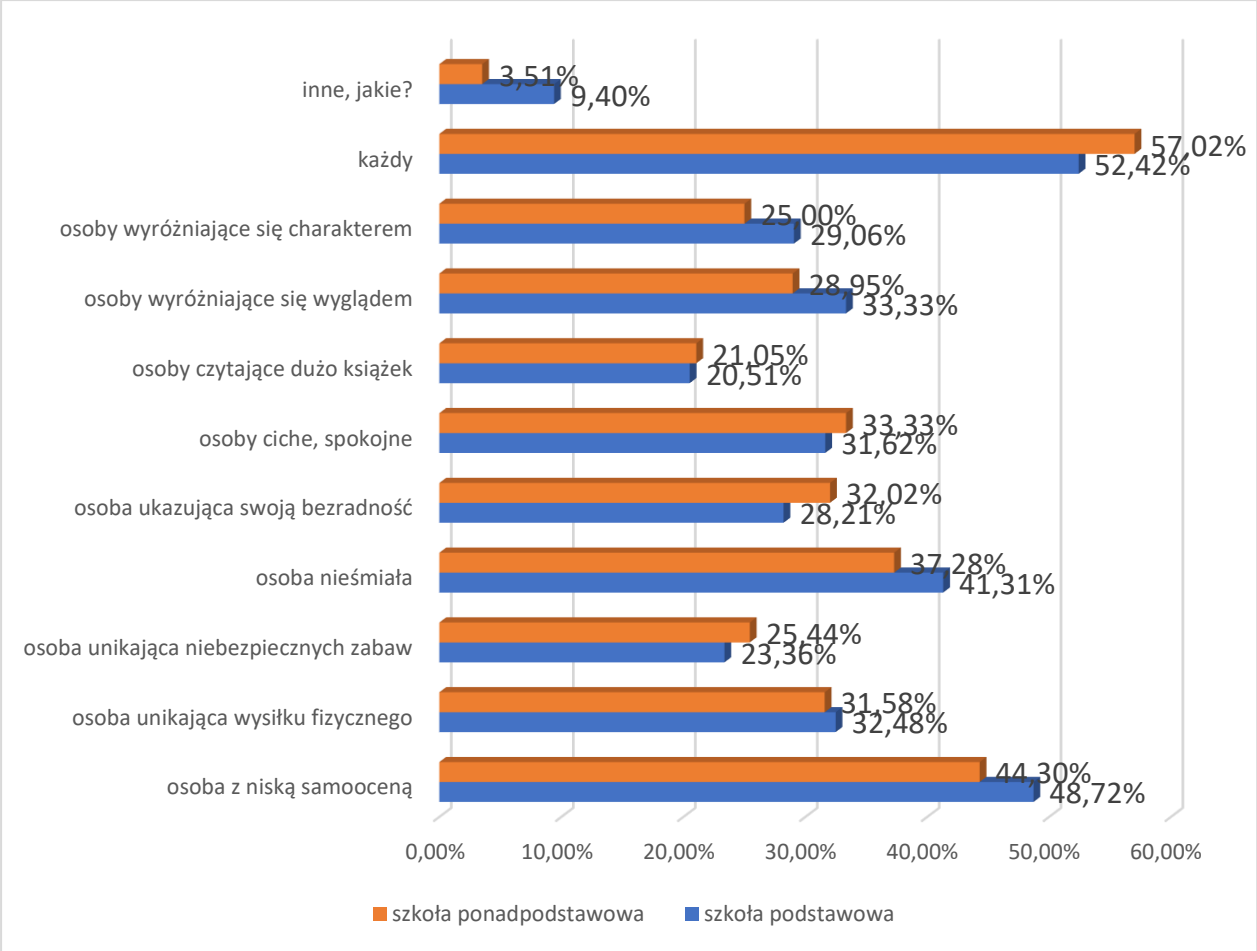

Na koniec uczniom zadano pytania dotyczące problemu hazardu. Jak wynika ze zgromadzonego materiału badawczego, udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy zadeklarowało 18,23% młodszych i 23,25% starszych osób. Wśród młodszych uczniów 14,81% korzystało z takich konkursów kilka razy, a 3,42% osób robiło to wiele razy. Uczniowie starsi brali udział w takich konkursach kilka razy (20,61%) oraz wiele razy (2,63%).

Wyk. 141. Czy brałeś/aś udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy?

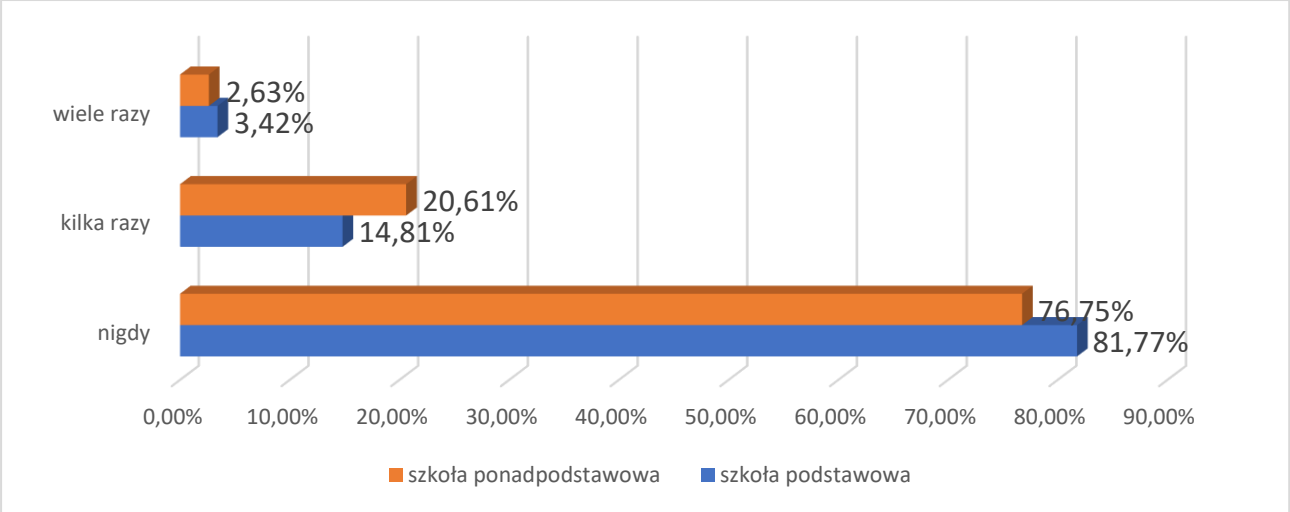

Na automatach do gier grało 60,11% uczniów młodszych i 62,28% uczniów starszych. Wśród uczniów szkoły podstawowej 45,58% osób robiło to kilka razy, a 14,53% uczniów grało wiele razy. W przypadku szkoły ponadpodstawowej 47,81% robiło to kilka razy, a 14,47% grało wiele razy.

Wyk. 142. Czy grałeś/aś na automatach do gier?

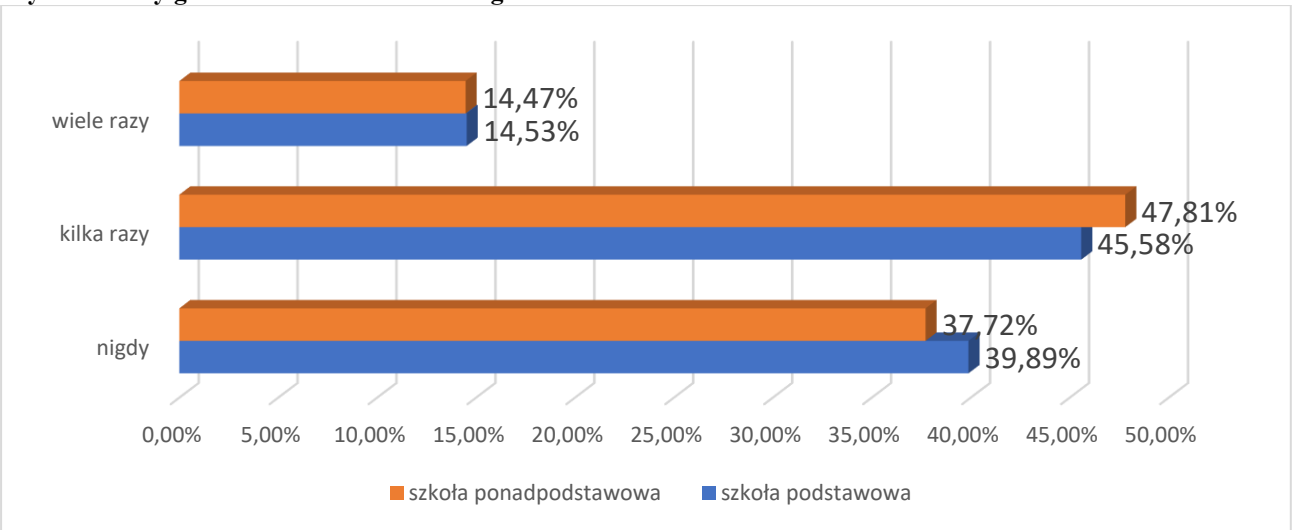

Natomiast zakłady bukmacherskie obstawiało 13,11% uczniów młodszych i 26,75% uczniów starszych. W pierwszej grupie kilka razy zakłady obstawiało 8,26% uczniów, a 4,84% robiło to wiele razy. W drugiej grupie uczniów zakłady bukmacherskie obstawiało kilka razy 17,54% badanych, a 9,21% robiło to wiele razy.

Wyk. 143. Czy obstawiałeś/aś zakłady bukmacherskie?

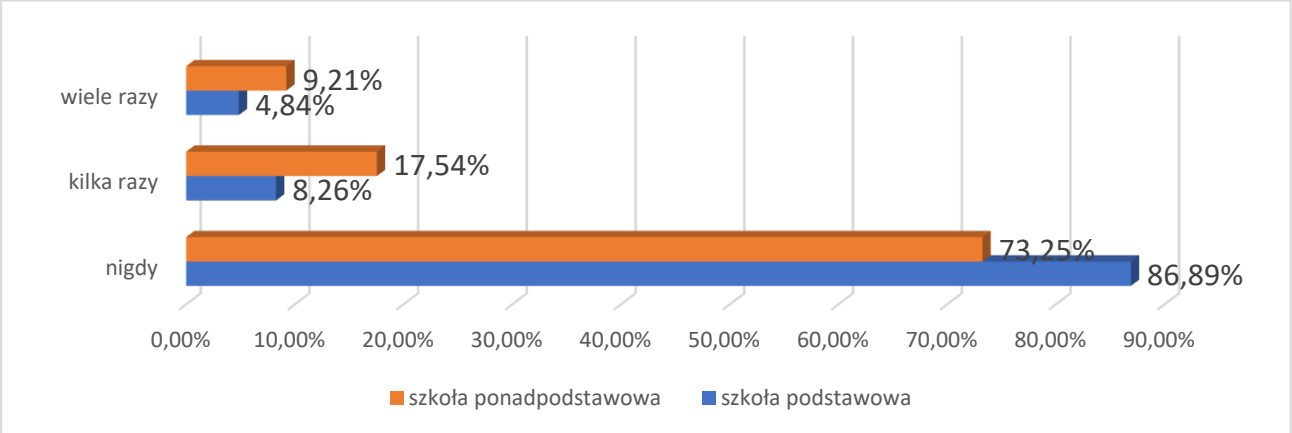

5. BADANIE SPRZEDAWCÓW

Badania ankietowe wśród przedstawicieli sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Łobez obejmują przede wszystkim ich obserwacje dotyczące zjawiska uzależnień w otoczeniu lokalnym.

Kwestionariusz skierowanej do nich ankiety zawierał pytania dotyczące zarówno samego handlu trunkami i możliwych związanych z tym negatywnych konsekwencji, jak również innych problemów społecznych. W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 25 pytań.

Najbardziej rozbudowany został blok poświęcony kwestiom dotyczącym alkoholu, a kwestionariusz kończył się metryczką z pytaniami o wiek, płeć oraz staż pracy w charakterze sprzedawcy napojów alkoholowych.

W kwestionariuszu uwzględniono również pytania odnoszące się do epidemii koronawirusa SARS-CoV-2.

Ze względu na niewielką liczebność próby, wyniki zostały przedstawione w formie liczb.

5.1. Struktura badanej próby

W niniejszym badaniu brali udział głównie pracownicy punktów sprzedaży alkoholu (trzynaście osób). Dwie osoby spośród ankietowanych były właścicielami punktów sprzedaży alkoholu.

Wyk. 144. Stanowisko

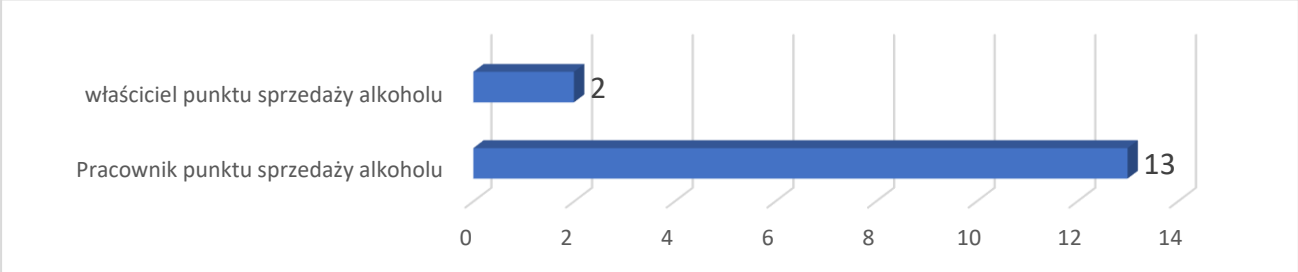

Kwestionariusze ankiet wypełniło piętnastu sprzedawców. Zdecydowaną większość próby badawczej stanowiły kobiety – trzynaście osób. W badaniu brało udział również dwóch mężczyzn.

Wyk. 145. Płeć

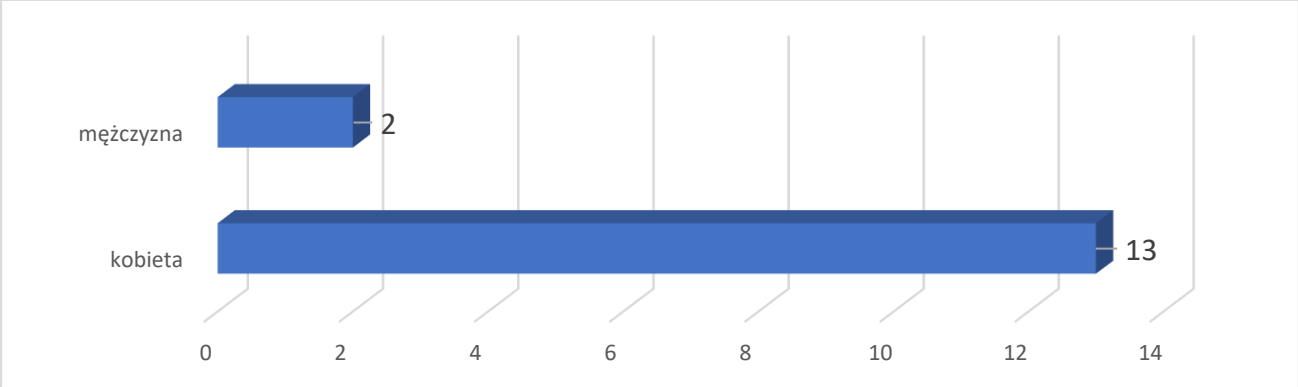

Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że największy udział w badaniu mają respondenci między 26, a 40 rokiem życia (osiem osób). Pięciu ankietowanych mieści się w przedziale od 41 do 60 lat, z kolei dwóch sprzedawców ma mniej niż 25 lat.

Wyk. 146. Wiek

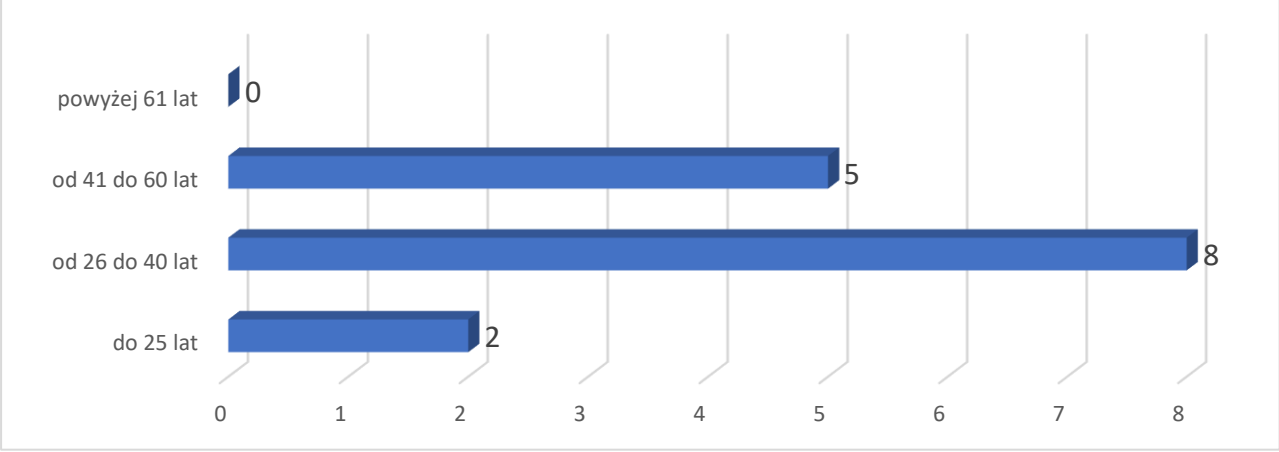

Siedmiu respondentów zadeklarowało zatrudnienie w sklepie od 1 roku do 5 lat, trzech sprzedawców pracuje w tym zawodzie od 6 do 10 lat, dwóch respondentów pracuje w punkcie sprzedaży alkoholu od 11 do 20 lat oraz kolejne dwie osoby pracują krócej niż rok. Z kolei jeden ankietowany pracuje w tym zawodzie powyżej 21 lat.

Wyk. 147. Staż pracy

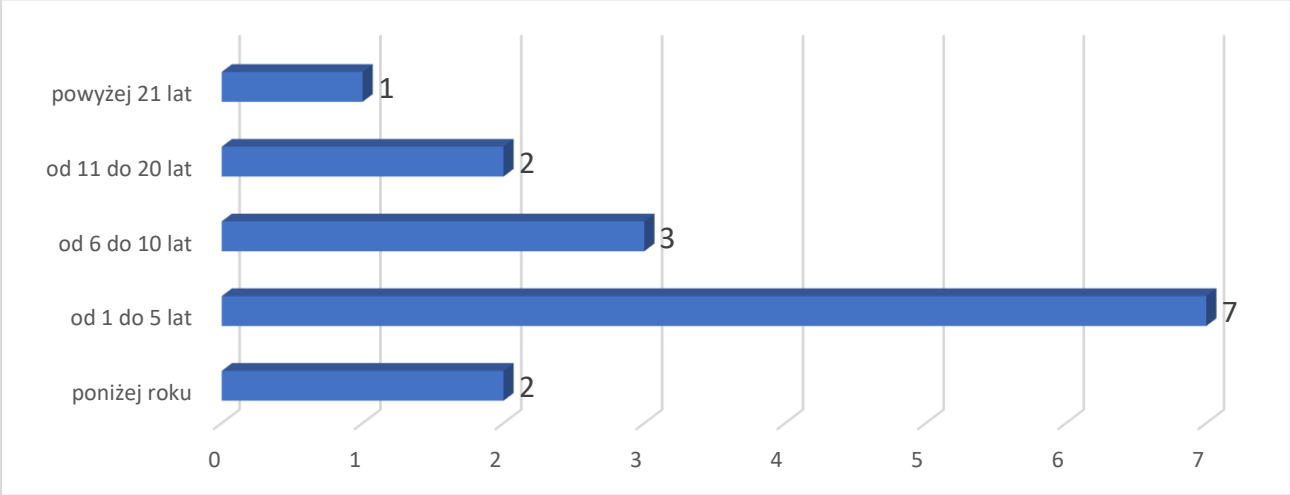

5.2. Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców

Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie Gminy Łobez, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, ich dostępności dla osób nieletnich oraz znajomości ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Respondentów poproszono zatem, o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Tylko trzech respondentów zauważyło zmniejszanie się poziomu spożycia alkoholu, a kolejne trzy osoby stwierdziły, że jest ono stałe. Warto zwrócić uwagę na to, że dziewięciu badanych wskazało na jego wzrost.

Wyk. 148. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie:

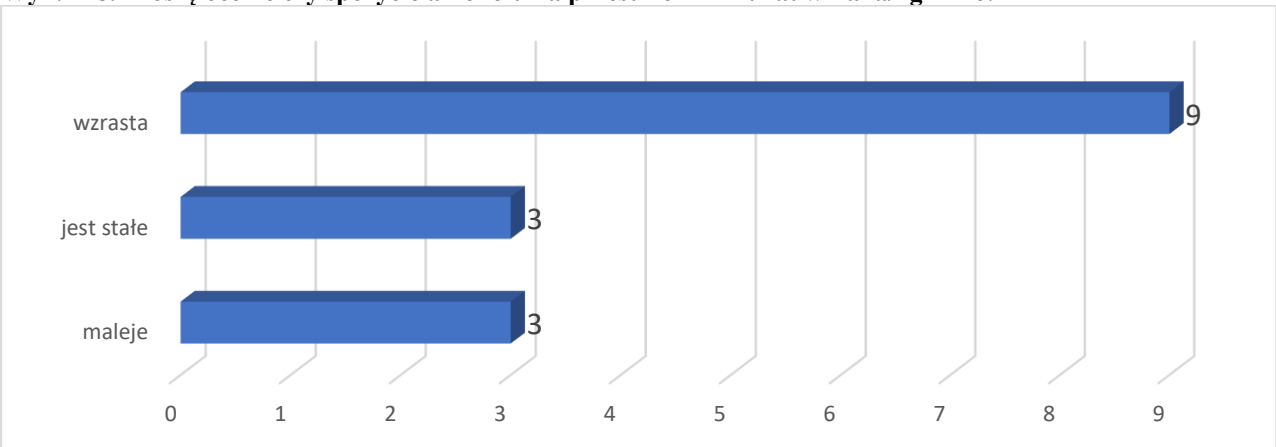

W związku z obecną sytuacją epidemiologiczną, ankietowanych zapytano również, czy ich zdaniem wzmożone lub niskie spożycie alkoholu w gminie może wynikać z stanu epidemii. Większość ankietowanych, tj. sześć osób nie wiąże tych dwóch czynników. Kolejne cztery osoby twierdzą, iż epidemia koronawirusa może być przyczyną. Dwóch badanych nie ma zdania na ten temat.

Wyk. 149. Czy uważa Pan/i, że wzmożone lub niskie spożycie alkoholu na terenie gminy związane jest z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2?

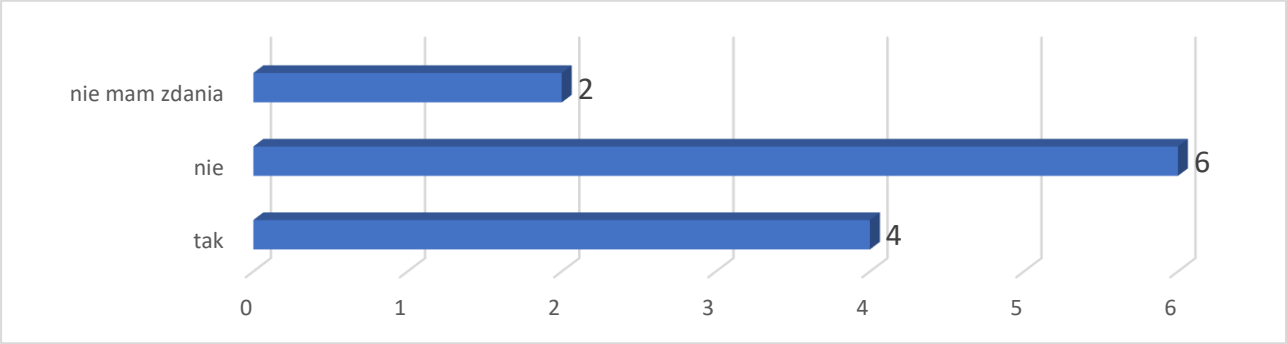

W dalszej kolejności sprzedawców poproszono o ocenę częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w ich gminie. Pięciu badanych stwierdziło, że do takich sytuacji nigdy nie dochodzi, kolejnych pięciu respondentów uważa, że ma to miejsce rzadko, według trzech osób dzieje się tak czasami i zdaniem dwóch osób często. Żaden z ankietowanych nie wskazał odpowiedzi „bardzo często".

Wyk. 150. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie?

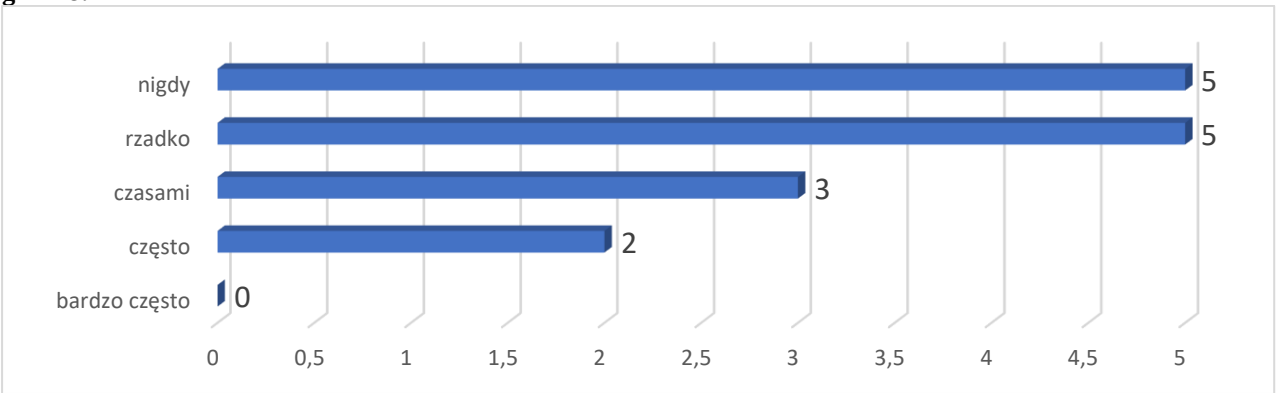

Interesowało nas również, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez badanych punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według dziewięciu osób miało to miejsce raz lub kilka razy, zdaniem trzech respondentów – nigdy, a według deklaracji kolejnych trzech badanych przytrafiło się to wiele razy.

Wyk. 151. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

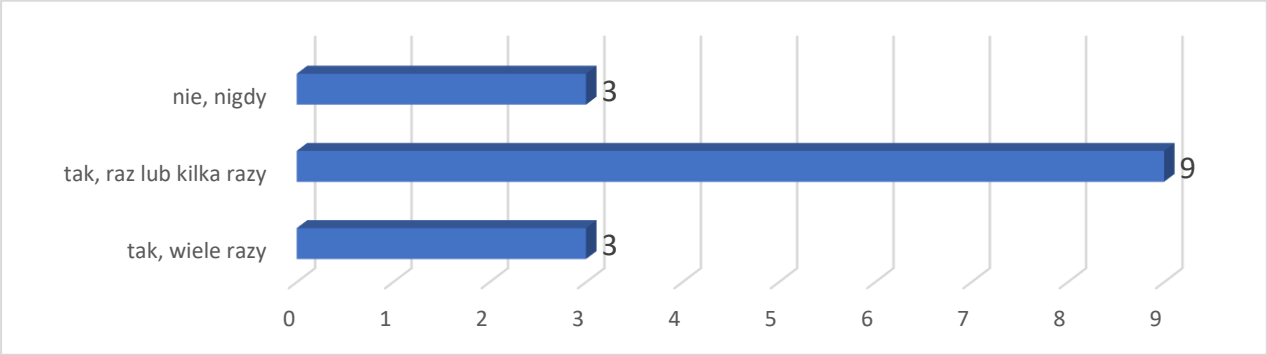

Przeprowadzone badania wskazują na to, że jeden z respondentów sprzedał raz lub kilka razy alkoholu osobie nieletniej. Pozostałym czternastu ankietowanym nigdy nie przytrafiła się taka sytuacja.

Wyk. 152. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

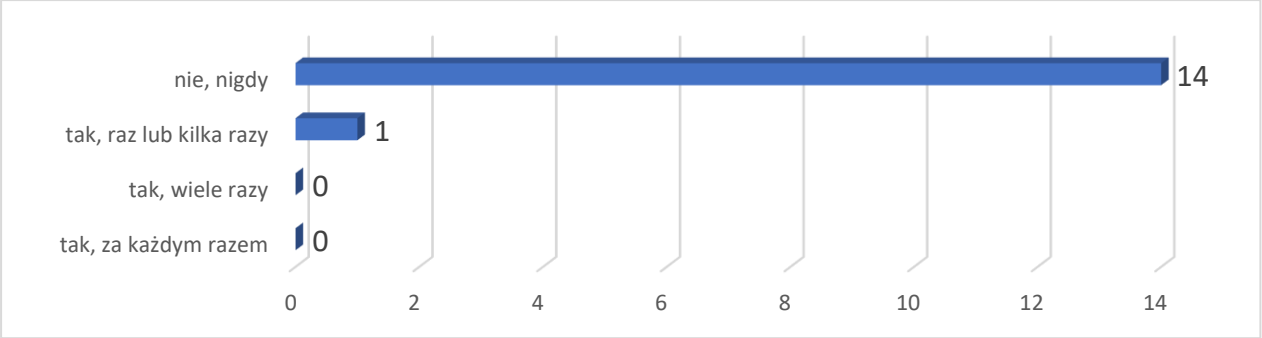

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedawcy napojów alkoholowych mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że nie wszyscy sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie, weryfikują wiek osoby wyglądającej na nieletnią **za każdym razem**. Dwóch badanych pytało o dowód osobisty wiele razy, trzech sprzedawców sprawdzało dowód raz lub kilka razy, a jeden z ankietowanych nie robi tego nigdy. W przypadku braku pewności, czy klient jest osoba pełnoletnią, dziewięciu ankietowanych sprawdza dowód za każdym razem, gdy ma tę wątpliwość.

Wyk. 153. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

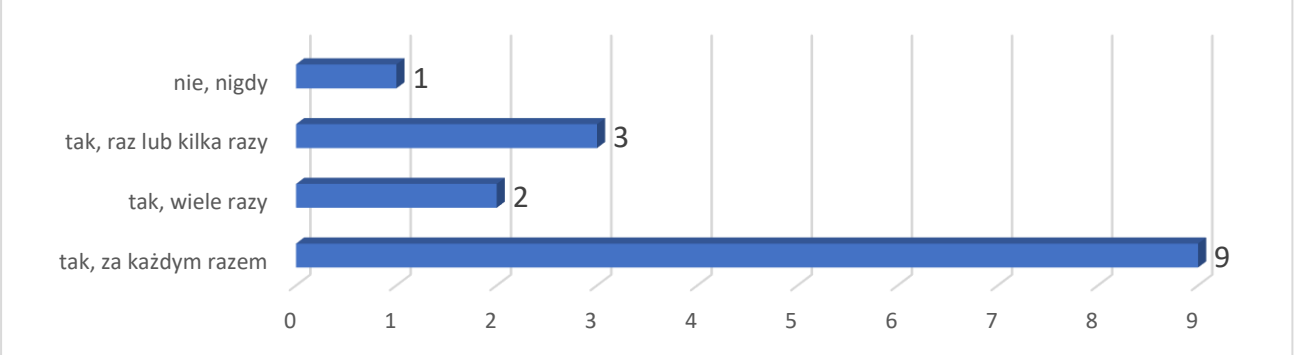

Respondentów zapytano również o to, jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w ich gminie. Tylko sześciu sprzedawców stwierdziło, że taka sytuacja nigdy nie ma miejsca. Czterech badanych uważa, że dzieje się tak rzadko, a według pięciu osób zdarza się to czasami.

Wyk. 154. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie?

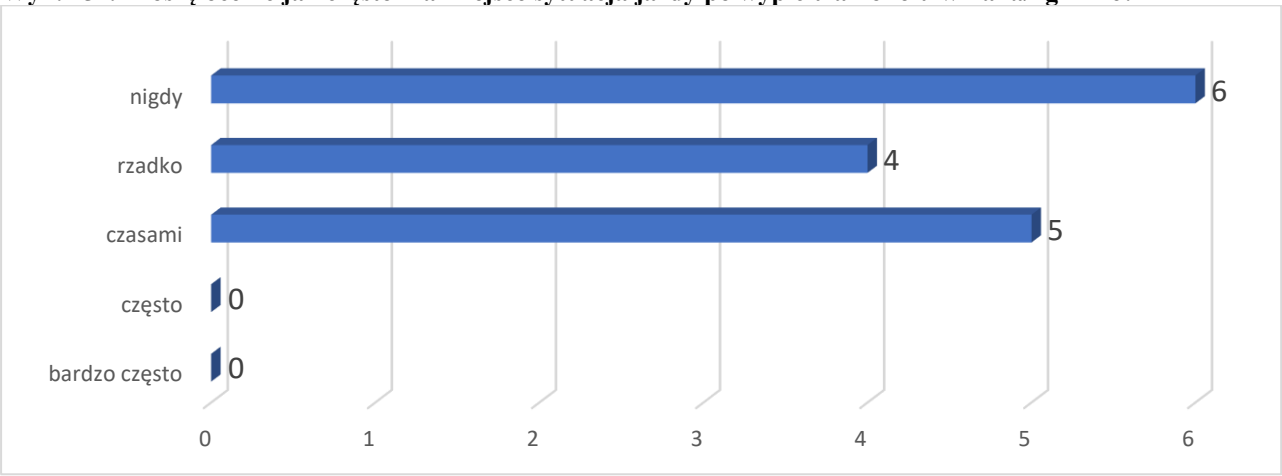

Na pytanie dotyczące częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, trzech sprzedawców stwierdziło, że takie sytuacje na terenie ich gminy mają miejsce rzadko, zdaniem sześciu osób alkohol czasami jest sprzedawany osobom nietrzeźwym, dwóch badanych uważa, iż dzieje się tak często, a w opinii kolejnych dwóch osób – bardzo często. Również dwóch ankietowanych stwierdziło, ze alkohol nigdy nie jest sprzedawany osobom nietrzeźwym.

Wyk. 155. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i gminie?

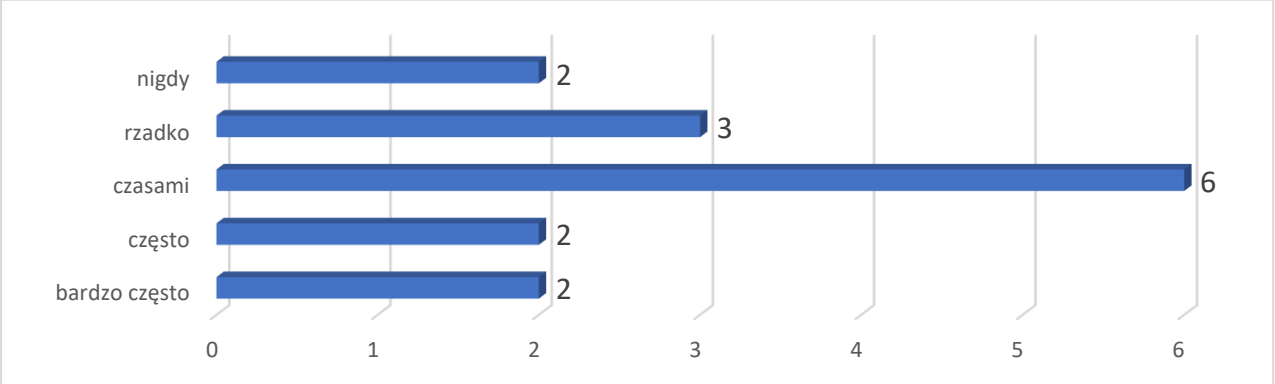

Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że według dziewięciu sprzedawców raz lub kilka razy i zdaniem pięciu sprzedawców wiele razy, zdarzyło się, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Jednemu sprzedawcy nigdy nie przytrafiła się taka sytuacja.

Wyk. 156. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

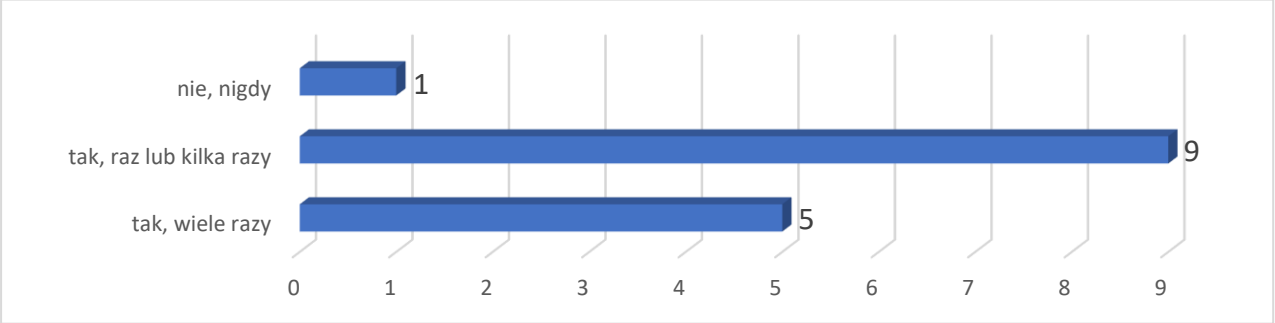

Badania wykazały również, że pięciu respondentów raz lub kilka razy sprzedało alkohol osobie nietrzeźwej. Natomiast dziesięciu ankietowanych nigdy nie podało wyrobów alkoholowych osobom nietrzeźwym.

Wyk. 157. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

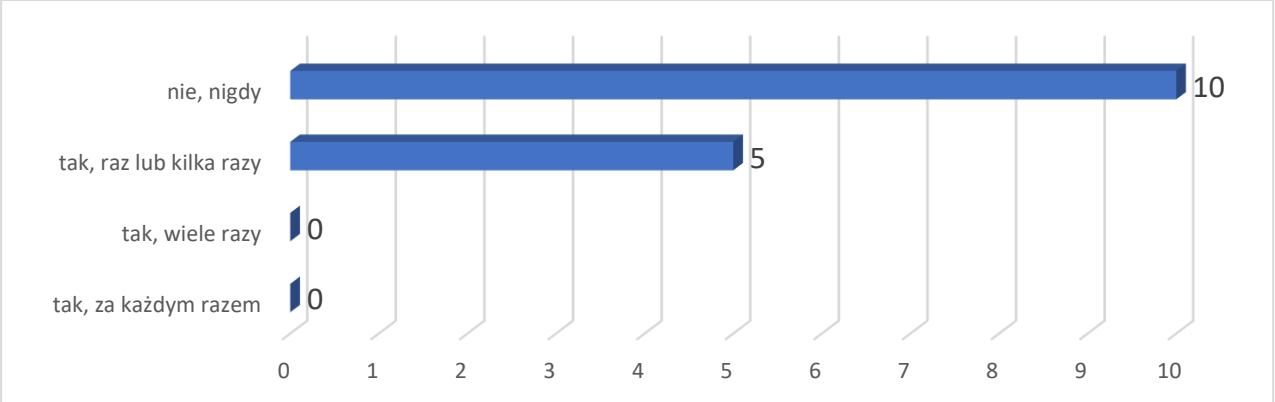

Trzech ankietowanych stwierdziło, że klienci sklepów nigdy nie spożywają alkoholu na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży w ich gminie. W opinii trzech osób ma to miejsce rzadko. Z deklaracji czterech sprzedawców wynika, iż do takich sytuacji dochodzi czasami, a według pięciu osób zdarza się to często.

Wyk. 158. Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i gminie?

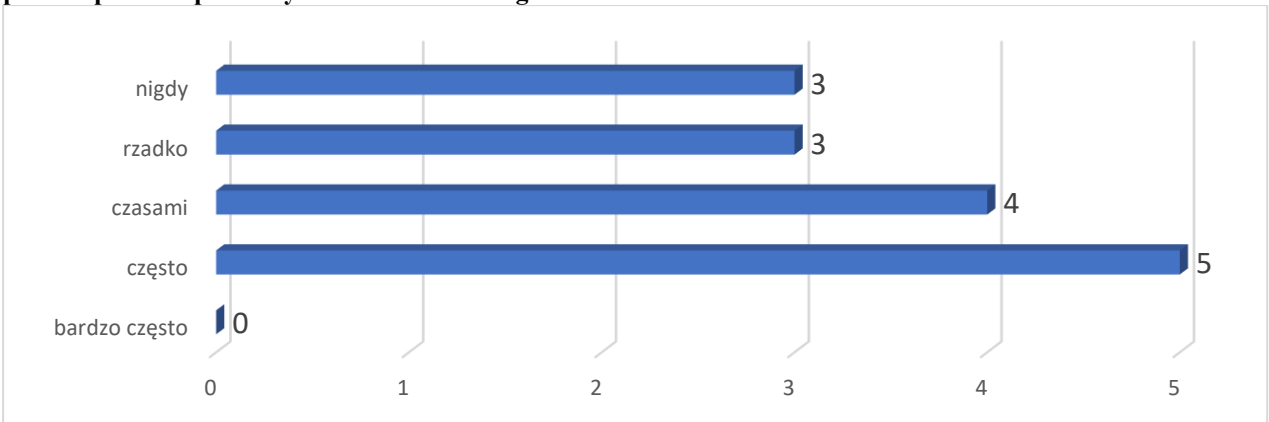

Zadaliśmy pytanie również o to, jak często sprzedawcom zdarza się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę pod wpływem napojów wysokoprocentowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. Trzech sprzedawców stwierdziło, iż takie sytuacje mają miejsce czasami, a według dwóch osób zdarza się to rzadko. Pozostałe osoby, tj. dziesięciu respondentów nie miały potrzeby wzywania policji.

Wyk. 159. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

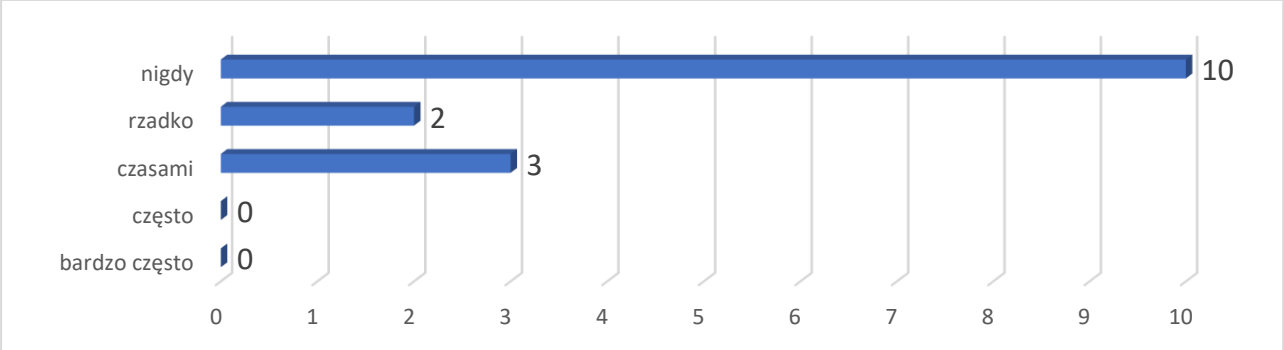

Wyroby nikotynowe, podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim. Wszyscy respondenci uważają, że w gminie nie sprzedaje się papierosów osobom nieletnim.

Wyk. 160. Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i gminie?

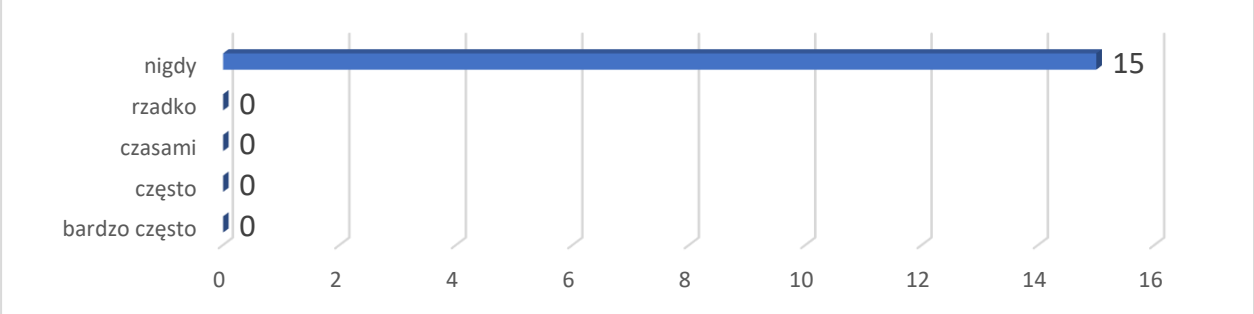

Również wszyscy ankietowani zadeklarowali, iż nigdy nie sprzedali papierosów osobom niepełnoletnim.

Wyk. 161. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

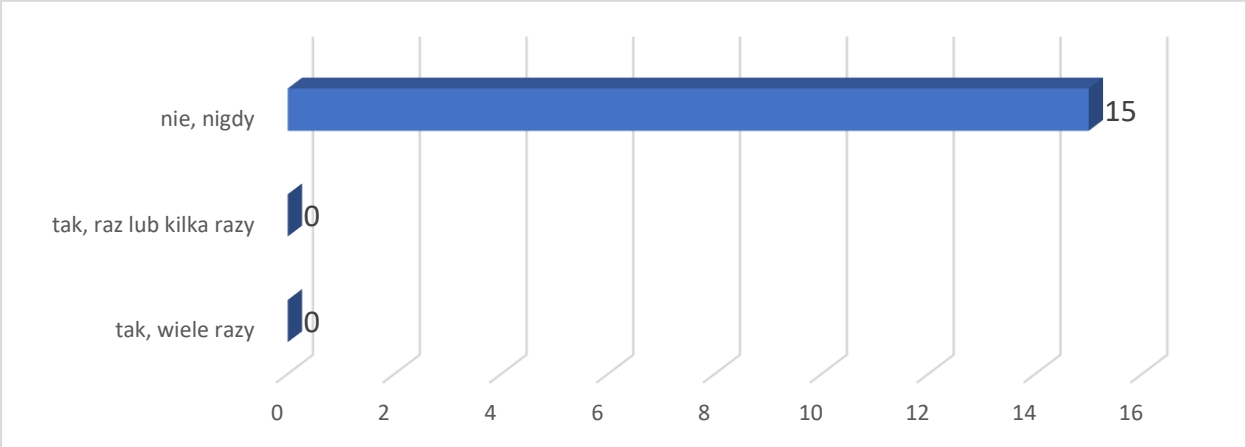

Respondenci uważają, że wzmożone lub niskie spożycie wyrobów tytoniowych na terenie gminy nie ma związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2 – takiej odpowiedzi udzieliło ośmiu badanych. Dwie osoby upatrują przyczynę w epidemii, zaś pięciu ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

Wyk. 162. Czy uważa Pan/i, że wzmożone lub niskie spożycie wyrobów tytoniowych na terenie gminy związane jest z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2?

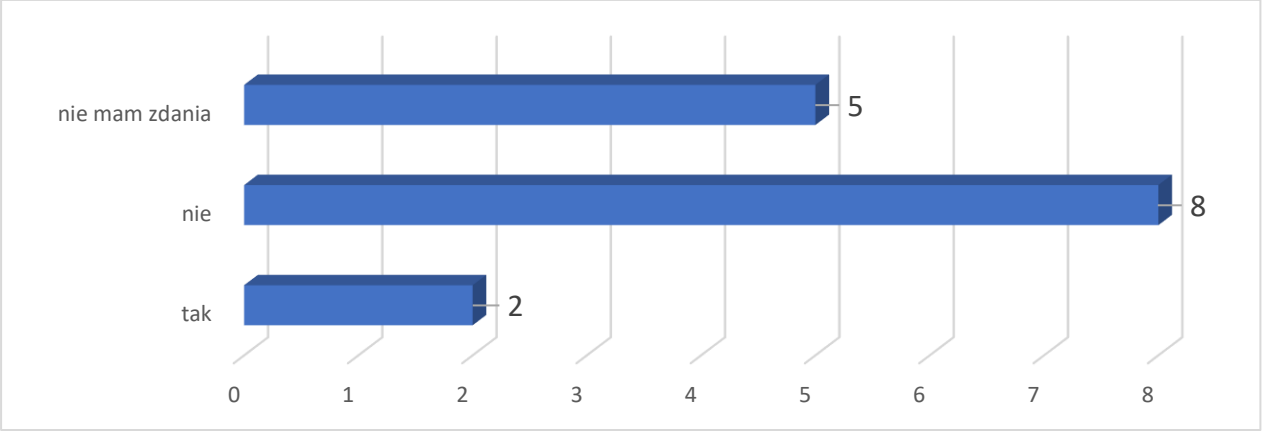

Respondentów poproszono również o ocenę możliwości pozyskania narkotyków na terenie Gminy Łobez. Jedna osoba uważa, że te substancje są łatwo dostępne, zaś czternastu badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 163. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i gminy?

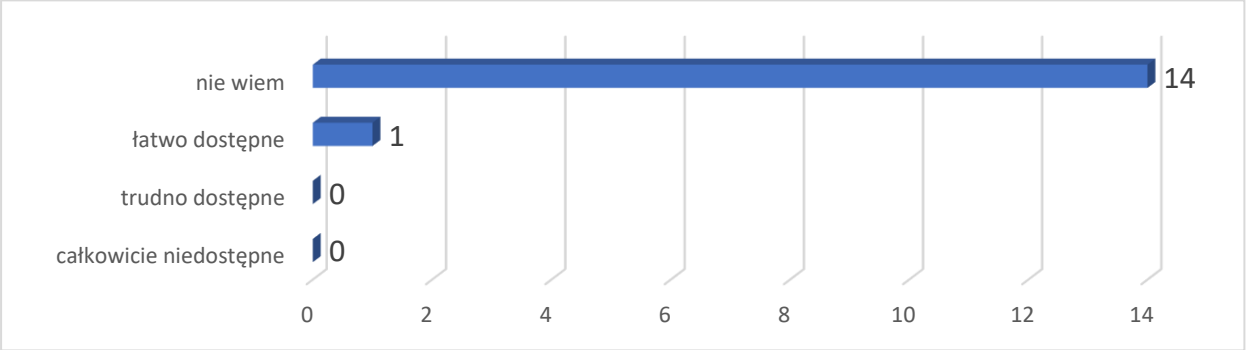

Również w przypadku dostępności dopalaczy w Gminie Łobez, tylko jeden z ankietowanych uważa, że są one łatwo dostępne, zaś pozostałych czternastu respondentów nie ma wiedzy na ten temat.

Wyk. 164. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i gminy?

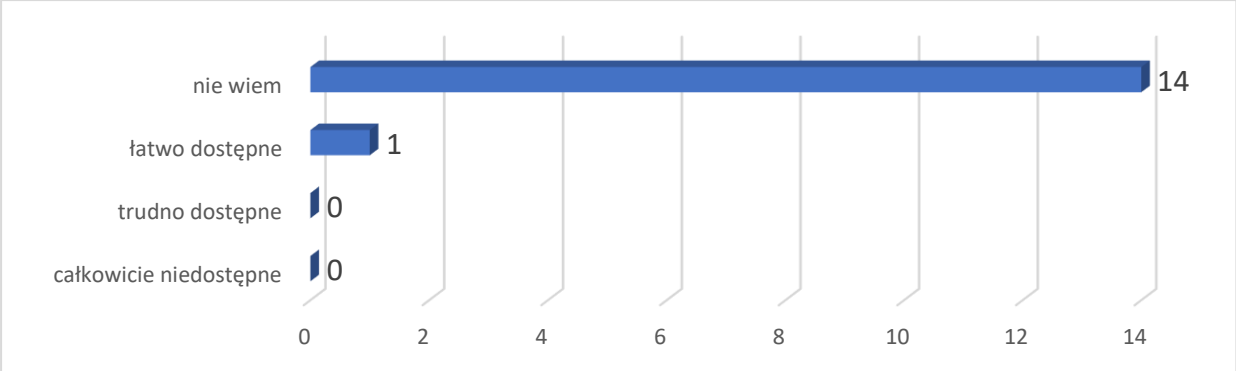

Analizując odpowiedzi na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że żaden z respondentów nie zna bardzo dobrze tej ustawy, a jedenaście osób zna poszczególne jej zapisy. Dwóch badanych nie jest pewnych czy ją zna. Z kolei kolejne dwie osoby zadeklarowały całkowity brak znajomości tej ustawy.

Wyk. 165. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

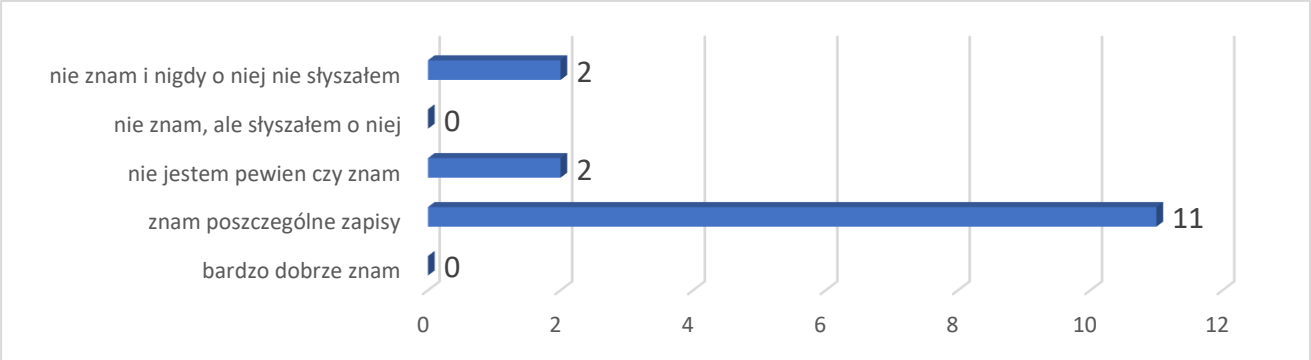

Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie, informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że nie we wszystkich sklepach widnieje taka wiadomość. Umieszczenie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia zadeklarowało trzynaście osób, informację o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym – dwanaście osób, natomiast informację o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw – dwie osoby. Jeden sprzedawca przyznał, iż w jego sklepie nie ma takich informacji.

Wyk. 166. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat?

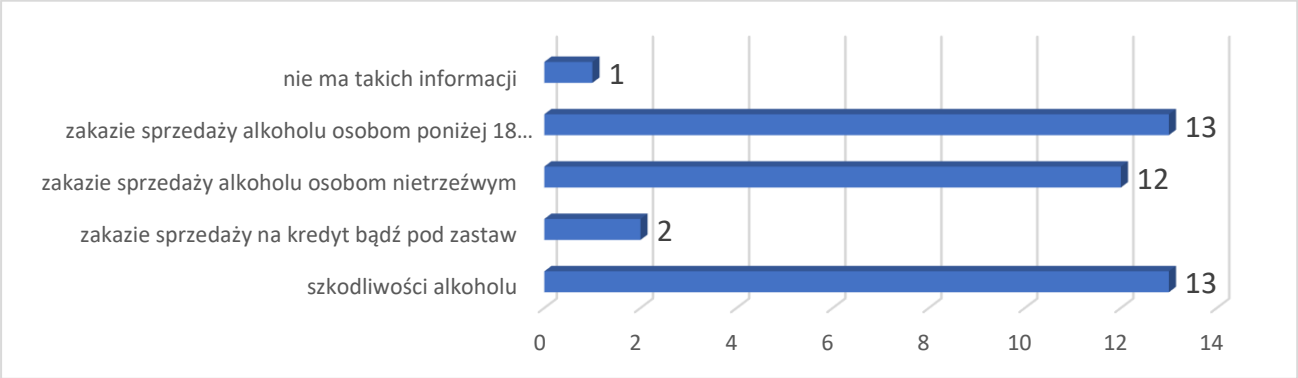

Warto zwrócić uwagę na to, że tylko sześciu na piętnastu respondentów brało udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Wyk. 167. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

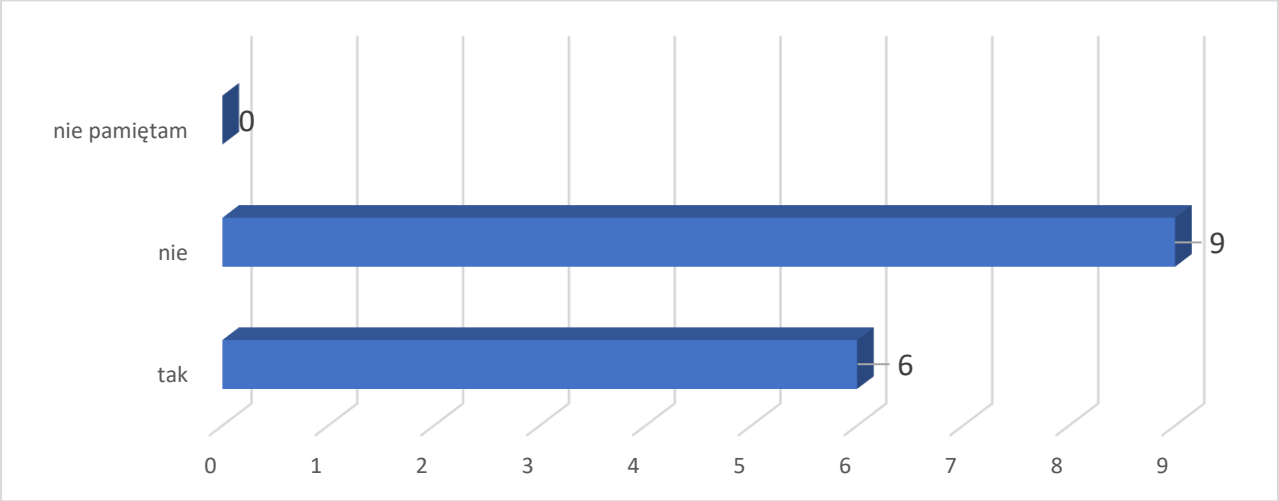

Ostatnie pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie ich wiedzy na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że prawidłową wiedzę na ten temat wskazało dwunastu sprzedawców, gdyż stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Trzech respondentów zaznaczyło błędną odpowiedź, tj. „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży.

Wyk. 168. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi? Proszę wybrać jedną odpowiedź.

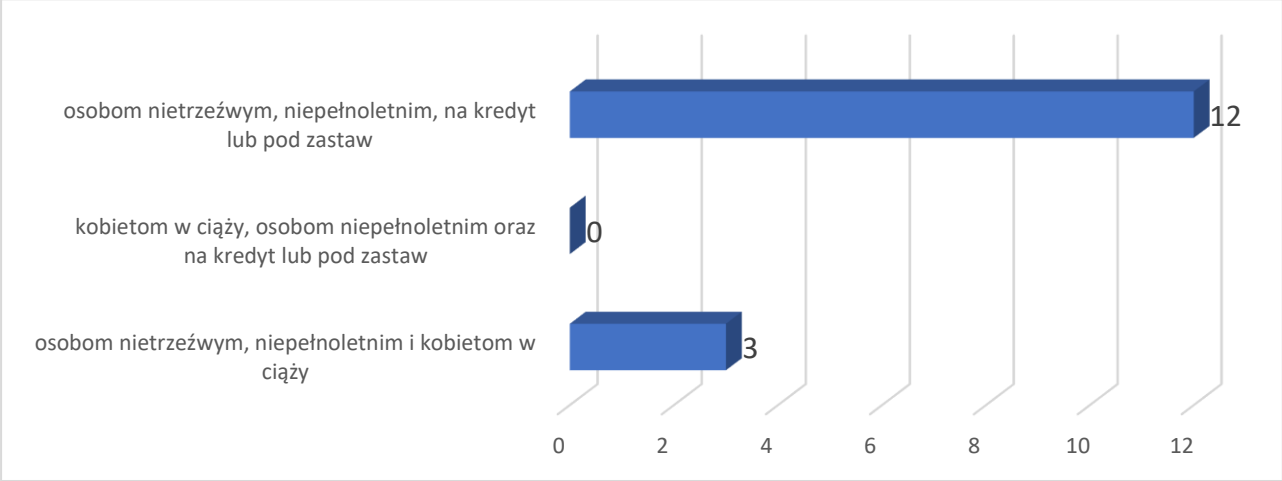

6. PORÓWNANIE WYNIKÓW I WNIOSKÓW SPORZĄDZONEJ DIAGNOZY Z WNIOSKAMI Z DIAGNOZY Z ROKU 2017, 2018, 2019 i 2021

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy stanowi podsumowanie wyników corocznych badań realizowanych w Gminie Łobez w okresie 2017 – 2021.

Analiza ta ma na celu sprawdzenie jak na przestrzeni lat zmieniła się skala występowania problemów społecznych w gminie. Najbardziej istotne zagadnienia zostaną przedstawione w perspektywie trzyletniej.

6.1. Skala problemów społecznych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Łobez

6.1.1. Problem alkoholowy

Jak zmieniło się spożycie alkoholu przez dorosłych mieszkańców w Gminie Łobez na przestrzeni ostatnich lat? Analiza porównawcza pokazuje, iż w 2021 roku **wzrosła liczba ankietowanych, którzy uważają, że spożycie alkoholu w gminie wzrasta** (z 20,00% w roku 2018 do 31,20% w roku 2021). **Spadł natomiast odsetek osób, które uważają, iż obecnie w gminie pije się mniej** (z 9,44% w roku 2020 do 4,00% w roku 2021). Jednak obecny wskaźnik jest w tym przypadku wyższy niż w roku 2017 (1,00%) i 2018 (0,00%).

Wyk. 169. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości.

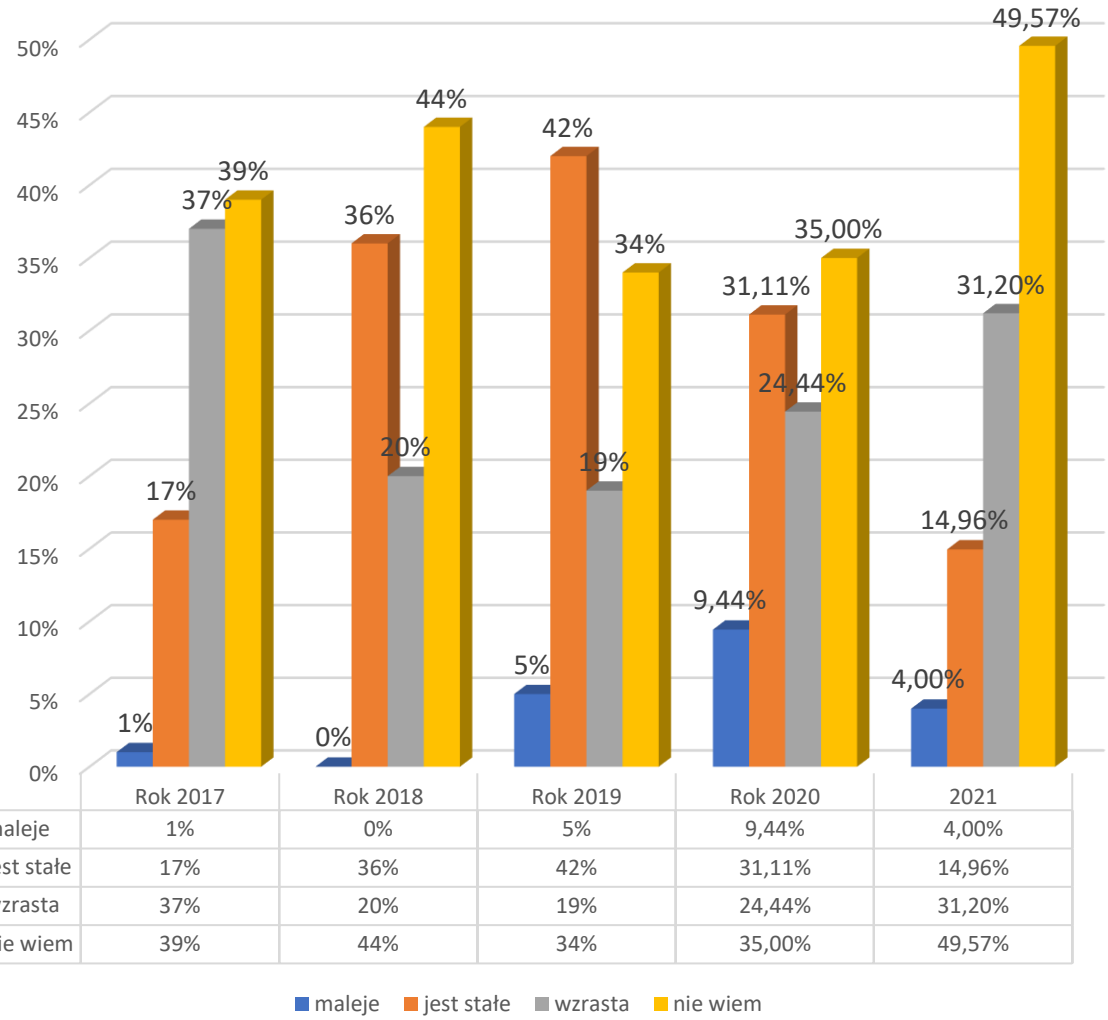

	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	2021
maleje	1%	0%	5%	9,44%	4,00%
jest stałe	17%	36%	42%	31,11%	14,96%
wzrasta	37%	20%	19%	24,44%	31,20%
nie wiem	39%	44%	34%	35,00%	49,57%

Z analizy porównawczej wynika, iż od 2017 roku **spada liczba mieszkańców, którzy spożywają alkohol codziennie** – z 29,00% w roku 2017 do 3,42% w roku 2021. Pokazuje to, iż prowadzone działania profilaktyczne przynoszą zamierzony skutek. Jednak w 2021 roku zaobserwowano **najniższy** (od 2017 roku) **odsetek ankietowanych, którzy deklarowali, iż nie piją w ogóle alkoholu** – wyniósł on 19,23%. Porównując lata 2020 i 2021, widać również, iż zmieniła się częstotliwość spożywania alkoholu przez mieszkańców, obecnie **spadła również liczba osób, którzy piją alkohol kilka razy w tygodniu** (z 14,00% w 2020 do 8,12% w roku 2021), **wzrosła natomiast liczba osób, którzy spożywają alkohol kilka razy w roku** (z 21,00% w 2020 do 38,03% w roku 2021.

Wyk. 170. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

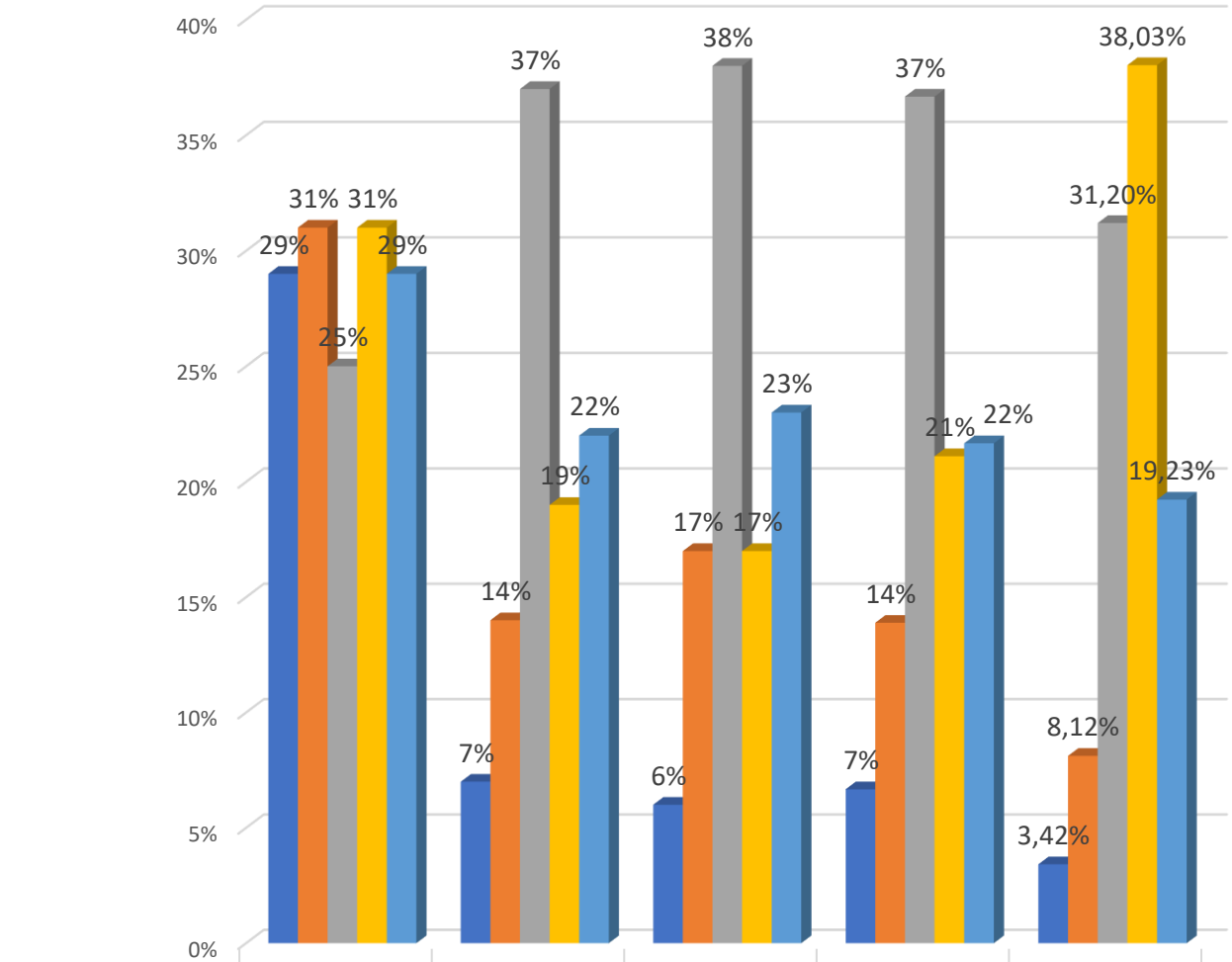

	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	2021
codziennie	29%	7%	6%	7%	3,42%
kilka razy w tygodniu	31%	14%	17%	14%	8,12%
kilka razy w miesiącu	25%	37%	38%	37%	31,20%
kilka razy w roku	31%	19%	17%	21%	38,03%
nie piję alkoholu	29%	22%	23%	22%	19,23%

W roku 2021 **wzrosła liczba mieszkańców, którzy wypijają jednorazowo od 1 do 2 porcji alkoholu**. Obecnie obserwuje się najwyższy wskaźnik od roku 2018. Spadła natomiast liczba osób, które wypijają 3-4 porcje (z 34,75% w 2020 do 27,51% w roku 2021). Nieznacznie zmniejszył się odsetek osób pijących od 5 do 7 porcji (z 21,99% w roku 2020 do 19,05% w roku 2021) oraz odsetek osób pijących 8-10 porcji alkoholu (z 9,22% w roku 2020 do 8,99% w roku 2021). Co istotne, zaobserwowano również niewielką zmianę wśród osób pijących 11-13 i więcej porcji alkoholu (różnica 0,20 punktu procentowego). Jednak porównując tę liczbę do roku 2018, można wyciągnąć wniosek, iż obecnie nadal blisko 5% osób wypija jednorazowo niebezpieczną dawkę alkoholu.

Wyk. 171. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

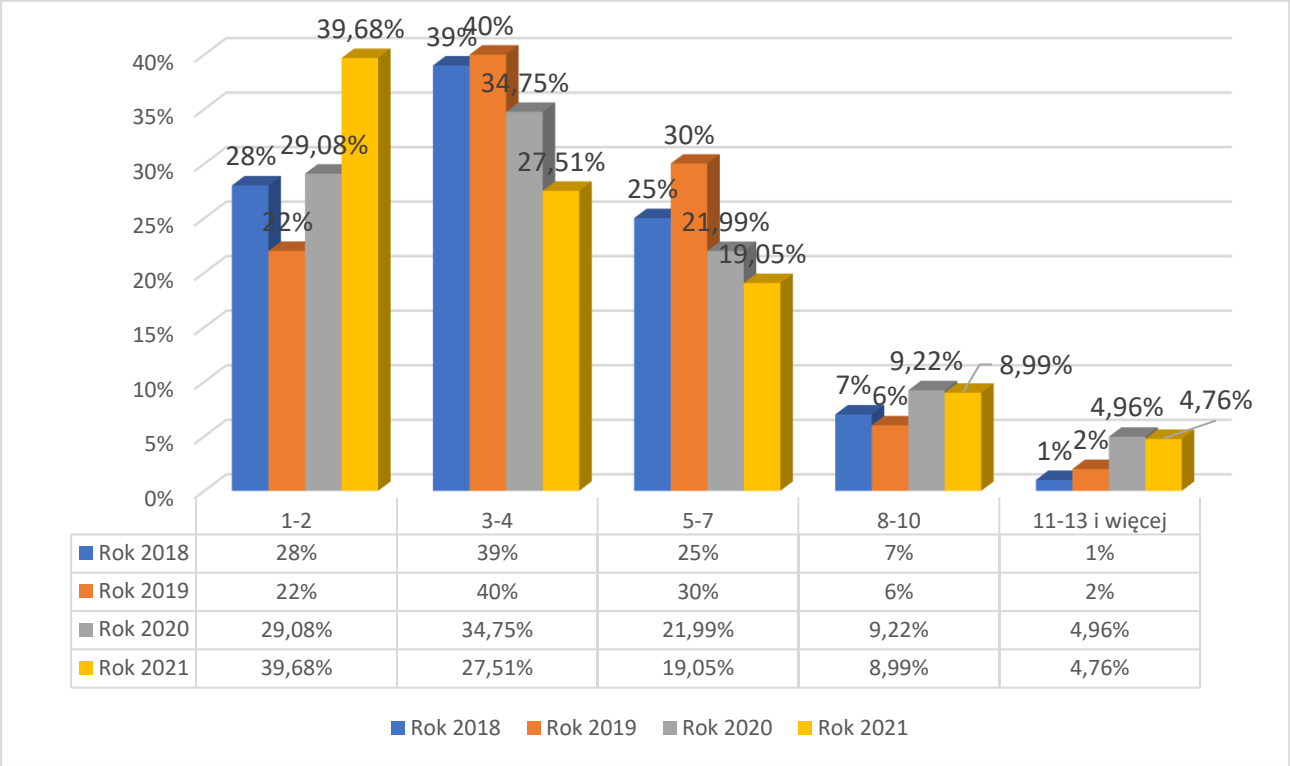

	1-2	3-4	5-7	8-10	11-13 i więcej
Rok 2018	28%	39%	25%	7%	1%
Rok 2019	22%	40%	30%	6%	2%
Rok 2020	29,08%	34,75%	21,99%	9,22%	4,96%
Rok 2021	39,68%	27,51%	19,05%	8,99%	4,76%

6.1.2. Problem nikotynowy

W niniejszym rozdziale analizie porównawczej poddano problem nikotynowy. Z analizy wynika, iż w roku 2021, w porównaniu do roku 2020, **nieznacznie wzrosła liczba osób palących papierosy** (z 26,67% w 2020 do 27,35% w roku 2021). Jednak jest to niższy odsetek niż w roku 2018 (40,00%) i 2019 (34,00%).

Wyk. 172.Czy pali Pan/i papierosy?

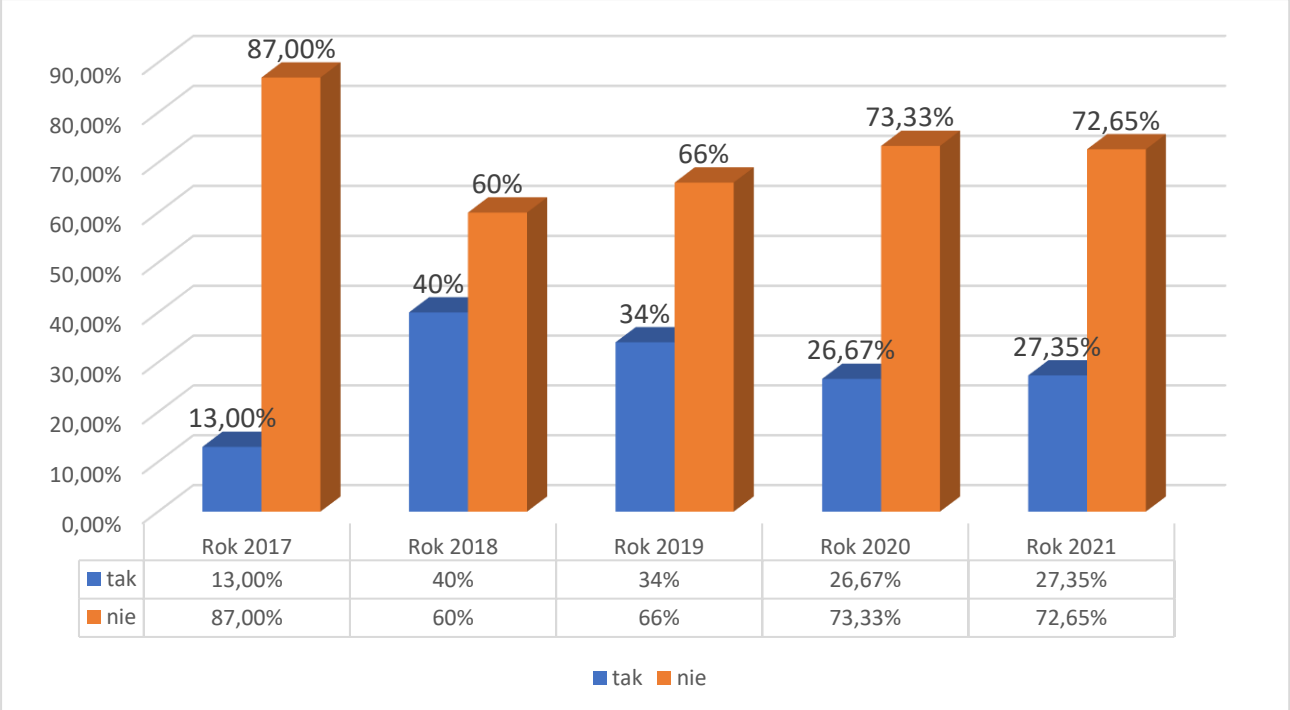

	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
tak	13,00%	40%	34%	26,67%	27,35%
nie	87,00%	60%	66%	73,33%	72,65%

Dane pokazują, że w roku 2021 **wzrósł odsetek osób, którzy palą papierosy codziennie** (z 15,56% w roku 2020 do 19,66% w roku 2021).

Ze względu na różnicę w budowie kwestionariusza badawczego w latach 2018 i 2019 oraz 2020 i 2021, nie można porównać tych okresów ze sobą. W roku 2018 wśród 40,00% osób, które przyznały się do palenia papierosów, 76,00% paliło papierosy codziennie, a w 2019 wśród 34,00% osób, które paliły papierosy, 79,00% paliło je codziennie. W 2021 spadła liczba osób, które palą papierosy kilka razy w tygodniu (z 17,00% w roku 2018 do 3,85% w roku 2021), kilka razy w miesiącu (z 7,00% w roku 2018 do 0,85% w roku 2021). Kilka razy w roku pali nieznacznie więcej ankietowanych niż w roku 2020.

Wyk. 173. Jak często pali Pan/i papierosy?

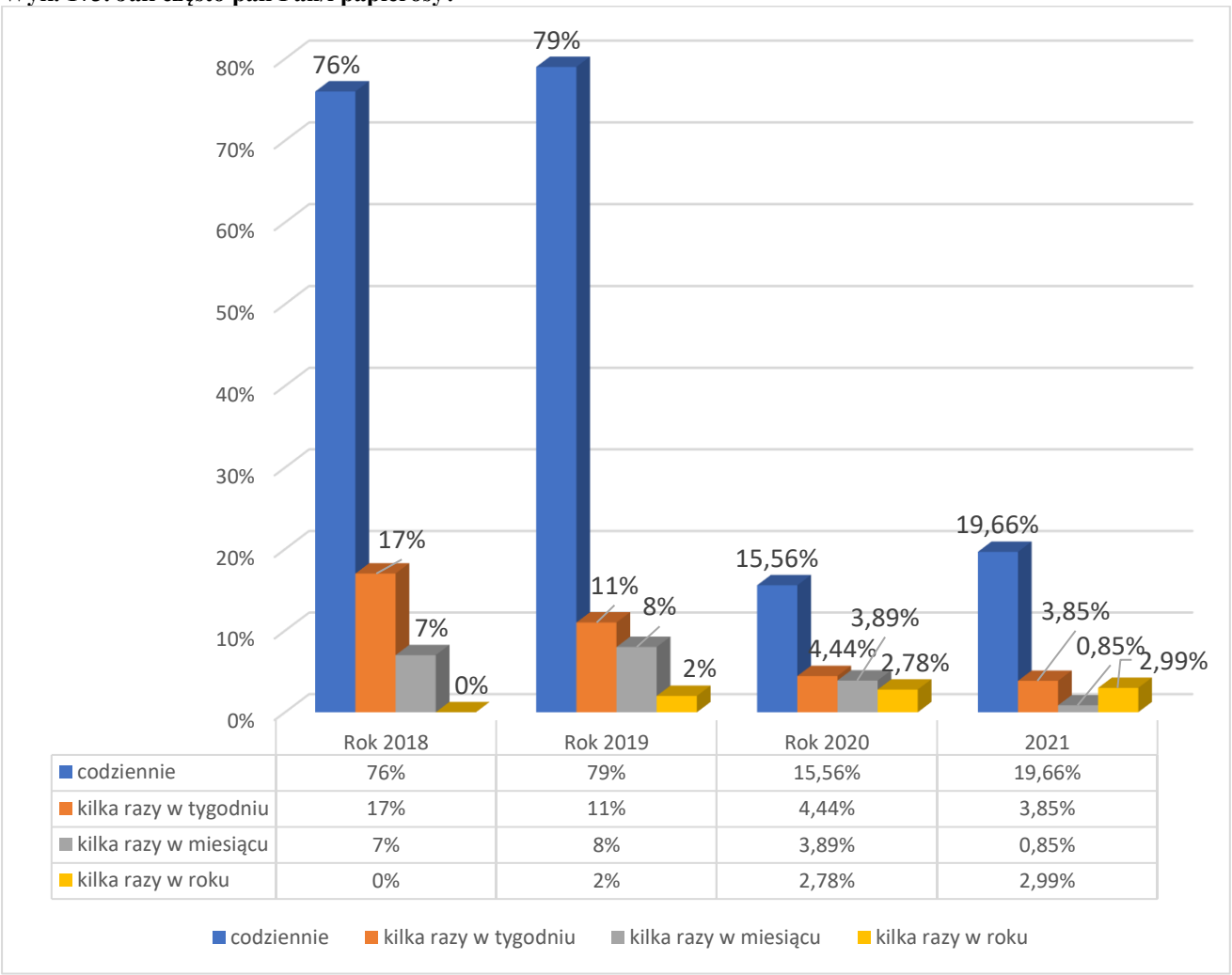

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	2021
codziennie	76%	79%	15,56%	19,66%
kilka razy w tygodniu	17%	11%	4,44%	3,85%
kilka razy w miesiącu	7%	8%	3,89%	0,85%
kilka razy w roku	0%	2%	2,78%	2,99%

W 2021 roku nieznacznie **wzrosła liczba osób, którzy nigdy nie próbowali rzucić palenia** (z 39,58% w roku 2020 do 43,75% w roku 2021). Również mniej osób nie próbowało rzucić, ale zamierza to zrobić (z 20,83% w roku 2020 do 9,38% w roku 2021). W tym roku natomiast więcej osób podjęło próbę rzucenia palenia, jednak zakończoną porażką (w 2020 – 27,08% osób, a w 2021 – 35,94%). Liczba osób, którzy próbowali wielokrotnie rzucić palenie jest obecnie zbliżona do wskaźnika z 2019 roku (10,94%).

Wyk. 174. Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

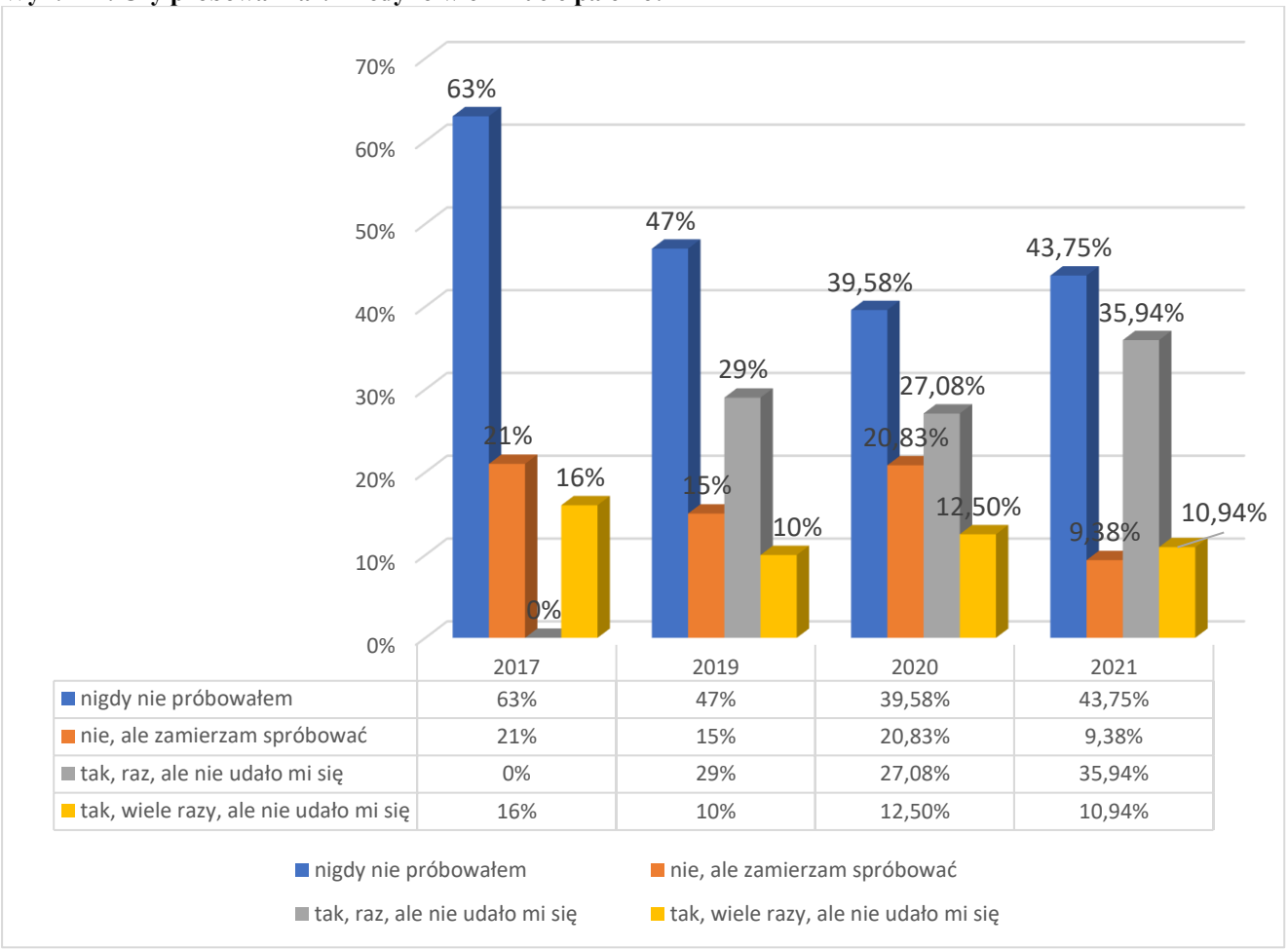

	2017	2019	2020	2021
nigdy nie próbowałem	63%	47%	39,58%	43,75%
nie, ale zamierzam spróbować	21%	15%	20,83%	9,38%
tak, raz, ale nie udało mi się	0%	29%	27,08%	35,94%
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	16%	10%	12,50%	10,94%

Dane te pokazują, iż problem nikotynowy w roku 2021 stał się bardziej widoczny niż w roku 2020, jednak jego skala nie jest tak duża jak w latach 2017, 2018 i 2019.

6.1.3. Problem narkotykowy

Analizując skalę problemu narkotykowego w Gminie Łobez na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć, iż w roku 2021 **zmniejszyła się liczba osób, które zażywały kiedykolwiek narkotyki** – z 19,44% w roku 2020 do 14,10% obecnie. Ten wskaźnik jednak jest nadal wyższy niż w latach 2018 i 2019.

Wyk. 175. Czy zażywał Pan/i kiedykolwiek narkotyki?

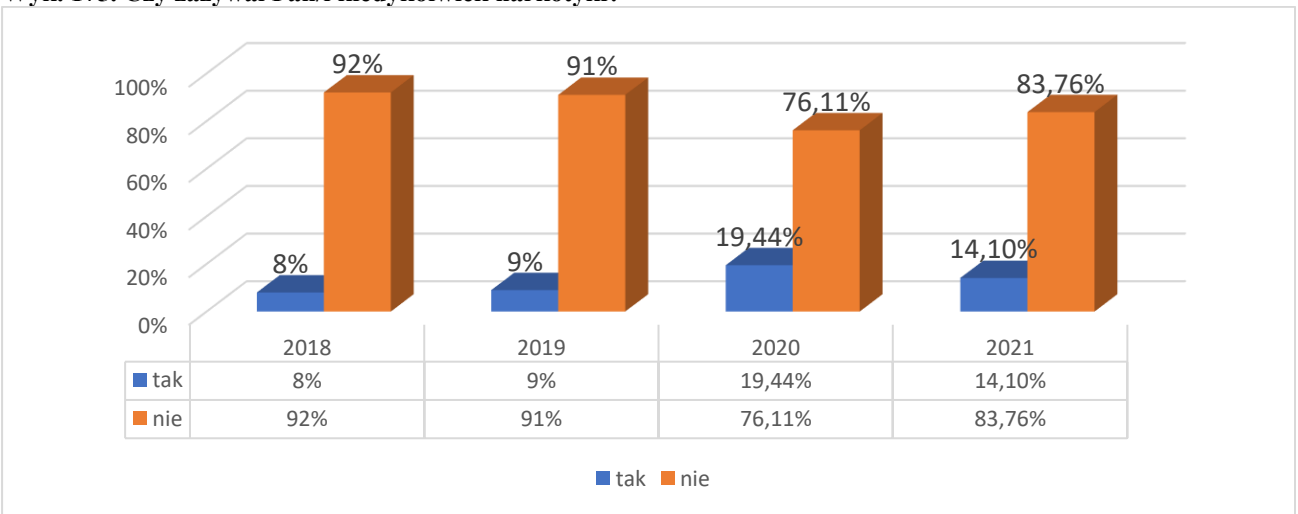

	2018	2019	2020	2021
tak	8%	9%	19,44%	14,10%
nie	92%	91%	76,11%	83,76%

Podobnie jak w latach ubiegłych, ankietowani najczęściej sięgają po marihuanę. Zmianie nie uległy również główne powody sięgania po narkotyki. W dalszym ciągu ankietowani wskazują tutaj na ciekawość i chęć lepszej zabawy.

Analizując opinię ankietowanych mieszkańców dotyczącą dostępności narkotyków w Gminie Łobez można zauważyć, iż **systematycznie spada liczba osób, które uważają, że te substancje są całkowicie niedostępne** (z 13% w roku 2019 do 4,27% w roku 2021). W 2021 roku wzrósł odsetek osób, którzy uważają, że narkotyki są łatwo dostępne (z 10,56% w roku 2020 do 18,38% w roku 2021). Obecnie ten wskaźnik jest jednak niższy niż w roku 2017, gdzie wynosił 37,00%).

Wyk. 176. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i gminy?

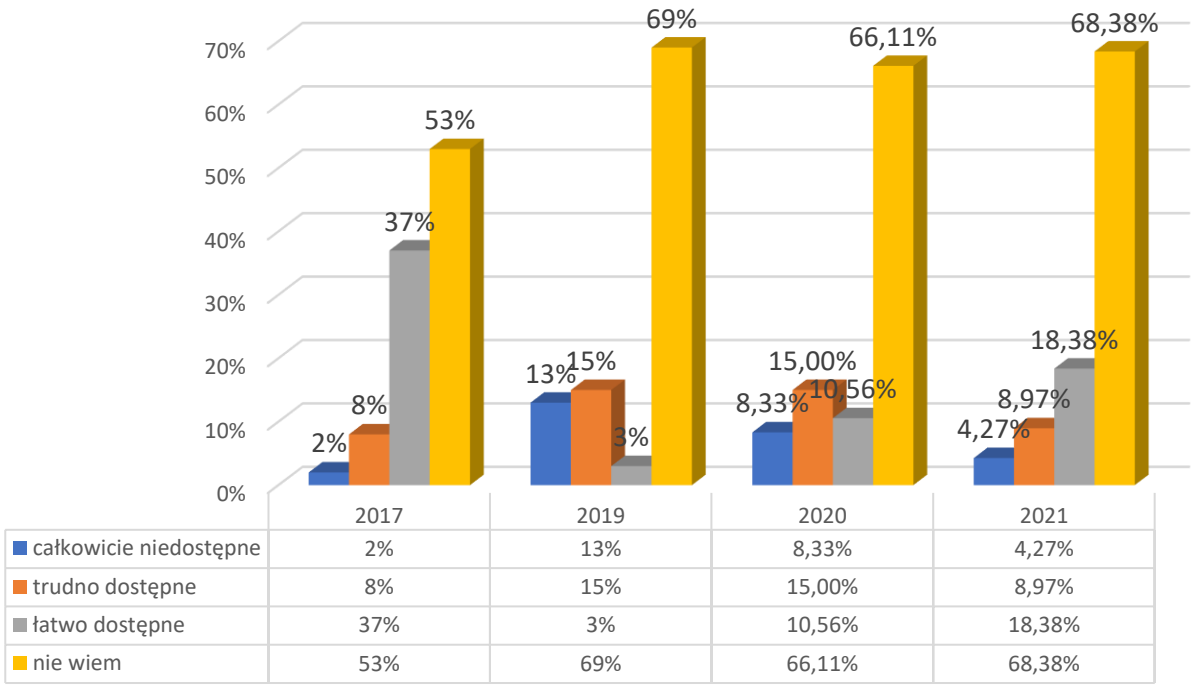

	2017	2019	2020	2021
całkowicie niedostępne	2%	13%	8,33%	4,27%
trudno dostępne	8%	15%	15,00%	8,97%
łatwo dostępne	37%	3%	10,56%	18,38%
nie wiem	53%	69%	66,11%	68,38%

6.1.4. Problem przemocowy

Analizie porównawczej poddano również problem przemocy w rodzinie. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż obecnie jego skala jest wyższa niż w roku 2020. Wynikać to może z powodu pandemii koronawirusa. W 2021 roku liczba osób doświadczająca przemocy w domu (16,24%) jest podobna do wskaźnika z roku 2018 (16,00%).

Wyk. 177. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy w domu?

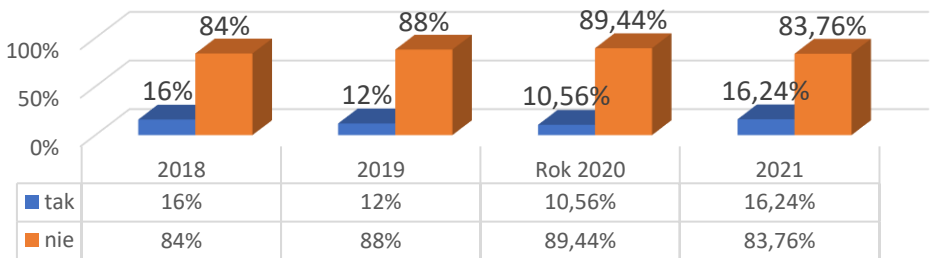

	2018	2019	Rok 2020	2021
tak	16%	12%	10,56%	16,24%
nie	84%	88%	89,44%	83,76%

6.2. Skala problemów społecznych wśród uczniów

6.2.1. Problem alkoholowy

Analizie porównawczej poddano również wyniki badań realizowanych wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Jak wynika z przeprowadzanej analizy od roku 2018 do roku 2020 obserwuje się spadek liczby uczniów szkół podstawowych deklarujących spożywanie alkoholu (z 33,00% w roku 2018 do 20,58% w roku 2020). Jednak w roku 2021 **odnotowano wzrost liczby uczniów spożywających alkohol o 5 punktów procentowych**. Wskaźnik z roku 2021 jest jednak niższy niż w roku 2018 i 2019.

Wyk. 178. Czy próbowałeś/aś pić alkohol? – Szkoła podstawowa

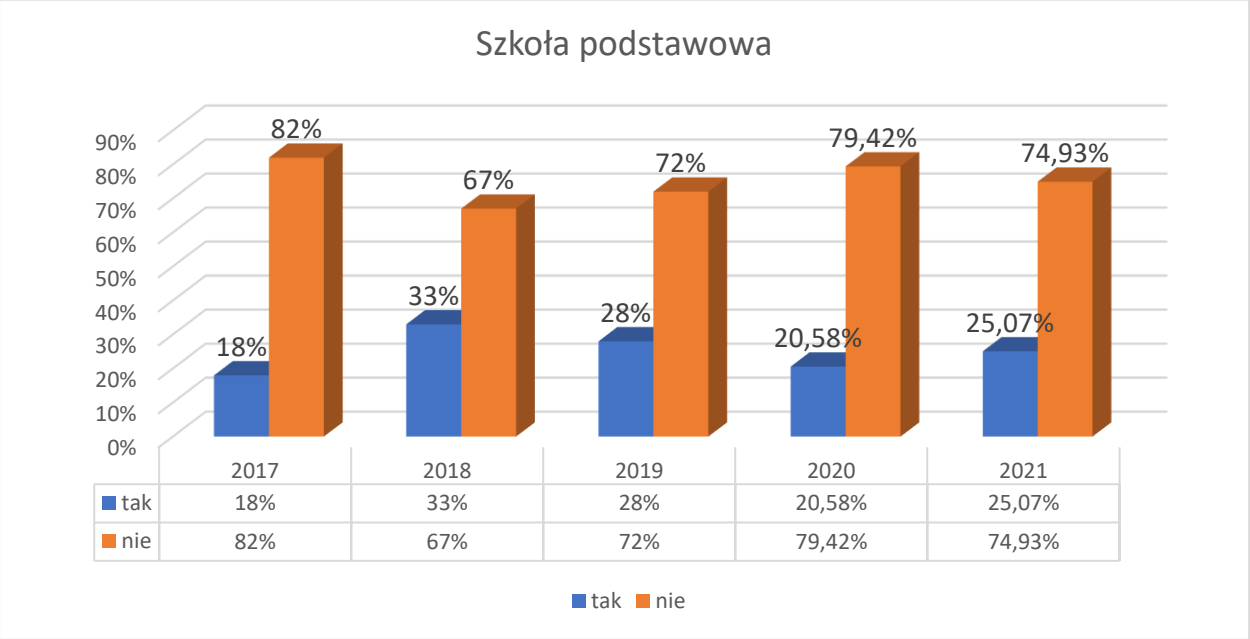

Również w przypadku starszych uczniów można zauważyć, iż **wzrost ankietowanych deklarujących picie kiedykolwiek alkoholu** (z 56,00% w roku 2019 do 67,54% w roku 2021).

Wyk. 178a. Czy próbowałeś/aś pić alkohol? – Szkoła ponadpodstawowa

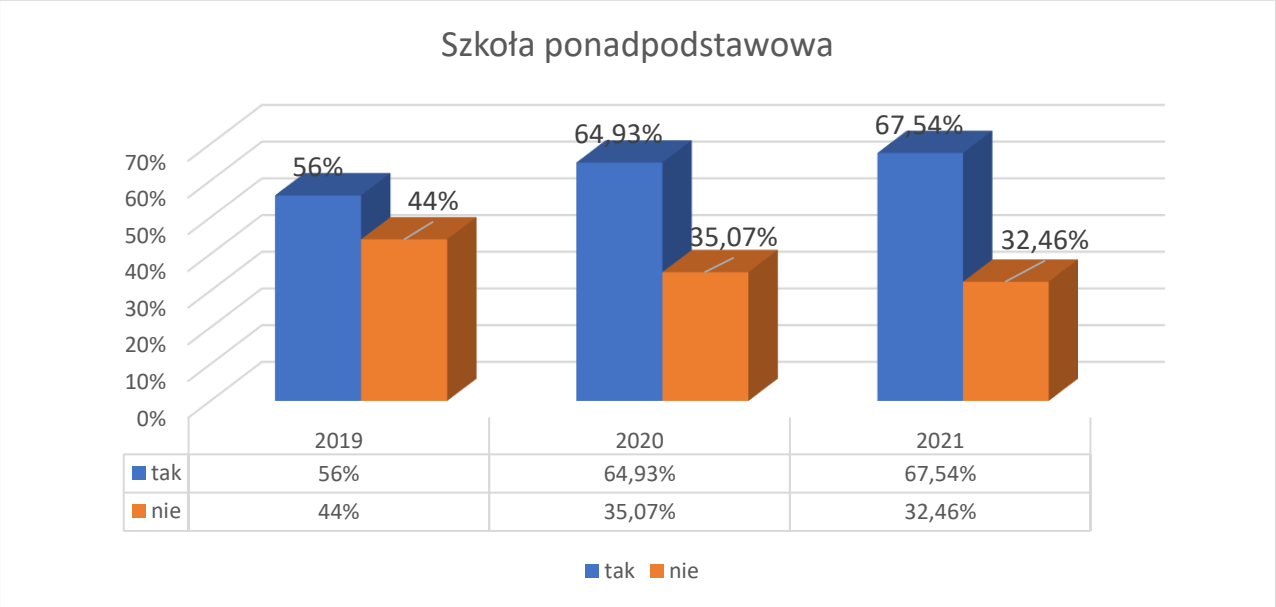

Co ciekawe, zmieniło się również postrzeganie uczniów szkoły podstawowej dotyczące dostępności napojów alkoholowych. W roku 2021 **wzrosła liczba uczniów, którzy uważają, iż zdobycie alkoholu w Gminie Łobez jest łatwe** (z 26,91% w roku 2020 do 31,62% w roku 2021). Spadła natomiast liczba uczniów, którzy uważają, że zdobycie alkoholu w gminie jest trudne – obecnie wskaźnik ten jest najniższy od roku 2017 – wynosi 12,54%.

Wyk. 179. Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to: szkoła podstawowa

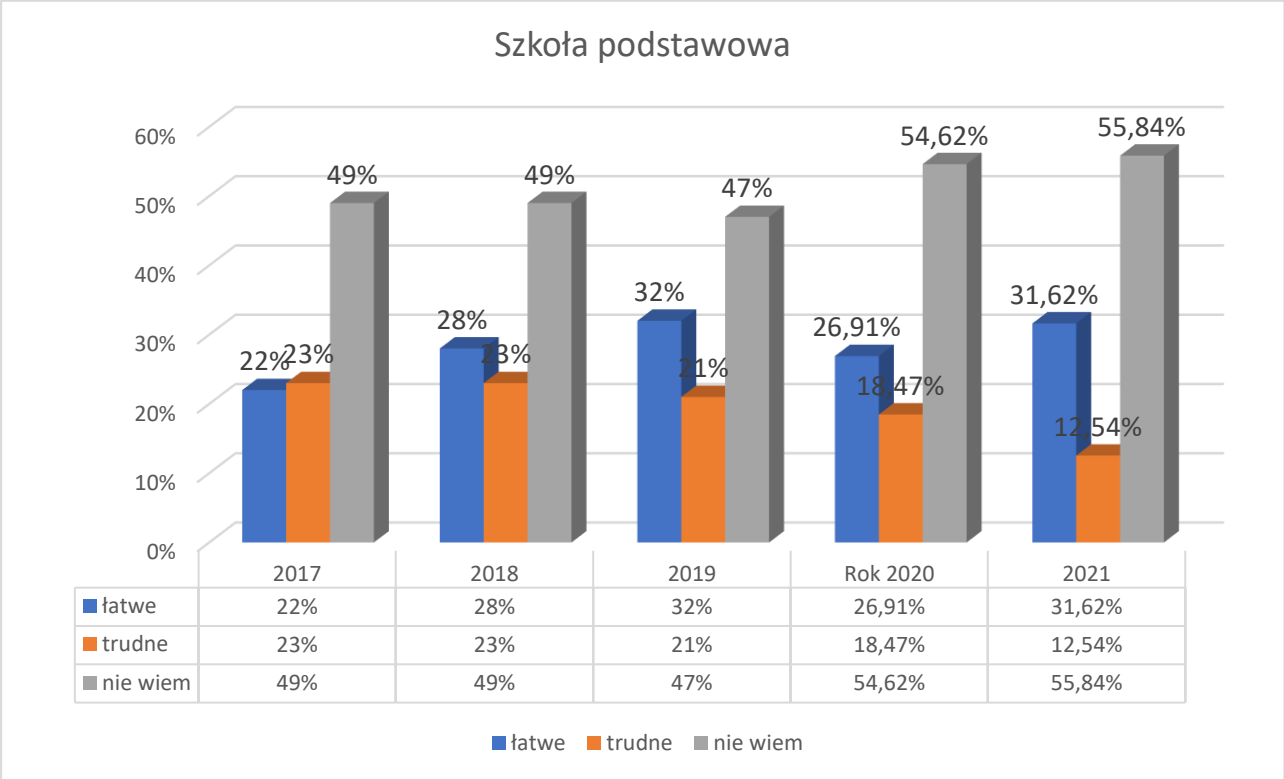

Natomiast w przypadku uczniów szkoły ponadpodstawowej obserwuje się niewielki spadek liczby osób, dla których pozyskanie alkoholu w gminie jest łatwe (z 58,96% w roku 2020 do 58,33% obecnie). **Wzrosła natomiast liczba uczniów, którzy uważają, że jest to trudne** – z 8,96%% w roku 2020 do 20,53% obecnie.

Wyk. 179a. Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to: szkoła ponadpodstawowa

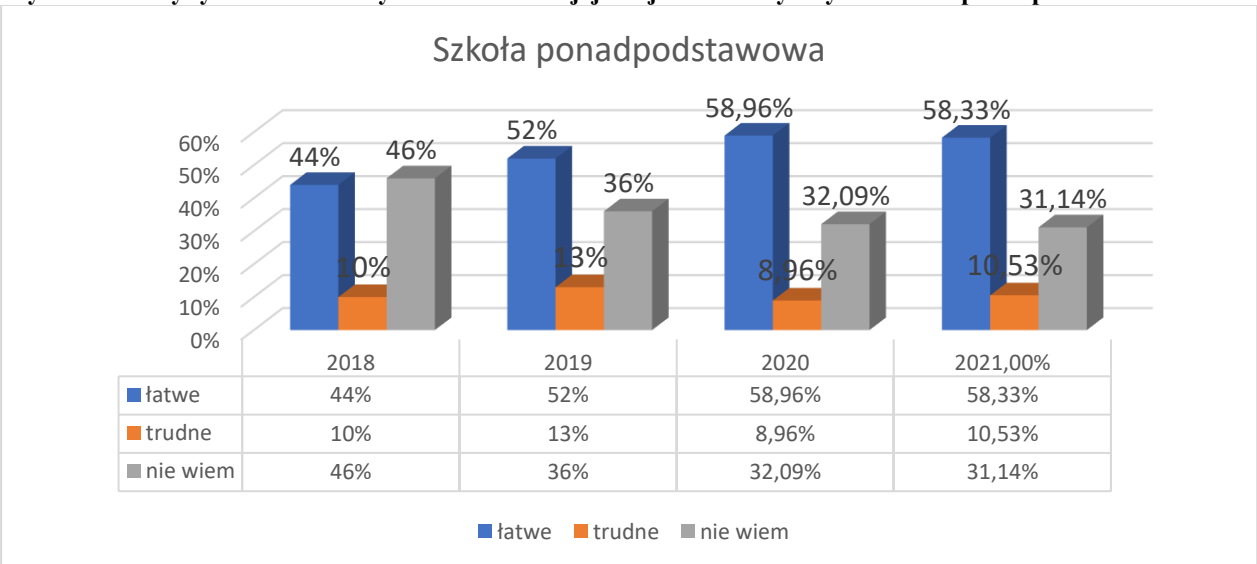

6.2.2. Problem nikotynowy

Analizując skalę problemu nikotynowego wśród uczniów szkół podstawowych można zauważyć, iż w przeciągu ostatniego roku **wzrosła liczba uczniów sięgających po papierosy** – z 17,68% w roku 2020 do 22,22% obecnie. **Wzrosła również liczba ankietowanych uczniów, którzy palą regularnie** (z 1,06% w roku 2020 do 4,27% w roku 2021). Aktualnie osiągnęła ona najwyższy wskaźnik od roku 2018.

Wyk. 180. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?- szkoła podstawowa

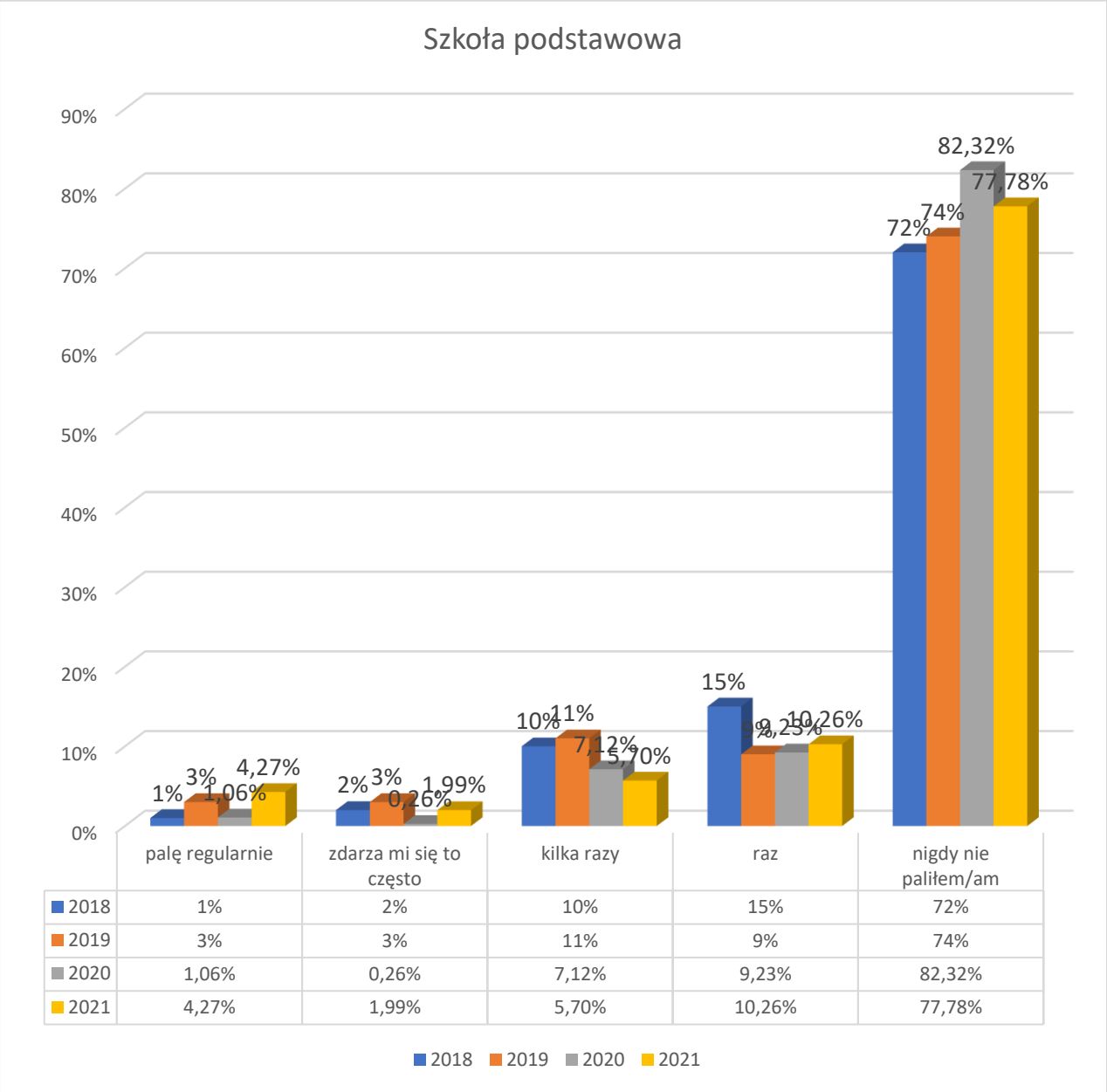

	palę regularnie	zdarza mi się to często	kilka razy	raz	nigdy nie paliłem/am
2018	1%	2%	10%	15%	72%
2019	3%	3%	11%	9%	74%
2020	1,06%	0,26%	7,12%	9,23%	82,32%
2021	4,27%	1,99%	5,70%	10,26%	77,78%

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż wśród starszych uczniów można dostrzec wzrost liczy ankietowanych, którzy nigdy nie palili papierosów (z 41,22% w roku 2020 do 46,93% w roku 2021). Jednak jest to niższy wskaźnik niż w roku 2018.

Ponadto wzrosła liczba uczniów, którzy palą regularnie. W porównaniu do roku 2018, różnica wynosi ponad 6,47 punktów procentowych. Wzrosła liczba osób, które paliły raz – z 11,00% w roku 2019 do 14,18% w roku 2020. Od 2020 roku wzrosła liczba uczniów, którzy palą często (z 5,97% w 2020 roku do 8,77% w roku 2021). Obecnie spadła liczba uczniów, którzy palili kilka razy oraz raz.

Wyk. 180a. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy? – szkoła ponadpodstawowa

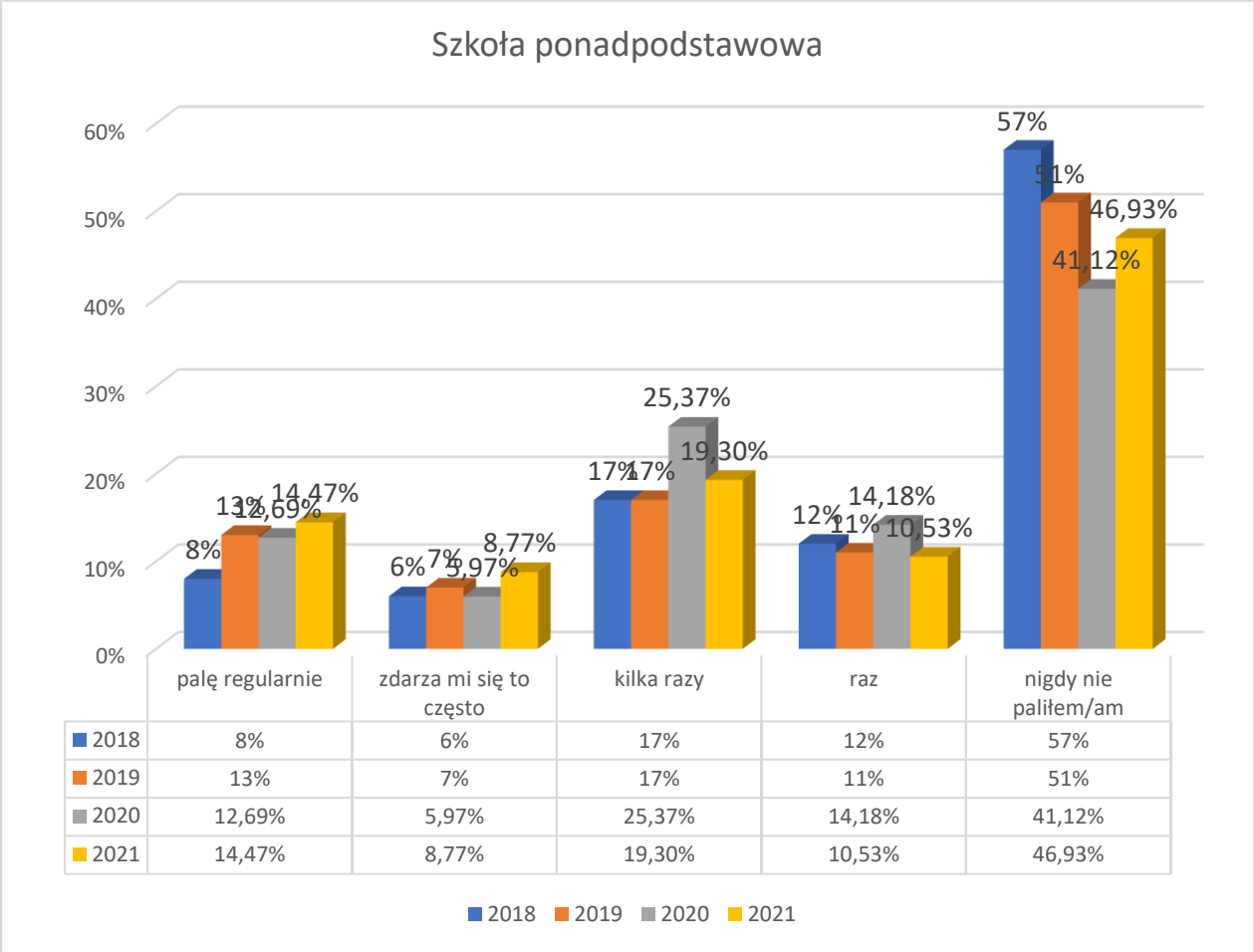

6.2.3. Problem narkotykowy

W porównaniu do roku 2020 **wzrósł odsetek uczniów szkoły podstawowej, którzy zażywali kiedykolwiek substancje psychoaktywne** (z 2,64% w roku 2020 do 4,56% w roku 2021). Obecnie liczba uczniów, która miała kiedykolwiek kontakt z narkotykami jest niższa niż w roku 2019.

Wyk. 181. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? – szkoła podstawowa

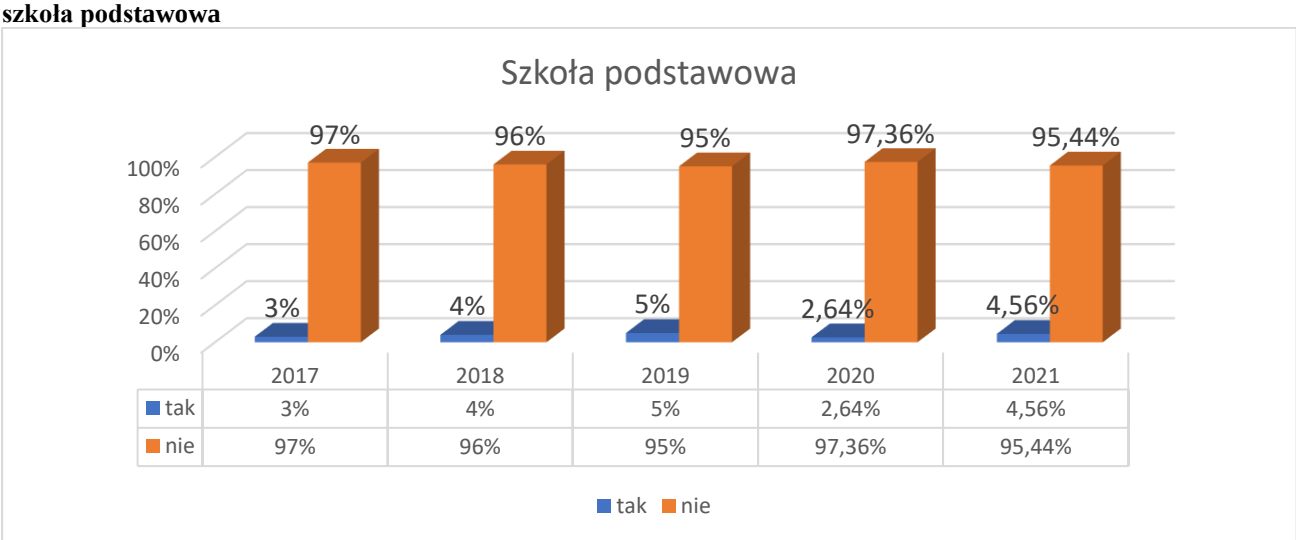

W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych obserwuje się niewielki **spadek liczby uczniów, którzy mieli kiedykolwiek kontakt z substancjami psychoaktywnymi** (z 17,16% w roku 2020 do 17,11% w roku 2021).

Wyk. 181a. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? – szkoła ponadpodstawowa

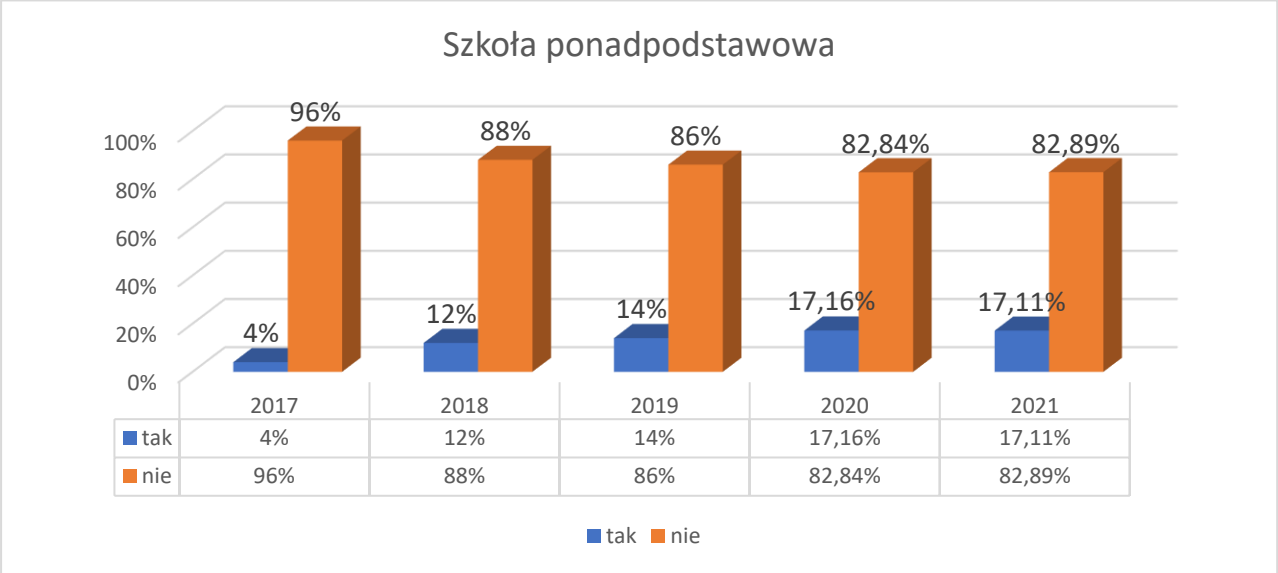

6.2.4. Problem przemocy

Porównując **problem doświadczania przemocy psychicznej przez uczniów szkoły podstawowej można zauważyć, iż w roku 2021 problem ten znacznie zwiększył swoją skalę** (z 29,82% w roku 2020 do 39,60% w roku 2021). Wyższy odsetek uczniów doświadczających przemocy psychicznej zaobserwowano jedynie w roku 2019.

Wyk. 182. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy psychicznej? – szkoła podstawowa

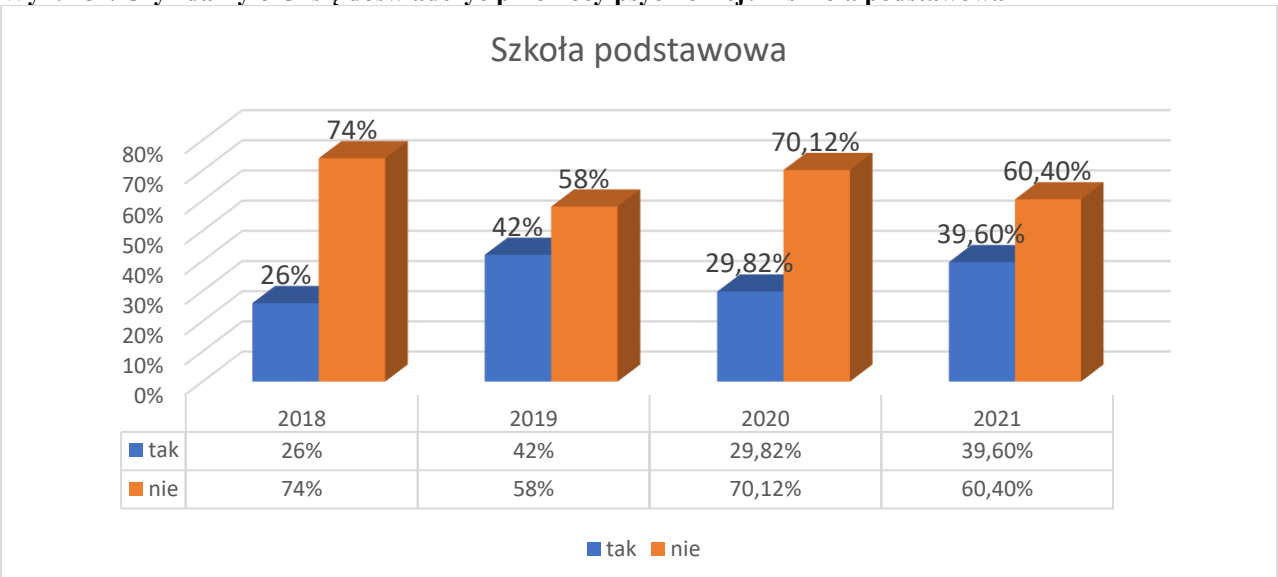

Mniejszy wzrost uczniów doświadczających przemocy psychicznej zaobserwowano wśród starszych ankietowanych (z 38,81% w roku 2020 do 41,23% w roku 2021). Jednak ten wskaźnik jest najwyższy z całego okresu porównawczego.

Wyk. 182a. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy psychicznej? – szkoła ponadpodstawowa

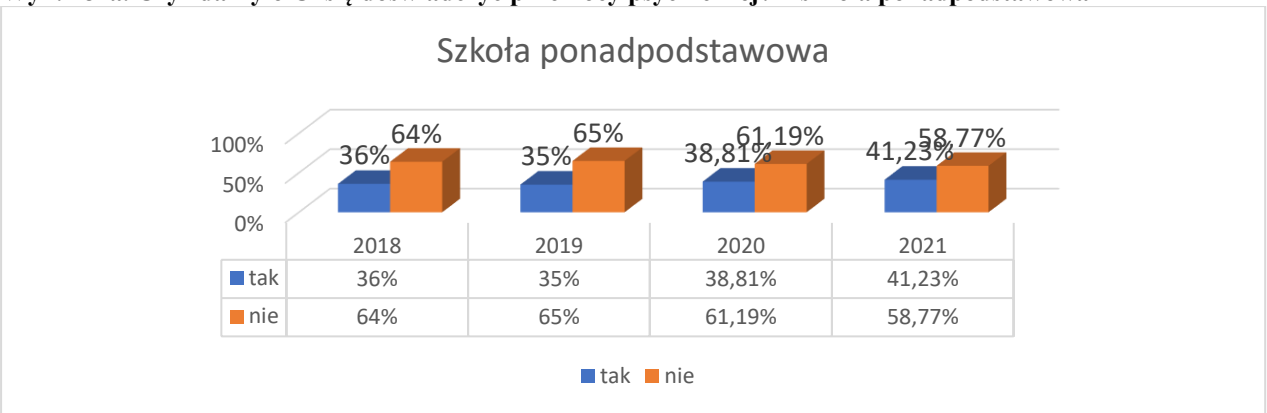

Wśród uczniów szkoły podstawowej zaobserwowano również **niewielki wzrost odsetka uczniów doświadczających przemocy fizycznej** (z 30,08% w 2020 roku do 31,05% w roku 2021). Obecnie ten wskaźnik jest niższy niż w roku 2019.

Wyk. 183. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy fizycznej? – szkoła podstawowa

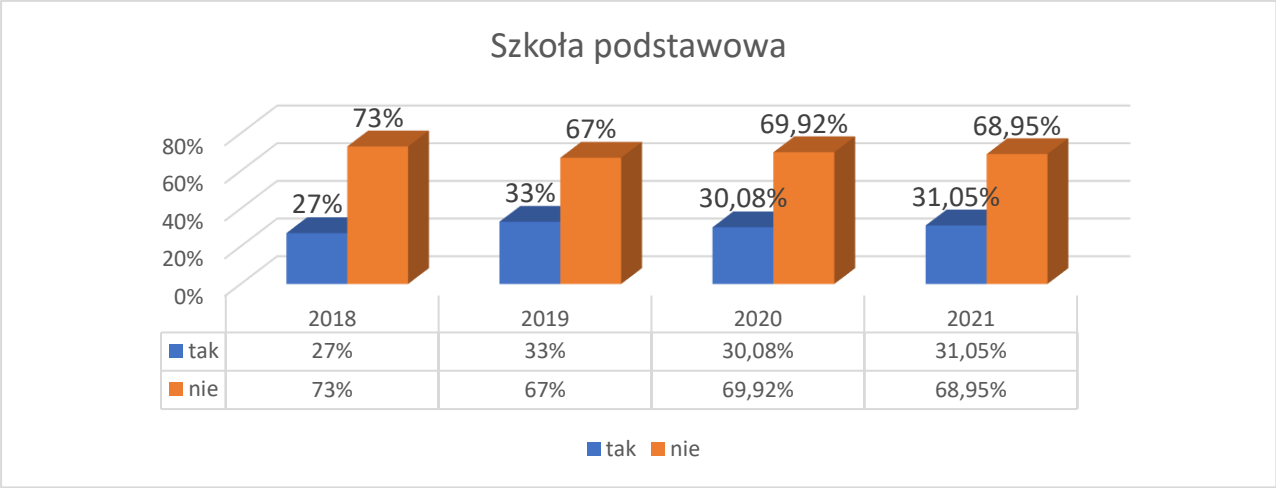

Dobrą informacją jest fakt, iż wśród uczniów szkół ponadpodstawowych zaobserwowano spadek liczby uczniów doświadczających przemocy fizycznej (z 31,34% w roku 2020 do 28,07% w roku 2021).

Wyk. 183a. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy fizycznej? – szkoła ponadpodstawowa

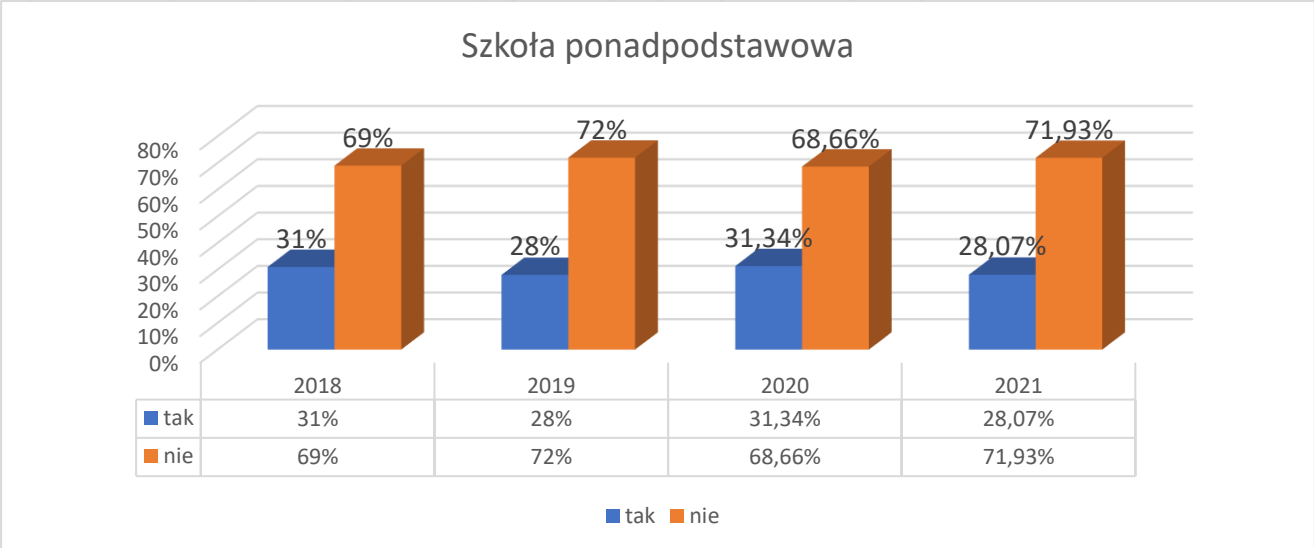

7. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH W GMINIE ŁOBEZ DO WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH W INNEJ GMINIE

Wyniki badań realizowanych w Gminie Łobez w roku 2021 porównano z wynikami badań realizowanej w gminie, w której wielkość oraz struktura demograficzna podobna jest do Gminy Łobez. Badania realizowane z Gminie X realizowano w roku 2021. Analizy porównawczej dokonano wśród grupy dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkoły podstawowej. Wyniki realizowane wśród uczniów szkół ponadpodstawowych nie zostaną poddane analizie porównawczej ze względu na fakt, iż w Gminie X ta grupa nie brała udziału w badaniach.
Celem niniejszego rozdziału, było porównanie skali problemów społecznych występujących w tych dwóch gminach.

7.1. Porównanie skali problemów społecznych wśród dorosłych mieszkańców obu gmin

Analizując problem uzależnień alkoholowych wśród dorosłych mieszkańców obydwu gmin można dostrzec, iż **większy odsetek mieszkańców Gminy Łobez sięga po alkohol** (80,77%) **niż w przypadku mieszkańców Gminy X** (71,50%). Jednak **wśród mieszkańców Gminy Łobez obserwuje się mniej osób sięgających po alkohol codziennie (3,42%) niż w Gminie X (6,00%).** Podobna ilość mieszkańców Gminy X i Gminy Łobez spożywa alkohol kilka razy w tygodniu. Natomiast raz w roku częściej po alkohol sięgają mieszkańcy Gminy X, jednak tutaj różnica między dwoma gminami wynosi 1,5 punktu procentowego. Natomiast to mieszkańcy Gminy Łobez (31,20%), częściej niż mieszkańcy Gminy X (26,00%) spożywają alkohol kilka razy w miesiącu.

Wyk. 184. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

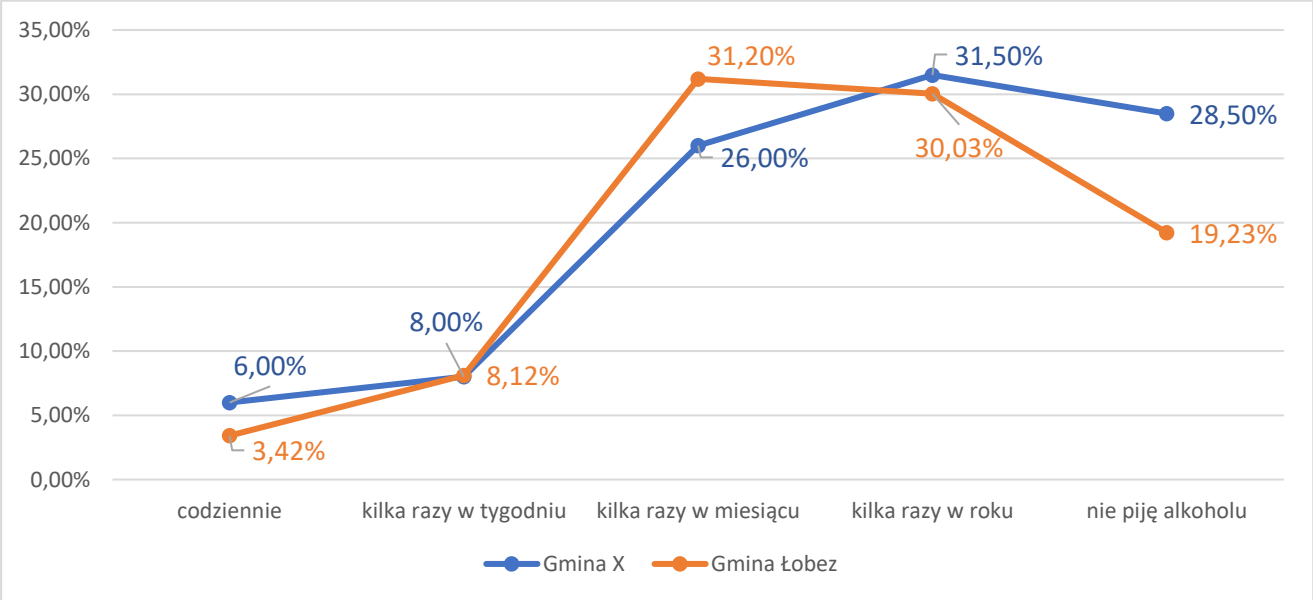

Analizując ilość porcji wypijanych jednorazowo przez dorosłych mieszkańców, można zauważyć, iż **mieszkańcy Gminy Łobez częściej sięgają po większe ilości alkoholu jednorazowo niż mieszkańcy Gminy X**. Wśród mieszkańców Gminy X ankietowani najczęściej wypijają od 1 do 2 porcji alkoholu (49,65%) oraz 3-4 porcje (38,46%). Rzadziej spożywają 5-7 porcji (8,39%), 8-10 porcji (2,10%) oraz 11-13 i więcej porcji (1,40%). Natomiast mieszkańcy Gminy Łobez wypijają: 1-2 porcje (39,68%), 3-4 porcje (27,51%), 5-7 porcji (19,05%), 8-10 porcji (8,99%) oraz 11-13 i więcej porcji (4,76%).

Wyk. 185. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

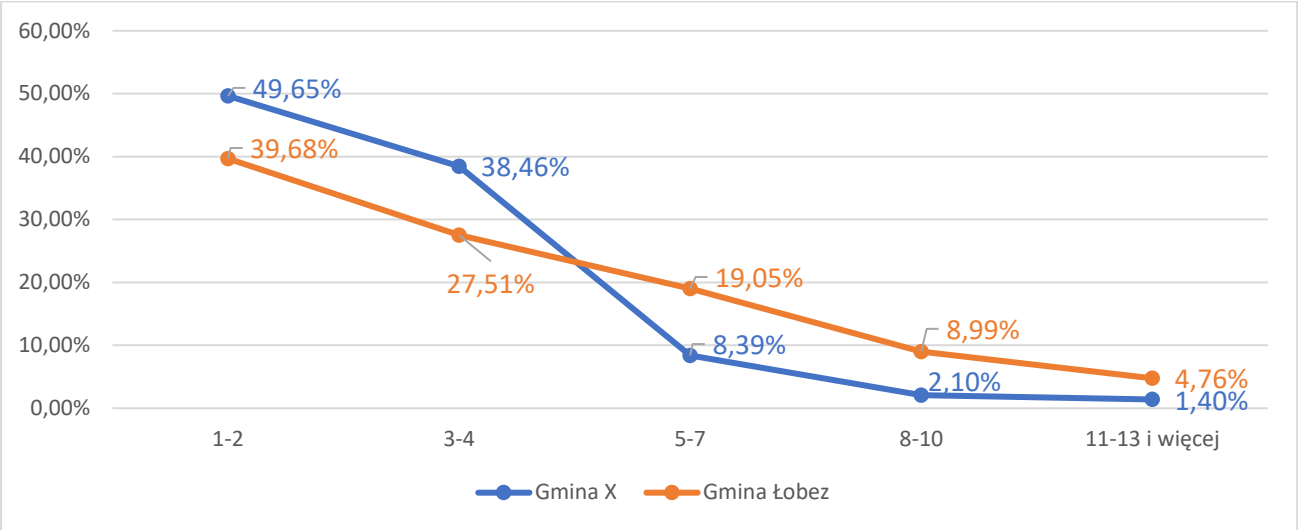

Mieszkańcy Gminy Łobez rzadziej niż mieszkańcy Gminy X sięgają po papierosy. Wśród mieszkańców Gminy Łobez do palenia przyznało się 27,35% ankietowanych, a wśród mieszkańców Gminy X – 49,00% osób. Również większy problem z codziennym paleniem obserwuje się wśród Gminy X – tutaj 31,00% osób pali papierosy codziennie, a wśród mieszkańców Gminy Łobez codziennie pali 19,66% osób.

Wyk. 186. Jak często pali Pan/i papierosy?

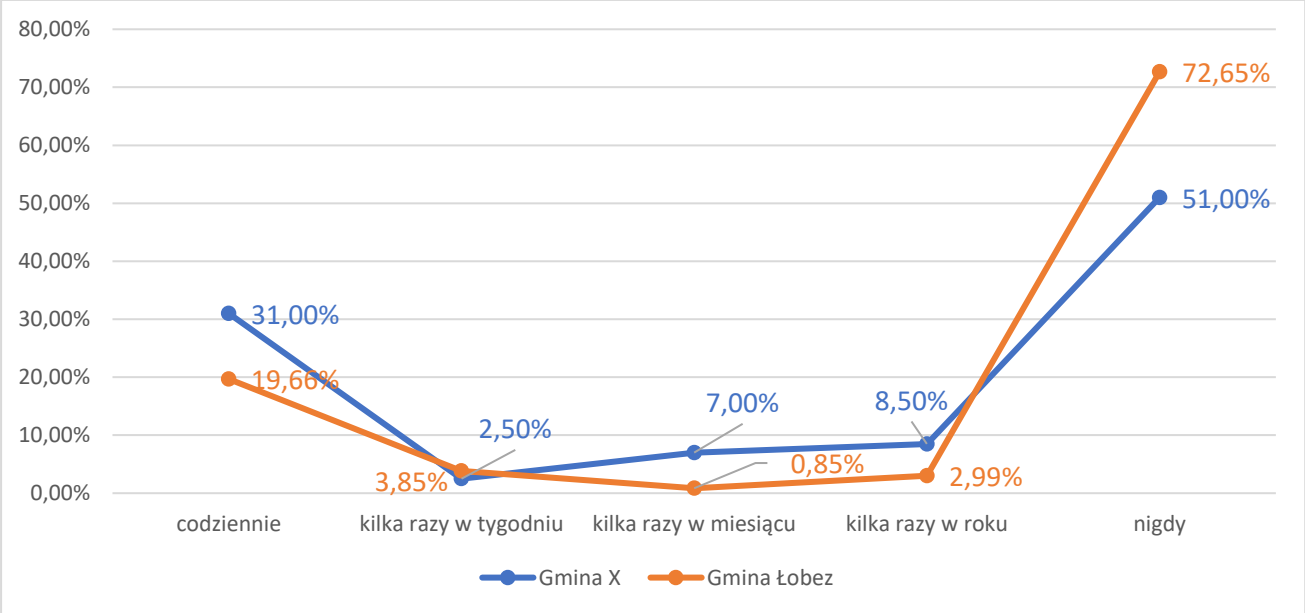

Liczba mieszkańców Gminy X sięgających po narkotyki jest nieznacznie wyższa (15,00%) niż mieszkańców Gminy Łobez zażywających kiedykolwiek substancje psychoaktywne (14,10%).

Wyk. 187. Czy zażywał Pan/i kiedykolwiek narkotyki?

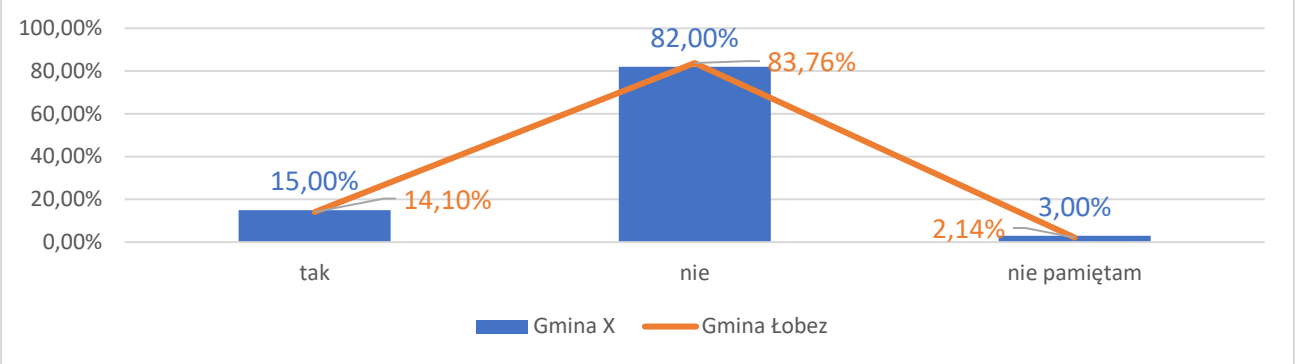

Problem doświadczania przemocy jest dużo bardziej widoczny wśród ankietowanych z Gminy X – tutaj, aż 44,00% mieszkańców doświadczyło kiedykolwiek przemocy. W przypadku mieszkańców Gminy Łobez przemocy doświadczyło 16,00% ankietowanych.

Wyk. 188. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

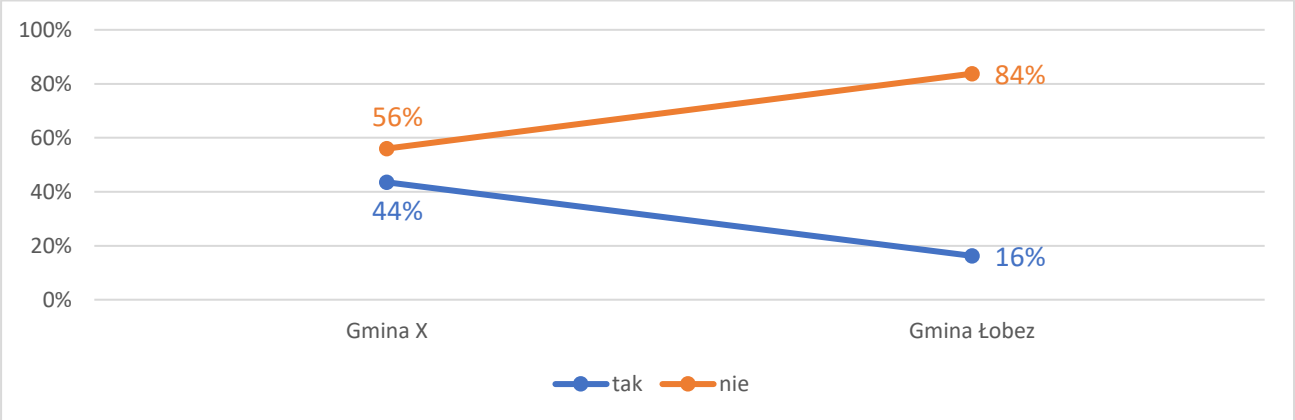

7.2. Porównanie skali problemów społecznych wśród uczniów z obu gmin

Analizie porównawczej poddano również wyniki uczniów szkół podstawowych z Gminy Łobez i Gminy X. Celem tego działania było porównanie skali problemów społecznych wśród uczniów szkół podstawowych z obu gmin. Z wykonanej analizy wynika, iż to **uczniowie szkół z Gminy Łobez (25,07%) częściej niż uczniowie z Gminy X (11,79%) mieli już kontakt z napojami alkoholowymi.**

Wyk. 189. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

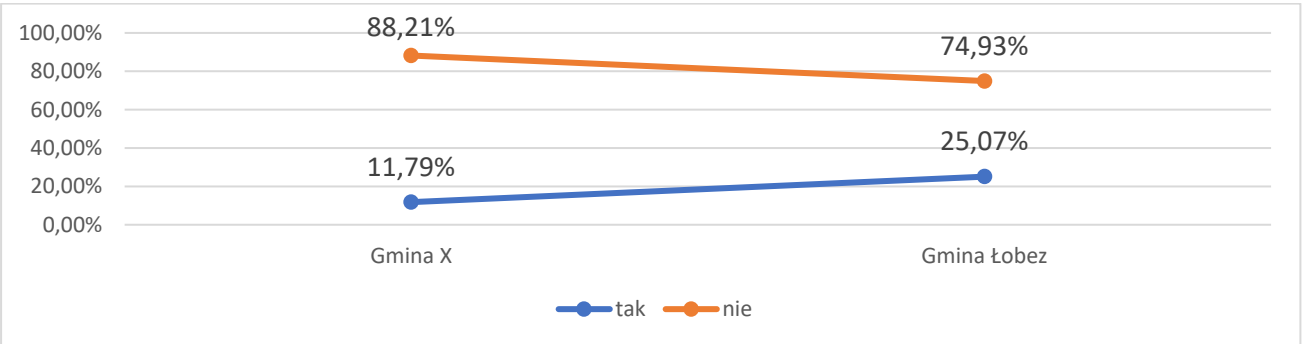

Analizując problem nikotynowy wśród uczniów obu gmin można zauważyć, iż to **uczniowie Gminy X częściej niż uczniowie Gminy Łobez sięgają po papierosy**. W przypadku Gminy X papierosy paliło kiedykolwiek 33,39% uczniów, a wśród Gminy Łobez 77,78% ankietowanych. Również to **uczniowie Gminy X częściej sięgają po papierosy regularnie** (6,83% uczniów Gminy X i 4,27% uczniów Gminy Łobez). Uczniowie Gminy Łobez natomiast częściej sięgali po papierosy raz w życiu.

Wyk. 190. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

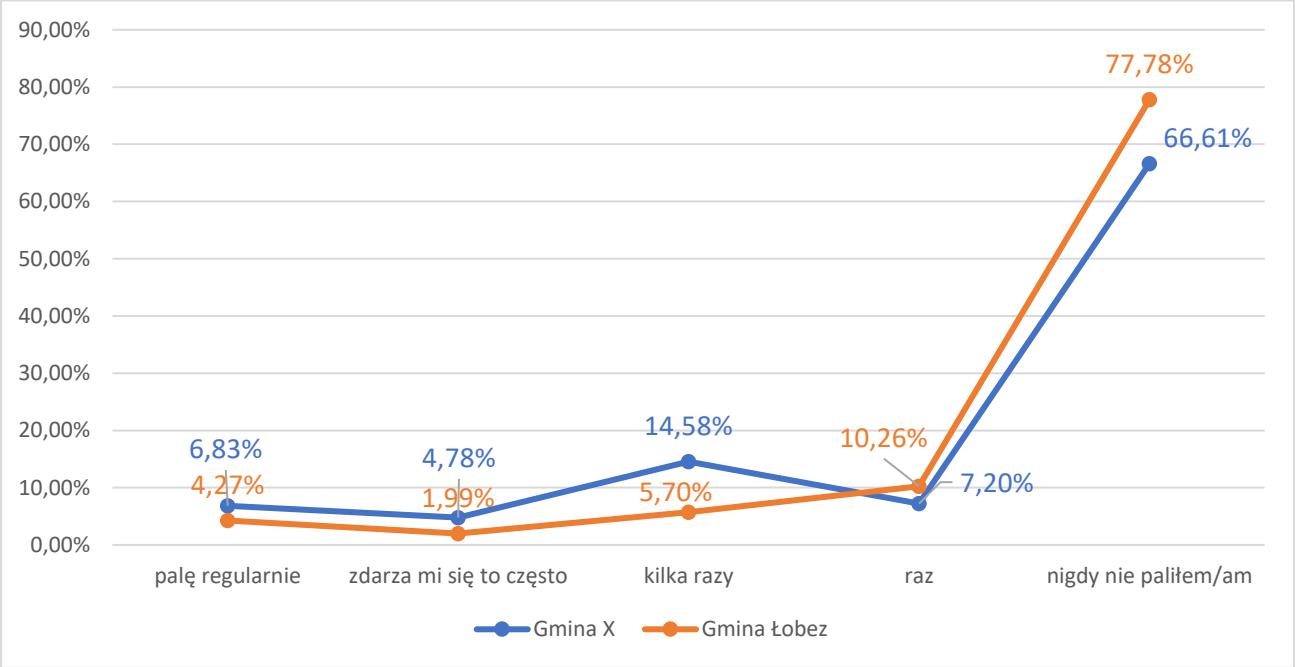

W przypadku problemu narkotykowego, również jest on bardziej nasilony w przypadku uczniów z Gminy X (tutaj 6,28% uczniów zażywało kiedykolwiek narkotyki lub dopalacze) niż w przypadku uczniów z Gminy Łobez (tutaj 4,56% uczniów miało kontakt z narkotykami lub dopalaczami).

Wyk. 191. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?

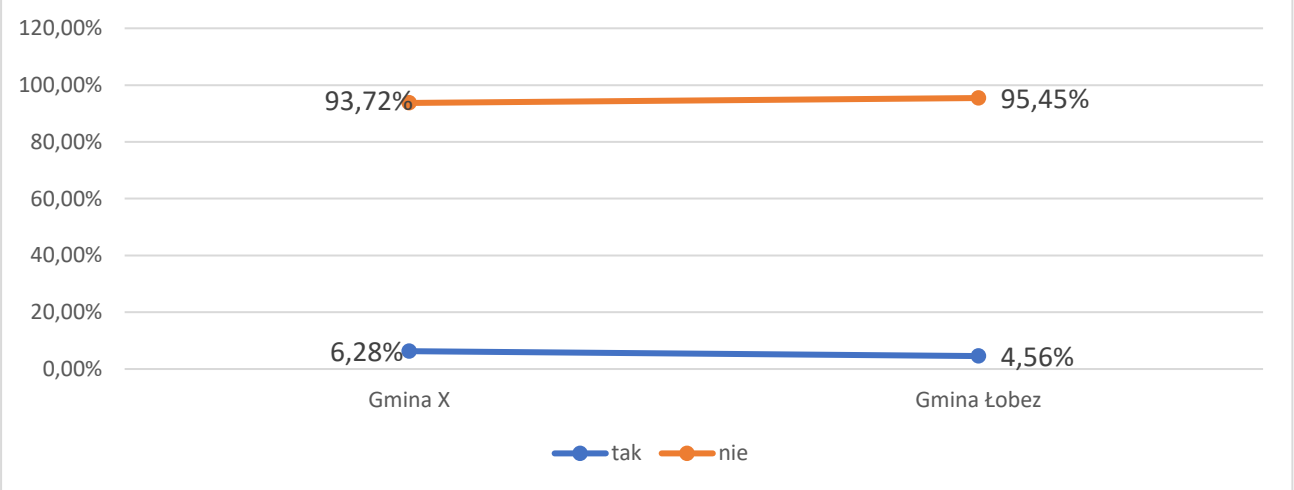

Skala problemu przemocy w szkole jest podobna w obu gminach, jednak w Gminie X więcej uczniów przyznało, iż w ich szkole występuje ten problem. Różnica między dwoma gminami wynosi 4 punkty procentowe. Również podobna liczba uczniów uważa, że w ich szkołach nie dochodzi do przemocy między uczniami.

Wyk. 192. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

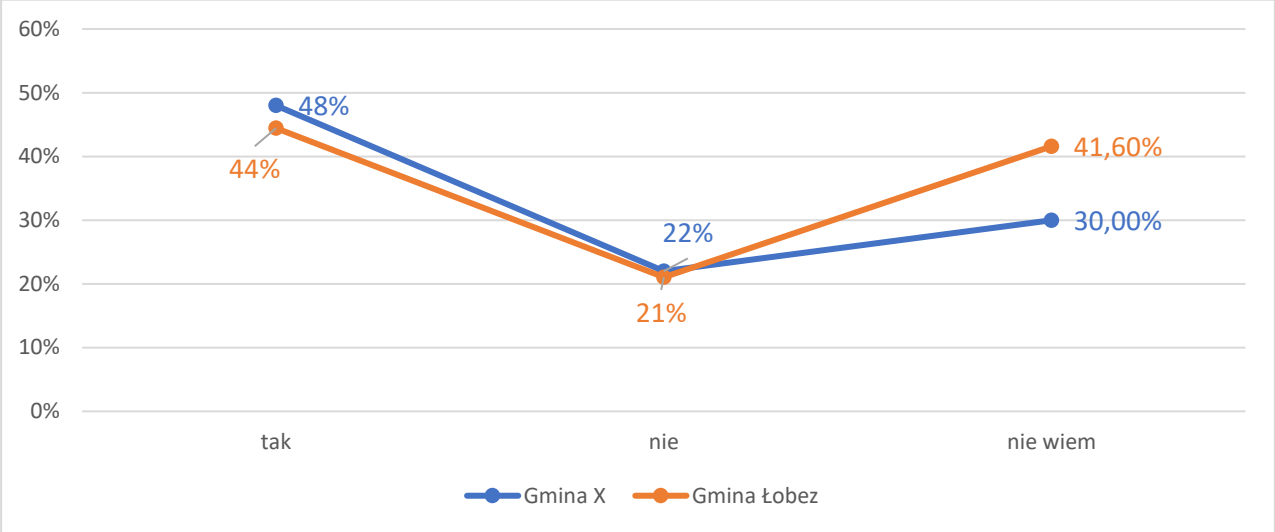

8. WNIOSKI

Badania ilościowe realizowane wśród dorosłych mieszkańców Gminy Łobez, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz sprzedawców podających i sprzedających napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, a także przeprowadzona coroczna analiza porównawcza wyników badanych realizowanych w okresie 2017 – 2021 i analiza porównawcza wyników badań realizowanych w Gminie Łobez i w Gminie X, pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

Skala zjawiska uzależnień chemicznych i behawioralnych

Problem uzależnień od alkoholu wśród mieszkańców nie przybiera dużych rozmiarów, jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż w ostatnim roku nieznacznie **zwiększyła się liczba mieszkańców sięgających po alkohol**. Co istotne, zmniejszyła się liczba osób, którzy piją alkohol codziennie oraz zmniejszyła się liczba osób, którzy wypijają jednorazowo od 5 i więcej porcji alkoholu. Pokazuje to, iż działania profilaktyczne przynoszą zamierzony skutek.

Wśród młodszych grup wiekowych problem sięgania po substancje psychoaktywne jest nieznacznie większy niż w roku 2020. Obecnie co czwarty uczeń szkoły podstawowej klas 6 – 8 i 67,54% uczniów szkół ponadpodstawowych piło kiedykolwiek napoje alkoholowe. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż wśród młodszych uczniów to dziewczynki częściej niż chłopcy sięgają po alkohol. W przypadku starszych ankietowanych częściej po alkohol sięgają chłopcy.

Wzrost liczby uczniów sięgających po alkohol może być skutkiem epidemii koronawirusa – uczniowie podawali między innymi ten powód, wskazując, iż to on przyczynił się do sięgnięcia pierwszy raz po napoje alkoholowe.

W roku 2021 nieznacznie **wzrósł problem palenia papierosów przez osoby dorosłe,** wzrosła również liczba mieszkańców, którzy sięgają po papierosy codziennie. Dane te pokazują, iż problem nikotynizmu w przeciągu ostatniego roku nieznacznie się zwiększył.

Jest to widoczne również wśród uczniów młodszych – tutaj w porównaniu do roku 2020, **zwiększyła się liczba uczniów mających kontakt z papierosami oraz liczba uczniów palących regularnie.** W przypadku starszych uczniów zaobserwowano spadek liczby uczniów palących, jednak nieznacznie wzrósł odsetek uczniów palących

regularnie. Dane te pokazują, iż problem nikotynowy jest widoczny wśród starszych i młodszych mieszkańców Gminy Łobez.

Dobrą informacją jest fakt, iż zmniejszyła się **liczba dorosłych mieszkańców i uczniów szkoły ponadpodstawowej, którzy sięgają po substancje psychoaktywne**. Nieznacznie wzrosła natomiast liczba uczniów szkoły podstawowej, którzy zadeklarowali kontakt z substancjami psychoaktywnymi.

Również wartym uwagi problemem wśród dzieci i młodzieży jest problem cyberuzależnień i cyberprzemocy. Z zebranego materiału badawczego wynika, że uczniowie coraz więcej czasu poświęcają na nowe media: komputer, Internet, telefony komórkowe czy gry komputerowe oraz nie zawsze zdają sobie sprawy z zagrożeń wynikających z korzystania z tych mediów.

Niepokojącą informacją również jest fakt, iż **dorośli mieszkańcy spotykają się z zjawiskiem cyberprzemocy,** jednak nie wszyscy mają świadomość, gdzie zwrócić się z prośba o pomoc w związku z doświadczaniem tego zjawiska.

Istotnym zagrożeniem dla uczniów mogą być automaty do gier. Zaleca się organizację zajęć profilaktycznych, mających na celu uświadomienie uczniom zagrożeń wynikających z hazardu.

Szczególną uwagę należy zwrócić na problem przemocy – tutaj obserwuje się wzrost liczby uczniów szkoły podstawowej i ponadpodstawowej deklarujących, iż doświadczyli kiedykolwiek przemocy. Wzrost skali tego zjawiska obserwuje się także wśród dorosłych mieszkańców.
Ankietowani biorący udział w badaniu najczęściej rozumieją przemoc jako przemoc fizyczną, o czym świadczy wskazywanie na istnienie widocznych symptomów aktu przemocy (widoczne ślady pobicia), znacznie rzadziej klasyfikowane są zachowania z przemocą psychiczną. Mieszkańcy Gminy Łobez uważają także, że przemocy dopuszczają się głównie mężczyźni. Przemoc, do której dochodzi w rodzinie współwystępuje z innymi problemami społecznymi, szczególnie nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

9. REKOMEDNACJE

Celem niniejszej diagnozy było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotykających Gminę Łobez w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego oraz przeprowadzonej analizy porównawczej, będącej podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.
Poniżej przedstawiono najważniejsze rekomendacje wypływające z przeprowadzonych badań.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Dzięki realizowanym programom profilaktycznym wiedza uczniów jest na wysokim poziomie, a skala uzależnień nie przybiera dużych rozmiarów. Pozytywne wyniki, mogą być konsekwencją inicjatyw edukacyjnych ze strony środowiska szkolnego, dlatego należy kontynuować tę działalność.
- W kwestii spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych wśród nieletnich, należałoby prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień. W związku z tym zalecana jest dalsza realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, papierosów, narkotyków oraz dopalaczy.
- W opinii młodzieży podejmowane działania profilaktyczne są dla nich ciekawe i chętnie w nich uczestniczą oraz jak widać spełniają zamierzony cel, dlatego warto dalej organizować warsztaty profilaktyczne z udziałem specjalistów oraz pogadanki z wychowawcami w szkole. W związku z tym ważne jest także edukowanie pedagogów, wychowawców oraz nauczycieli, aby wyposażyć ich w umiejętności potrzebne do prowadzenia świadomej profilaktyki szeroko pojętych uzależnień.
- Warto zwrócić się do instytucji zewnętrznych, których specjaliści mogą prowadzić szkolenia dla nauczycieli z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, nauki asertywności, aktualizacji systemu prawnego oraz sposobów na skuteczne przekazywanie odpowiedniej wiedzy dostosowanej do etapu rozwojowego uczniów. Ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną szkolenia takie powinny odbywać się również online.
- Aby zwiększyć skuteczność prowadzonych działań profilaktycznych zaleca się kontynuowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, kontynuowanie organizacji szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych.
- Szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, a także przeprowadzenie dalszych szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego dla pracowników lecznictwa odwykowego.
- Działania skierowane zarówno do pracodawców, jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych związanych z podejmowaniem pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Szkolenia (w wersji stacjonarnej lub online) dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę.
Profilaktyka uniwersalna – są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój. Tutaj zaleca się:

- Kontynuację prowadzonych programów profilaktycznych ze względu na fakt, iż są one skuteczne i przynoszą zamierzone skutki.
- Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
- Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderskich i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia Utrzymywanie dobrych relacji z innymi niż rodzice kompetentnymi i troskliwymi osobami dorosłymi (np. dziadkami, nauczycielami, mentorami) jest jednym z ważnych czynników chroniących i wspierających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.
- Dalsze wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań - rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
- Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami. Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji poprzez zajęcia z terapeutami systemowymi.
- Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol, papierosy oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.
- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.
- Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgania pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online).
- Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania narkotyków, picia alkoholu i palenia papierosów.
- Rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych poprzez tworzenie sieci punktów informacyjnych z danymi o dostępnej ofercie pomocy na terenie gminy. W tym celu można wykorzystać tablice informacyjne w: ośrodkach pomocy społecznej, ośrodkach zdrowia, komisariatach i komendach policji, parafiach, siedzibach organizacji pozarządowych, punktach konsultacyjnych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, poradniach zdrowia psychicznego, świetlicach socjoterapeutycznych, sądach, szkołach, urzędach itp.

Profilaktyka selektywna – ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego. Profilaktyka selektywna jest więc przede wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym.

- Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy.
- Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.
- Wspieranie działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych i realizujących program socjoterapeutyczny w celu objęcia nimi jak największej liczby dzieci z grup ryzyka (rodziny dysfunkcyjne, w tym alkoholowe).
- Na terenie gminy powinna zostać przeprowadzona lokalna kampania uwrażliwiająca na szkodliwość alkoholu oraz zachęcająca do ograniczenia jego nadmiernego spożywania.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w gminie.
- Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.

Profilaktyka wskazująca – ukierunkowana na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniających kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Zaleca się:

- Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych.
- Zalecane jest, aby poza uczestnictwem w psychoterapii osoby uzależnione korzystały również z oferty ruchów samopomocowych, przede wszystkim, aby systematycznie uczestniczyły w mityngach Wspólnoty Anonimowych Alkoholików (AA) oraz w zajęciach organizowanych przez stowarzyszenia abstynenckie. Badania dowodzą, że aktywne uczestnictwo w grupach samopomocowych wzmacnia efekty leczenia uzależnienia.
- Zwiększanie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu lub zwiększanie dostępu do istniejących form wsparcia.
- Wspieranie działalności środowisk abstynenckich.
- Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym.
- Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym.
- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią. Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów

profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

- Wprowadzanie ograniczonej dostępności alkoholu i papierosów na terenie gminy dla młodzieży, poprzez edukację i kontrolę sprzedawców.

W związku z problemem przemocy rekomenduje się:

- Prowadzenie lokalnych działań informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci (czym jest przemoc, jakie są jej mechanizmy, jakie niesie konsekwencje itp.), a także możliwości uzyskania pomocy (przede wszystkim bezpłatnej) i miejsc, które taką pomoc świadczą.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy.
- Prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki przemocy w rodzinie i programów rozwijających umiejętności wychowawcze i pozytywne relacje rodzinne.
- Dalsze prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy w rodzinie i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Ciągłą realizację zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); "burza mózgów" (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Warto tworzyć, wspierać i finansować miejsca pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną,
  socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Zwiększenie świadomości rodziców na temat negatywnych konsekwencji stosowania agresji w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń i konferencji dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty"), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz zatrzymania przemocy w rodzinie.

- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat psychologicznych i prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.
- Zapewnienie osobom pracującym z członkami rodzin z problemem przemocy dostępu do stałej superwizji, która pozwala na analizę osobistych postaw wobec ofiar i sprawców przemocy i przekonań na temat zjawiska przemocy w rodzinie, a tym samym przekłada się na bardziej profesjonalną i skuteczną pracę z klientem.
- Wspieranie działalności grup samopomocowych (w tym grup wsparcia) dla osób doznających przemocy w rodzinie.

W ramach profilaktyki uzależnień behawioralnych:

- Biorąc pod uwagę rozwój mediów elektronicznych i związanych z tym zagrożeń, zasadne jest zwiększanie aktywności w działalności szkół w zakresie przeciwdziałania tym zagrożeniom, np. poprzez zajęcia profilaktyczne omawiające problem cyberprzemocy.
- Nie wszyscy uczniowie mają świadomość zagrożeń cyfrowych. Świadczy to o konieczności zaplanowania działań edukacyjnych zwiększających kompetencje informacyjno-medialne i ogólną świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych. Działania te powinny obejmować nauczycieli i uczniów, a także ich rodziców traktowanych jako zintegrowane podmioty uczestniczące w procesie wychowawczym.
- Działaniami z zakresu edukacji powinni być objęci rodzice uczniów: na temat racjonalnych sposobów użytkowania mediów cyfrowych oraz konsekwencji zachowań problemowych i zagrożeń uzależnieniami czynnościowymi.
- Popularyzowanie wiedzy nt. uzależnień poprzez organizowanie kampanii społecznych – zwłaszcza adresowanych do dzieci młodszych (w szkole podstawowej) i ich rodziców.
- Wymagane jest wdrożenie procedur zwiększających bezpieczeństwo cyfrowe w szkołach ze względu na małą wiedzę uczniów w tym zakresie.
- Rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje. Pomocne mogą okazać się broszury/ulotki plakaty informujące o negatywnych skutkach regularnego grania w gry hazardowe oraz wskazujące możliwe formy pomocy wyjścia z nałogu.

Wdrożenie wskazanych wyżej rekomendacji może stanowić długi proces, ponieważ wymaga z jednej strony działań realizowanych na bieżąco, zapewniających stałe oddziaływania profilaktyczne oraz wsparcie osobom zagrożonym i dotkniętym problemem uzależnień od substancji psychoaktywnych. Z drugiej strony natomiast należy rozważyć i podjąć działania długoterminowe, uwzględniające obecne i przyszłe uwarunkowania, służące wzmocnieniu zasobów instytucjonalnych gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz zapewnieniu, osobom tego potrzebującym, dostępu do specjalistycznej pomocy.

ROZDZIAŁ III
PODSTAWOWE CELE I ZAKRES WDRAŻANYCH DZIAŁAŃ.

1. W zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi:

1) zmniejszenie ilości alkoholu spożywanego przez młodzież:
   - ograniczenie możliwości zakupu i spożycia alkoholu przez niepełnoletnich,
   - wdrażanie nowoczesnych programów profilaktycznych, uczenie postaw i umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu,
   - ograniczenie działań promujących picie alkoholu przez młodzież,
   - udzielanie pomocy profesjonalnej rodzicom, których dzieci piją alkohol,
   - edukacja rodziców i wychowawców w zakresie pomagania młodzieży w utrzymaniu abstynencji,
   - prowadzenie różnych szkoleń, kampanii i imprez mających na celu zmiany postawy wobec picia alkoholu przez młodzież,
2) zmniejszenie ilości nowych przypadków uzależnień:
   - uczenie wczesnego rozpoznawania sygnałów wskazujących na rozwijanie procesu uzależnienia,
   - uczenie osobistych umiejętności kontrolowania rozmiarów i wzorców picia,
   - zwiększenie skuteczności interwencji wobec zaburzeń zachowania wynikających z nadmiernego picia,
   - zwiększenie działań profilaktycznych w szkole i środowiskach lokalnych,
   - szkolenie sprzedawców z zakresu obowiązującej ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
3) zmniejszenie śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych:
   - zwiększenie dostępności niezbędnych oddziaływań terapeutycznych,
   - wspieranie środowisk wzajemnej pomocy.

2. W zakresie przeciwdziałania narkomanii:

1) zapobieganie wzrostowi i rozpowszechnianiu się problemów narkomanii oraz zmniejszenie zainteresowania dzieci i młodzieży substancjami odurzającymi:
   - wdrażanie programów profilaktycznych i metod, uczenie postaw i umiejętności służących życiu bez narkotyków,
2) ograniczenie szkód związanych z narkomanią u osób uzależnionych i w środowisku lokalnym:
   - kształtowanie postaw abstynenckich,
3) reintegracja osób uzależnionych od narkotyków:
   - zapobieganie nawrotowi choroby,
   - utrwalanie postaw abstynenckich.

3. ***W zakresie profilaktyki rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi*** *(zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia na lata 2021-2025):*

profilaktyka uniwersalna – jest ukierunkowana na całe populacje, zmniejszanie i eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój wśród m.in.: dzieci i młodzieży w wieku gimnazjalnym, młodych dorosłych, rodziców

dzieci w wieku szkolnym, poprzez propagowanie opóźniania inicjacji alkoholowej lub nikotynowej; realizacja profilaktyki uniwersalnej odbywa się zgodnie z zasadami NPZ[28],

profilaktyka selektywna – jest ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Obejmuje działania profilaktyczne adresowane do osób, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego; realizacja profilaktyki selektywnej odbywa się zgodnie z zasadami NPZ,

profilaktyka wskazująca – jest ukierunkowana na jednostki wysokiego ryzyka demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniające kryteriów diagnostycznych uzależnienia. Profilaktyka wskazująca przejawia się m.in. poprzez interwencje podejmowane wobec uczniów upijających się lub eksperymentujących z narkotykami, działania edukacyjne i prawne zmierzające do ograniczenia liczby wypadków drogowych popełnianych przez kierowców pod wpływem substancji psychoaktywnych; realizacja profilaktyki wskazującej odbywa się zgodnie z zasadami NPZ.

1) Edukacja zdrowotna w ramach profilaktyki uniwersalnej określonej w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025:
   - prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych, dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia,
   - prowadzenie działań edukacyjnych dla dorosłych w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu przez dzieci i młodzież,
   - upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w szczególności z problemem alkoholowym.
2) Szkolenie kadr:
   - podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z używania alkoholu, w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
   - rozwijanie systemu kształcenia, doskonalenia zawodowego i odpowiedzialności zawodowej specjalistów psychoterapii uzależnień i instruktorów terapii uzależnień,
   - podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych oddziaływań profilaktycznych oraz udzielających pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym.
3) Zadania regulacyjne i zapewnianie skutecznego egzekwowania przepisów, w tym:
   - zmniejszenie dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu,
   - zapewnienie skutecznego przestrzegania prawa w zakresie produkcji, dystrybucji, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.
4) Działania w ramach profilaktyki uniwersalnej określonej w Narodowym Programie Zdrowia a lata 2021-2025:

[28] Narodowy Program Zdrowia na lata 2021 – 2025.

- poszerzanie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie uniwersalnych programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, które biorą pod uwagę wspólne czynniki ryzyka problemów alkoholowych i innych zachowań ryzykownych i czynniki chroniące, wspierające prawidłowy rozwój,

- prowadzenie i upowszechnienie programów profilaktycznych w zakresie problemów alkoholowych wśród osób dorosłych, w tym w szczególności w miejscu nauki lub pracy,

- poszerzenie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie programów rozwijających kompetencje wychowawcze rodziców i wychowawców sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych dzieci i młodzieży.

5) Działania w ramach profilaktyki selektywnej określonej w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025:

- poszerzanie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie i wdrażanie programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego z obszaru profilaktyki selektywnej adresowanych do dzieci, młodzieży, rodziców i wychowawców,

- poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.

6) Działania w ramach profilaktyki wskazującej określonej w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025:

- poszerzanie i udoskonalanie oferty upowszechnianie i wdrażanie programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego z obszaru profilaktyki wskazującej,

- udzielanie specjalistycznej pomocy i wsparcia rodzicom, których dzieci upijają się

- zwiększanie dostępności i podnoszenie jakości specjalistycznych świadczeń w zakresie leczenia uzależnienia od alkoholu,

- poszerzanie i udoskonalanie oferty leczenia uzależnienia od alkoholu, w tym o programy ograniczania picia alkoholu, oraz popularyzowanie metod mających naukowo dowiedzioną skuteczność,

- zwiększanie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu lub zwiększanie dostępności do istniejących form wsparcia

- wspieranie działalności środowisk abstynenckich,

- zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym,

- zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym,

- podejmowanie działań interwencyjnych i edukacyjnych adresowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie.

ROZDZIAŁ IV

REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII, UZALEŻNIENIOM BEHAWIORALNYM ORAZ PRACY TERAPEUTYCZNEJ Z RODZINĄ

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków, osób z uzależnieniami behawioralnymi oraz osób zagrożonych uzależnieniem:

1) prowadzenie edukacji na temat uzależnień, form leczenia, profilaktyki (szkolne programy profilaktyczne, broszury, materiały informacyjne rozpowszechniane w miejscach publicznych na terenie gminy), w ramach profilaktyki uniwersalnej określonej w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025,
2) kontynuacja działalności terapeutów (porady i zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych i współuzależnionych, w tym pomoc terapeutyczna dla dorosłych osób z syndromem dorosłych dzieci alkoholików),
3) kontynuacja działalności grupy wsparcia i Klubu AA,
4) kontynuacja działalności Punktu Konsultacyjnego,
5) kontynuacja działalności terapeuty systemowego, poznawczo - behawioralnego i mediatora w Punkcie Konsultacyjnym,
6) finansowanie zabezpieczeń przeciwalkoholowych i terapii podtrzymujących dla osób uzależnionych od alkoholu uczestniczących w terapii odwykowej,
7) warsztaty terapeutyczne nt. profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie prowadzone w szkołach,
8) prowadzenie strony internetowej www.gkrpa.lobez.pl zawierającej informacje m.in. na temat działań profilaktycznych oraz dostępności pomocy dla osób potrzebujących wsparcia,
9) edukacja poprzez upowszechnianie informacji na temat problemów uzależnień i szeroko rozumianej profilaktyki oraz diagnoza / badanie problemów społecznych.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, narkomanii i uzależnień behawioralnych pomocy terapeutycznej i prawnej,

1) poradnictwo, motywowanie do podjęcia abstynencji, pomoc w uzyskaniu miejsca na oddziale odwykowym, w ośrodku wczesnej interwencji na detoksie, w ośrodku rehabilitacyjnym (GKRPA, terapeuta, punkt konsultacyjny),
2) prowadzenie pracy terapeutycznej z rodziną.
3) organizowanie grup wsparcia dla rodzin osób uzależnionych,
4) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie (Zespół Interdyscyplinarny, terapeuta),
5) poradnictwo radcy prawnego świadczącego usługi doradcze dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ich rodzin.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, problemów narkomanii i uzależnień behawioralnych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i terapeutycznych:

1) finansowanie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci z grup ryzyka, niedostosowanych społecznie, ubogich i z rodzin alkoholowych przy Szkole Podstawowej Nr 1, Nr 2, (doposażenie, dożywianie dzieci, pomoc w organizacji imprez okolicznościowych, wynagrodzenia wychowawców)
2) wspieranie kształcenia w dziedzinie profilaktyki pedagogów szkolnych, nauczycieli i wychowawców placówek wsparcia dziennego,
3) realizacja szkolnych programów / warsztatów profilaktycznych,
4) organizowanie środowiskowych programów profilaktyczno – informacyjnych
5) organizowanie szkoleń i kampanii edukacyjnych w dziedzinie profilaktyki alkoholowej oraz przeciwdziałania narkomanii dla młodzieży szkół ponadpodstawowych,
6) organizowanie i finansowanie warsztatów i spektakli teatralnych na temat szeroko rozumianej profilaktyki,
7) dofinansowywanie pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych kierowanych do dzieci i młodzieży.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii, uzależnień behawioralnych i przemocy w rodzinie:

dofinansowanie i merytoryczne wspieranie działalności środowisk wzajemnej pomocy osób dotkniętych problemem alkoholowym - umożliwienie im udziału w szkoleniach, naradach, imprezach trzeźwościowych oraz zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela posiłkowego:

1) podejmowanie działań kontrolnych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
2) podejmowanie działań interwencyjnych wobec firm prowadzących promocję i reklamę napojów alkoholowych, w szczególności reklamę skierowaną do młodzieży.

6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej:

dofinansowanie Centrów Integracji Społecznej prowadzących działalność na terenie Gminy Łobez (w ramach otwartego konkursu ofert).

7. Finansowanie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym:

1) wynagrodzenia członków komisji,
2) koszty szkoleń i delegacji (zwrot kosztów przejazdu) członków komisji,
3) materiały i wyposażenie,
4) opinie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, opłaty sądowe,

8. Szczególne regulacje, związane z wprowadzeniem stanu epidemii

Poprzedzając wszelkie rozważania dotyczące zagadnień związanych z wprowadzeniem najpierw stanu zagrożenia epidemicznego, a później stanu epidemii, wskazać należy przede wszystkim, że rok 2020 i 2021 przyniósł szereg nowych regulacji, które z pewnością w większości nie zostałyby wprowadzone w normalnych okolicznościach. Znaczna część tych regulacji ma charakter epizodyczny – odnosi się wyłącznie do stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii – i obejmuje, jeśli nie zostanie to przedłużone, okres do końca 2022 roku. Ze względu jednak na zakres niniejszego Programu, jak również ciągle zwiększającą się ogólną liczbę zachorowań na COVID-19, warto mieć na uwadze możliwość przedłużenia tych przepisów. Do takich przepisów należą przede wszystkim przepisy umożliwiające przeznaczanie środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na przeciwdziałanie COVID-19. Ponadto charakter epizodyczny mają również przepisy umożliwiające wprowadzenie odbywania w sposób zdalny posiedzeń i wydawanie różnego rodzaju orzeczeń czy postanowień. Należy również pamiętać o wytycznych wydawanych przez odpowiednie organy dla poszczególnych rodzajów instytucji, jak również o ogólnych zasadach sanitarnych, które będą znajdowały zastosowanie w wielu sytuacjach.

Bardzo istotnym przepisem w zakresie organizacji prac gminnej komisji jest art. 15zzx Ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z przeciwdziałaniem COVID-19. Przepis ten stanowi, że: „*W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego oraz działające kolegialnie organy: wykonawcze w jednostkach samorządu terytorialnego, w związkach jedno-stek samorządu terytorialnego, w związku metropolitalnym, w regionalnych izbach obrachunkowych, samorządowych kolegiach odwoławczych oraz w organach pomocniczych jednostek samorządu terytorialnego mogą zwoływać i odbywać obrady, sesje, posiedzenia, zgromadzenia lub inne formy działania właściwe dla tych organów, a także podejmować rozstrzygnięcia, w tym uchwały, z wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość lub korespondencyjnie (zdalny tryb obradowania). Obradowanie w zdalnym trybie zarządza osoba uprawniona do przewodniczenia danemu organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego oraz innemu organowi działającemu kolegialnie. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do kolegialnych organów wewnętrznych, takich jak komisje oraz zespoły, działających w organach stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organach działających kolegialnie*”. Wobec powyższego przepisu uznać należy, że również prace gminnej komisji mogą zostać zorganizowane w trybie zdalnym.

ROZDZIAŁ V
INSTYTUCJE I ORGANIZACJE ZAJMUJĄCE SIĘ PROFILAKTYKĄ I ROZWIĄZYWANIEM PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, PRZECIWDZIAŁANIEM NARKOMANII NA TERENIE GMINY ŁOBEZ

W Punkcie Konsultacyjnym w Łobzie przy ul. Niepodległości 50 przyjmują nieodpłatnie specjaliści:

- terapeuta ds. uzależnień prowadzący również spotkania grupowe dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz potrzebujących pomocy,
- terapeuta ds. uzależnień prowadzący również grupę Al-Anon oraz DDA,
- terapeuta ds. rodzinnych w podejściu systemowym i poznawczo – behawioralnym (*udzielający pomocy w zakresie komunikacji w rodzinie, terapii dzieci i młodzieży, terapii zaburzeń odżywiania, przemocy i uzależnienia, rozwodu, adopcji, rodziny zrekonstruowanej, straty / żałoby w rodzinie oraz trudności emocjonalnych zachowań*),
- mediator rodzinny *(udzielający pomocy w zakresie spraw rodzinnych*),
- pracownik punktu konsultacyjnego, udzielający informacji / pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz potrzebującym wsparcia,
- radca prawny udzielający pomocy osobom współuzależnionym oraz doznającym przemocy.

W związku z koniecznością realizacji obowiązku zachowania dystansu społecznego a także związanymi z tym obostrzeniami, oraz przepisami prawnymi regulującymi przeciwdziałanie z COVID-19 w tym zagrożeniem epidemicznym, nie wyklucza się, że również prace ww. specjalistów mogą zostać zorganizowane w trybie zdalnym.

1. *Wspólnota AA – z siedzibą w Punkcie Konsultacyjnym w Łobzie przy ul. Niepodległości 50* - oferuje pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz ich rodzinom. Organizuje samopomocowe zajęcia w warunkach zapewniających dyskrecję w tym również mitingi.

2. *Komenda Powiatowa Policji w Łobzie ul. Wojska Polskiego 2.*

Działania instytucji w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi ukierunkowane są na prowadzenie rozmów profilaktycznych i pouczających. W przypadku nadużywania alkoholu przez rodziców funkcjonariusze policji wnioskują do sądu o właściwe sprawowanie władzy rodzicielskiej oraz o leczenie odwykowe z powództwa cywilnego. Komenda Powiatowa Policji w Łobzie prowadzi różnorodne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wdrażając „Niebieską Kartę".

3. *Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łobzie przy ul. Niepodległości 13*.

Udziela pomocy rodzinom, w których występuje trudna sytuacja finansowa związana z nadużywaniem alkoholu. Pomoc ta, to głównie pomoc finansowa w formie zasiłków, bonów żywnościowych, oraz obiadów w szkołach dla dzieci. MGOPS prowadzi również działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wdrażając „Niebieską Kartę" (Zespół Interdyscyplinarny).

Pracownicy socjalni Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej prowadzą szeroko rozumianą pracę socjalną min: poradnictwo i pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc pedagogiczną i socjalną.

4. *Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łobzie* w ramach działań z zakresu interwencji kryzysowej proponuje:
- pomoc prawną, pedagogiczną, socjalną i psychologiczną,
- poradnictwo i konsultacje,
- grupę wsparcia dla kobiet i mężczyzn ofiar przemocy domowej,
- grupę wsparcia dla dzieci i młodzieży dotkniętych przemocą i będących świadkami przemocy.

5. *Centrum Integracji Społecznej „Od Nowa"* w Łobzie ma na celu umożliwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym niepotrafiącym poradzić sobie z podstawowymi problemami życiowymi. Zadaniem CIS jest reintegracja społeczna mająca na celu wzmocnienie pozycji społecznej dzięki pomocy szeregu specjalistów: psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego oraz doradcy społecznego.
Uczestnicy odbywają rozmowy diagnostyczne, które pomagają ocenić osobowość oraz ich mocne i słabe strony, Dzięki temu specjaliści mogą określić indywidualne potrzeby uczestników, problemy oraz sposoby ich rozwiązywania.
6. *Centrum Integracji Społecznej „Pasja"* w Łobzie ma na celu umożliwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym niepotrafiącym poradzić sobie z podstawowymi problemami życiowymi. Zadaniem CIS jest reintegracja społeczna mająca na celu wzmocnienie pozycji społecznej dzięki pomocy szeregu specjalistów: psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego oraz doradcy społecznego.
7. *STOWARZYSZENIE MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Grabowie* jest placówką prowadzącą leczenie, terapię i rehabilitację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych powyżej 18 roku życia. Placówka realizuje formułę edukacji prozdrowotnej obejmującej profilaktykę zachowań ryzykownych dotyczących przede wszystkim HIV, AIDS i innych chorób związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

1) Liczba miejsc w ośrodku rehabilitacyjnym: 35 (od 18 r. życia).
2) Czas trwania programu rehabilitacyjnego: 12-18 miesięcy (średnioterminowe).
3) Placówka prowadzi:
   - leczenie somatyczne i psychiatryczne
   - poradnictwo dla rodzin osób uzależnionych,
   - poradnictwo dla osób uzależnionych,
   - psychoterapię indywidualną dla osób uzależnionych,
   - psychoterapię grupową dla rodzin osób uzależnionych,
   - psychoterapię grupową dla osób uzależnionych,
   - kursy zawodowe.
4) Placówka wystawia skierowania na:
   - badania stwierdzające zakażenie hiv,
   - badania stwierdzające zakażenie hcv,
   - badania stwierdzające zakażenie hbv.
5) Placówka przyjmuje osoby zobowiązane przez sąd do leczenia
6) Placówka prowadzi program profilaktyczno-leczniczy dla osób uzależnionych lub używających szkodliwie, skierowanych do programu w związku z art. 72 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

8. Organizacje i stowarzyszenia kulturalne i sportowe, które w swoich statutach ujęte mają zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

ROZDZIAŁ VI

PRELIMINARZ KOSZTÓW REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII I PRZEMOCY W RODZINIE NA ROK 2022

Dział 851 – Ochrona zdrowia – 380 000,00 zł

(planowana kwota z opłat za korzystanie z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w Gminie Łobez)

w tym: rozdział 85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi 365 525,00 zł

rozdział 85153 – przeciwdziałanie narkomanii 14 475,00 zł

1.1 **Przeciwdziałanie alkoholizmowi – plan wydatków 273 391,00**

§ 2820 dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych w zakresie profilaktyki uzależnień do realizacji stowarzyszeniom 25 000,00

- (*otwarte konkursy ofert m.in. na : realizację zadania publicznego mającego na celu zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i letnich)*

§ 2830 dotacja przedmiotowa budżetu dla jednostek nie zaliczanych do sektora finansów publicznych 100 000,00

- dotacje na zadania w zakresie profilaktyki uzależnień (*otwarty konkurs ofert m.in. na: realizację zadania publicznego mającego na celu reintegrację zawodową i społeczną osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, na realizację zadań w zakresie pomocy rodzinie oraz organizowanie zajęć pozalekcyjnych*)

§ 4170 wynagrodzenia bezosobowe 17 340,00

- wynagrodzenie członków GKRPA,

§ 4210 zakup materiałów i wyposażenia 10 641,00

w tym:

- realizacja zadań z zakresu profilaktyki uzależnień prowadzona przez sołectwa na podstawie opracowanych zatwierdzonych programów,
- zakup środków czystości (Punkt Konsultacyjny),
- puchary, nagrody (m.in. Dzień Dziecka – „Postaw Na Rodzinę"),
- materiały biurowe na potrzeby Punktu Konsultacyjnego i GKRPA,

§ 4220 zakup środków żywności 1 500,00

§ 4240 zakup pomocy naukowych, dydaktycznych i książek 2 500,00

- zakup materiałów informacyjnych, broszur, plakatów, ulotek, książek, publikacji prasowych dotyczących uzależnień, materiałów do prowadzenia kampanii edukacyjnych (m.in. kampania pn. „Zachowaj Trzeźwy Umysł", „Niebieska Linia" i „Wychowawca")

§ 4260 zakup energii 12 600,00

- energia elektryczna i cieplna – świetlica TPD ul. Łoźnicka,
- energia cieplna i elektryczna Harcówka ul. Niepodległości,
- energia elektryczna i cieplna, woda – Punkt Konsultacyjny,
- zakup wody - świetlica TPD ul. Łoźnicka,

§ 4270 zakup usług remontowych 2 100,00

- fundusz remontowy – świetlica TPD ul. Łoźnicka,

§ 4300 zakup usług pozostałych 90 100,00

- czynsz Harcówka – eksploatacja,
- ścieki i opłata wod. - świetlica TPD, ul. Łoźnicka,
- programy / warsztaty / spektakle profilaktyczne,
- usługi medyczne (zastrzyki odwykowe + opłata za terapie podtrzymujące),
- usługi terapeuty ds. uzależnień + Al. -Anon,
- usługi terapeuty ds. uzależnień + spotkania grupowe,
- usługi terapeuty rodzinnego + uzależnień behawioralnych + mediacje rodzinne,
- porady prawne dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz objętych przemocą w rodzinie,
- pozostałe wydatki (w tym organizacja Dnia Dziecka – „Postaw Na Rodzinę")

§ 4360 opłaty z tyt. zakupu usług telekomunikacyjnych telefonii stacjonarnej 500,00

- abonament za telefon w Punkcie Konsultacyjnym,

§ 4390 zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyzy, analiz i opinii 7 600,00

- badania lekarskie przez biegłych sądowych w kierunku uzależnień,

§ 4410 podróże służbowe krajowe 200,00

§ 4430 różne opłaty i składki 210,00

§ 4480 Podatek od nieruchomości 1 500,00

§ 4520 opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego 400,00

- opłata za śmieci świetlica TPD,

§ 4610 koszty postanowień sądowych i prokuratury 400,00

§ 4700 szkolenia pracowników, członków GKRPA, kuratorów sądowych 800,00

1.2. Przeciwdziałanie alkoholizmowi

– środki dla MGOPS na utrzymanie placówek wsparcia dziennego **92 134,00**

§ 4010 Wynagrodzenia osobowe pracowników 47 765,00

§ 4040 Dodatkowe wynagrodzenia roczne 4 000,00

§ 4110 Składki na ubezpieczenie społeczne 8 900,00

§ 4120 Składki na Fundusz Pracy 800,00

§ 4210 Zakup materiałów i wyposażenia 22 150,00

§ 4440 odpis ZFSS 2 494,00

§ 4700 Szkolenia pracowników 1 000,00

§ 4710 Wpłaty na PPK finansowane przez pracodawcę 1 000,00

Razem wydatki 365 525,00 zł.

2. Przeciwdziałanie narkomanii – plan wydatków	**14 475, 00**
§ 2820 dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom	6 500,00
§ 4110 składki na ubezpieczenia społeczne	975,00
§ 4170 wynagrodzenia bezosobowe	5 000,00
• wynagrodzenia osoby zatrudnionej w punkcie konsultacyjnym,	
§ 4210 zakup materiałów i wyposażenia	1 000,00
• zakup publikacji książkowych, ulotek, materiałów biurowych,	
• zakup nagród, upominków, pucharów, dyplomów,	
§ 4300 zakup usług pozostałych	1 000,00
• szkolenia,	
• kampanie edukacyjne, spektakle, warsztaty, programy profilaktyczne.	
Razem wydatki	**14 475,00**

RAPORT Z WYKONANIA W DANYM ROKU
GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
I EFEKTÓW JEGO REALIZACJI,
ZOSTANIE PRZEDŁOŻONY RADZIE GMINY W TERMINIE
DO DNIA 30 CZERWCA ROKU NASTĘPUJĄCEGO PO ROKU,
KTÓREGO DOTYCZY RAPORT

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 4^1 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 - 2025, prowadzenie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przeciwdziałaniem narkomanii oraz integracji społecznej osób uzależnionych, jest zadaniem własnym gminy. Realizacja tych zadań prowadzona jest zgodnie z gminnym programem uchwalanym corocznie przez Radę Miejską w Łobzie. Niniejszy projekt uchwały zawiera program obejmujący realizację zadań w roku 2022.

W dniu 1 stycznia 2022 r. weszła w życie ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła do programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zadania dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym. W związku z tym w programie należało wprowadzić odpowiednie zmiany – obejmujące tematykę tego rodzaju uzależnień.

Mając na względzie przepisy wymienionych ustaw, podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.